

História KDH - rok 1990 - ROK VZNIKU

ÚVOD

Rok 1990 bol zlomovým rokom v našich dejinách. Počas neho sa po páde komunistického režimu začali klásť základy demokracie, uskutočnili sa po 44 rokoch slobodné parlamentné a komunálne voľby, začali sa zásadné zmeny vo všetkých oblastiach verejného a spoločenského života. V tomto búrlivom roku vzniklo Kresťanskodemokratické hnutie ako naplnenie túžby a výsledok vyše štyridsaťročného čakania slovenských kresťanov na vlastnú politickú stranu, prostredníctvom ktorej by sa mohli angažovať vo verejnom živote.

Nežná revolúcia, ktorej záverečná fáza bola vo vtedajšom Československu odštartovaná brutálnym zásahom poriadkových síl proti študentskej demonštrácii na Národnej triede v Prahe 17. novembra 1989, znamenala pád komunistického režimu, ktorý u nás trval od roku 1948. Okamžite sa formovali širokospektrálne hnutia združujúce odporcov komunistického režimu. V českej časti republiky to bolo Občianske fórum a na Slovensku Verejnosc' proti násiliu. Na ich čele stáli dovtedajší disidenti, ale aj ďalší politicky aktívni občania. Spočiatku sa vo všeobecnosti očakával taký vývoj, že tieto široké hnutia po splnení svojho poslania, ktorým je vytvorenie predpokladov pre odovzdanie moci komunistami a uskutočnenie demokratických volieb postupne zaniknú a na ich základoch vzniknú štandardné politické strany. Z tohto modelu tu však bola výnimka.

VZNIK KDH

Po niekoľkých stretnutiach predovšetkým ľudí z aktívneho kresťanského disentu sa zrodila už 30. .novembra 1989 výzva na zakladanie kresťanskodemokratických klubov na Slovensku. Vyzývateľmi boli: Ján Čarnogurský, Anton Selecký, spisovateľka Hana Ponická, Miroslav Tahy, Konštantín Viktorín, Ivan Čarnogurský a „pesničkár nežnej revolúcie“ Ivan Hoffman. Ako prví kontaktári tu boli uvedení Milan Nič, Ondrej Lupták, a Predsedníctvo Bratskej cirkvi. Výzva obsahuje volanie po organizovanosti a spojení kresťanov, rozhodnutie o budovaní hnutia kresťanskodemokratických klubov zdola a nie zhora manipuláciou jednotlivcov, žiadosť o oznamovanie o založení klubu i o nové kontaktné adresy. Výzva formuluje tiež štyri ideové zásady pre kluby: východiskom pre osobný a spoločenský život je ekumenicky chápaný kresťanský svetonázor, zaručenie plnej náboženskej slobody a dodržiavanie ľudských práv, rovnoprávnosť všetkých foriem vlastníctva a podpora súkromného podnikania, podpora sociálne slabých občanov a pevných rodinných vzťahov. Zároveň výzva predpokladá neskoršie stretnutie zástupcov klubov, na ktorom sa rozhodnú, či sa premenia na politickú stranu. Výzva našla v priebehu nasledujúcich týždňov ohromnú odozvu po celom území Slovenska.

Popri zakladaní miestnych klubov prebiehalo množstvo ďalších aktivít. Už začiatkom decembra bol vytvorený Prípravný výbor Koordinačného centra /prvé priestory boli na ulici Československej armády č. 37/, vyšlo tiež prvé číslo Spravodaja KDH, ktorý sa distribuoval

na kluby cez vznikajúce okresné koordinačné centrá a bol základnou informačnou tepnou. V januári 1990 existovali kluby na celom území a nadišiel čas na zvolanie vo výzve predpokladaného stretnutia ich zástupcov. Tým stretnutím sa stal ustanovujúci snem, ktorého termín bol určený na 17. február a za dejisko bola určená Nitra. Tesne pred ním vyšlo prvé slobodné číslo Bratislavských listov, ktoré predtým vydával Ján Čarnogurský ako samizdat. V prvých rokoch vývoja hnutia predstavovali dôležité periodikum ako priestor pre prezentáciu i formovanie ideí. Dlhý čas bol ich šéfredaktorom a dušou Rudolf Lesňák, v nasledujúcich rokoch menili formu i periodicitu, ale vychádzajú i dnes ako Listy časové a nadčasové.

Ustanovujúci snem /vtedy sa používalo označenie „zjazd“, bolo to i v prvých stanovách, ale nakoľko až príliš pripomínalo komunistov ustálilo sa ešte v roku 1990 v KDH označenie „snem“, preto sa ho i tu pridržiavame/ sa uskutočnil za účasti takmer 1 200 delegátov a hostí v kongresovej sále Agrokomplexu v Nitre. Prvú, slávnostnú časť moderoval Vladimír Horváth a druhú, pracovnú časť Ivan Šimko. Miesta v predsedníctve snemu zaujali vyzývateľia Ján Čarnogurský, /v tom čase podpredseda federálnej vlády/ Ivan Hoffman, Miroslav Tahy, Konštantín Viktorín a Ivan Čarnogurský, ďalej členovia organizačného výboru Martin Lauko, Imrich Sklenka, Ján Brichta a Bohumil Žitňanský. Treba ešte spomenúť, že najviac drobnej práce pri organizovaní snemu odvodili Alexander a Marián Letkovci, Marián Mikloško, Stanislav Babčan, Igor Maťo a iní. Prvé slová moderátora zneli: „Štyridsať rokov sme boli vylúčení z verejného a politického života. Dnes sa vraciame. Zišli sme sa, aby sme sa poradili ako.“ Po piesňach, spomienke na tých, čo sa tejto chvíle nedožili a príhovore primátora nasledovalo vystúpenie Jána Čarnogurského za vyzývateľov. Zhodnotil obdobie vznikania klubov a navrhol, aby hnutie išlo do volieb, čo si vyžaduje splnenie podmienok na registráciu ako politického hnutia, teda predloženie podpisov, schválenie stanov a zvolenie orgánov. Zdôraznil: „Vznikáme ako široké ľudové hnutie a takým chceme aj zostať“. Dnes už známa je posledná veta tohoto vystúpenia: „Začíname obdobie rizík, premien a nádejí, ale práve takéto obdobie je dôstojné pre náš začiatok, pretože v takomto období sa rodí sloboda.“ Nasledovalo množstvo pozdravných príhovorov. Symbolický bol príhovor Dr. Jána Kempného /v rokoch 1946 - 1947 generálneho tajomníka DS/, ktorý povedal, že programové zásady vznikajúceho hnutia a povojnovej DS sú tak blízke, že možno hovoriť o kontinuite. Nasledovali pozdravy zástupcov kresťanskodemokratických strán z Rakúska /A. Khol/, Nemecka, Francúzska, Holandska, Talianska, Poľska, Španielska, Estónska, Litvy, Chorvátska, a Slovinska /L. Peterle/. Snem pozdravili predstavitelia krajanských organizácií a osobnosti krajanského života, ďalej po spievanom i hovorenom vstupe Ivana Hoffmana /vrátane piesne „Sľúbili sme si lásku“/ a recitáciu Gustáva Valacha sa snemu prihovorili M. Šimečka /VPN/, V. Benda /KDS/, J. Bartončík /ČSL/ a J. Dubníček /DS/. Spomedzi pozdravov spomeňme ešte vystúpenie Jána Klepáča za Hnutie kresťanských rodín /hneď navrhol presadzovanie konfederatívneho usporiadania ČSFR/ a Petra Tótha za vznikajúce Združenie kresťanskodemokratickej mládeže /neskorší redaktor denníkov SD a SME/. Na úvod pracovnej časti snemu vystúpil Ivan Čarnogurský, výkonný tajomník, ktorý predložil prvú predstavu o štruktúre hnutia, ktoré by malo pozostávať z politickej /najmä Politický výbor a vrcholné orgány/ a nadstavbovej časti /najmä zväzy a spolky/. Viliam Oberhauser

predložil návrh prvých stanov ako predpokladu pre registráciu. Bola známa ich nízka prepracovanosť, ale už tu bolo vysvetlené, že na jesennom sneme sa na základe nových skúseností prijmu nové. Boli teda prijaté po diskusii. V ďalšom bode Konštantín Viktorín predniesol už prediskutovaný návrh na členov Rady KDH /zástupca každého okresu/, tiež návrh na predsedu hnutia. Taktiež tomuto spôsobu voľby možno čokoľvek vyčítať /navyše sa hlasovalo verejne/, ale v danej vývojovej etape a časovej tiesni /voľby o 4 mesiace/ to bol najpraktickejší a pochopiteľný postup. Bola teda zvolená Rada KDH /tá si potom zvolí svoje predsedníctvo/ a za predsedu Ján Čarnogurský. Po všeobecnej diskusii vystúpil novozvolený predseda, pričom obširnejšie sa venoval otázke štátoprávneho usporiadania ČSFR, reagujúc najmä na radikálne vystúpenia zahraničných Slovákov. Postoj formuloval nasledovne: „Sme za to, aby Slovensko pri budúcej integrácii vystupovalo ako samostatný subjekt.“ V ďalšom: „V súčasnosti sme za federáciu ... v budúcnosti môžeme prijať a realizovať i iné rozhodnutie.“ Na záver mohutne zaznela halou piešeň Kto za pravdu horí. Po sneme Prípravný výbor požiadal o registráciu. 23. februára bolo hnutie zaregistrované Ministerstvom vnútra SR v registri politických strán a hnutí. KDH vzniklo.

Prvé zasadnutie Rady KDH, najvyššieho orgánu hnutia po sneme tvoreného zástupcami všetkých OKC, sa uskutočnilo 10. marca v Žilina. Nemožno nepripomenúť ani skutočnosť, že tak ako bol už v čase ustanovujúceho snemu Ján Čarnogurský podpredsedom federálnej vlády, takisto malo hnutie už v tom čase svojich zástupcov v osobách kooptovaných poslancov vo Federálnom zhromaždení i v Slovenskej národnej rade.

V sobotu 14. apríla vyšlo prvé číslo Slovenského denníka, ktorý mal pre hnutie v jeho prvých rokoch veľký význam. Prvým šéfredaktorom bol Ladislav Szalay, od 5. septembra potom Milan Horčíčák, neskôr ďalší. Začal vychádzať v náklade 130 000 výtlačkov, ale už o pár mesiacov klesol na polovicu. Plnil dôležitú informačnú úlohu. Počas svojej existencie prešiel viacerými zmenami a vývojovými etapami, niekedy bol viac, inokedy menej blízky politickej línii hnutia. Celkové zhodnotenie jeho pôsobenia opäť presahuje poslanie tohto prehľadu a ponecháme ho kompetentnejším.

K PRVÝM VOEBÁM

Mesiace po sneme boli venované výstavbe štruktúry hnutia a príprave na parlamentné voľby, ktorých termín bol stanovený na 8. a 9. jún 1990. Výkonným tajomníkom sa stal Ivan Čarnogurský, ústredným tajomníkom Ing. Vladimír Horváth, predsedom volebného štábu bol JUDr. Ján Kovačovský. Už v tomto období sa prejavila v hnutí istá dvojkoľajnosť, ktorú spôsobovala existencia Politického výboru popri sneme, Rade a Predsedníctve Rady, jeho postoje boli často radikálnejšie a odlišné od rozhodnutí týchto orgánov. Budovala sa sieť okresných koordinačných centier s profesionálnymi tajomníkmi i Koordinačné centrum, ktoré sa presťahovalo na Žabotovu ulicu č. 2. Dnes sídli KDH na Bajkalskej č. 25.

Začiatkom apríla založili krajanovia v Bonne Klub slovenských kresťanských demokratov, ktorého predsedom sa stal JUDr. František Braxátor, člen Rady KDH. Vznikla Únia

kresťanských demokratov pre strednú Európu /UCDEC/, ktorej sídlo i výkon zabezpečovalo KDH. Úžasným povzbudením bola koncom apríla návšteva pápeža Jána Pavla II. v ČSFR, ktorej bratislavskú časť organizačne „odtiahli“ členovia hnutia. KDH spolu s rakúskou ÖVP zorganizovalo 1. mája v PKO mohutný míting pri príležitosti sviatku sv. Jozefa Robotníka. V marci došlo k definitívnemu oddeleniu maďarských kresťanských demokratov od KDH. Kluby vznikali spočiatku spolu, na zmiešaných územiach ako „dvojazyčné“ i maďarské. Zástupcovia maďarských KDK sa na svojom stretnutí v Bratislave 17. marca rozhodli vytvoriť MKDH a 31. marca ísť do volieb so Spolužitím. To vyvolalo rôzne reakcie, najmä pre komunistickú minulosť i ateizmus mnohých predstaviteľov Spolužitia.

Krešťanskodemokratická mládež Slovenska /KDMS/ mala svoj ustanovujúci snem 5. mája v Žiline, ktorého sa zúčastnilo približne 200 delegátov. Za predsedu bol zvolený Ing. Ján Dečo z Košíc. Začiatkom mája tiež vznikla Protestantská sekcia KDH /neskôr Evanjelická sekcia/, ktorej prvým predsedom sa stal Ing. Ján Juráš. Z nej vzišlo niekoľko významných politikov a funkcionárov /napr. poslanec M. Tahy, neskorší podpredseda E. Komárik, člen predsedníctva O. Sýkora a ďalší/. Od mája do júla vznikli postupne dodnes pracujúce zväzy: 12. mája Zväz kresťanských lekárov a zdravotníkov /ZKL a Z, A. Rakús/, 19. mája Združenie kresťanskodemokratických poľnohospodárov Slovenska /ZKDPS, M. Džatko/, 26. mája Kresťanskodemokratický zväz pracovníkov vedy a školstva /KDZPVŠ, J. Brilla/, 2. júna Kresťanskodemokratický zväz žien Slovenska /O. Nagyová/, 7. júla Kresťanskodemokratické združenie ekológov Slovenska /KDZES, J. Vojtko/. Po celom území sa uskutočnilo množstvo zaujímavých podujatí. Od mája vychádzal v Slovenskom denníku seriál rozhovorov s Jánom Čarnogurským pod názvom Slovensko v nás a okolo nás, 11. a 12. mája tam boli publikované kompletne kandidátne listiny hnutia. Predvolebná kampaň bola v plnom prúde. 28. mája zasadala Rada KDH. Hnutie prišli podporiť predstavitelia sesterských strán, spomeňme, že 31. mája navštívil hnutie podpredseda britskej Konzervatívnej strany Geoffrey Pattie alebo 27. mája zase generálny tajomník bavorskej CSU Erwin Huber. Tak ako iné veci, nemožno tu popísať ani zhodnotiť celú volebnú kampaň hnutia v roku 1990, ktorej vrcholom bol míting na štadióne na Tehelnom poli, ktorého sa zúčastnil predseda Svetového kongresu Slovákov Marián Šťastný a predseda ÖVP Josef Riegler. V prieskumoch verejnej mienky hnutie dlho viedlo, prišli však viaceré útoky, a to nielen zo strany „starých štruktúr“, ale i potenciálnych partnerov /napr. budovanie strachu z vlády „čiernej totality“/. Vo finiši VPN vzala na svoju kandidátku populárnych a známych bývalých vysokých komunistov /prispelo to síce k jej víťazstvu, ale neskôr to bola príčina jej rozpadu/. Vo voľbách skončilo hnutie na druhom mieste za VPN, do SNR získalo 19,21 % /čo bolo 648 782/ hlasov - VPN 29,35 %, SNS 13,94 %, KSS 13,35 %, ESWMK 8,66 %, DS 4,4 % a SZ 3,49 %. V SNR obsadilo KDH 31 kresiel, v oboch snemovniach FZ spolu 25 kresiel /menovitý prehľad poslancov uvedieme v závere/. V danej chvíli boli výsledky volieb istým sklamaním, boli podrobené mnohým analýzám a hodnoteniam, viacerí autori formulovali príčiny výsledku, menej z nich už konkrétne poučenia a odporúčania do budúcnosti.

VO VLÁDNEJ KOALÍCI

Po voľbách sa KDH stalo súčasťou vládnych koalícií na federálnej i republikovej úrovni /tam s VPN a DS/. Poslanci získali mandát na dvojročné volebné obdobie, čo sa neskôr ukázalo ako nie veľmi šťastné riešenie, pretože vláda ktorá vzišla z volieb nemala dost' času na to, aby sa preukázali aj pozitívne výsledky jej pôsobenia. Vo federálnej vláde obsadilo KDH post podpredsedu /J. Mikloško/ a ministra spojov /T. Petřík, neskôr E. Ehrenberger/. Vo vláde SR sa Ján Čarnogurský stal podpredsedom, ministrami nominovanými KDH boli A. Andráš /vnútro/, A. Rakús /zdravotníctvo/, J. Chren /obchod/, V. Oberhauser /lesné a vodné hospodárstvo/, M. Džatko /poľnohospodárstvo/, J. Belcák /hospodárstvo/ a I. Tirpák /životné prostredie/. V SNR sa jej podpredsedami stali I. Čarnogurský a J. Klepáč. Spomeňme tiež, že nový predseda SNR František Mikloško, ktorý kandidoval za VPN bol aktivistom v kresťanskom disente a o jeho celoživotnej kresťanskodemokratickej orientácii nemožno ani na chvíľu pochybovať. Predsedami poslaneckých klubov boli v SNR J. Brocka a vo FZ K. Viktorín.

Prezident ČSFR Václav Havel navštívil 22. júna KC KDH. Dňa 30. júna sa konalo v Bratislave ustanovujúce zhromaždenie Ústredia slovenskej kresťanskej inteligencie, za jej predsedu bol zvolený Dr. Ján Gunčaga zo Švajčiarska. Prvé povolebné zasadnutie Rady KDH bolo 20. júna 1990, ďalšie už 14. júla. Kým prvé sa venovalo hodnoteniu volebných výsledkov, tak druhé perspektíve hnutia. Za ústredného tajomníka bol zvolený Ing. Ján Petřík, jeho protikandidát JUDr. Martin Lauko predniesol ucelenú predstavu o štruktúre hnutia, ktorá bola prijatá /v krátkom období dovtedy zastával túto funkciu Ján Klepáč/. Zvolené bolo i nové Predsedníctvo Rady KDH, okrem predsedu a ústredného tajomníka sa jeho členmi stali J. Brocka, K. Viktorín, J. Dečo, V. Ďurikovič, V. Horváth, J. Klepáč, A. Neuwirth a A. Rakús. Post tlačového tajomníka zastával Ing. Lubomír Hanus, tajomníka zahraničného oddelenia Ing. Vladimír Hrnčiar, politickým tajomníkom Výkonného výboru bol Ing. Marián Zigo, CSc.. Ako vtipná zaujímavosť dnes vyznie správa, že 22. augusta sa na zasadnutí Politického výboru KDH zúčastnil premiér V. Mečiar /v dnešnej terminológii akoby na porade tajomníkov!/. V dňoch 25. a 26. augusta sa konala v Ružomberku celonárodná spomienka na Andreja Hlinku, na príprave ktorej sa hnutie výrazne podieľalo /nadviazalo na to až v roku 1999/. Pre medzinárodné zakotvenie KDH malo rozhodujúci význam jeho prijatie za člena Európskej demokratickej únie /EDU/, ku ktorému došlo 30. augusta na zasadnutí predsedov strán z 21 štátov v Helsinkách.

DRUHÝ SNEM A KOMUNÁLNE VOĽBY

Rada KDH 9. septembra sa už zaoberala prípravou druhého snemu a komunálnych volieb. Vedúcim volebného štábu pre komunálne voľby bol Ing. Igor Vagač, avšak logicky ich bremeno niesli miestne kluby. V októbri vzniklo Vzdelávacie stredisko KDH na čele s PhDr. Jozefom Pápayom. 20. októbra vzniklo Združenie kresťanských pedagógov Slovenska /ZKPS/.

Druhý snem KDH sa uskutočnil 3. novembra 1990 v Košiciach, v tzv. Bielom dome /Mestský úrad/ za účasti takmer tisícky delegátov a hostí. Predchádzala mu široká diskusia o návrhu nových stanov /komisiu koordinovali Dr. Flassik a Dr. Šrank/, ktorá zdokonalila organizačnú štruktúru i terminológiu orgánov. Vytvorená bola funkcia podpredsedu hnutia, za ktorého bol zvolený Ing. Anton Andráš z Popradu. Priebeh snemu bol poznačený rôznosťou názorov na otázku štátoprávneho usporiadania ČSFR. Za predsedu hnutia snem zvolil Jána Čarnogurského, ktorý vo vystúpení tiež povedal: „Nechceme byť kométou, ktorá vzlietne a zhasne, ale stálicou, ktorej lúče raz dosiahnu svoj cieľ. Sme zárukou slobody a demokracie na Slovensku tým, že vytvárame protiváhu niektorým politikom. Voči liberálnemu, národnovlašnému hnutiu VPN vnášame do slovenskej politiky na vládnej úrovni národné témy.“ Novým tlačovým tajomníkom po sneme bol menovaný Rudolf Procházka. Prvé zasadnutie Rady KDH po košickom sneme sa konalo 2. decembra.

V tomto období vyvrcholil konflikt medzi premiérom Mečiarom a ministrom vnútra A. Andrášom, ktorého podstata bola v snahe premiéra zasahovať do riadenia rezortu. Spor sa vyostřil až tak ďaleko, že premiér podal demisiu, ktorú Predsedníctvo SNR neprijalo a nakoniec odstúpil minister Andráš. Od 22. novembra ho nahradil Ing. Ladislav Pittner, CSc., tiež nominovaný KDH.

V dňoch 23. a 24. novembra sa uskutočnili v našej vlasti prvé slobodné komunálne voľby, ktoré položili základ formovaniu modernej miestnej samosprávy. Zvolený volebný systém poskytol dostatočný priestor osobnostiam i politickým stranám. KDH získalo najviac komunálnych poslancov, a to 10 564 /27,4 %/, VPN 7 844 /20,4 %/, nezávislých bolo 6 111 /15,9 %/, KSS-SDĽ 5 252 /13,6 %/, maďarské strany 4 052 /10,5 %/ a SNS 1 233 /3,2 %/. Primátorov a starostov bolo zvolených ako nezávislých kandidátov 707 /25,9 %/, za KSS-SDĽ 660 /24,2 %/, KDH 541 /19,8 %/, VPN 477 /17,5 %/, maďarské strany 164 /6 %/. Je nutné poznamenať, že uvedené údaje sú oficiálne a treba ich vždy vnímať s určitou rezervou, lebo sú jednak zneprehľadnené rôznosťou koalícií, jednak zmenami v orientácii konkrétnych ľudí. Vo všeobecnosti sa však tieto výsledky považovali za veľký úspech, ba až víťazstvo KDH. Zásluhu na tomto výsledku mali vynikajúci, obetaví a kvalitní funkcionári kresťanskodemokratických klubov, v ktorých vyrástli uznávaní kandidáti.

História KDH - rok 1991 - VLÁDNA ZODPOVEDNOSŤ

ÚVOD

V roku 1990 vzniklo Kresťanskodemokratické hnutie a celá naša spoločnosť robila prvé kroky na ceste budovania demokracie. Po slobodných voľbách začali svoju činnosť parlamenty i vlády, rovnako orgány miestnych samospráv. Federálny a slovenský parlament prijali v roku 1991 množstvo nesmierne dôležitých zákonov, ktoré vytvorili základy pre transformáciu vo všetkých oblastiach života. V tomto našom prehľade nie je možné zastaviť sa pri všetkých z nich /hoci si to zaslúžia/, spomeňme len príkladom prijatie ústavného zákona č. 23/1991 zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd, pričom vzápätí v januári 1991 bola ČSFR prijatá za člena Rady Európy, reštitučné zákony, zákony o veľkej a malej privatizácii, nový Obchodný zákonník, významné novely a prijatie nových zákonov.

ROZPAD VÍŤAZA VOLIEB

Vývoj v iných stranách, pochopiteľne, nie je predmetom záujmu nášho prehľadu, ale v prípade vnútorného rozkolu vo VPN v roku 1991 ho jednoducho nemožno celkom ignorovať, lebo mal rozhodujúci význam pre rekonštrukciu slovenskej vlády, zmenu politických pomerov a ovplyvnil i naše hnutie. Problémy v slovenskej vládnej koalícii nastali už koncom roka 1990 a viditeľne sa prejavili v podobe sporu premiéra V. Mečiara a ministra A. Andráša. VPN sa vtedy postavila za premiéra, KDH ustúpilo a ministra Andráša nahradil Ladislav Pittner. Na začiatku roka 1991 sa vo VPN už jasne vykryštalizovala skupina s rozdielnym názorom na transformačný proces v spoločnosti. VPN potom už mala záujem na zmene na poste premiéra, pričom dôvodov na to bolo viacero. VPN sa fakticky rozdelila na dve časti, čím sa poslanecký klub KDH v SNR stal najpočetnejším a podľa zásad parlamentnej demokracie mal logicky pripadnúť post premiéra tomuto hnutiu. Podľa vtedy platnej ústavy mal právo menovať a odvolávať predsedu vlády SR kolektívny orgán, ktorým bolo Predsedníctvo SNR zložené pomerne podľa výsledkov volieb zo zástupcov parlamentných strán.

23. apríla 1991 Predsedníctvo SNR odvolalo premiéra V. Mečiara a vymenovalo do funkcie predsedu vlády SR Jána Čarnogurského na základe dohody koalíčných strán /VPN, KDH, DS a MNI/. KDH malo na tento post i iných kandidátov, s tými však nesúhlasili koalíční partneri. Následne boli niektorí podpredsedovia a ministri odvolaní alebo podali demisiu /V. Ondruš, A. M. Húska, L. Košťá, M. Džatko, S. Novák, M. Kňažko, J. Dubníček, J. Kučerák, R. Filkus, M. Kováč/. Boli nahradení novými členmi vlády, ktorými sa stali H. Woleková, I. Mikloš, M. Posluch, A. Vavro, J. Dančo, neskôr V. Pavle. Za KDH sa stali ministrami Jozef Kršek /poľnohospodárstvo/ a Jozef Bútorá /stavebníctvo/. Pokusy opozície o zmenu pomerov v Predsedníctve SNR boli neúspešné.

Vláda SR pod vedením Jána Čarnogurského pokračovala v základnom programe transformácie. Treba povedať, že hoci KDH malo v parlamente najpočetnejší poslanecký

klub, ale vo vláde bolo v menšine, čo sa v mnohých prípadoch negatívne prejavovalo. Vo verejnosti bolo hlavným terčom útokov, ale nemalo dostatok možností presadzovať vo vláde svoje predstavy tak ako to bolo potrebné, čo sa čoskoro ukázalo.

UDALOSTI V HNUTÍ

Po košickom sneme v závere roka 1990 sa okrem iného venovala pozornosť v hnutí výstavbe organizačnej štruktúry, tentoraz už systematickejšie ako po ustanovujúcom sneme. Bol tu sympatický pokus o zavedenie poriadku v registrácii členov /podpisov na podporu registrácie hnutia bolo približne 250 000/, a to zavedením akejkoľvek členskej karty a vyberaním členských príspevkov v roku 1991. Akciu sa napokon nepodarilo systematicky dotiahnuť do konca, preto je dnes len ťažko možné určiť počet členov. Najpresnejší možný odhad hovorí o 47 - 48 tisíc členoch, pričom tento typ členstva ešte nemal charakter dnešného, stranického. Veľa dobrej práce však odvedli mnohé miestne kluby a aj úroveň okresných koordináčnych centier podstatne vzrástla.

Hnutie obsadilo ďalší post vo federálnej vláde 18. januára, kedy bol vymenovaný za člena vlády a poverený riadením Federálneho úradu pre hospodársku súťaž JUDr. Imrich Flassik. Delegácia nemeckej CDU vedená poslancom Klausom Franckem a vedúcim zahraničného oddelenia Berndom Fischerom navštívila centrum hnutia 24. januára. Dňa 30. januára rokovala delegácia KDH v Bratislave s prezidentom ČSFR Václavom Havlom o otázkach ekonomickej reformy a štátoprávneho usporiadania, pričom v tomto roku to nebolo zďaleka jediné takéto stretnutie na druhú zo spomenutých otázok. Podpredseda federálnej vlády RNDr. Jozef Mikloško, DrSc. odstúpil z postu poslanca SNR /vtedy ešte zákon umožňoval kumuláciu členstva vo vláde a parlamente/ a nahradil ho Ing. Vladimír Horváth.

V tomto období bola na slovenskej i československej politickej scéne popri ekonomickej transformácii direktívne riadenej ekonomiky na trhovú najfrekventovanejšou otázkou problematika riešenia štátoprávneho usporiadania štátu. Predsedníctvo KDH zverejnilo 25. januára svoje stanovisko, v ktorom jasne formulovalo postoj hnutia k tejto otázke. KDH považovalo suverenitu národných republík za prvotnú a suverenitu spoločného štátu za odvodenú od nej. Presadzovalo prijatie ústav republík, pričom zmluva medzi republikami mala byť základom federálnej ústavy. KDH sa usilovalo zladit' dva procesy, a to na jednej strane proces európskej integrácie /tam malo Slovensko vystupovať ako subjekt, z toho známa „stolička a hviezdička“/ a jednak proces naplnenia sebaurčovacieho práva národa. Čas ukázal, že tento postoj „predbehol svoju dobu“, bol pre prostého občana príliš komplikovaný, ale hlavne sa stretol s odporom českých /buď federácia v tejto podobe alebo rozchod/ i slovenských /jedine samostatnosť/ politických radikálov. Zároveň však čas ukázal, že to bol prezieravý a zodpovedný postoj, napriek tomu že sa nerealizoval. Spomínané stanovisko predsedníctva schválila Rada KDH 16. februára 1991, ktorá zároveň uložila predsedníctvu zabezpečiť vypracovanie vlastného návrhu ústavy SR a zmluvy /úloha bola v krátkom čase splnená/. Rada KDH bola informovaná o príprave ekonomickeho /V. Oberhauser/ a sociálneho /A. Rakús/ programu hnutia.

Dňa 25. februára navštívila delegácia KDH predsedu parlamentnej skupiny ľudových strán v Európskom parlamente Egona Klepscha /CDU/ na jeho pozvanie. Ministri V. Oberhauser a I. Tirpák predstavili o deň neskôr na tlačovej besede Alternatívny ekonomický program KDH pokúšajúci sa zmierniť sociálny dopad radikálnej ekonomickej reformy. V tomto období už pracovalo na Koordinačnom centre viacero oddelení, medzi inými bola viditeľná činnosť oddelenia analýzy na čele s RNDr. Vladimírom Balkom. Už 6. marca predložili zástupcovia hnutia návrh štátnej zmluvy medzi SR a ČR na stretnutí s prezidentom republiky a zástupcami koaličných strán na federálnej úrovni /publikovaná 8. marca v Slovenskom denníku/. V zmysle uznesenia Rady KDH odovzdali predstavitelia hnutia návrh Ústavy SR predsedovi SNR.

Tretie zasadnutie Rady KDH po košickom sneme sa uskutočnilo 23. marca. Okrem schválenia návrhu ústavy i štátnej zmluvy, ktorých vypracovanie i predloženie zabezpečilo predsedníctvo, Rada KDH prijala vyhlásenie voči VPN, aby sa vnútorné rozpory v tomto hnutí vyriešili dohodou. Udalosti mali dynamický spád a už v ten istý deň zasadala platforma VPN za demokratické Slovensko samostane.

Delegácia holandskej Kresťanskodemokratickej strany /CDA/ navštívila Koordinačné centrum hnutia 14. apríla. Namiesto odstúpiťšieho Theodora Petríka bol 19. apríla vymenovaný za federálneho ministra spojov Ing. Emil Ehrenberger /nominovalo ho KDH, neskôr odišiel do ODU/. Ustanovujúce zhromaždenie Spolku kresťanských právnikov SR sa konalo 21. apríla, jeho predsedom sa stal JUDr. Martin Lauko, podpredsedom JUDr. Ing. Imrich Flassik a tajomníkom JUDr. Jozef Štefanko.

PO REKONŠTRUKCII VLÁDY

Udalostiam rekonštrukcie vlády SR v apríli 1991 sme sa už venovali. Treba podčiarknuť, že hlavným dôvodom bol rozpad víťazného hnutia VPN, ktorého poslanecký klub sa rozdelil na dve časti a tým sa poslanecký klub KDH v SNR s 31 poslancami stal najsilnejším. V danej chvíli sa koaliční partneri zhodli na jedinej osobe, ktorá má nahradiť V. Mečiara na poste predsedu vlády SR a tým bol J. Čarnogurský. Následný vývoj spôsobil doslova zemetrasenie vo verejnej mienke. Dosiaľ malo KDH všetky predpoklady stať sa vedúcou silou v prieskumoch preferencií stranám. Vznikajúce HZDS svojou populistickou politikou veľmi umne reagujúcou na nálady obyvateľstva /sociálne dopady reformy i otázka postavenia Slovenska/ zaujalo okamžite a dlhodobo pozíciu najpopulárnejšej strany. Treba povedať, že vzniklo z časti VPN ovládanej bývalými komunistami, začalo spochybňovať základné princípy budovania právneho štátu a hlavne sa stavať proti transformácii spoločnosti. V danej chvíli sa zrejme nedalo zaujať zodpovednejší postoj. Udalosti z 24. apríla a nasledujúcich dní sú dodnes predmetom polemík a diskusií. Mimoriadny snem VPN 29. apríla v Košiciach rozhodol o rozdelení tohoto hnutia, pričom časť pokračujúca v pôvodnom smerovaní sa stala medzi voličmi menšinovou /medzi delegátmi naopak/.

Generálny tajomník bavorskej CSU Erwin Huber navštívil 2. mája Koordinačné centrum KDH. Ďalšie zasadnutie Rady KDH sa konalo 4. mája, zaoberalo sa najmä vnútropolitickou situáciou, pričom vyjadrilo plnú podporu Jánovi Čarnogurskému ako predsedovi vlády i postupu hnutia pri vládnej kríze. Nominanti hnutia J. Kršek /poľnohospodárstvo/ a J. Bútora /stavebníctvo/ boli menovaní za ministrov 6. mája. Dňa 13. mája vzniklo ďalšie zo združení pri hnutí - Združenie kresťanských podnikateľov a živnostníkov /ZKP a Ž/, ktorého vedúcou osobnosťou bol JUDr. František Šulka. Kresťanskodemokratická mládež Slovenska /KDMS/ mala svoj prvý snem od ustanovujúceho 26. mája, na ktorom bol za jej nového predsedu zvolený František Stano.

Rada KDH spresnila v uznesení zo svojho zasadnutia 22. júna základné princípy názoru na štátoprávne usporiadanie reagujúc na výsledky rokovania národných reprezentácií v Kroměříži. Nasledujúce zasadnutie bolo 24. augusta, na ktorom bol stanovený termín a miesto tretieho snemu, obdobie pre konanie okresných snemov, bol prerokovaný návrh zmien v stanovách. Rada odmietla koalíciu s HZDS, zaoberala sa problémom mravnej výchovy na základných a stredných školách, volebným zákonom, novelou zákona o majetku obcí, podporou záujmov slovenskej ekonomiky a plne sa postavila za postup vlády v súvislosti s dostavbou Vodného diela Gabčíkovo.

V rámci množstva rokovaní o štátopravných otázkach navštívila 9. septembra hnutie i delegácia českej ODS na čele s Václavom Klausom. Parížska konferencia predsedov strán Európskej demokratickej únie /EDU/ sa konala 11. septembra za účasti špičkových predstaviteľov európskych štátov, pričom Slovensko reprezentoval Ján Čarnogurský. Okresné snemy hnutia, ktoré volili delegátov na celoslovenský, prebiehali v septembri a októbri tohoto roka. Rada KDH zasadala opäť 21. septembra. Začiatkom októbra bol vo Federálnom zhromaždení prijatý a 5. novembra vstúpil do platnosti tzv. lustračný zákon, ktorého účelom bolo obmedziť účasť prominentov komunistického režimu na najvyšších postoch, pričom ho podporili všetci poslanci za KDH. Zasadnutie Rady KDH 19. októbra sa okrem vecí súvisiacich s prípravou žilinského snemu venovalo veľkej privatizácii /kupónovej/, situácii na vnútro politickej scéne a stavu v rezortoch, kde malo hnutie svojich zástupcov. Vďaka viditeľnej rôznosti pohľadov na niektoré problémy sa zdôrazňovalo volanie po jednote v hnutí, ktoré bolo v tomto období pod veľkým tlakom tak verejnosti ako aj opozície i koalíčných partnerov. Minister Jozef Chren podal 1. novembra demisiu zo zdravotných dôvodov, na čo začiatkom nasledujúceho roka nadväzovali zmeny na čele dvoch rezortov, ministrom spravodlivosti sa stal JUDr. Ing. Ivan Šimko, vtedy člen Predsedníctva KDH. Celoslovenský snem Protestantskej sekcie KDH sa uskutočnil 26. októbra v Banskej Bystrici, rozhodol o zmene názvu Evanjelickú sekciu KDH. Predsedom ES KDH bol Blaho Čičel a tajomníkom Ján Kučera.

ŽILINSKÝ SNEM HNUTIA

Nečakaná, ale príznačná udalosť sa udiala tesne pred snemom hnutia, keď 8. novembra poslanec za KDH spisovateľ Anton Hykisch navrhol v SNR prijať Deklaráciu o zvrchovanosti

a suverenite Slovenska. Bol to krok v rozpore s rozhodnutiami poslaneckého klubu i orgánov hnutia.

V poradí tretí Snem Kresťanskodemokratického hnutia sa konal 9. a 10. novembra 1991 vo veľkej zasadačke Mestského úradu v Žiline. Zišlo sa na ňom 354 delegátov v období rozbúrenej situácie v spoločnosti, na politickej scéne i v samotnom hnutí. Heslo snemu znelo „Jednota KDH - istota Slovenska“. V danej chvíli zainteresovaným vyznievalo značne rozporuplne, ale treba ho vnímať ako úprimné želanie. Na tomto sneme naposledy odzneli radikálne návrhy JUDr. Tibora Böhma, člena Rady za okres Žiar nad Hronom. Po vystúpení predsedu hnutia a príhovoroch hostí nasledovali správy podpredsedu /A. Andráš/, sekcií Rady - zahraničnopolitickej /J. Klepáč/, economickej /V. Oberhauser/, regionálnej /M. Čulen/, ideovej /I. Šimko/, školskej /M. Zigo/ a sociálnej /S. Janota/, ďalej správy poslaneckých klubov v SNR /J. Brocka/ a vo FZ /M. Tahy/, o zväzovom hnutí /A. Behulová/ a Evanjelickej sekcii /B. Čičel/. Snem schválil zmeny a doplnky Stanov KDH, programové ciele hnutia, zo širšia koncepciu riešenia štátoprávneho usporiadania, v uznesení sa venoval tiež hospodárskym problémom, lustráciám, komunálnej politike, personálnej politike i štruktúre hnutia. V týchto oblastiach prijal viaceré odporúčania pre poslancov a členov vlád za hnutie. Za predsedu bol opäť zvolený Ján Čarnogurský /288 hlasov z 354/, jeho protikandidátom bol Ján Klepáč. Za výkonného podpredsedu bol zvolený dovtedajší ústredný tajomník Ján Petrík, jedným z protikandidátov bol neskorší dlhoročný člen predsedníctva Pavol Abrhan. Veľkú odozvu, a to nielen medzi delegátmi vzbudilo vystúpenie predsedu hnutia, najmä precíznou formuláciou národných a štátnych záujmov Slovenska. V úvode poukázal na nestabilitu a trieštenie strán a zodpovednosť pre KDH. Zdrojom stability hnutia je kresťanstvo: „Náš národ sa zachoval tisíc rokov iba vďaka vernosti kresťanstvu a tejto záruky našej existencie sa nemienime vzdať“. V ďalšej časti pomenoval konkrétne postoje a udalosti, pri ktorých sa hnutie postavilo na obranu národných záujmov i mravných hodnôt. V časti venovanej štátoprávnenému postaveniu Slovenska navrhol, aby hnutie v prípade ak česká strana nebude ochotná dohodnúť sa na zmluve, išlo do volieb s programom voľnejšieho spojenia a v prípade nedohody prichádza do úvahy referendum. Nasledujúca časť bola venovaná ekonomickým problémom a prístupom hnutia k nim, kde predniesol konkrétne ciele KDH v tejto oblasti, pričom vo všeobecnosti „našou cestou je sociálna trhovú ekonomika“. V úplnom závere zdôraznil, že „sme schopní urobiť Slovensko rovnocennou súčasťou Európy“ a prirovnal hnutie k lietadlu štartujúcemu z lietadlovej lode: „KDH chce tiež vzlietnuť za svojimi cieľmi. Vieme, že sa nám podarí vzlietnuť, pretože vyvineme dostatočnú rýchlosť. Sme piloti na lietadlovej lodi.“

V zmysle rozhodnutia snemu nasledovali po ňom opäť okresné snemy hnutia. V Prešove sa 14. decembra konalo za účasti 300 aktivistov celoslovenské prípravné zhromaždenie Kresťanských odborov Slovenska. Počas funkčného obdobia vlády na čele s Jánom Čarnogurským prebehla podstatná časť tzv. malej privatizácie, v ktorej boli menšie štátne podniky /najmä podniky služieb/ predané súkromným podnikateľom. Začala sa a uskutočnila sa prvá vlna tzv. veľkej privatizácie, v ktorej boli veľké štátne podniky sčasti predané a sčasti

odovzdané formou kupónovej privatizácie obyvateľstvu. Ku koncu obdobia tejto vlády sa podarilo dokonca dosiahnuť vyrovnanosť rozpočtového hospodárenia a infláciu 1,4 % v prvej polovici roka 1992. Napriek týmto úspechom bola vláda pod obrovskou paľbou útokov, najmä zo strany populistického HZDS vzniknutého z odštiepeného krídla VPN. V SNR sa opozícia neustále pokúšala zmeniť zloženie Predsedníctva SNR, aby potom mohlo odvolať vládu. Tam sa to nepodarilo. Podarilo sa však získať si značnú časť obyvateľstva pre politiku spochybňujúcu premenu našej spoločnosti a jej reformu.

História KDH - rok 1992 - ŤAŽKOSŤ SKÚŠOK

ÚVOD

Tretí rok existencie Kresťanskodemokratického hnutia bol rokom v mnohých smeroch zlomovým. Z pohľadu vlasti to bol rok neúspechu rokovaní o štátoprávnom usporiadaní vládnych garnitúr, ktoré vzišli z prvých slobodných volieb, druhých slobodných parlamentných volieb i rozhodnutia víťazov volieb o zániku spoločného štátu Slovákov a Čechov a vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Kým v prvej polovici roka sa opäť pokročilo pri transformácii hospodárstva a na ceste k právnemu štátu, tak v druhej polovici roka boli urobené viaceré kroky, ktoré uvedené procesy vážne spochybnili.

Z pohľadu hnutia to bol rok, v ktorom došlo k bolestnému odchodu nezanedbateľnej časti dovtedajších členov a priaznivcov, hnutie dosiahlo svoj najhorší volebný výsledok vo svojej histórii a v prieskumoch verejnej mienky narazilo na svoje dno. Bol to rok dvoch snemov hnutia, ale aj rok zásadného rozhodnutia o budovaní hnutia ako modernej konzervatívnej politickej strany so všetkými jej atribútmi pri zachovaní pôvodného názvu. Práve v čase svojho najhlbšieho pádu, kedy prešlo KDH do opozície a vládnymi politikmi bolo posielané do minulosti sa prejavila úžasná vnútorná sila tohoto zoskupenia. Dokázalo analyzovať príčiny volebného neúspechu, široko rozdiskutovať spôsob ďalšieho pôsobenia a prijať vážne rozhodnutia o svojej budúcnosti.

ODDELENIE ČASTI HNUTIA

Ešte predtým ako sa budeme chronologicky venovať udalostiam v roku 1992, spomeňme skutočnosť časovo zasahujúcu do predchádzajúceho roka. Na vianoce roku 1991 zomrel JUDr. František Braxátor, ktorý bol jednou z najvýraznejších a najaktívnejších osobností pracujúcich pre KDH v zahraničí, bol tiež členom Rady KDH. Od začiatku roka 1991 pokračoval maratón rokovaní o budúcom štátoprávnom usporiadaní Česko-Slovenska. Pre hnutie bolo významné stretnutie členov vlád, námestníkov ministrov a poslancov oboch parlamentov za KDH, ktoré sa uskutočnilo 11. januára v Nitre. Účelom stretnutia bolo vyjasnenie si stanovísk k štátoprávnomu usporiadaniu a k ekonomickej reforme, pričom i tu bola názorová nejednota citeľná. Predstavitelia KDH sa stretli v Bratislave 17. januára s prezidentom Václavom Havlom, s ktorým okrem spomenutých tém hovorili i o povahe volebného zákona.

Prvé zasadnutie Rady KDH po žilinskom sneme sa konalo 18. januára a jeho zaujímavosťou bolo vystúpenie predsedu SNR Františka Mikloška ako host'a. Rada opäť potvrdila svoj postoj - princíp prvotnej zvrchovanosti republík i princíp zmluvy medzi SR a ČR. Existenciu dvoch línií v hnutí potvrdili informácie podpredsedov SNR Jána Klepáča a Ivana Čarnogurského o priebehu rokovaní s českou reprezentáciou. Rada v zmysle stanov určila počet regiónov /dôležité pre vnútornú štruktúru/ na päť: Bratislava, Košice, západné, stredné a východné Slovensko. Rada zvolila za ústredného tajomníka Ing. Jozefa Kuzmu, dovtedajšieho

tajomníka pre stredné Slovensko /pre západné schválila Martina Čulena, pre východné Františka Ondrejko. Za členov Predsedníctva KDH boli zvolení J. Klepáč, P. Ľupták /Martin/, J. Martiniak /Košice/, G. Šmeringai /Prešov/, S. Vajcík, I. Šimko, O. Sýkora /Evanjelická sekcia/ a Pavol Abrhan /Nové Zámky/, ktorý je členom tohto orgánu nepretržite odvtedy až dosiaľ!

Dňa 23. januára sa predseda Ján Čarnogurský zúčastnil na zaujímavom spoločnom stretnutí Kresťanskodemokratického združenia pracovníkov vedy a školstva /KDZPVŠ/, Ústredia slovenskej kresťanskej inteligencie /ÚSKI/, Katolíckej akadémie a Klubu seniorov KDH. V dňoch 27. - 29. januára sa konala v Mníchove bavarsko - slovenská konferencia za účasti popredných politikov z CSU a KDH. Na mieste poslanca Federálneho zhromaždenia nahradil RNDr. Michal Čverčko, CSc. z Košíc JUDr. Jána Voščka, ktorý bol 31. januára vymenovaný za sudcu Ústavného súdu ČSFR. Chýbajúca zložka hnutia zastrešujúca a reprezentujúca komunálnu politiku vznikla 1. februára, kedy sa v Ružomberku uskutočnil Zakladajúci snem Slovenského klubu primátorov, starostov a poslancov obecných zastupiteľstiev zvolených za KDH /dnes KPMS - Klub predstaviteľov miestnej samosprávy/. Snem prijal stanovy a uznesenie, zúčastnilo sa ho 127 delegátov, hosťom bol predseda vlády SR a predseda KDH Ján Čarnogurský a viedol ho predseda prípravného výboru, primátor mesta Nová Dubnica Ing. Milan Hort. Delegáti sa zaoberali predovšetkým otázkami kompetencií štátnej správy a samosprávy a územnosprávnym členením štátu.

Začiatkom februára rokovali v Mílovách predstavitelia SNR a ČNR reprezentovaní zástupcami všetkých parlamentných strán, výsledkom rokovaní bol návrh zmluvy, ktorý sa v KDH stretol s rozdielnymi postojmi. Tieto rozdielne postoje k návrhu „mílovskej zmluvy“ boli vyvrcholením už dlhšie trvajúceho stavu v hnutí, ktorý sa okrem iného prejavil i v podobe polemiky dvoch členov Predsedníctva KDH J. Klepáča a G. Šmeringaya na stránkach Slovenského denníka a širokej diskusie o nejednotnosti hnutia. Markantným prejavom stavu bolo potom hlasovanie o návrhu zmluvy v Predsedníctve SNR, kedy zástupcovia KDH hlasovali nejednotne a aj preto návrh nebol prijatý. Ján Čarnogurský to považoval za potvrdenie existencie dvoch línii v hnutí a zmluvu označil za krok vpred s posilnením postavenia národných republík. Tento názor prijalo predsedníctvo hnutia na svojom zasadnutí 14. februára. V týchto dňoch uzrelo svetlo sveta niekoľko podporných a odporujúcich si stanovísk OKC. JUDr. Ing. Ivan Šimko sa stal 18. februára ministrom spravodlivosti SR, JUDr. Martin Lauko bol 2. marca vymenovaný za generálneho prokurátora ČSFR. Z iniciatívy vtedajšieho predsedu OKC KDH Ing. Jána Figeľa zasadala Rada KDH 22. februára mimo Bratislavy, a to vo Vranove nad Topľou. Bolo to hektické rokovanie s jediným bodom - štátoprávne usporiadanie. Predseda hnutia pomenoval dve línie v hnutí ako líniu postupných krokov a líniu šance, ktorá sa už nevráti. Navrhol pokračovať v rokovaní. Po vystúpení J. Klepáča nasledovala desaťhodinová diskusia, na záver ktorej rada odporučila pokračovať v rokovaní s ČNR, požadovať právnu záväznosť zmluvy a vyslovila dôveru predsedovi hnutia. Radikálna skupina sa však zišla ešte osobitne v chate na Domaši, kde sa v podstate rozhodla nerešpektovať orgány hnutia. Ján Čarnogurský a Ján Klepáč sa stretli 1. marca a skonštatovali,

že súčasný stav v hnutí je neúnosný a jediným riešením je pokračovanie vo forme dvoch politických subjektov. K rovnakému záveru prišlo Predsedníctvo KDH na mimoriadnom zasadnutí 3. marca vo svojom komuniké, v ktorom odporučilo rade, aby sa hnutie pretvorilo „na koalíčné zoskupenie dvoch subjektov, ktoré pôjdu do volieb samostatne“. Dospelo k presvedčeniu, že funkčná jednota hnutia takto nie je možná. Roznodojúce bolo mimoriadne zasadnutie Rady KDH 7. marca. Predstavitelia oboch línií predniesli svoj pohľad na situáciu i víziu do budúcnosti, diskusia potom len potvrdila stav, ktorý uviedli. Ešte i vtedy silne zaznelo úprimné volanie členov po jednote, ktorá už nebola možná, čo sa prejavilo v tom, že rada v uznesení nesúhlasila s rozdelením hnutia. Napokon rada vzala na vedomie oddelenie politickej platformy na čele s Jánom Klepáčom. Táto platforma sa rozhodla ísť do volieb s programom konfederácie, v prípade odmietnutia českou stranou bude za vyhlásenie referenda o samostatnosti SR a následné hľadanie štátneho zväzku s inými štátmi, najmä s ČR. Táto platforma sa rozhodla odísť z KDH a vytvorila nový politický subjekt s názvom Slovenské kresťanskodemokratické hnutie /SKDH/. Po odchode Klepáčovho krídla zostalo v KDH zo 113 členov rady 79 členov, rada teda zostala uznášania schopná, mohla teda prijať viacero ďalších rozhodnutí. Zvolala mimoriadny snem na 28. marec do Trnavy, uložila urýchlené zvolanie okresných rád na zabezpečenie funkčnosti hnutia, poverila Ing. Stanislava Vajcika výkonom funkcie ústredného tajomníka /J. Kuzma odišiel/ a poverila vedením redakcie Slovenského denníka Antona Seleckého /A. Baláž rezignoval/. Nová a bolestná skúsenosť bola realitou.

MIMORIADNY TRNAVSKÝ SNEM

Odchod prívržencov radikálneho krídla spôsobil v hnutí množstvo nových problémov. Pred hnutím vyvstala úloha skonsolidovať svoje štruktúry tak, aby bolo funkčné a pokúsilo sa čo najlepšie obstať vo voľbách, ktoré už kloпали na dvere. To všetko sa dialo v situácii, a to si treba uvedomiť, keď obyvateľstvo pociťovalo negatívne dôsledky ekonomickej reformy, rástol radikalizmus politických síl v otázke štátoprávneho usporiadania, popularita Mečiarovho hnutia kulminovala a populistické sily nachádzali živnú pôdu u verejnosti, vo všetkých stranách vládnej koalície došlo k vnútornej diferenciacii. Následné dni a týždne postupne ukázali, aké veľké straty hnutie utrpelo, pričom bolo jasné, že skutočnosť odhalia naplno až voľby. Už sme uviedli, že zo 113 členov rady zostalo v hnutí 79, z 11 členov predsedníctva zostalo 8, z 31 poslancov SNR zostalo 20 a z 9 členov vlády SR zostalo 5 v pôvodnom hnutí. Zasadnutia okresných rád boli často konfrontačné a nervózne, na niektorých došlo i k veľmi nepríjemným scénam. Ukázalo sa, že kým na západnom a východnom Slovensku nedôjde k narušeniu funkčnosti OKC, tak na strednom Slovensku bola vo väčšine okresov situácia takmer zúfalá. Bolo potrebné v priebehu niekoľkých dní doplniť orgány hnutia a určiť nových delegátov na trnavský snem. Istým povzbudením v tejto situácii bola udalosť z 10 marca, kedy predseda SNR RNDr. František Mikloško oznámil svoj odchod z VPN a vstup do KDH. 1. apríla sa stala členkou KDH spisovateľka Hana Ponická. Pripomeňme si tu slová Jána Čarnogurského zo 7. marca: „Samostatnosť bez občianskych

práv, bez demokracie na Slovesniku by znamenala porážku Slovenska a znamenala by aj našu politickú porážku, porážku KDH, porážku kresťanstva.“. Konferencia Evanjelickej sekcie KDH 22. marca v Rožňave vyjadrila plnú podporu politike hnutia i jeho predsedovi, za svojho predsedu zvolila RNDr. Ondreja Sýkoru a podpredsedu PhDr. Emila Komárika. V sobotu 28. marca sa vo Zvolene konal Ustanovujúci snem SKDH, ktorý za predsedu zvolil Jána Klepáča. V ten istý deň rozhodol mimoriadny snem ODÚ - VPN v Pezinku o transformácii na politickú stranu Občianskodemokratickú úniu /ODÚ/, ktorej predsedom sa stal vtedajší podpredseda vlády SR Martin Porubjak.

Mimoriadny snem KDH a po ňom i zasadnutie Rady KDH sa uskutočnili tiež 28. marca 1992 v Trnave. Hlavnými hosťami boli Alois Mock /predseda EDÚ a rakúsky minister zahraničných vecí/ a Erhard Busek /predseda ÖVP a rakúsky vicekancelár/. Po vystúpení predsedu hnutia uviedol člen predsedníctva Ivan Šimko návrh volebného programu /predtým bol publikovaný a diskutovaný/. V diskusii okrem iných vystúpil i predseda SNR František Mikloško, ktorý zdôraznil, že KDH už má jednak prvok európskej konzervatívnej strany a jednak prvok ľudového hnutia. Snem odmietol možnosť koalície s HZDS a vyjadril nesúhlas s názvom „SKDH“, ktorý si dala odštiepená skupina. V hlavnom prejave sa Ján Čarnogurský vrátil k oddeleniu radikálneho krídla od hnutia, pričom podotkol, že okrem odlišnosti vo vízii optimálnej cesty vedúcej k slovenskej budúcnosti tu boli i ďalšie: „Líšili sme sa aj v pohľadoch na ďalšie postupy ekonomickej reformy a líšili sme sa aj v tom, či má KDH byť otvorené voči spoločnosti“. Cesta SKDH vedie do slepej uličky, po predčasnom a neuváženom odštartovaní im hrozí pád do mora. Povedal, že týmto snemom začína hnutie novú etapu, hnutie ponúka slobodu, spravodlivosť a solidaritu. Odmietol zneužívanie národného cítenia a demagógiu. V štátoprávnej otázke trvá ponuka zmluvy pre českú stranu, rozhodujúce budú voľby, v prípade odmietnutia tejto ponuky prichádza do úvahy referendum o budúcnosti Slovenska, ale s jeho budúcnosťou nemožno hazardovať. Za základné stavebné kamene budúcnosti označil: parlamentnú demokraciu, ľudské a občianske práva a slobody, ekonomickú reformu, politickú stabilitu a upevnenie medzinárodného postavenia SR. V závere zakončil: „... preto aj dnes pre nás platí po viac než sedemdesiatich rokoch ono Hlinkovo: Neprestanem pracovať, kým Slovensko červené nezmením na Slovensko biele!“ Po skončení rokovania snemu zasadla Rada KDH, ktorá schválila kandidátne listiny hnutia pre voľby. Lídrmi sa stali /pre volebné kraje/: Miroslav TaHY /bratislavský/, Ján Čarnogurský /západoslovenský/, Ladislav Pittner /stredoslovenský/ a František Mikloško /východoslovenský/. Rada tiež schválila regionálnych tajomníkov - Marián Mikloško pre západoslovenský a Ján Scheer pre východoslovenský región /pre stredoslovenský to bol neskôr Peter Haťapka/. Hnutie teda mohlo ísť do volieb.

V nasledujúcich týždňoch sa SKDH začalo správať ako strana opozičná i koaličná zároveň, napr. 1. apríla navrhol V. Oberhauser v SNR prijať Deklaráciu o zvrchovanosti SR, čo bolo v rozpore s koalíčnymi dohodami. Delegácia KDH rokovala 13. apríla v Prahe s prezidentom Havlom a s predstaviteľmi českých koalíčných strán. Na KC KDH sa uskutočnilo 22. apríla stretnutie volebných manažérov a tajomníkov OKC k zabezpečeniu volebnej kampane.

Jedným z príkladov medzinárodnej spolupráce na regionálnej úrovni bola návšteva vedenia CDU Wuppertal na OKC KDH v Košiciach 27. apríla. V ten deň navrhol Július Brocka v SNR zaradiť do programu návrh zákona o ochrane ľudského života pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Jeho návrh neprešiel, ale stal sa lakmusovým papierikom z pohľadu kresťanskej orientácie poslancov /proti hlasovali i poslanci HZDS a SNS/. Hnutiu bolo pridelené volebné číslo 25, kompletný Volebný program KDH pod heslom „Stabilita dnes - prosperita zajtra“ bol uverejnený v Slovenskom denníku 5. mája.

DRUHÉ PARLAMENTNÉ VOĽBY

Posledné zasadnutie Rady KDH pred voľbami bolo 8. mája. Za členov predsedníctva boli na uvoľnené miesta /Klepáč, Lupták/ zvolení František Mikloško a Jozef Miklušičák z Námestova. Ladislav Šutý podal informáciu o činnosti volebného štábu. Rada uznala za zväzy s celoslovenskou pôsobnosťou Zväz výstavby /vznikol 4. apríla/ a Zväz dopravy /vznikol 25. apríla/. Predseda hnutia zdôraznil, že „KDH je za zvyšovanie právomocí a suverenity Slovenska. Návrhy SKDH sú hazardom, lebo neobsahujú politické a ekonomické zabezpečenie tohto kroku.“ V tomto období bol na pokračovanie publikovaný nový Ekonomický program KDH, na čele kolektívu jeho autorov bol vtedajší námestník ministra dopravy SR Ing. Mikuláš Dzurinda, CSc., ktorý sa takto začal dostávať do povedomia členov hnutia. Od 10. mája sa začala oficiálna predvolebná kampaň. Mimoriadny snem Kresťanskodemokratického združenia žien Slovenska zvolil 16. mája za svoju novú predsedníčku PhDr. Vieru Michalkovú /dovtedajšia predsedníčka Dr. Oľga Nagyová odišla z hnutia/. Jedným z vrcholov volebnej kampane bol bratislavský míting na Železnej studničke za účasti približne 5 000 občanov. Treba zdôrazniť, že tu nemáme priestor na dostatočný prehľad o kampani hnutia. Pripomíname, že volebný štáb mal málo času i prostriedkov na kvalitnejšiu prácu /dlhodobejší šéfovia odišli do SKDH/ a v niektorých regiónoch bola akcienschopnosť hnutia vážne narušená. Je otázkou, nakoľko bolo vhodné inšpirovať sa niektorými zahraničnými, najmä britskými vzormi /negatívna kampaň, kampaň stavaná na lídrovi, hoci KDH nie je stranou s vyššou popularitou lídra ako strany, atď./ Tieto otázky opäť prenecháme kompetentnejším. Isté je, že aktivisti hnutia prejavili v tomto azda pre hnutie najťažšom období nesmiernu dávku obetavosti a nezriedka i odvahy.

Druhé slobodné parlamentné voľby do SNR a oboch snemovní FZ sa uskutočnili v dňoch 5. a 6. júna. Za malé odbočenie stojí uviesť, že práve 6. júna zomrel Dr. Jozef Šramek, zahraničný Slováč a aktívny člen Rady KDH. Vráťme sa však k volebným výsledkom. KDH v nich dosiahlo svoj najhorší výsledok, získalo do SNR len 273 945 hlasov, čo znamenalo 8,88 %. S veľkým náskokom zvíťazilo Mečiarovo HZDS s 37,26 %, SĎL získala 14,7 %, SNS 7,93 % a maďarská koalícia 7,42 %. Výsledky volieb do snemovní FZ ČSFR neboli zásadne odlišné a vzhľadom k následnému vývoju už ani nie tak dôležité. Vážnou skutočnosťou bolo to, že až 24 % hlasov získali strany, ktoré neprekročili 5-percentnú hranicu, medzi nimi aj SKDH, ODÚ, či DS. Kresťanskodemokratické hnutie obsadilo 18 poslaneckých miest a v oboch

snemovniach FZ spolu 14 poslaneckých miest. V Českej republike získala po voľbách dominantné postavenie ODS Václava Klauša.

Voľby znamenali v česko-slovenskej politike zlom. Víťazi volieb - ODS v ČR a HZDS v SR - mali zásadne rozdielne postoje k najdôležitejším otázkam ako boli štátoprávne usporiadania štátu /ODS jedine federácia ako dosiaľ, HZDS malo jasno len v tom, že nie doterajšia federácia/ a ekonomická reforma /ODS dôsledná liberálna predstava, HZDS silne ľavicová, až spochybňujúca predstava/. V priebehu nasledujúcich týždňov sa dohodli len na rozchode, na zániku spoločného štátu. KDH sa ocitlo v opozícii, na parlamentnej úrovni bolo od prvých dní vlastne jedinou dôsledne opozičnou stranou. Rada KDH zasadla 20. júna, aby zhodnotila výsledky volieb. Prijala vyhlásenie, v ktorom hnutie vzalo na vedomie volebné výsledky, v štátoprávnej otázke zotrváva na svojej línii, hoci táto nenašla u obyvateľstva dostatočné pochopenie. Politiku HZDS považuje za nebezpečnú z pohľadu dlhodobých záujmov slovenského národa. KDH bude brániť slobodu a demokraciu, bude tlmočiť i názory neparlamentných síl, brániť krajinu pred návratom socializmu a autoritatívneho režimu. Následný vývoj a čas ukázali, že to neboli iba prázdne frázy.

Vláda Jána Čarnogurského podala demisiu 24. júna a 25. júna bola vymenovaná nová vláda SR na čele s predsedom HZDS V. Mečiarom. Nebola to síce vláda koalíčná, ale jedným z jej ministrov bol i L. Černák z SNS a táto strana po celý čas podporovala vládu. Spočiatku tieto strany v parlamente tiež vynikajúco spolupracovali s SDĽ. Nová federálna vláda na čele s Janom Stráským /ODS/ bola vymenovaná 2. júla a mala iba 10 členov. Už aj tým, že Klaus a Mečiar sa postavili na čelo národných vlád dali najavo, že spoločný štát nemá perspektívu. ODS a HZDS sa dohodli na rozdelení ČSFR. KDH si bolo vedomé tejto reality, ale usilovalo sa o to, aby sa tak stalo z vôle občanov, preto 16. júla navrhlo KDH vo FZ referendum o tejto otázke, návrh však nebol prijatý. FZ opätovne nezvolilo V. Havla za prezidenta. V SNR bola 17. júla prijatá hlasmi HZDS, SNS a SDĽ Deklarácia o zvrchovanosti SR, ktorú poslanci KDH nepodporili. Dôvody a príčiny tohto postupu boli publikované 18. júla vo Vyhlásení poslaneckého klubu KDH. 20 júla abdikoval prezident V. Havel.

POPRADESKÝ SNEM - Z HNUZIA STRANA

Hnutie sa v období po voľbách stalo pilierom odporu voči zväzi nastupujúcej vládnej garnitúry i oporou všetkým, ktorí ňou boli postihnutí. Monitorovalo nebývale široké čistky na všetkých úrovniach, najmä v štátnej správe a kritizovalo rôzne nedemokratické kroky, napr. snahy o ovládnutie médií. Zmena vlády so sebou priniesla nástup bývalých komunistov a odborne nie zdatných ľudí. KDH sa už v auguste zastalo Bardejovčanov v ich zápase o cirkevnú školu a pevne stálo na čele obrany vznikajúcej Trnavskej univerzity, ktorú chcela vládna garnitúra zlikvidovať. Ján Čarnogurský bol 20. augusta hosťom na zjazde Republikánskej strany USA, teda ďalej sa rozvíjali medzinárodné kontakty hnutia. Od augusta prebiehali okresné snemy KDH, na pôde ktorých sa rozvinula hlboká diskusia o ďalšom smerovaní hnutia. Diskutovalo sa o zmene názvu, vedenia, programu, organizačnej štruktúry, stanov, teda vskutku o budúcnosti kresťanskej demokracie na Slovensku. Rada KDH zvolila

na svojom zasadnutí 29. augusta za člena predsedníctva namiesto odstúpivšieho Jozefa Martiniaka šéfa poslaneckého klubu vo FZ Ing. Alojza Rajniča z Košíc /Martiniaka na poste tajomníka OKC Košice nahradila Ing. Mária Sabolová/. Rada sa venovala spomenutej vnútrostraníckej diskusii a príprave popradského snemu, ktorý ju uzavrie. V politickej oblasti rada prijala stanovisko, aby KDH presadzovalo prijatie tzv. dočasnej ústavy SR, aby sa k dohodnutému termínu zániku ČSFR 1. 1. 1993 pripravila kvalitná. HZDS, SNS a SDE sa však dohodli inak a 1. septembra bola nimi hlasovaním podľa mien prijatá v SNR Ústava Slovenskej republiky. Poslanci KDH hlasovali nie proti princípu prijatia ústavy, ale proti tomuto konkrétnemu návrhu a následne zverejnili svoje hlavné výhrady proti jednotlivým ustanoveniam. Spomeňme tu tiež, že od volieb do jeho zániku boli za KDH členmi Predsedníctva SNR MUDr. Anton Neuwirth a JUDr. Pavol Hrušovský. Predsedom poslaneckého klubu KDH v SNR bol František Mikloško. Na slávnostiach kresťanskej demokracie v talianskej Pesare 13. septembra reprezentoval KDH poslanec FZ Jozef Mikloško.

V poradí už piaty Snem KDH sa konal 19. septembra 1992 v Poprade. Zúčastnilo sa ho 326 riadnych delegátov a množstvo hostí. Zahraniční hostia zdôraznili, že Európa a teda i Slovensko potrebujú kresťanskú demokraciu tak, ako ju potrebovala po katastrofe druhej svetovej vojny. Predseda J. Čarnogurský vo svojom prejave povedal, že „KDH sa síce nepodielá na vzniku novej Slovenskej republiky, lebo tento proces nie je výslovne schválený obyvateľstvom, ale novú republiku bude podporovať zo všetkých síl.“ Pokusy o nastolenie autoritatívneho režimu sa dnes uskutočňujú pod národnými heslami, KDH je nádejou pre mnohých občanov, preto „keď bránime občianske práva, bránime tým zároveň národné záujmy Slovenska“. Potom Emil Komárik predniesol snemu analýzu volebného výsledku hnutia. Podľa nej hnutie uverilo dvom ilúziám, na ktorých stávalo: po prvé uverilo svojim koalíčným partnerom, že väčšina obyvateľstva bola nespokojná s komunistickým režimom a po druhé hnutie uverilo tomu, že zmýšľanie ľudí je v hĺbke duše pravicové. Zdôrazňovanie zásad z toho vyplývajúcich viedlo k odradeniu mnohých voličov. Hlavný význam tohto snemu je v tom, že rozhodol o prebudovaní hnutia na politickú stranu pri ponechaní pôvodného názvu. Prijtím zásadne nových stanov sa zaviedol stranický typ členstva, vnútornej disciplíny, výstavby orgánov, oddelila sa zložka výkonná /tvorená menovaním/ od rozhodovacej /tvorená voľbou/, vyjasnila sa organizačná štruktúra. Voľby funkcionárov hnutia prebehli už podľa nových stanov. Za predsedu bol opäť zvolený Ján Čarnogurský /303 hlasov z 326/ a za nových podpredsedov pre jednotlivé oblasti RNDr. František Mikloško /tlač a vonkajšie pôsobenie/, JUDr. Ing. Ivan Šimko /vnútorná politika/, PhDr. Emil Komárik, CSc. /zahraničná politika/ a Ing. Anton Anderko z Prešova /regionálna politika/. Následne po sneme nastalo obdobie naplňania nových stanov, s ktorou prišla i istá generačná výmena vo funkciách, ale i nový štýl práce. Až ďalšie roky potvrdili, že rozhodnutie popradského snemu zastavilo úpadok hnutia a dalo mu novú dynamiku a silu, čím sa naplnili slová predsedu zo záverečnej časti vystúpenia, že „KDH je tvorivou silou slovenskej politiky.“

Vo Svite sa uskutočnilo 26. septembra stretnutie predstaviteľov siedmych kresťanskodemokratických strán z ČSFR, Poľska a Maďarska. Za účasti vedenia KDH sa konala 1. októbra v Madride konferencia Medzinárodnej demokratickej únie /IDU/ a po nej i Európskej demokratickej únie /EDU/, na nich sa stretli zástupcovia kresťanskodemokratických, konzervatívnych a ľudových strán z 37 štátov. SKDH sa na svojom sneme 10. októbra rozhodlo premenovať na Kresťansko-sociálnu úniu /KSÚ/, za predsedu bol opäť zvolený J. Klepáč. KSÚ plne podporovala politiku HZDS, stavala na útokoch voči KDH, čím sa oba subjekty nenávratne vzdialili... Prvé zasadnutie Rady KDH po popradskom sneme pokračovalo v ním určenom smere a konalo sa 24. októbra. Uskutočnili sa na ňom voľby členov predsedníctva. Za sekretára rady bol zvolený Ing. Pavol Abrhan a za ďalších členov Mikuláš Dzurinda, Ladislav Pittner a Jozef Miklušičák. Predseda hnutia oboznámil radu s výsledkom výberu ústredného tajomníka, za ktorého sa rozhodol vymenovať od 1. 1. 1993 JUDr. Martina Šranka, dovtedajšieho tajomníka OKC KDH Levice. V politickej časti rada podporila dostavbu VD Gabčíkovo, zápas Trnavskej univerzity a odmietla tzv. ratifikačné referendum, ktoré navrhlo HZDS. Koncom októbra predseda hnutia požiadal listom významných konzervatívnych politikov /H. Kohl, J. Chirac, J. Major, A. Mock, J. M. Aznar.../ o ich podporu vo veci VD Gabčíkovo. Jeho úsilie sa stretlo u nich s pozitívnou odozvou.

S NOVOU NÁDEJOU

Na významné politické udalosti, a to nielen v KDH boli bohaté i posledné dva mesiace roka 1992, ktoré boli zároveň poslednými týždňami existencie česko - slovenskej federácie. Na následky automobilovej havárie zomrel 7. novembra Alexander Dubček. O deň neskôr sa uskutočnila slávnostná inaugurácia Trnavskej univerzity, ktorá sa v tomto období stala symbolom úspešného odporu voči autoritatívnym sklonom vtedajšej slovenskej vládnej garnitúry. Snem Kresťanskodemokratickej mládeže Slovenska /KDMS/ 21. novembra v Ružomberku sa niesol v znamení stále neujasnenej orientácie tejto organizácie, ktorá vajatala medzi KDH a KSÚ. Snem za KDH pozdravil Mikuláš Dzurinda a za KSÚ Anton Andráš, za nového predsedu bol zvolený Michal Sallem a snem opäť len potvrdil „zotrvávanie na neutralite.“

Z pohľadu štátu bol rozhodujúci 25. november, kedy Federálne zhromaždenie prijalo ústavný zákon o zániku ČSFR. Poslanci KDH nehlasovali za prijatie zákona, pričom tento postoj vysvetlili vo svojom vyhlásení. Hlavným dôvodom bolo to, že k rozdeleniu dochádza bez referenda. KDH výsledok berie na vedomie, vznik SR považuje za nevratný akt a vynaloží všetko úsilie, aby SR bola prosperujúcim, demokratickým a právnym štátom prijatým v medzinárodnom meradle. Druhý Snem slovenského klubu primátorov, starostov a poslancov obecných zastupiteľstiev zvolených za KDH /dnešné KPMS/ sa uskutočnil 28. novembra v Žiline. Mal vysokú úroveň a bol nesmierne povzbudzujúci a mobilizujúci pre hnutie. Zúčastnilo sa ho kompletne vedenie KDH, ktoré tu kompaktno predstavilo svoju predstavu o budúcnosti kresťanskej demokracie na Slovensku. Delegáti snemu z celej SR sa zaoberali

najmä problémami samosprávy, jej hospodárenia a financovania, rozdeleniu kompetencií štátnej správy a samosprávy i územnosprávneho členení. Za predsedu bol zvolený Ing. Milan Hort, primátor mesta Nová Dubnica. V rámci zahraničných vzťahov hnutia bola zaujímavá prednáška Jána Čarnogurského a Aloisa Mocka v klube Akademického spolku ÖVP vo Viedni 3. decembra. Predseda KDH hovoril na tému Kresťanská demokracia v novej Európe. Alois Mock zdôraznil, že KDH má plnú podporu v Európe.

Rada KDH prijala 19. decembra Vyhlásenie KDH k vzniku samostatnej SR, ktoré má slávnostný charakter. Hnutie v ňom pozdravuje vznik SR, pričíní sa o to, aby SR bola prosperujúcou, pluralitnou, demokratickou a tolerantnou spoločnosťou. Bude rozlišovať medzi štátnosťou a tými, ktorí ju reprezentujú. V závere vyhlásenia rady sa uvádza: „...budeme sa modliť a prosiť: Bože, žehnaj slovenskú krajinu“. Dňa 27. decembra zomrel Pavol Čarnogurský, významná osobnosť slovenskej kresťanskej politiky. Skončil sa rok 1992, bezpochyby jeden z najťažších v histórii KDH.

História KDH - rok 1993

ÚVOD

S príchodom Nového roka 1993 zanikla Česká a Slovenská federatívna republika a vznikli jej dva nástupnícke štáty - Slovenská republika a Česká republika. Bol to dôsledok výrazných víťazstiev nekompatibilných strán, ODS v Čechách a HZDS na Slovensku, ktoré sa nedokázali dohodnúť na ničom inom ako na rozdelení štátu. Kresťanskodemokratické hnutie malo inú predstavu o budovaní slovenskej štátnosti, ale vznik Slovenskej republiky ako samostatného štátu plne akceptovalo a rozhodlo sa venovať všetky svoje sily v prospech rozvoja Slovenska ako demokratického, právneho a prosperujúceho štátu. KDH si bolo vedomé nebezpečenstva autoritatívneho vládnutia HZDS a nielenže monitorovalo všetky nedemokratické počiny vládnej moci, ale snažilo sa im čeliť a stáť na strane poškodených. V slovenskom parlamente bolo od volieb v predchádzajúcom roku jedinou slovenskou opozičnou silou, lebo SDL i SNS prinajmenšom v prvých mesiacoch kolaborovali s HZDS, SNS potom dokonca v roku 1993 vstúpila do vládnej koalície s HZDS, to už v čase odchodu prvej časti bývalých členov Mečiarovho hnutia. V priebehu tohto roka KDH iniciovalo a postupne organizovalo spoluprácu opozičných síl, ku ktorým sa pridala SDL, odpadlíci z HZDS a maďarskí menšinoví politici. To, čo sa po voľbách zdalo nemožné, sa postupne stávalo realitou. Vďaka vnútornej pevnosti a zomknutosti KDH sa vládna moc oslabovala, čo sa prejavilo v nasledujúcom roku.

KDH V ROKU 1993

Tlak na KDH kulminoval v období po voľbách, kedy bolo predsedom vlády dokonca posielané do minulosti, avšak v priebehu roka 1993 začalo naberať na sile. Zánikom ČSFR zanikol i federálny parlament, v ktorom malo naše hnutie 14 poslancov. Títo stáli až dokonca pevne za líniou hnutia a presadzovali, aby sa zánik spoločného a vznik nových štátov udial referendum, teda aby mal ten najvyšší možný mandát, od ľudu, zdroja moci. Zaslúžia si preto, aby sme ich tu spomenuli menovite. Boli to: Alojz Rajnič /predseda poslaneckého klubu/, Ivan Šimko /podpredseda hnutia/, Anton Anderko /podpredseda hnutia/, Jozef Mikloško, Ján Petřík, Pavol Kubičár, Milan Gaľa, Ivan Čarnogurský, Jozef Klokner, Štefan Bošnják, Jozef Hajdák, Gabriela Pradová, Július Bobovnický a Alojz Rakús. Nesmiernemu tlaku a útokom boli vystavení tiež osemnásť poslanci NR SR za KDH od prvého dňa svojho vstupu do poslaneckých lavíc. Postupom času sa im „dýchalo“ čoraz lepšie, tak ako celému hnutiu. V tomto období hnutie v NR SR zastupovali: Ján Čarnogurský /predseda hnutia/, František Mikloško /podpredseda hnutia a predseda poslaneckého klubu/, Anton Neuwirth, Pavol Hrušovský, Július Brocka, Ján Figel', Mikuláš Dzurinda, Ladislav Pittner, František Javorský, Jozef Polačko, Miroslav Tahy, Ladislav Kvasnička, Bohumil Chmelík, Miroslav Pollák, Peter Lauko, Štefan Taraj, Ján Masarik a Ján Krivčik. Z vnútorného pohľadu hnutia bol rok 1993 prvým rokom budovania KDH ako modernej konzervatívnej ľudovej politickej strany. Zavádzal sa stranický typ členstva i disciplíny, upravila sa organizačná štruktúra, oddelila sa

rozhodovacia a výkonná zložka v strane, nastali veľké personálne zmeny vo volených i menovaných funkciách, zaviedol sa systém vo výjazdoch lídrov a v ich organizovaní, začala sa práca s lídrami na zlepšení ich vystupovania, dotvárala sa tvár hnutia /nové logo, farba, typ písma, „hymna“, scenár mítingov .../, na všetkých úrovniach dostalo priestor množstvo mladých ľudí, podstatne viac sa cestovalo po regiónoch /tzv. výjazdové zasadnutia predsedníctva a poslancov/ atď. V období od popradského snemu po ružomerský snem pracovalo Predsedníctvo KDH v tomto zložení: Ján Čarnogurský /predseda/, Ivan Šimko, František Mikloško, Emil Komárik, Anton Anderko /podpredsedovia/, Pavol Abrhan /sekretár Rady KDH/, Alojz Rajnič /poslanecký klub vo FZ/, Ladislav Pittner /predseda Politického konzília/, Mikuláš Dzurinda, Ján Figeľ a Jozef Miklušičák. Rada KDH ako najvyšší orgán hnutia medzi snemami sa stala podstatne efektívnejšou a plodnejšou aj vďaka zníženiu počtu jej členov a novému jej sekretárovi Pavlovi Abrhanovi, ktorý jej vdýchol nový tvár. Novým orgánom v štruktúre bolo Politické konzílium KDH, ktorého úlohou bolo pôsobiť ako poradný orgán predsedníctva a ktorého členmi mali byť hlavne bývalí členovia vlád, námestníci ministrov, vedúci ústredných ohránov štátnej správy a poslanci zákonodárnych zborov. Snahou bolo, aby títo bývalí špičkoví politici a ich potenciál nezostali bokom a nevyužití, keď už neboli vo vysokých ústavných alebo stranických funkciách. Treba povedať, že najmä spočiatku tento orgán hľadal svoje miesto a niektorí sa ho pokúsili zneužiť ako alternatívny chodník na naplnenie osobných ambícií. Väčšina si však, vďaka Bohu, našla svoje miesto v štruktúre OKC, kde boli obrovskou posilou a kde nezastupiteľne naďalej slúžili kresťanskej demokracii. Iba niektorí jednotlivci zatrpkli, keď sa nedostali na najvyššie miesta na kandidátke a prejavujú to dodnes rôznymi formami /napr. knižne/. Myšlienka priestoru pre týchto skúsených ľudí je určite dobrá a aj dnes sú pre hnutie dôležití. Je dobré, že i väčšina z nich si uvedomuje, že KDH počas celých svojich desiatich rokov existencie stojí a padá na obetavosti stoviek ľudí, ktorí z tejto svojej práce pre hnutie nikdy nič materiálne nemali. Na záver tejto časti treba určite spomenúť, že v roku 1993 rozvinula svoju činnosť Nadácia Antona Tunegu, ktorá zohrala veľmi dôležitú úlohu najmä pre školenie a vzdelávanie politikov a funkcionárov hnutia.

VEĽKÉ MÍTINGY A NÁVRAT Z MINULOSTI

Od 1. januára 1993 sa ujal funkcie ústredného tajomníka KDH JUDr. Martin Šrank, dovtedajší tajomník OKC v Leviciach. Nahradil v tejto funkcii Ing. Stanislava Vajcíka, ktorý v nej pôsobil od odchodu Ing. Jozefa Kuzmu do SKDH. Ing. Vajcík zostal regionálnym tajomníkom pre Bratislavu, pre západné Slovensko bol regionálnym tajomníkom Ing. Marián Mikloško, pre stredné Slovensko Ing. Peter Haľapka, pre východné po odchode Ing. Ondrejkovala do SKDH to bol Jan Scheer a neskôr Ing. Jozef Šimko a pre Košice Ing. Mária Sabolová. V zmysle novej organizácie už bol ústredný tajomník menovaný predsedom a nie volený Radou KDH a nebol už členom predsedníctva. JUDr. Šrank prevzal manažment hnutia v nie najlepšom stave, najmä finančnom. S jeho nástupom nastalo viacero zmien medzi platenými pracovníkmi hnutia, prišlo viacero mladých ľudí. Obsadili sa miesta riaditeľov

oddelení, rozprúdili sa viac informačné toky a podstatne viac ako jeho predchodcovia cestoval po regiónoch. Riaditeľom sa stal Ing. Peter Bobula z Urminiec /doterajší tajomník OKC Topopolčany/. Miesto hlavného pokladníka a neskôr riaditeľa Rozpočtovej správy zaujal Peter Gabura, predtým tajomník OKC Bratislava - vidiek. Drobnou mravčou prácou sa stala práca manažmentu /ak chcete, tak aparátu/ hnutia evidentne efektívnejšou a systematickejšou tak v Koordinačnom centre ako aj na okresných koordinačných centrách, a to s ani nie polovičným počtom ľudí ako dosiaľ. Táto skutočnosť hovorí sama za seba. V tejto súvislosti treba podotknúť, že pracovníci „aparátu“ politickej strany sú najmä vďaka skúsenosti s bývalou štátostranou často podceňovaní, ba až zavrhovaní. Mnoho ľudí si neuvedomuje, že väčšina z nich robí túto prácu pre KDH naozaj obetavo, až altruisticky, nie za ktovieaké platy /za porovnateľnú prácu/, nie 8,5 hodín denne a nielen päť dní v týždni. Títo ľudia musia byť v jednej osobe politikom i úradníkom, šoférom i ochrankárom, sekretárkou i hospodárom, účtovníkom i skladníkom, rečníkom i upratovačkou.... Nezriedka ani politické špičky hnutia túto skutočnosť nedoceňujú. Popri tomto všetkom treba ešte vždy znova vzdať hold našim funkcionárom na miestnej a okresnej úrovni, ktorí za desaťročie pôsobenia hnutia mu nepomerne viac dali ako dostali. Predovšetkým bez nich by hnutie nemohlo tak pevne a relatívne úspešne stáť na princípoch kresťanskej demokracie a postojoch obrany demokracie v našej vlasti. Patrí im hlboká úcta a vďaka.

Tak ako v predchádzajúcom roku, tak i v roku 1993 pokračovalo HZDS v kumulovaní moci v štáte, ale aj v snahe o ovládnutie masmédií. Súčasťou tejto snahy bolo aj odvolanie šéfredaktora denníka Smena Karola Ježika 5. januára. Ten v priebehu niekoľkých dní začal spolu s väčšinou redaktorov tvoriť noviny „Sme“ ktoré zohrali v nasledujúcich rokoch veľmi pozitívnu úlohu. Pred nastávajúcou voľbou hlavy štátu v NR SR predstavilo KDH 14. januára svojho kandidáta na funkciu prezidenta SR, ktorým bol MUDr. Anton Neuwirth.

Dr. Neuwirth bol a je v hnutí veľkou morálnou autoritou, má za sebou ťažký život /bol politickým väzňom/ s jasnou a pevnou dráhou. Bol predsedom OKC v Prievidzi a od roku 1992 poslancom NR SR. Podľa očakávania nebol zvolený, Predsedníctvo KDH sa 29. januára rozhodlo navrhnúť príslušnú úpravu stanov a zvoliť ho za čestného predsedu hnutia. Jednoznačne za veľký úspech KDH bolo považované víťazstvo kandidáta hnutia RNDr. Rudolfa Bauera za primárora mesta Košice v doplňovacích voľbách 23. januára, a to aj napriek takmer vydieračskej kampani HZDS. Delegácia KDH navštívila na pozvanie rakúskeho vicekancelára a predsedu ÖVP Erharda Buseka 30. januára Viedeň, čím sa naďalej upevňovali vynikajúce vzťahy oboch strán.

Ďalekosiahly význam pre hnutie mal prvý veľký míting KDH v estrádnej hale bratislavského PKO 21. januára 1993. Dovtedy bola táto sála doménou HZDS, ktorého lídri sa nechali počuť, že priaznivcom KDH bude sála priveľká a vojdú sa aj do výťahu. Účasť sympatizantov napokon prekonala všetky očakávania, keď sálu zaplnilo okolo 2500 ľudí a atmosféra bola skvelá. Míting moderoval Marián Mikloško, piesňami ho spestril detský súbor Charizmátkári z Veľkého Lapáša a Golianova. Tento a neskôr i nasledujúce mítingy KDH v PKO boli pre hnutie mobilizujúce a povzbudzujúce. Po dlhom čase istej defenzívy vďaka silnej propagande

provládných médií vliali hnutiu nové sebavedomie. KDH po čase ukázalo svoju silu a odhodlanie. Niekoľkí šikovní účastníci prebehli sálou s veľkým transparentom s textom: „Vraciame sa z minulosti!“ Bolo to výstižné. V centre bol vtedy vypracovaný vzorový scenár mítingov KDH, ktoré takto dostali jednu a osobitú tvár s návodom na propagáciu a všetky iné detaily. Zároveň sa vytvoril systém návštev lídrov hnutia v regiónoch a v priebehu roka 1993 sa uskutočnili veľké mítingy KDH vo väčšine okresných miest. Na nich sa zúčastňovali stovky ľudí, vo väčších mestách presiahla účasť aj tisícku. Týmto KDH nielen prejavilo sebavedomie, ale vlialo novú nádej všetkým demokraticky zmýšľajúcim občanom a stávalo sa pravou alternatívou vládnej strany.

Predseda hnutia Ján Čarnogurský sa v rámci tzv. národných modlitebných raňajok stretol 4. februára s novozvoleným prezidentom USA Billom Clintonom a požiadal ho o podporu novej Slovenskej republiky. Podobne štátotvorný postoj zaujalo Predsedníctvo KDH vo svojom Vyhlásení k druhej voľbe prezidenta SR, v ktorom pomenovalo sociálne a ekonomické problémy spoločnosti i nebezpečný mocenský monopol jednej strany, ale súčasne vyzvalo svojich poslancov, aby sa pri voľbe riadili vlastným svedomím. Jediným kandidátom v druhej voľbe bol Michal Kováč z HZDS, ktorý bol 15. februára zvolený za hlavu štátu. KDH mu ponúklo svoju spoluprácu v záujme upevňovania slovenskej štátnosti. Poslanec NR SR a makroekonomický expert hnutia Mikuláš Dzurinda absolvoval študijný pobyt v renomovanom Inštitúte Adama Smitha v Londýne. V tom čase nastal kritický stav v zdravotníctve, na ktorom sa podieľal minister V. Soboňa, preto predsedníctvo hnutia odporučilo 26. februára poslancom iniciovať mu vyslovenie nedôvery. Rada KDH zasadala 27. februára. Skonštatovala politickú a hospodársku krízu štátu a stanovila postupy hnutia do budúcnosti. Rada odporučila zvoliť snemu Dr. Neuwirtha za čestného predsedu hnutia, venovala sa dokumentu s názvom Lepšie Slovensko, ktorý bol predložený za širokú vnútrostranícku diskusiu a ktorý sa po schválení najbližším snemom má stať komplexným programom KDH pre všetky oblasti verejného života.

Slávnostná inaugurácia prezidenta M. Kováča sa konala 2. marca 1993 za účasti hláv štátov Rakúska, Českej republiky, Poľska a Maďarska. V tomto období už prenikli aj na verejnosť vnútorné rozpory v HZDS, a to predovšetkým medzi premiérom V. Mečiarom a ministrom M. Kňažkom. Odvahu začali dostávať i občania, napríklad 4. marca sa na námestí SNP v Bratislave uskutočnila manifestácia zdravotníkov. Kresťanská športová organizácia - Slovenský Orol - oslávila 7. marca rok od svojho znovuzaloženia, jej prvým predsedom bol Dr. Valent Michalík a počas prvého roku existencie založila 258 klubov a získala 36 000 členov. Vymenovaní boli sudcovia Ústavného súdu SR, pričom 8. marca bol za jeho predsedu vymenovaný Milan Čič /HZDS/. O postavení národnostných menšín v Maďarsku a na Slovensku rokovali 13. marca v Leviciach predsedovia KDH, MKDH a Maďarskej kresťanskodemokratickej ľudovej strany /László Surján/. Vo svojej aktivite neochabovali ani zväzy pri hnutí. Snem Združenia kresťanskodemokratických poľnohospodárov Slovenska /ZKDPS/ sa zišiel 20. marca v Trenčíne, zúčastnilo sa ho 200 delegátov, hosťami boli J. Čarnogurský a F. Mikloško, hodnotil súčasný stav v poľnohospodárstve i východiská z neho a

za nového predsedu zvolil Ing. Jozefa Habovštiaka, CSc. /dovtedy ním bol exminister Dr. Džatko/. Snem Združenia kresťanských lekárov a zdravotníkov rokoval, 27. marca v Trnave opäť za účasti predsedu J. Čarnogurského a podpredsedu F. Mikloška a zaoberal sa príčinami i možnými východiskami z krízy v zdravotníctve.

V poradí druhý míting KDH v PKO 24. marca 1993 bol rekordný čo do účasti ľudí. Prišlo ich toľko /odhadovalo sa 3000/, že úplne zaplnili sálu vrátane uličiek a mnoho ľudí sa už dovnútra nedostalo - nedalo sa. Okrem lídrov KDH /Čarnogurský, Šimko, Mikloško, Pittner, Dzurinda, Komárik/ na ňom vystúpil i zahraničný hosť - generálny tajomník EDÚ Andreas Khol z Rakúska. KDH sa definitívne vrátilo z minulosti ... Na druhý deň sa členovia hnutia podieľali na dobrom a dôstojnom priebehu spomienky na sviečkovú manifestáciu /5. výročie/ na Hviezdoslavovo námestí.

NOVÉ PROGRAMY

Slovenský denník oslávil 14. apríla 1993 tri roky svojej existencie, počas ktorej boli jeho šéfredaktormi Ladislav Szalay, Milan Horčíčák, Anton Baláž, Jana Mjartanová, Anton Selecký a Róbert Róm. V novom šate vychádzali i Bratislavské listy, ďalšie médium, ktoré nemožno obísť pri našej prechádzke históriou KDH. Rada KDH na svojom zasadnutí 17. apríla vyhlásila po prvýkrát konkurz pre OKC na miesto konania jesenného snemu hnutia, venovala sa tiež komunálnej politike a klubom miestnej samosprávy v okresoch a prijala dôležitý programový dokument - Deklaráciu o zahraničnej politike. V nej jasne sformulovala svoj postoj voči susedom, EÚ, NATO a ďalšie priority. Na tomto zasadnutí boli tiež prednesené výročné správy o činnosti jednotlivých zväzov: lekári a zdravotníci /A. Rakús/, poľnohospodári /M. Džatko/, veda a školstvo /Š. Bederka/, ženy /V. Michalková/, ekológovia /V. Krempaský/, pedagógovia /A. Novajovský/, podnikatelia a živnostníci /F. Šulka/, výstavba /J. Tomášák/ a doprava /V. Kobetič/. V nasledujúcich týždňoch a mesiacoch pokračovala séria úspešných mítingov s lídrami hnutia v okresných mestách podľa prepracovaného systému i scenára. Už 24. apríla bol zverejnený nový ekonomický program KDH vypracovaný skupinou odborníkov na čele s Mikulášom Dzurindom s názvom „Východiská ekonomiky SR z jej krízového stavu“, ktorý bol potom prezentovaný na tlačových besedách hnutia, ktoré sa čoraz viac venovalo pozitívnym návrhom riešení problémov spoločnosti.

Tretí Snem Združenia kresťanských pedagógov Slovenska /ZKPS/ 8. mája 1993 v Bratislave zvolil za predsedníčku opäť Oľgu Harantovú a svoju pozornosť sústredil na potrebu podpory alternatívneho školského systému, rovnocenné postavenie a ekonomické podmienky všetkých typov škôl. Predsedníctvo KDH vyjadrilo na svojom zasadnutí 9. mája podporu a dôveru predsedovi Politického konzília a poslancovi NR SR Ladislavovi Pittnerovi v súvislosti s článkami v týždenníku Domino. Pokračovali práce na programe Lepšie Slovensko - od sna k realite. Po prvýkrát na území vlasti rokovalo Generálne zhromaždenie Svetového kongresu Slovákov, ktoré sa skončilo 20. mája a za nového predsedu zvolilo po Mariánovi Šťastnom Leopolda Danihelsa. Predsedníctvo KDH prišlo s ďalšou novinkou - boli ňou jeho výjazdové

zasadnutia spolu s poslancami parlamentu v jednotlivých regiónoch. Predstavitelia hnutia okrem samotného zasadnutia absolvovali v danom okrese množstvo stretnutí a celodenný program potom vyvrcholil niekoľkými mítingami. V máji bolo takéto výjazdové zasadnutie na Orave, teda vo vtedajšom dolnokubínskom okrese, v októbri to bol vtedajší „veľký“ okres Považská Bystrica.

Dlhodobou politickou aktivitou hnutia počas roka 1993 bolo organizovanie parlamentnej opozície, čo bola vďaka jej rôznorodosti veľmi náročná aktivita. Neustále lavírovala medzi opozíciou a koalíciou SNS, až nakoniec po niekoľkomesačných rokovaniach uzavrela 19. októbra koaličnú zmluvu s HZDS a vstúpila vlády. SDĽ potrebovala niekoľko mesiacov na vytriezvenie z HZDS, až sa jej to podarilo. Koalícia maďarských strán stála jednoznačne na opozičnej strane. Situácia sa zjavne posunula odchodom niekoľkých poslancov z HZDS, ktorí na čele s M. Kňazkom vytvorili Alianciu demokratov. Práve po ich odchode bol V. Mečiar nútený „povolať“ do vlády SNS.

V období od mája sa spustila na stránkach Domina, Sme a Slovenského denníka aj zásluhou Ivana Šimka diskusia o zjednocovaní pravicových politických síl. Tzv. občianska pravica /tak sa radi nazývali, lebo KDH označovali za „náboženskú“ pravicu/ bola rozbitá na niekoľko nepočetných skupín z bývalej ODÚ, DS, ODS a iných. Kampaň živila skupinka novinárov a podpredseda I. Šimko pôsobil ako jej urýchľovač, najmä sériou článkov Politika pokoja v Slovenskom denníku. Nie je bez zaujímavosti, že jeho najhorlivejšími odporcami boli ľudia, ktorí v čase 10. výročia KDH s ním úzko spolupracujú v jednej skupine, ktorá už nevidí budúcnosť v kresťanskej demokracii. Ale nepredbiehajme. Podstatné je to, že tzv. občianska pravica bola vtedy nestabilná a roztrieštená, bez štruktúry a svojej reprezentácie a nebolo vlastne s kým rokovať, navyše sama nemala jasno o svojej orientácii. K celej kampani zaujalo svoj postoj Predsedníctvo KDH 11. júla, v ktorom popísalo aký má byť spoločný postup pravicových síl: najskôr tu musí byť prirodzená programová blízkosť, potom stála a konkrétna spolupráca na všetkých úrovniach a až potom uzatváranie dohôd a prípadný spoločný postup do volieb. Akékoľvek predbiehanie vývoja a násilné urýchľovanie by celému procesu len ublížilo.

Na zasadnutí Rady KDH 12. júna 1993 sa ďalej dotváral program Lepšie Slovensko, bol určený termín a miesto konania snemu ako výsledok konkurzu /23. október, Ružomberok/ i delegačný kľúč pre OKC /na každých 100 členov v okrese 1 delegát/. Rada uložila lídrom hnutia zúčastňovať sa na školeniach o zlepšení prezentácie politiky hnutia, čo sa v tom období naozaj dialo. Predsedníctvo dostalo i ďalšiu úlohu - spracovať analýzu poklesu popularity hnutia. Rada prijala vyhlásenie k článkom v denníku Republika snažiacim sa vzbudiť sympatie k šéfovi ŠtB generálovi Lorencovi. V poradí tretí míting v PKO sa uskutočnil 17. júna. V júni sa spojili SKD a ODS, čím vznikla Konzervatívna demokratická strana /KDS/ na čele s Pavlom Hagarim. KDH a Občianskodemokratická mládež /ODM/ podpísali 22. júna zmluvu o vzájomnej spolupráci. V posledný júnový deň bola Slovenská republika prijatá za člena Rady Európy. Vo futbalovom zápase medzi KDH a KDS v Rusovciach 1. júla zvíťazili kresťanskí demokrati 3 : 2. Ďalší z programov KDH, a to

sociálny, bol zverejnený 29. júla pod názvom Sociálne opatrenia na 1000 dní. Skupinu jeho tvorcov viedol poslanec Július Brocka a podieľali sa na ňom i odborníci z „mimo“ KDH, napríklad exministerka H. Woleková. Kresťanskodemokratická mládež Slovenska /KDMS/ zorganizovala v dňoch 20. - 22. augusta už tretie stretnutie v Mýte pod Ďumbierom vrátane výstupu na Ďumbier a pokračovala tým v budovaní peknej tradície, ktorá trvá doteraz. Zasadla aj Rada KDMS.

Zasadnutie Rady KDH 4. septembra 1993 sa zaoberalo prípravou ružomerského snemu, návrhmi na úpravu stanov a prijatie ďalších dokumentov, tiež personálnymi návrhmi snemu. Aj z dnešného pohľadu nie je bez zaujímavosti, že na konferencii predsedov strán EDÚ konanej v tom týždni v Budapešti bola vo vyhlásení uvedená i potreba dokumentácie obdobia komunizmu v bývalých socialistických štátoch. Predseda J. Čarnogurský vystúpil 11. septembra na kultúrnom kolokviu v Prahe pred kresťanskými intelektuálmi z celej Európy. Ako reakciu na dlhodobú ohováračskú kampaň zverejnil predseda KDH Ján Čarnogurský 16. septembra svoje majetkové priznanie spolu s verejným prísľubom, že daruje polovicu odhaleného majetku tomu, kto odhalí iný majetok, ktorý mu patrí. S dôrazom na sociálne otázky sa konal 21. septembra ďalší veľký úspešný míting KDH v bratislavskom PKO. V mesiaci septembri prebehla väčšina z 38 okresných snemov, pričom po prvýkrát boli ich termíny centrálné zosúladené tak, aby sa na každom z nich zúčastnil jednak buď predseda alebo niektorý z podpredsedov, ďalej gestorský poslanec parlamentu a zástupca vrcholového manažmentu hnutia. Tieto snemy dokumentovali rastúcu úroveň hnutia.

V októbri sa zúčastnil riaditeľ oddelenia pre tlač a vonkajšie pôsobenie hnutia Ing. Ladislav Šutý na výročnej konferencii britskej Konzervatívnej strany v Blackpoole. Prof. Anton Hajduk bol 21. októbra menovaný prezidentom republiky za rektora Trnavskej univerzity, čím bola vlastne úspešne ukončená časť zápasu voči vládnej moci o akademickú slobodu.

RUŽOMBERSKÝ SNEM HNUTIA

Šiesty celoslovenský Snem Kresťanskodemokratického hnutia sa uskutočnil 23. a 24. októbra v Hlinkovom dome v Ružomberku za účasti 388 delegátov pod heslom: „Zastavme hospodársky úpadok, namiesto slov činy“. KDH sa počas neho prezentovalo ako ambiciózná a rozvíjajúca sa politická strana, po prvýkrát vo svojej modrej farbe, s novým logom /pôvodný kruhový znak, ktorého autorom bol ešte pred ustanovujúcim zjazdom akad. maliar Havrila doplnil akad. maliar Vančo/, svojim typom písma i hymnickou piesňou „Slovensko moje“ /od tohto času sa stala najspievanejšou na podujatiach hnutia/. V predvečer snemu vzdali predstavitelia hnutia úctu pamiatke Andreja Hlinku v Černovej.

Po úvodných bodoch predniesol hlavnú politickú správu predseda Čarnogurský. Vrátil sa k povolebnému vývoju i k vzniku samostatnej SR. Povedal, že KDH malo program postupného dosahovania slovenskej štátnosti, ktorý prestal byť vďaka volebným výsledkom aktuálny, preto v danej chvíli platí štúrovské „Naspäť cesta nemožná.“ Bezpodmienečnou prioritou KDH je pevnosť slovenskej štátnosti, aby bola SR demokratická, mierová, republika

slobodných a sebavedomých občanov. Keď predseda vlády vyvoláva svojimi výrokmi búрку kritiky voči Slovensku, bola by škoda sa s ním spájať. Vstup SNS do vlády len predĺži jej živorenie. Snemu sa predkladá návrh všeobecného programu Lepšie Slovensko, ktorý sa rozpracováva pre jednotlivé oblasti a tieto programy umožňujú kedykoľvek vypracovať vládny program. Predseda sa ďalej zaoberal problémami kriminality, úpadku hospodárstva, sociálnej oblasti, národnostným vzťahom, školstvu a zdravotníctvu. Pripomenul rozpad víťaza volieb z roku 1990 i podobný proces u víťaza z roku 1992. Je to preto, lebo nemajú dostatok zapálených členov a funkcionárov, ktorí bezplatne vykonávajú drobnú, mravčiu prácu. KDH má takých ľudí. „Vedzte, že všetku túto prácu robíte pre dobro krajiny a jej obyvateľov. Posielali nás do minulosti. Ale komu patrí budúcnosť viac než nám?“ Na záver uviedol: „Zákonitosti sveta a jeho dejín nám budú aj v budúcnosti pomáhať na našej ceste. Nech nás Duch Svätý osvieti, aby sme rozpoznali cestu a vládali po nej kráčať.“

Najvýznamnejším hosťom snemu bol prezident SR Michal Kováč, ktorého delegáti privítali srdečne a náležite hlave štátu. Prezident spomenul, že myšlienka samostatného Slovenska sa zrodila práve na pôde KDH a vyzdvihol zásluhy hnutia pri začleňovaní SR do medzinárodných štruktúr. KDH označil za dôležitý prvok vyvažujúci v spoločnosti sklon k ľavicovým riešeniam. Z ďalších domácich hostí sa snemu zúčastnili: P. Weiss /SDL/, M. Kňazko /AD/, A. Ďuriš /DS/, P. Hagyar /KDS, povedal, že žela Slovensku pravicovú vládu na čele s predsedom KDH/, P. Farkas /MKDH/ M. Sallem /KDMS/, D Lipšic /ODM/ a V. Randa /SPŽ/. Zo zahraničných hostí to boli: tradične veľmi vrelo prijatý J. Lux /KDÚ-ČSL/, P. Tollner /KDS v ČR/, F. König /ÖVP/, T. Syryjczyk /Poľsko/, E. Michl /CSU/, M. Veselica /Chorvátsko/ a viacero diplomatov.

Hlavným cieľom snemu bolo schválenie všeobecného politického programu Lepšie Slovensko, ktorý bol v predchádzajúcich mesiacoch dostatočne prediskutovaný. Snem potvrdil rozhodnutie Rady a zvolil MUDr. Antona Neuwirtha za čestného predsedu KDH. Ten vtipne poznamenal, že táto funkcia nemá sice stanovami vymedzenú náplň práce, ale mal by byť aspoň čestný. Snem zvolil za predsedu hnutia Jána Čarnogurského, za podpredsedov opäť Františka Mikloška /tlač a vonkajšie pôsobenie/, Ivana Šimka /vnútorná politika/ a Emila Komárika /zahraničná politika/. Snem zrušil v stanovách funkciu podpredsedu pre regionálnu politiku /namiesto podpredsedu to bude riaditeľ regionálneho oddelenia ako člen predsedníctva volený radou/ a vytvoril funkciu podpredsedu pre ekonomiku, za ktorého zvolil Mikuláša Dzurindu, čo bol krok v súlade s väčším dôrazom na hospodársku oblasť. Na záver prijal snem vyhlásenie nasledovného znenia:

1. Chceme zastaviť hospodársky úpadok a rast cien.
2. Chceme gazdovanie a nechceme drahotu.
3. Chceme čestné a slobodné podnikanie.
4. Šancu na úspech chceme dať všetkým. Ak vyhrajú najlepší, slabší neprehrajú a aj najslabší budú môcť dôstojne žiť.
5. Chceme bezpečnosť pre všetkých a ochranu aj pre najslabších.
6. Chceme spravodlivé zákony platné pre každého.
7. Nechceme mafie, nevidiacu políciu, nedôraznú prokuratúru a liknavé súdnictvo.

8. Ponúkame Slovensku cestu, ktorá sa opiera o tradičné kresťanské hodnoty a ktorá sa osvedčila v našich dejinách i vo vyspelej západnej Európe.
9. Vyzývame všetkých občanov Slovenska, aby nás v tomto podporili sympatiami, spoluprácou a prípadne členstvom v KDH.

ZA LEPŠIE SLOVENSKO

Rada Slovenského Orla v Piešťanoch zvolila 24. októbra za svojho nového predsedu Ing. Jozefa Gálika. Zástupcovia parlamentných poslaneckých klubov KDH a KDU-ČSL z Českej republiky sa stretli 29. októbra. Ustanovujúci Snem Združenia kresťanských pracovníkov kultúry /ZKPK/ sa uskutočnil za účasti viacerých osobností našej kultúry 6. novembra v Bratislave. Nové združenie si dalo za cieľ všestranne podporovať kresťanskú kultúru, organizačne pozostáva z ôsmich sekcií pre jednotlivé oblasti, za predsedu bol zvolený PhDr. Rudolf Lesňák, CSc. a podpredsedu PhDr. Pavol Palkovič. Prezident republiky Michal Kováč odmietol 8. novembra vymenovať za ministra I. Lexu, čím pokračoval proces rastu rozdielov medzi ním a vládou V. Mečiara. Za účasti generálnych tajomníkov EDÚ A. Khola a EUCD T. Jansena sa konala 13. novembra v Bratislave konferencia Kresťanská demokracia v zrkadle zmien v strednej a východnej Európe. Národná Rada Slovenskej republiky vyslovila 18. novembra nedôveru ministrovi V. Soboňovi. V ten istý deň zorganizovalo KDH míting v PKO k výročiu nežnej revolúcie, na ktorom okrem iných vystúpili i herci Š. Bučko, Ľ. Roman a M. Labuda.

Prvé zasadnutie Rady KDH po ružomerskom sneme sa konalo netradične v Košiciach 27. novembra 1993 a jeho primárnym cieľom boli voľby členov predsedníctva. Za riaditeľa oddelenia pre regionálnu politiku bol zvolený Ing. Pavol Abrhan /Nové Zámky/, za sekretára Rady KDH Jozef Miklušičák /Námestovo/, za ďalších členov predsedníctva Ing. Ján Figeľ /Čaklov/, Ing. Milan Hort /Nová Dubnica/ a JUDr. Martin Lauko. Rada v zmysle stanov schválila Združenie kresťanských pracovníkov kultúry /ZKPK/ za zväz s celoslovenskou pôsobnosťou pri KDH. Rada uložila predsedníctvu pripraviť návrh volebného zákona, ktorý by bol kombináciou pomerného a väčšinového systému. Štvrtý Snem Kresťanskodemokratickej mládeže Slovenska /KDMS/ označil 20. novembra za svojho najbližšieho partnera KDH, vo funkcii predsedu nahradil Michala Sallema Martin Vahančík. Koncom novembra prenikli na verejnosť informácie z vystúpenia predsedu HZDS a premiéra V. Mečiara na stretnutí funkcionárov HZDS v Zlatej Idke, ktoré vzbudili široký ohlas. Na následnej schôdzi NR SR navrhol poslanec J. Figeľ zaradiť do programu bod, v ktorom by premiér tieto postoje vysvetlil. Návrh, pochopiteľne, nebol prijatý.

V roku 1993 pokročilo Kresťanskodemokratické hnutie najviac vo svojej dovtedajšej histórii. Pripravilo svoj dosiaľ najkompletnejší politický program, stalo sa evidentným lídrom opozície a alternatívou vládnej moci, postupne sa profesionalizovalo vo všetkých oblastiach straníckej práce, dobudovalo stranícku štruktúru, spustilo systém školení pre celoštátnu i regionálnu úroveň, začalo rásť v prieskumoch verejnej mienky, uskutočnilo desiatky výjazdov a úspešných mítingov, čo v tomto roku nedokázala žiadna iná strana, začala sa presadzovať

generácia mladých a schopných politikov. To všetko dokázalo KDH v roku, počas ktorého bolo v opozícii. V tomto období bolo hnutie vskutku stabilné, zomknuté a schopné rasti.

História KDH - rok 1994 - KRÁTKE NADÝCHNUTIE

ÚVOD

Rok 1994 vyhlásila OSN za Medzinárodný rok rodiny. Druhý rok novodobej slovenskej štátnosti možno v stručnosti nazvať rokom troch vlád, bol teda rokom pádu vlády vzišlej z volieb 1992, krátkeho pôsobenia vlády vytvorenej dovtedajšou opozíciou, predčasných parlamentných i riadnych komunálnych volieb, neúspešného referenda a návratu autoritatívnych síl k moci.

Po výraznom víťazstve Mečiarovho HZDS vo voľbách v roku 1992 iste málokto očakával, že jeho vláda nevydrží ani dva roky a budú potrebné predčasné voľby už v polovici riadneho funkčného obdobia. Avšak práve to, čo je tajomstvom Mečiarovej popularity a volebných úspechov, je zároveň príčinou nových rozpadov a odchodov ním budovaného spoločenstva, dôvodom jeho nestability. Jeho strana je postavená na populizme bez princípov a nejakého smerovania, na silnej túžbe po moci a ovládaní, na neustálom hľadaní nepriateľa, je pestrofarebnou zmesou najrozličnejších skupín, akýmsi národným frontom. V roku 1993 udržal parlamentnú väčšinu po odchode Kňažkovej skupiny tým, že do vlády vstúpila SNS. Diferenciačný proces sa tým však neukončil ani v HZDS, ani v SNS, čo napokon spôsobilo stratu parlamentnej väčšiny a pád vlády. Vznikla vláda širokej koalície, ktorú vytvorili spolu s odpadlíkmi z HZDS a SNS /AD SR, DÚ a NDS/ KDH a SDL. Vláda J. Moravčíka si nepočínala zle, jej najväčším nedostatkom bolo, že si sama /vďaka SDL/ ohraničila funkčné obdobie na príliš krátky čas. Preto sa nestačili prejavovať pozitívne efekty jej účinkovania a slovenský občan sa nemohol lapidárne presvedčiť o tom, že bez HZDS sa tiež dá vládnuť, ba dokonca lepšie. Silné mediálne zázemie a spomenutá skutočnosť prispeli k tomu, že v jesenných voľbách HZDS opäť s prevahou zvíťazilo a moci sa chytilo ešte razantnejšie ako dva roky predtým. Valec zo Zlatej Idky sa naplno rozbehol. Slovensko čakali štyri ťažké roky stagnácie, sporov, škandálov, hospodárskeho úpadku a v zahraničnopolitickej oblasti vypadnutie z vyspelejšej skupiny bývalých socialistických štátov.

Pre Kresťanskodemokratické hnutie znamenal piaty rok jeho existencie veľa. Hnutie, ktoré sa vnútorne stabilizovalo v predchádzajúcom roku 1993, mohlo teraz zúročiť svoju skúsenosť. Zvládlo úlohu lídra a stmelovateľa opozície a výraznou mierou sa pričínalo o vznik i pomerne pokojnú prácu vlády širokej koalície. Zástupcovia KDH v tejto vláde rozhodne nesklamali, účinkovanie v nej bolo dobrou školou. V parlamentných voľbách hnutie získalo len mierne lepší výsledok ako predtým, ktorý nemožno považovať ani za úspech, ani za neúspech. Bolo veľkou škodou, že vďaka krátkozrakosti a neústupčivosti vtedajšieho vedenia DS, ktorá si kládla neprijateľné podmienky pre spoločný vstup do volieb, jej hlasy napokon prepadli a chýbali ... Nôvom bola účasť bývalých lídrov ODÚ a VPN na kandidátke KDH, vďaka čomu sa J. Langoš dostal do parlamentu. Iná osobnosť - herec Ľubo Roman - bol zase výzvou hnutia pre tzv. národnejšie orientovaných voličov. Druhé komunálne voľby sa uskutočnili krátko po parlamentných a z pohľadu hnutia ich treba jednoznačne považovať za úspešné. Početne síce KDH nezískalo viac primátorov, starostov a poslancov, ale posunuli sa do

významnejších sídiel. Potvrdil sa dlhodobejší trend: hnutie postupne počas piatich rokov stále silnelo v mestách, kým na obciach stagnovalo. Určite optimistický bol ďalší poznatok vyplývajúci zo všetkých prieskumov a štatistík, ktorý dával kresťanskej demokracii na Slovensku novú miazgu a nádej: voličstvo KDH postupne mladlo, hnutie získavalo čoraz väčšiu podporu u voličov mladších, s vyšším stupňom vzdelania a vo väčších sídlach. V samotnom závere roka 1994 vzalo na seba KDH opäť úlohu ochrancu demokracie, ľudských práv a lepšieho obrazu Slovenska, piliera opozície i jej zblížovateľa. Vo vnútri mohlo pokračovať v personálnej príprave celej generácie mladých politikov a odborníkov, z ktorých niekoľkí skúsili v roku 1994 niest' zodpovednosť na vysokých postoch /hoci nakrátko/.

VYVRCHOLENIE PRVÉHO OPOZIČNÉHO OBDOBIA

Kalendárny rok 1994 sa začal v centre hnutia milou spoločenskou udalosťou, lebo predseda hnutia JUDr. Ján Čarnogurský oslávil 1. januára svoje okrúhle päťdesiate narodeniny /Sokrates povedal, že výchova dobrého politika trvá 50 rokov/. Veľkú pozornosť vzbudil novoročný prejav prezidenta republiky Michala Kováča, ktorý zdôraznil, že v uplynulom roku sa nepodarilo dosiahnuť potrebnú stabilitu vlády a spoluprácu politických subjektov, preto potrebujeme vládu širokej koalície. Približne tri desiatky ponovembrových politických osobností založili 3. januára Stálu konferenciu Občianskeho inštitútu /SKOI/ ako programové zoskupenie a prijali vyhlásenie. Na druhý deň vyzdvihol podpredseda hnutia Ivan Šimko v príhovore v Slovenskom denníku politickú a ľudskú veľkosť Jána Čarnogurského pri príležitosti jeho životného jubilea. Reakciou na decembrové zrušenie vysielania Slobodnej Európy na slovenských frekvenciách ministrom R. Hofbauerom bolo vyjadrenie hovorca amerického ministerstva zahraničných vecí M. McCurryho zo 6. januára, v ktorom dúfa, že slovenská vláda zruší svoje rozhodnutie zastaviť vysielanie tejto rozhlasovej stanice. ZMOŽO /samosprávne združenie Žitného ostrova/ zvolalo na 8. januára do Komárna veľké zhromaždenie maďarských menšinových predstaviteľov samospráv, na ktorom vyjadrili títo svoj odpor voči vládnemu návrhu územnosprávneho členenia štátu. KDH toto zhromaždenie nepodporilo, lebo naň neboli pozvaní jeho samosprávni politici, a teda nepovažovalo zhromaždenie za reprezentujúce celú samosprávu v danom regióne. Slovenská republika akceptovala 11. januára projekt USA Partnerstvo pre mier. Predseda KDH sa zúčastnil na konferencii kresťanskodemokratických strán z celého sveta v Santiagu de Chile. V tom čase pôsobil vo funkcii podpredsedu Parlamentného zhromaždenia OBSE. V januári sa vystupňovalo napätie v SNS, 15. januára jej ústredná rada požiadala predsedu L. Černáka, aby odstúpil, pričom ten so svojimi stúpenkami založil Národnodemokratický klub SNS. V Bratislave sa konala 15. januára konferencia kresťanských mládežníckych organizácií zo SR a ČR o spolupráci v oblastiach kde sú kresťania nezastupiteľní, ktorú zorganizovali nadácie Spolupatričnosť, Hannsa Seidela a Nová nádej. O formách spolupráce pravicových strán rokovali 20. januára predsedovia KDH, DS /Anton Ďuriš/ a KDS /Pavol Hagyarí/. Ján Chryzostom kardinál Korec oslávil 22. januára svoje 70. narodeniny, ku ktorým mu za KDH blahoželali predseda J. Čarnogurský a popredseda F. Mikloško. V Bardejove sa uskutočnil

22. januára Charitatívny ples, ktorý spolu organizovali tamojšie organizácie KDH, DS, KDS a SKCH košickej diecézy a zúčastnili sa ho aj najvyšší predstavitelia týchto strán. V januári silnel tlak vlády na prijatie politicky účelového zákona na ochranu republiky a naďalej narastalo napätie medzi vládou a prezidentom, napr. pri ceste hlavy štátu do Poľska s ním vláda nespolupracovala. Rovnako narastali rozpory v HZDS. Parlament 28. januára neschválil tzv. tabuľový zákon, čo bola jedna z podmienok Rady Európy.

Naďalej pokračovali rokovania opozičných politických subjektov, ďalšie sa uskutočnilo 1. februára. V nasledujúcich dňoch vládna koalícia zablokovala parlament, lebo jej poslanecké kluby boli v rozklade, do parlamentu nečakane prišli podpredseda vlády R. Kováč a minister J. Moravčík. 6. februára tragicky zahynuli predseda DS A. Ďuriš a podpredseda V. Čech. V poslaneckom klube HZDS vznikla 11. februára tzv. Alternatíva politického realizmu. Predstavitelia KDH i SDĽ sa vyslovili za predčasné voľby. Premiér V. Mečiar vyzval 15. februára R. Kováča a J. Moravčíka, aby odstúpili a návrh na ich odvolanie doručil prezidentovi. Obaja 25. februára odstúpili. Snem SNS v Žiline 19. februára zvolil za predsedu J. Slotu a vylúčil zo strany Ľ. Černáka, A. Hrnka a V. Miškovského. Druhé zasadnutie Rady KDH po rožomerskom sneme 19. februára vyzvalo nepodporovať petičnú akciu vládných strán za vypísanie referenda vylučujúceho poslancov z parlamentu opustivších svoje strany, o vypísaní predčasných volieb a o preukazovaní pôvodu privatizačných peňazí, pri ktorej bola výdatne zneužívaná štátna správa. Rada KDH ďalej uložila riaditeľovi regionálneho oddelenia P. Abrhanovi spracovať stratégiu hnutia pre komunálne voľby, vyhlásila konkurz pre OKC na miesto konania snemu a po prvýkrát na nej zaznela správa o stave členstva za predchádzajúci rok. Rozkladajúca sa vládna strana sa snažila vtiahnuť do vlády SDĽ a udržať si tak moc, ale tá túto ponuku odmietla. Situácia bola zrelá na odvolanie vlády, lebo tá už nemala v parlamente potrebnú podporu.

Generálny tajomník EDÚ A. Khol sa vyjadril, že referendum o mandáte poslancov je nezlúčiteľné s členstvom v Rade Európy. Za účasti predsedu KDH sa konalo 3. marca v Aténach zasadnutie Riadiaceho výboru EDÚ. 7. marca zomrel v Ružomberku kresťanský filozof, teoretik umenia a kultúry ThDr. Ladislav Hanus /v roku 1952 bol odsúdený na 15 rokov za vlastizradu, autor knihy Rozpravy o kultúrnosti z r. 1943/.

OPÄŤ VO VLÁDE

Na 27. schôdzi NR SR vystúpil 9. marca prezident M. Kováč so Správou o stave Slovenskej republiky, v ktorej výstižne pomenoval stav vecí verejných v štáte a oznámil závažné skutočnosti o HZDS, pričom väčšina členov vládneho kabinetu bola neprítomná. Osem poslancov HZDS vystúpilo z poslaneckého klubu. Poslanec za KDH Ladislav Pittner podal návrh na vyslovenie nedôvery premiérovi V. Mečiarovi, ktorý po trojdňovom rokovaní prešiel 11. marca, čím odstúpila celá vláda. Prezident poveril Jozefa Moravčíka 15. marca zostavením novej vlády. V ten deň boli zverejnené i informácie o divokej privatizácii lukratívnych podnikov z 11. marca. Novú 18 - člennú vládu predstavil J. Moravčík 17. marca, pričom NR SR /úplne jednotne/ určila termín predčasných volieb na 30. septembra a 1.

októbra 1994. Bola to jedna z podmienok SDL a čas ukázal, že to najviac vyhovovalo najmä expremiérov ... Vládu vymenoval prezident SR 16. marca, nové vládne strany podpísali koaličnú zmluvu 21. marca. Vo vláde širokej koalície neboli predsedovia strán. KDH v nej malo 5 kresiel: Ivan Šimko /podpredseda vlády/, Július Brocka /sociálne veci/, Mikuláš Dzurinda /doprava/, Ladislav Pittner /vnútro/ a Ľubomír Roman /kultúra/. Členovia vlády za KDH v nej mali najnižší vekový priemer a najväčší počet detí. SDL obsadila 6 kresiel a tzv. Zoskupenie stredu /vlastne dnešná DÚ/ až 7. Novými poslancami za KDH v NR SR sa stali Mikuláš Danko /Martin/, Karol Dubovan /Trenčín/ a Emil Pánči /Nižná/. Svojich štátnych tajomníkov predstavilo hnutie 24. marca a boli nimi: Gabriel Palacka /privatizácia/, Emil Komárik /školsťvo, podpredseda hnutia/, Alojz Oparty /hospodárstvo/ a Štefan Palacka /pôdohospodárstvo/.

Rada Kresťanskodemokratickej mládeže Slovenska /KDMS/ zasadala 12. marca v Bardejove, vo svojom vyhlásení ocenila postoj prezidenta republiky a vyjadrila vieru vo vznik novej vlády. V ten istý deň sa Združenie robotníkov Slovenska /ZRS/ na čele s J. Ľuptákom /dovtedajším poslancom NR SR za SDL/ rozhodlo transformovať na politickú stranu a ísť do volieb. Tretie zasadnutie Rady KDH po ružomerskom sneme sa uskutočnilo 19. marca a schválilo postup predsedníctva i poslaneckého klubu hnutia v uplynulých rozbúrených týždňoch. Rada urobila úpravy vo finančnom a organizačnom poriadku hnutia. Uložila predsedníctvu, aby určilo komisiu pre prípravu volebného štábu k nadchádzajúcim voľbám a pre vypracovanie stratégie hnutia k nim. Rada tiež prijala vyhlásenie, v ktorom podporila výzvu prezidenta na porozumenie a spoluprácu vo vedomí zodpovednosti za osud Slovenskej republiky pri rešpektovaní názorových rozdielov. Pri príležitosti 6. výročia sviečkovej manifestácie usporiadalo hnutie míting v bratislavskom PKO 25. marca, ktorý sa niesol opäť v žičlivej a srdečnej atmosfére.

Ján Čarnogurský predniesol úvahu na tému Národné a štátne záujmy Slovenska 12. apríla na pozvanie Nadácie Konrada Adenauera za účasti mnohých zahraničných diplomatov, politikov a politológov. V ten istý deň NR SR schválila Programové vyhlásenie vlády a vyslovila jej dôveru. Prezident M. Kováč sa zúčastnil 15. apríla na stretnutí hláv štátov siedmich stredoeurópskych štátov v Litomyšli. Ďalšieho významného ocenenia sa dostalo predsedovi KDH 17. apríla v Passau, kde bol počas pontifikálnej svätej omše slávnostne prijatý za člena 800 - ročného Rádu nemeckých rytierov. Nová vláda SR odvolala 19. apríla 26 prednostov okresných úradov, ktorí sa postavili proti prezidentovi SR po jeho marcovom vystúpení. Vo všeobecnosti však táto vláda urobila mnohonásobne menej výmien ako predchádzajúca, a to aj na postoch kde to bolo veľmi žiadúce. To sa jej vypomstilo pri voľbách, napr. v prípade verejnoprávnej televízie, ktorá po celý čas /i počas volieb/ pracovala pre bývalú vládnu stranu. V Častej - Papierničke sa konala 21. apríla medzinárodná konferencia kresťanských odborárov za účasti delegátov z 12 krajín a významných hostí, napr. rakúsky minister zahraničných vecí A. Mock, minister J. Brocka, nemecký štátny tajomník H. Schanebroich, J. Čarnogurský a iní. Na šiestom sneme Slovenského skautingu sa zišli 23. apríla zástupcovia jeho 228 oddielov z celého Slovenska. Zlúčením Aliancie demokratov a Alternatívy

politického realizmu vznikla 24. apríla Demokratická únia, ktorej predsedom sa stal predseda vlády Jozef Moravčík.

Pred blížiacimi sa voľbami pokračovali diskusie, úvahy a najmä rokovania o postupe demokratických síl v nich. Kresťanským demokratom veľmi záležalo na tom, aby tak ako pred dvomi rokmi neprepadli najmä pravicové hlasy tzv. občianskej pravice. Na rokovaní tzv. nekolektivistických strán - KDH, DÚ, NDS, DS a SPaŽ - sa 26. apríla hľadala optimálna forma postupu do volieb. 29. apríla vznikla Únia slovenských miest, ktorú založilo 12 primátorov miest, predsedom sa stal košický primátor Rudolf Bauer /KDH/ a za cieľ si dala decentralizáciu štátnej moci. Na IV. zasadnutí Rady KDH po ružomerskom sneme 30. apríla boli schválené tézy volebného programu, systém výberu kandidátov na poslancov do NR SR a volebný štáb /P. Abrhan/ predniesol svoju predstavu o kampani a postupnosti krokov. Mimoriadne dôležité bolo rozhodnutie, že KDH ponúka miesta na svojej kandidátke pre osobnosti a predstaviteľov pravicových zoskupení, aby hlasy pravicových voličov „našli vyjadrenie v konkrétnej vplyvnej sile.“ Táto forma dosiahnutia želaného efektu vyvolala u potencionálnych partnerov rôzne reakcie, zväčša negatívne. KDH zvolilo takúto formu preto, lebo pre vytvorenie zoskupenia s novým názvom bolo už málo času /tak ako na to doplatila SDE s projektom Spoločnej voľby/ a pri mnohočlennej koalícii bolo riziko neprekročenia vysokého prahu zvoliteľnosti do parlamentu. Pozitívne na ponuku KDH zareagovala SKOI, ktorá už 3. mája túto možnosť privítala. Ako prvú ponuku odmietli DS a SPaŽ, ktoré napokon išli do volieb spolu a neuspeli.

Hostom celoslovenskej konferencie Kresťanskodemokratického združenia žien Slovenska /KDZŽS/ 4. júna bol Ján Čarnogurský. Konferencia bola o postavení žien v spoločnosti, o možnostiach ich uplatnenia na trhu práce. KDZŽS sa usiluje o zrovnoprávnenie plnenia materských povinností so zamestnaním po finančnej stránke.

PARLAMENTNÉ VOĽBY 1994

Na rokovaní tzv. nekolektivistických strán 25. mája sa opäť hovorilo o forme postupu do volieb. KDH potom rokovalo 11. júna so SKOI, ktorá prijala jeho ponuku miest na kandidátke a s Černákovou NDS, ktorá sa do poslednej chvíle rozhodovala medzi KDH a DÚ, až sa napokon rozhodla pre DÚ. Malá strana Liberáli urobila sympatický krok, keď 21. júna vyzvala svojich členov a priaznivcov, aby vo voľbách volili KDH ako najsilnejšiu pravicovú stranu. Čestný predseda hnutia Anton Neuwirth sa 28. júna vzdal poslaneckého mandátu /v NR SR ho nahradil terchovský starosta Milan Opálka/ a na druhý deň mu prezident M. Kováč odovzdal poverovacie listiny veľvyslanca SR pri Svätej stolici. Sotva bolo v danej chvíli možné nájsť vhodnejšieho človeka na tento post!

Už sme spomenuli, že nešťastný a neústupčivý postoj DS k ponuke KDH a jej neúmerne požiadavky mali v konečnom dôsledku za následok prepád jej hlasov vo voľbách. Predseda P. Hagar bol ochotný rovnakú ponuku od DÚ - názorovo predsa vzdialenejšej - prijať ... Žiaľ, až 3. júla ho vedenie DS vyzvalo, aby odstúpil. Dnes už je zbytočné uvažovať nad tým, či by

sa situácia vyvinula priaznivejšie, keby k zmene došlo skôr. Podpredseda Parlamentného zhromaždenia OBSE J. Čarnogurský sa zúčastnil 5. júla na zasadnutí tohoto orgánu vo Viedni. Tzv. tabuľový zákon schválila NR SR 7. júla. 12. júla prijala NR SR hlasmi opozície a SDE uznesenie požadujúce od prezidenta vypísanie referenda o zákone o preukazovaní pôvodu peňazí v privatizácii, ktoré ten vyhlásil na 22. október 1994.

Ostatné zasadnutie Rady KDH pred voľbami sa konalo 9. júla, schválilo volebný program, kandidátne listiny, uložilo zvolanie okresných snemov do konca októbra a stanovilo priebeh volebnej kampane. V Bratislave boli lídrami I. Šimko, F. Šebej a E. Komárik, v západokraji J. Čarnogurský, J. Brocka a P. Hrušovský, v stredokraji L. Pittner, L. Roman a J. Miklušičák, vo východokraji M. Dzurinda F. Mikloško a J. Figel'. Na mimoriadnom kongrese DS 16. júla sa stal jej predsedom Ivan Mikloš. Rada KSÚ 17. júla definitívne potvrdila samostatný vstup do volieb, hoci viacerí vysokí funkcionári prestúpili do SNS. Nemožno tu tiež nespomenúť, že minister Július Brocka viedol začiatkom septembra slovenskú delegáciu na celosvetovej konferencii o populácii a rozvoji v Káhire, kde vzorne reprezentovali našu vlasť.

Blížili sa teda voľby. Volebný štáb na čele s Pavlom Abrhanom bol zložený z odborníkov, z ktorých každý mal na starosti istú oblasť, ale všetky boli vzájomne zladené a koordinované. Značnú časť kampane i odborne robili členovia hnutia, ale na špecifické oblasti tu bola profesionálna reklamná agentúra. Celý systém kampane v hnutí výrazne predčil doterajšie a ani kampaň o 4 roky neskôr nebola zorganizovaná lepšie. Najskôr si dal štáb urobiť prieskumy verejnej mienky o tom, čo ľudí zaujíma, čo im na hnutí vadí a podľa toho bola kampaň vedená. Už dávno pred začatím kampane boli distribuované a vyhodnotené oslovujúce anketné lístky. Potom nasledovali plagátové výveskové akcie a letné podujatia, do čoho vhodne zapadla i šnúra s autobusom denníka Sme. Nakoľko KDH je dlhodobo stranou, ktorej líder má nižšie preferencie než ako strana ako celok /pri HZDS je to naopak/ bola tentokrát kampaň postavená nie na primárnej propagácii lídra, ale skupiny predstaviteľov. Rovnako citlivo boli zvolené témy. Hnutie dostalo volebné číslo 15 a ústredným heslom bolo „Spolu to dokážeme“, ktoré sa stalo i neskôr veľmi úspešné. Kampaň bola zásadne pozitívna. Predchádzali jej okrem spomenutých letných akcií i stretnutia vedenia s primátormi a starostami 30. augusta v Prešove, 31. augusta v Považskej Bystrici a 1. septembra v Nitre /pre celé regióny/. Skvelým a originálnym štartom do volieb, bol Deň KDH 3. septembra v Športovej hale na Bôriku v Žiline za účasti 4500 najaktívnejších členov z celého Slovenska. Tam boli predstavení lídri, hnutie podporili zahraniční hostia /ČR, Poľsko, Nemecko, Holandsko, Rakúsko/, nasledoval zábavný program a burcujúce vystúpenia špičiek hnutia. V následnej kampani bolo použitých niekoľko originálnych prvkov ako označovanie modrou stužkou, prelety lietadlom s heslom, spomínaný autobus, balóny atď. Najpracnejšou a najťažšou stránkou kampane boli mítingy. Ukázali sa ako veľmi silná stránka KDH, len HZDS, aj to len na mítingoch so svojim šéfom malo viac ľudí na predvolebných zhromaždeniach. V nich bol tiež systém: prví traja kandidáti v krajoch absolvovali spolu 150 nosných mítingov, na ktoré prišlo 36 000 občanov.

Celkove urobilo hnutie počas kampane 1192 verejných zhromaždení za účasti 70 000 občanov. Všetko vyvrcholilo 27. septembra mítingami v Košiciach, Žiline a v Trnave, ústredný bratislavský míting bol 25. septembra na Partizánskej lúke.

Tretie parlamentné voľby prebehli v dňoch 30. septembra a 1. októbra 1994 /práve ten večer „umne“ využilo HZDS za pomoci televízie/. V nich zvíťazilo presvedčivo HZDS ziskom 35 % hlasov, Spoločná voľba /koalícia 4 ľavicových strán na čele s SDĽ/ získala 10,41 % , 10,18 % Maďarská koalícia, 10,08 % KDH, 8,57 % DÚ, 7,34 % ZRS a 5,4 % SNS. Strany, ktoré neprekročili 5 % hranicu získali spolu 13 % hlasov /medzi nimi DS - SP a Ž/. Kresťanská demokracia teda dosiahla viac ako v roku 1992, ale určite čakala viac a aj za vyvinuté úsilie i prácu by si zaslúžila viac. Podrobnejšie hodnotenie robili a robia odborníci a analytici. V danej chvíli v samotnom hnutí sa výsledok vo voľbách - inak, bol taký ako ho predpokladali prieskumy verejnej mienky - nehodnotil ani prehnane kriticky, ale ani nadšene uspokojene. Výsledok bol jednoducho realitou. Za KDH bolo do NR SR zvolených 17 poslancov, z toho Ľubo Roman ako nezávislý a Ján Lánigoš zo SKOI /neskôr DS/. Na štyri roky sa reprezentantami hnutia v parlamente stali: Ján Čarnogurský /predseda/, František Mikloško, Mikuláš Dzurinda Ivan Šimko, /podpredsedovia/, Ján Figel', Ladislav Pittner, Pavol Hrušovský, Július Brocka, Jozef Miklušičák, Miroslav Mikolášik, Gabriel Palacka, Mária Sabolová, František Javorský, Milan Gaľa a Peter Lauko.

PO PARLAMENTNÝCH VOĽBÁCH

Vráťme sa ešte v niekoľkých vetách do obdobia pred voľbami. Druhá vlna kupónovej privatizácie - jeden z najväčších tromfov Moravčíkovej vlády - sa začala 5. septembra. Prezident Michal Kováč vyhlásil pred začatím volebnej kampane, že vo voľbách sa rozhodne medzi demokratickou cestou a vládou tvrdej ruky. Na „skvelú fintu“ v prvý deň volieb, keď Aktuality STV informovali, že V. Mečiarovi nebolo umožnené voliť, reagovala Slovenská volebná komisia vyhlásením, že STV porušila volebný zákon. Pätnásť redaktorov STV sa dištancovalo od kolegov Beníkovej a Kubiša, ktorí sa na tomto porušení zákona podieľali. Na prvom stretnutí zástupcov parlamentných strán s prezidentom republiky 4. októbra poverila hlava štátu víťaza volieb zostavením novej vlády. Na tomto stretnutí zástupcovia HZDS - O. Keltošová a I. Lexa vyzvali prezidenta, aby odstúpil. HZDS a SNS podali 11. októbra volebnú sťažnosť na Ústavný súd SR týkajúcu sa poslancov DÚ, na čo tá reagovala sťažnosťou na HZDS pre porušenie volebného zákona, plénum Ústavného súdu SR obe volebné sťažnosti zamietlo 27. októbra.

Prvé zasadnutie Rady Kresťanskodemokratického hnutia po voľbách sa uskutočnilo už 8. októbra. Okrem hodnotenia priebehu a výsledkov parlamentných volieb venovalo pozornosť najmä blížiacim sa komunálnym voľbám a príprave snemu hnutia. Rada uložila volebnému štábu vypracovať správu o volebnej kampani hnutia spolu s odporúčaniami pre budúcnosť. Po rokovaní delegácií KDH a HZDS 18. októbra oznámil predseda KDH Ján Čarnogurský, že KDH do vládnej koalície s HZDS nepôjde a prechádza do opozície. Tzv. Ľuptákovovo referendum s otázkou o povinnosti preukazovať pôvod peňazí pri privatizácii bolo 22. októbra

neúspešné, lebo sa ho zúčastnilo len 19,96 % voličov /za jeho vyhlásenie hlasovala s opozíciou aj SDĽ, tento „špás“ stál 60 mil./.. Podpredseda KDH Emil Komárik sa zúčastnil 24. októbra v Bonne na zasadnutí výboru EDÚ pre európske štruktúry. Na zasadnutí Riadiaceho výboru EDÚ 28. októbra v Prahe KDH neodporučilo prijatie Spolužitia, nakoľko bolo už pozorovateľom v Liberálnej internacionále. Ustanovujúca schôdza nového parlamentu sa zišla 3. novembra, na ňu vzápätí nadviazala ďalšia, počas ktorej HZDS v spolupráci s SNS a ZRS /známa 83/ jasne ukázalo, ako si predstavuje svoje vládnutie. Počas neslávne známej novembrovej noci, rokovania trvajúceho nepretržite 22 hodín a 50 minút, parlamentná väčšina vyslovila nedôveru ministrom L. Pittnerovi a M. Janičinovi /hoci predtým podal celý Moravčíkov kabinet demisiu/, zriadila komisiu na prešetrenie „krízy ústavného zriadenia v marci 1994“, odvolala generálneho prokurátora, vedenie NKÚ, členov FNM, členov Rady STV a Rady SRo, prijala novelu zákona o veľkej privatizácii a zákon o zrušení privatizačných rozhodnutí Moravčíkovej vlády. Pri voľbách orgánov NR SR nerešpektovala pomerný princíp, na protest proti tomu opustili poslanci KDH /tiež DÚ a MK/ rokovaciu miestnosť. Počas noci porušila novo sa črtajúca koalícia /aj so ZRS, hoci ešte 2. októbra J. Ľupták vyhlásil, že do vlády v žiadnom prípade nevstúpi/ v štyroch prípadoch ústavu a zákony. Valec zo Zlatej Idky sa rozbehol. Na silnú kritiku opozície na čele s KDH reagoval V. Mečiar známym výrokom: „Je po voľbách zvyknite si!“ Nasledoval odpor širokej obce demokraticky zmýšľajúcich občanov, 17. novembra bol zverejnený list 34 kňazov Spišského biskupstva, 18. novembra sa konal v bratislavskom PKO míting KDH a DÚ pri príležitosti 5. výročia nežnej revolúcie, 25. novembra zaslali štáty Európskej únie SR demarš, v ktorom vyslovili znepokojenie nad niektorými javmi politického vývoja od volieb.

SDĽ bola otrasená volebným neúspechom, keď vďaka evidentnému odlivu hlasov do ZRS získala spolu s ďalšími tromi ľavicovými stranami menej ako predtým sama. Jej predseda P. Weiss vyhlásil 12. novembra, že nebudú rokovať s HZDS o svojej účasti vo vláde. 23. novembra rokovali HZDS a KDH o prípadnej podpore vláde, na ktorom kresťanskí demokrati predložili 15 demokratizačných podmienok /zverejnené boli 28. 11./.. K dohode nedošlo, preto KDH oznámilo, že akékoľvek rokovania s HZDS považuje za skončené.

V dňoch 18. a 19. novembra sa uskutočnili v SR druhé slobodné komunálne voľby, ktorých sa zúčastnilo 54,26 % oprávnených voličov. Pri voľbách starostov obcí a primátorov miest bolo zvolených 29,4 % nezávislých kandidátov, 17,8 % za SDĽ, 15,9 % za HZDS, 14,8 % za KDH /teda 415/ a takmer 9 % za MK. Vo voľbách poslancov miestnych zastupiteľstiev získali 22,8 % kandidáti za HZDS, 19,7 % za KDH /v absolútnom čísle 6920 poslancov/, 15,6 % za SDĽ, 12,5 % za MK a 9 % nezávislí kandidáti. Je nutné pripomenúť, že pri pohľade na tieto oficiálne výsledky treba počítať s istou toleranciou, lebo vzniklo množstvo koalícií a občas nebol daný kandidát správne zaradený, navyše i mnohí nezávislí kandidáti majú často svoje jasné politické zafarbenie. Po prepočítaní a analýze týchto výsledkov možno pokojne skonštatovať, že komunálne voľby boli opäť veľkým úspechom kresťanských demokratov, ktorí v zásade obhájili pozície z roku 1990, hoci politická klíma a podmienky pre KDH boli už úplne odlišné. Ustálil sa stav, že v tzv. malej politike je hnutie dvojnásobne silnejšie ako v

tzv. veľkej politike. Bol to výsledok vynikajúcej práce miestnych klubov i okresných centier hnutia, tu sa naplno prejavila sila štruktúry strany, ale i kvalita, nezištnosť a obetavosť členov a priaznivcov KDH. Navyše nie je bez zaujímavosti, že po vypočítaní počtu voličov pre kandidátov jednotlivých strán získali spolu kandidáti hnutia najviac hlasov, čo opäť potvrdilo trend rastu sily vo väčších sídlach. Primátorom hlavného mesta sa stal opäť Peter Kresánek, kresťanskí demokrati obsadili primátorské posty i v takých mestách, ako sú Prešov, Trnava, Poprad, Humenné atď.. Úctu však treba mať pred každým starostom a poslancom i v tej najmenšej obci.

DRUHÝ KOŠICKÝ SNEM

Pod volebným heslom nestrácajúcim na aktuálnosti „Spolu to dokážeme“ sa zišiel 3. decembra po druhýkrát v budove Mestského úradu /tzv. Bielom dome/ v Košiciach v poradí už siedmy Snem Kresťanskodemokratického hnutia. Tvorilo ho 341 delegátov zvolených okresnými snemami a zúčastnili sa ho ako hostia predstavitelia partnerských strán zo SR i zahraničia. Predseda KDH Ján Čarnogurský v hlavnom prejave označil hnutie za najstabilnejšiu politickú stranu v SR, pevne zakotvenú v medzinárodnom meradle. Niekdajší komunisti síce dnes uznávajú prednosti demokracie, ale neveria v schopnosť Slovenska vládnuť si samo a nazdávajú sa, že politická stabilita sa dá dosiahnuť iba prostredníctvom jedinej dominantnej politickej sily všetkými prostriedkami. Občanov možno však zjednotiť len na základe vyváženia ich legitímnych záujmov. Vyjadril vieru, že u nás je dosť slušných ľudí schopných dohodnúť sa na dobrých zákonoch. „Ťažisko našej politiky bude v iniciatívach smerujúcich k pozitívnemu budovaniu Slovenska na národných a kresťanských základoch.“ Cieľom KDH je Slovensko urobiť takým, aby Slováci kdekoľvek na svete mohli byť na svoju vlasť hrdí. Podpredseda František Mikloško zdôraznil fakt, že hnutiu chýba projekt oslovenia vidieckeho obyvateľstva a má sa teraz podstatne viac venovať vidieku. Treba sa tiež podstatne viac venovať komunálnej politike a samospráve, zlepšiť prepojenie odborných zväzov s politikou hnutia. Podpredseda Mikuláš Dzurinda označil za úspech hnutia druhú vlnu kupónovej privatizácie a pôsobenie zástupcov hnutia v Moravčíkovej vláde. Čas v opozícii KDH nepremrhá, sústrediť sa treba na rast odborníkov a politikov. Podpredseda Ivan Šimko hovoril o tom, že volebný výsledok hnutia je neprimeraný námahe jeho členov. KDH je povolané zohrať kľúčovú úlohu v dejinách Slovenska, musí však prekonať zahľadenosť do seba. Podpredseda Emil Komárik zhrnul zahraničnopolitické aktivity hnutia od ostatného snemu. O činnosti Politického konzília informoval jeho predseda Ladislav Pittner, o činnosti zväzov pri hnutí Anna Behulová, predseda KPMS Milan Hort zhodnotil jeho aktivity i komunálnu voľbu. Po príhovoroch hostí predniesli výročné správy o činnosti za Radu KDH Jozef Miklušičák, za Rozpočtovú správu Peter Gabura, za Kontrolnú komisiu Dušan Macák a za Rozhodcovský súd Peter Mach. Nasledovali voľby funkcionárov: za predsedu bol opäť zvolený Ján Čarnogurský, za podpredsedov F. Mikloško, I. Šimko a M. Dzurinda. Novým podpredsedom KDH pre zahraničnú politiku sa stal Ing. Ján Figel' z Čaklova, poslanec NR SR. Bola zvolená i nová Rada KDH, Kontrolná komisia a Rozhodcovský súd. Politicky

najvýznamnejšie bolo prijaté Vyhlásenie Snemu KDH, v ktorom sa jeho delegáti obrátili na všetkých demokraticky zmýšľajúcich občanov SR, aby svojím postojom zabránili zneužívaniu výsledkov volieb a pomeru síl v NR SR na znovunastolenie autoritatívnej moci v našom štáte.

História KDH - rok 1995 - opäť v opozícii

SLOVENSKO V ROKU TOLERANCIE

Rok 1995 vyhlásila OSN za Medzinárodný rok tolerancie. V praxi slovenského verejného života to však bol rok mimoriadne ostrých vnútropolitických zápasov, na jednej strane o získanie mocenského monopolu vo všetkých oblastiach, na strane druhej o zachovanie demokratického charakteru mladého štátu.

Po predčasných parlamentných voľbách v roku 1994 nastúpila vláda Vladimíra Mečiara tvorená HZDS, SNS a ZRS, podporovaná v parlamente známou „osemdesiattrojkou“ poslancov. Svoju predstavu o vládnutí predstavila počas známej novembrovej noci a naplno ju realizovala práve v roku 1995. Vláda sa usilovala o ovládnutie štátu na všetkých úrovniach a vo všetkých oblastiach. V ústredných orgánoch štátnej správy sa personálne zmeny uskutočňovali podľa tzv. personálnej smernice HZDS, na úrovni okresov organizovali mohutné čistky, porovnateľné svojim rozsahom len obdobiu normalizácie, tzv. akčné päťky tvorené miestnymi funkcionármi vládnych strán. Vládna koalícia ovládla verejnoprávne médiá, pomocou ktorých intenzívne „masírovala mozgy“ občanov a voči nezávislým médiám používala množstvo foriem, ako ich „skrotiť.“ Vystupňovala najmä svoj tlak voči prezidentovi republiky, ktorého chcela v tomto roku dostať z funkcie, pričom použila široký sortiment prostriedkov. Snažila sa diskreditovať spoločenské authority, ktoré jej neboli po vôli, napr. katolíckych biskupov, kultúrne osobnosti atď.. V spoločnosti rástol strach a stupňovalo sa násilie. Prezidentov syn bol násilne odvedený do cudziny, prepadnutý bol podpredseda KDH František Mikloško a redaktor denníka Sme Peter Tóth ... V hospodárskej politike bola zrušená kupónová privatizácia / ešte predtým sa majetok do nej zaradený znížil na polovicu / a nahradená tzv. dlhopisovou, vytrvalo privatizovali a postupne ovládali hospodársky život priaznivci vládnych strán, rástla nezamestnanosť, krachovali drobní podnikatelia. Vláda si upevňovala moc i cez rozpočtové kroky, tam sa obmedzovala samospráva, narastala centralizácia a štátny dirigizmus. V zahraničnopolitickej oblasti vláda vytrvalo posúvala Slovensko k izolácii a dosiahla jeho vypadnutie z prvej skupiny bývalých socialistických štátov. Odmenou za jej politiku boli demarše Európskej únie i USA, rezolúcia Európskeho parlamentu a fakt, že s výnimkou pápeža nenavštívila SR žiadna hlava štátu a ani jeden premiér zo štátov EÚ. Najsvetlejšou udalosťou roka 1995 tak bola štvordňová letná návšteva pápeža Jána Pavla II.

SKÚSENEJŠÍ A PROFESIONÁLNEJŠÍ

Kresťanskodemokratické hnutie zaujalo po voľbách v roku 1994 po druhýkrát od svojho vzniku opozičné postavenie. Tentokrát všetko nasvedčovalo tomu, že to bude už na štvorročné obdobie. Vďaka svojej vnútornej pevnosti i nesporenej fundovanosti a kvalitám svojich politikov, sile štruktúr v regiónoch a v komunálnej politike sa stalo KDH opäť jednoznačným lídrom opozície. Spôsobila to tiež skutočnosť, že DS a SPaŽ sa nedostali do parlamentu, Maďarská koalícia neprekročila mantinely svojho úzkeho zamerania, SDL bola

otrasená volebným neúspechom a snažila sa nasilu oddeľovať cez „samostatnú ľavicovú opozičnú politiku“ a najbližší partner v parlamente - Demokratická únia - bola pod ohromným tlakom spochybňovania jej podpisov na účasť vo voľbách. KDH stálo na čele zápasu o udržanie demokracie na Slovensku a bolo útočiskom pre všetkých, ktorí boli postihnutí vyčíňaním vládnej moci. Podporovalo všetky prodemokratické aktivity, akými boli petičné akcie za slobodu slova a za spravodlivú privatizáciu, protestné mítingy, podujatia na obranu hlavy štátu.

Vnútorňý vývoj v kresťanskej demokracii pokračoval i v roku, kedy oslávila piate výročie svojho vzniku smerom k modernej ľudovej pravicovej strane. V čase opozície absolvovali nádejní politici viacero študijných pobytov a pracovali na zvyšovaní svojej odbornosti. Stále viac sa profesionalizovala práca v centre i regiónoch. Okrem iného k tomu prispela i väčšia systematickosť tlačového oddelenia po nástupe hovorkyne Lucie Faltynovej. Vynikajúce boli výsledky zahraničného oddelenia, ktorého aktivitu rozvinul spolu s podpredsedom Jánom Figeľom tvorivý riaditeľ Ing. Juraj Kohutiar. Zorganizovali popri návštevách v zahraničí niekoľko medzinárodných konferencií, posilnili postavenie hnutia v medzinárodných organizáciách a spoluprácu s partnerskými stranami a pripravili dokumenty, ktoré potom orgány hnutia schválili. Ekonomické oddelenie dokumentovalo situáciu v hospodárstve, predkladalo nové návrhy, konkrétne poukazovalo na prešľapy mocipánov a pripravovalo nový ekonomický program. Vnútropolitické oddelenie zmapovalo čistky v štátnej správe. Regionálne oddelenie vytváralo za pomoci celej nosnej straníckej štruktúry nevyhnutný základ pre všetky činnosti. Poslanecký klub bol aktívnejší. Zväzy neustali v usporadúvaní seminárov, konferencií a prednášok, pričom nielen v ich oblasti pôsobenia výdatne pomáhali rôzne nadácie. V oblasti školení členstva a komunálnych politikov najvýraznejšie pomáhala Nadácia Antona Tunegu. Po komunálnych voľbách sa nanovo konštituoval Klub predstaviteľov miestnej samosprávy. Úplne nový systém práce si vytvorilo Politické konzílium KDH.

Po analýze v roku 1994 bolo vedeniu hnutia jasné, že najväčšie rezervy má u vidieckych voličov. Snažilo sa preto zamerať viac na vidiek, malé mestá a dediny. V marci a apríli roku 1995 urobili najvyšší predstavitelia KDH najväčšiu mítingovú šnúru v dejinách hnutia /mimo volebnej kampane/. Za necelé dva mesiace absolvovali vyše 100 mítingov v desiatich okresoch v rôznych častiach štátu, pričom v menšej intenzite tieto výjazdy pokračovali ďalej. Popri nich to bolo množstvo drobných stretnutí. V letných mesiacoch sa pokračovalo po prvýkrát netradičnými podujatiami, z ktorých najúspešnejšie boli futbalové zápasy mužstva politikov KDH s miestnymi bývalými futbalistami. Ich neúnavným koordinátorom a tiež skvelým brankárom bol i v nasledujúcich rokoch Ing. Marián Mikloško. Práve spomenuté podujatia boli veľmi náročné na organizáciu a z pohľadu prezentácie strany a získavania voliča to bol ten najpracnejší spôsob. Nemožno však zabúdať, že v tom čase malo KDH len minimálny vplyv a priestor v elektronických a ďalších médiách. Taká disciplinovanosť a ochota lídrov, akú mali v tom čase sa už nezopakovala. V neskorších etapách vývoja hnutia sa konštatovalo, že tento /mítingový/ spôsob pôsobenia na voličov je málo účinný a neefektívny.

V prieskumoch verejnej mienky v tomto období dosahovali preferencie hnutia 11 - 12 %, čo bolo v porovnaní s predchádzajúcim rokom malý, ale viditeľný nárast. KDH zaujalo bezpečne druhé miesto medzi stranami.

PÄŤ ROKOV KDH

Rok 1995 bol prvým rokom, v ktorom vychádzal týždenník Fakty /prvé číslo vyšlo na konci roka 1994/, ten prevzal po zániku Slovenského denníka zástavu periodika blízkeho slovenskej kresťanskej demokracii. Prezident SR Michal Kováč zhodnotil vo svojom novoročnom prejave udalosti predchádzajúceho roka a vyzval občanov republiky, aby naplnili program zmierenia a spolupráce. V rámci výmien odvolala vláda 3. januára prezidenta Policajného zboru SR Š. Lastovku a nahradila ho J. Holdošom. Čistky vo verejnoprávnej Slovenskej televízii úspešne realizoval ústredný riaditeľ J. Darmo, vďaka jej jasnému smerovaniu si u občanov čoskoro získala prezývku „darmovízia.“ Na stretnutí predstaviteľov koalíčných strán 5. januára sa dohodlo „prevzatie moci v okresoch“, čiže personálne výmeny v miestnej štátnej správe prostredníctvom tzv. akčných pätiiek. Opozícia podala 11. januára podnety na Ústavný súd SR na preskúmanie ústavnosti privatizačných zákonov z novembrovej noci.

V NR SR bola 19. januára rozprava k návrhu Programového vyhlásenia vlády V. Mečiara, v ktorej poslanci za KDH vystúpili s vecnými postojmi. J. Čarnogurský vyzval ministerku školstva E. Slavkovskú, aby sa ospravedlnila za svoju publicistiku v 80. rokoch, pričom počas jeho vystúpenia mu chcel I. Gašparovič dvakrát odobrať slovo, ba dokonca mu vypli mikrofón ... Na druhý deň NR SR schválila Programové vyhlásenie vlády, čím jej vyslovila dôveru. Proti hlasoval M. Andel /SNS/ a za L. Roman /KDH/, obaja to zdôvodňovali chybou technického zariadenia. M. Dzurinda citoval poslanca J. Cupera, že HZDS už nehrozí odchod poslancov, lebo každý z nich podpísal vyhlásenie, že v prípade odchodu dlhuje HZDS 5 miliónov korún. Za poslanecký klub KDH pogratuloval vláde jeho predseda F. Mikloško a poprial jej veľa úspechov. Na večernom zasadnutí označilo Predsedníctvo KDH hlasovanie L. Romana za hrubú politickú chybu a odporučilo poslaneckému klubu, aby ho vylúčil z klubu. Od 20. januára sa spustila petícia za návrat humoristických relácií do vysielania STV, ktorú koordinoval ako konateľ Petičného výboru Ing. Ladislav Šutý. Poslanec NR SR Ľubomír Roman /zvolený za KDH, nie však jeho člen/ vystúpil 25. januára z poslaneckého klubu KDH s tým, že zostane sedieť medzi poslancami KDH a všetky dôležité hlasovania bude s nimi konzultovať. Premiér Mečiar dal na stretnutí s predsedom KDH a podpredsedom J. Figelom kresťanským demokratom tri ponuky týkajúce sa spolupráce v zahraničnopolitickej oblasti, z ktorých títo prijali spoluprácu pri návšteve pápeža Jána Pavla II. v SR. Dňa 31. januára KDH protestovalo proti okatému zneužívaniu relácie Kroky v STV v prospech vládnych strán.

Podpredseda KDH pre zahraničnú politiku Ján Figel sa spolu s riaditeľom zahraničného oddelenia J. Kohutiarom zúčastnili vo Washingtone na 43. národných modlitebných raňajkách, na ktoré bolo pozvaných 1400 politických predstaviteľov zo 140 štátov. V prvý februárový deň vstúpila do platnosti Asociačná dohoda SR o pridružení s Európskou úniou. V tom čase už tzv. Macuškova komisia skúmala petičné hárký DÚ pre vstup do volieb. Za účasti

zástupcov KDH rokoval 6. februára v Bratislave Prvý výbor Európskej demokratickej únie /EDÚ/ o postoji ľudových strán k tvárneniu EÚ. V nasledujúci deň rokovali predsedovia KDH a DÚ /J. Moravčík/ o spoločnom postupe v NR SR, KDH by nerešpektovalo protiprávne vylúčenie poslancov z parlamentu. Potvrdením pôsobenia akčných pätičiek čierne na bielom bolo zverejnenie dohody HZDS, RSS, SNS A ZRS v okrese Topoľčany o výmene 32 funkcionárov v štátnych orgánoch a inštitúciách na tlačovej besede hnutia 9. februára. Predsedníctvo Kresťanskodemokratického hnutia zverejnilo 10. februára vyhlásenie k personálnym čistkám v celom štátnom sektore organizovaným vládnymi stranami, v ktorom ich označilo za šokujúce, rozsahom porovnateľné s normalizáciou po roku 1968 a škodlivé Slovensku. KDH upozornilo, že ich organizátori nesú za ne osobnú zodpovednosť. Ruský a slovenský premiér podpísali 13. februára 12 medzištátnych zmlúv a dohôd. Predseda KDH Ján Čarnogurský prijal zástupcov Petičného výboru Petície za slobodu slova /vtedy už bolo pod ňou 40 000 podpisov/, ocenil ich angažovanosť, vyjadril im podporu a oznámil, že členovia a priaznivci hnutia sa pripoja k zbieraniu podpisov. Na rokovaní predsedov KDH a KSÚ /J. Klepáč/ bolo konštatovaná nemožnosť zlúčenia oboch strán pre veľkú rozdielnosť pozícií. Kresťanskodemokratická mládež Slovenska /KDMS/ zorganizovala 15. februára prednášku Russela Hittingera z americkej katolíckej univerzity na tému Občianska spoločnosť a katolícka sociálna náuka.

Kresťanskodemokratické hnutie si pripomenulo 17. februára 1995 piate výročie svojho vzniku. Vedenie hnutia rozhodlo, že celoštátne oslavy tohoto výročia sa uskutočnia v regióne, kde je KDH najsilnejšie, teda na východnom Slovensku. Konali sa v Prešove, skutočnej bašte kresťanskej demokracie. Prešovčania sa organizácie zhostili na výbornú. V piatok 17. februára to bol veľký zábavno-politický program, v sobotu zasadnutie Rady KDH a slávnostný ples. Veľký zábavný program sa uskutočnil v Mestskej športovej hale za účasti vyše 5000 členov a priaznivcov hnutia. Program brilantne moderovala dvojica Ing. Jozef Polačko /člen Predsedníctva KDH/ a MUDr. Milan Gaľa /poslanec NR SR/, bol pestrý vďaka vystúpeniam folklórneho súboru, ľudového rozprávača, či spevákov. Medzi vystúpeniami umelcov tu boli vtipné rozhovory moderátorov s lídrami KDH J. Čarnogurským, M. Dzurindom, F. Mikloškom a J. Figel'om. Program vyvrcholil prejavom východoslovenského lídra KDH Mikuláša Dzurindu a mohutným odspievaním nepísanej hymny KDH, piesne „Slovensko moje, otčina moja.“ Podujatia sa nezúčastnil bez dostatočného vysvetlenia podpredseda Ivan Šimko, čo mu Prešovčania /a nielen oni/ nevedeli dlho odpustiť... Mikuláš Dzurinda dostal svojim prejavom celú halu „do varu.“ Začal nasledovne: „Milí priatelia, verní naši kádéháci! Kresťanskodemokratické hnutie má za sebou päť rokov svojej existencie. Postavilo sa na čelo boja s minulosťou, ktorá stála na červených legitimáciách, na klamstve a nenávisti. Učili nás, že prvotná je hmota a náboženstvo je záťaž.“ V ďalšom pokračoval: „Po nežnej revolúcii malo byť KDH dobré len na to, aby postavilo lávku medzi tým, čo bolo a tým, čo bude. Lenže to, čo bude, chceli opäť diktovať tí, ktorí spôsobili to, čo bolo. Najviac im ležíme v žalúdku my, kádéháci, nie sme totiž takí zafúľaní ako oni.“ Najsilnejší potlesk zožal po vete: „KDH má ľudí, ktorí sa boja iba Boha!“ Zdôraznil paralelu: „Čím väčší bolševik včera, tým väčší Slovák dnes. Včera Lenin, dnes LEN ON. Nedajme si priatelia,

zobrať ani rozum, ani pravdu, ani Slovensko.“ Nebál sa zložiť poklonu predsedovi hnutia: „Kto sa nebál za pravdu, za vieru a slobodu nás všetkých dať zavrieť? Bol to predseda HZDS alebo predseda KDH?“ Čaká nás veľa práce. „Proti strachu postavme nebojácnosť, odvalu.“ V sviatočný deň pozdravil a poďakoval všetkým, ktorí založili KDH a obetujú sa zaň ďalej: „Je to váš deň.“ V závere M. Dzurinda uviedol: „Máme smelé srdce, jasný zrak a dobré úmysly. A je nás síce pomaly, ale stále viac. My nesklameme! My to spolu vydržíme! A nakoniec zvíťazíme!“ Atmosféra podujatia bola skvelá. Ponecháme na čitateľov posúdiť, či tieto krásne formulácie zostali pre ich autora aktuálne i o pár rokov neskôr. Prešovčania pokračovali v organizovaní týchto zábavných mítingov v čase výročia vzniku hnutia i v nasledujúcich rokoch. Škoda len, že neskôr postupne zabúdali na KDH a v čase 10. výročia vzniku hnutia už úplne zabudli na KDH ...

Na druhý deň, 18. februára, zasadala v Prešove Rada KDH. Okrem pravidelných bodov programu rokovala aj o vzťahu k iným politickým subjektom, najmä politicky blízkym. Na zasadnutí odznela výročná správa o stave členstva za ostatný rok, Rada vzala na vedomie registráciu Združenia kresťanských dôchodcov /ZKD/ i uznesenie Rozpočtovej správy o rozpočte KDH na rok 1995.

ČAS MÍTINGOV NA VIDIEKU

Dňa 21. februára 1995 odstúpil z funkcie predseda KSÚ Ján Klepáč /v tom čase bol riaditeľom odboru v Kancelárii prezidenta SR/, onedlho vystúpil z KSÚ a tieto svoje kroky vysvetlil v liste zaslanom funkcionárom. KDH označilo krátenie rozpočtu pre Kanceláriu prezidenta SR vládou za „gadžovské spôsoby vládnej koalície.“ V ten istý deň navštívil hnutie predseda Kresťanskodemokratickej strany Ukrajiny Vitalij Žuravskij. Podľa nálezu Ústavného súdu SR z 24. februára nebola NR SR počas novembrovej noci 1994 oprávnená odvolať ministrov po podaní demisie. Podpredseda KDH Ján Figeľ sa zúčastnil na medzinárodnej misii Európskej únie kresťanských demokratov /EUCD/ v Chorvátsku, kde sa stretol s najvyššími predstaviteľmi štátu. KDH podalo v NR SR 2. marca opätovne /prvýkrát v roku 1993/ návrh Zákona o protikomunistickom odboji. V súvislosti s odchodom J. Klepáča z KSÚ bola 2. marca zverejnená výzva predsedu KDH J. Čarnogurského členom a priaznivcom KSÚ: „Vráťte sa k nám, veď sme spolu začínali. Slovensko potrebuje silnú kresťanskú politiku a KDH ju robí. Vráťte sa, nikto sa vás nebude pýtať, kde ste boli a čo ste robili. Pred nami je množstvo práce. Vráťte sa!“ Táto výzva nezostala celkom bez odozvy, ale KSÚ pod vedením V. Oberhausera pokračovala v politike úplne rozdielnej od KDH až napokon posledné zvyšky tejto strany skončili v SNS.

V dňoch 24. - 26. februára sa konal v Banskej Bystrici seminár Kresťanskodemokratickej mládeže Slovenska /KDMS/ na tému Zdravotná politika, Káhirska konferencia, interrupcie, drogy. Kresťanskodemokratické združenie ekologov Slovenska /KDZES/ usporiadalo v dňoch 3. - 4. marca v Levoči seminár s názvom Vodohospodárske a ekologické problémy v oblasti Tichého potoka. Na protest vyšla 6. marca väčšina denníkov /okrem provládnych/ so Znepokojením a bielou prvou stranou. V nasledujúci deň bol v NR SR schválený zákon o

štátnom rozpočte na rok 1995, v ktorom si vládna koalícia vybavila svoje politické účty, keď sa ubralo neposlušnému prezidentovi, nebezpečným samosprávam, pridalo sa SIS atď.. Petičný výbor Za slobodu slova zvolal na Námestie SNP v Bratislave svoj prvý veľký míting 9. marca. Zúčastnilo sa na ňom približne 10 000 občanov, konateľ výboru Ladislav Šutý oznámil, že hoci sa už vyzbieralo 116 000 podpisov, predseda NR SR I. Gašparovič im ani neodpovedal na list, v ktorom ho požiadali o prijatie. Humorista Milan Markovič na mítingu výstižne povedal, že „moc sa naľakala smiechu.“ Premiéri SR V. Mečiar a Maďarska G. Horn podpísali 19. marca v Paríži Zmluvu o dobrom susedstve a o priateľskej spolupráci medzi oboma krajinami. KDH zaujalo predbežné stanovisko k tejto zmluve na druhý deň a charakterizovalo postoj premiéra SR ako obrat v jeho politike, lebo v podpísanej zmluve sa ide nad rámec medzinárodných noriem o postavení národnostných menšín. Dňa 20. marca sa uskutočnilo zakladajúce Valné zhromaždenie Združenia kresťanských dôchodcov /ZKD/ pod vedením Ing. Jána Benčeka. Kresťanskodemokratická mládež Slovenska /KDMS/ usporiadala v dňoch 17. - 19. marca v Dolnej Krupej seminár na tému Masmédiá a sloboda slova v Slovenskej republike. Prezident SR Michal Kováč prijal 21. marca zástupcov Petičného výboru petície Za slobodu slova a demokraciu.

K 100 dňom pôsobenia vlády V. Mečiara sa vyjadrili kresťanskí demokrati 22. marca 1995. Vláda sa nevenovala riešeniu páľčivých problémov spoločnosti, ale robila skrytú privatizáciu pre svojich verných. V zahraničnej politike vláda deklaruje úmysel smerovať do EÚ, ale vnútropolitické kroky sú v rozpore s jej princípmi až do tej miery, že táto podala demarš. Predsedovia KDH a SDĽ /P. Weiss/ rokovali 23. marca. V rovnaký deň sa konal na Námestí SNP v Bratislave ďalší míting Za slobodu slova a demokraciu, na ktorom sa zišlo 8000 občanov. Pri príležitosti 7. výročia sviečkovej manifestácie usporiadalo Kresťanskodemokratické hnutie míting v plnej sále bratislavského PKO 24. marca. Vystúpili na ňom predseda a podpredsedovia hnutia. Ján Čarnogurský pripomenul, že sa komunizmus ešte celkom nevzdal, ale vystupuje pod inými menami a je stále na scéne. V zamatovej revolúcii komunizmus padol, ale nepadli v nej ešte všetci komunisti. Zamatovú revolúciu musíme doviest' do konca. KDH je jediným politickým subjektom, ktorý je priamym dedičom a nositeľom ideí novembra 1989. Na záver predseda KDH podčiarkol: „Ide nám o slobodné Slovensko!“ V snahe priblížiť sa vidieku i vysvetliť na ňom svoje postoje a politiku pri minimálnom prístupe do rozhodujúcich masmédií sa rozbehli členovia Predsedníctva KDH a poslanci NR SR po regiónoch. V mesiacoch marec a apríl zorganizovalo hnutie vyše stovky mítingov v dedinách a mestách desiatich okresov vo všetkých veľkých regiónoch Slovenska . Bolo to mítingové turné, ktoré nemá v slovenskej politike po roku 1989 obdobu /ak nepočítame volebné kampane/. Dňa 2. marca sa konalo 7 mítingov v mestách a dedinách okresu Prievidza, 5. marca 14 mítingov v okrese Banská Bystrica, o dva dni neskôr 6 mítingov v senickom okrese, 12. marca to bolo 12 miest a obcí okresu Trenčín, 17. marca 6 mítingov v okrese Žilina, 22. marca zase 8 mítingov v trnavskom okrese a 26. marca 14 stretnutí v okrese Michalovce. V apríli navštívili takýmto spôsobom okres Spišská Nová Ves /22. apríla až 23 mítingov/ a okres Žiar nad Hronom /7. apríla 6 mítingov/, 28. mája okres

Bratislava-vidiek 12-timi mítingami. Vo verejných stretnutiach s občanmi pokračovalo KDH i v ďalších mesiacoch roka, v júni navštívili ešte okresy Humenné a Topoľčany.

Kresťanskodemokratické združenie ekológov Slovenska /KDZES/ zorganizovalo 25. marca konferenciu v Košiciach pod názvom Ekológia, etika, ekuména. V súlade s očakávaniami sa uskutočnil v ten istý deň zlučovací snem DÚ a NDS L. Černáka, za predsedu Demokratickej únie bol opäť zvolený J. Moravčík. Témou starostlivosti o pamiatky sa zaoberal seminár Zväzu výstavby KDH 29. marca v Spišskej Novej Vsi. V ten istý deň vyšla v denníku SME po prvýkrát platená inzertná strana KDH. Delegácia Kresťanskodemokratického hnutia v zložení J. Čarnogurský, I. Šimko, J. Figel' a P. Gabura sa zúčastnila v dňoch 29. - 31. marca v Bruseli na medziparlamentnej konferencii Európskej ľudovej strany /EPP/ a Európskej demokratickej únie /EDU/. Konferencia mala názov Európska únia - cieľ 1996, jej účastníkmi boli zástupcovia ľudových a konzervatívnych strán z 31 štátov celej Európy. Naša delegácia mala cestou naspäť nepríjemnú autonehodu pri nemeckom Pasove zo šťastným koncom, pričom pre zaujímavosť spomenieme, že v aute boli štyria otcovia osemnástich detí...

OBRANA DEMOKRACIE

V jarných mesiacoch roka 1995 sa stupňovalo spoločenské napätie, vládna koalícia vyhocovala svoje útoky voči politickým odporcom, pričom jej hlavným terčom bola osoba hlavy štátu. Rástol počet podpisov petície Za slobodu slova. Prvý míting petičného výboru mimo hlavného mesta bol 11. apríla v Košiciach, ktorý svojou účasťou podporilo viacero známych humoristov, iných osobností a vyše 6000 občanov. Vláda vymenovala 18. apríla za riaditeľa SIS I. Lexu, čo poslanec NR SR za KDH L. Pittner komentoval slovami: „Treba nám len dúfať - a nádej zomiera posledná - že sa nám nenarodil slovenský Berija.“ Kresťanskodemokratické združenie pracovníkov vedy a školstva /KDZPVŠ/ usporiadalo 19. apríla v Bratislave seminár na tému Človek a svet očami P. T. de Chardina a A. Einsteina. Partnerská strana - Rakúska ľudová strana /ÖVP/ - oslávila 22. apríla svojim 30. snemom 50. výročie svojho vzniku, za nového predsedu bol zvolený Wolfgang Schüssel a medzi hosťami nechýbal ani predseda KDH Ján Čarnogurský. Ten na margo premiérovej návštevy Ríma s A. Nagyovou povedal 24. apríla, že považuje „za nevkusné, ak predseda vlády navštívi Svätého otca s frajerkou.“ Združenie kresťanských pedagógov Slovenska /ZKPS/ sa na svojom seminári v dňoch 27. - 29. apríla zaoberalo tvorbou učebníc. Delegácia KDH tvorená J. Čarnogurským, M. Dzurindom, F. Mikloškom a J. Brockom bola na návšteve Vatikánu, kde ju prijal pápež Ján Pavol II. a niekoľko ďalších významných osobností.

Konfederácia prenasledovaných komunizmom /ZPK/ zorganizovala 1. mája medzinárodnú konferenciu vo Zvolene o zločinoch minulého režimu. Dňa 2. mája sa stretli predstavitelia KDH, DÚ a SDSS, ktorí skonštatovali nekompetentnosť vlády a dohodli sa na viacerých spoločných aktivitách v NR SR. Vládna koalícia pokračovala v systematickom okliešťovaní právomocí prezidenta. Ďalším z vrcholov jej tlaku na hlavu štátu bol protiústavný krok z 5. mája: 80 poslancov vládnej koalície schválilo uznesenie NR SR, ktorým táto vyslovila nedôveru prezidentovi republiky. Piaty Snem Kresťanskodemokratickej mládeže Slovenska

/KDMS/ prijal 6.mája v Bardejove výzvu, v ktorej označil spôsob vládnutia súčasnej vlády za popretie ideálov nežnej revolúcie. Vo vyhlásení sa tiež hovorí: „My, mladí kresťanskí demokrati sme rozhodnutí postaviť sa na odpor voči vznikajúcemu totalitnému režimu a použiť na to všetky dostupné prostriedky.“

Tretie zasadnutie Rady KDH po košickom sneme sa konalo 7. mája v Bratislave. Rada vyhlásila konkurz na miesto konania jesenného snemu, podporila petície za slobodu slova i za referendum o kupónovej privatizácii iniciovanú Výborom pre ochranu MIK-ov. Veľmi dôležitými výsledkami rokovania boli dva politické dokumenty, a to Stanovisko KDH k vstupu SR do NATO /zverejnené v plnom znení v denníku SME 10. mája 1995/ a Vyhlásenie k vnútro politickej situácii. V ňom sa konštatuje, že v čase transformačného procesu v štáte, existenčných problémov občanov vláda vyrába škandály namiesto riešenia problémov. Vyslovenie nedôvery prezidentovi v NR SR podkopáva základy republiky a rozvracia slovenskú štátnosť. KDH bude brániť demokraciu a zamedzovať tomuto rozvratu. Vyhlásenie KDH k 50. výročiu skončenia druhej svetovej vojny bolo zverejnené 9. mája.

Dňa 10. mája prijala KBS Vyhlásenie katolíckych biskupov Slovenska, v ktorom vyslovila plnú dôveru a podporu prezidentovi SR Michalovi Kováčovi a adresovala ho predsedovi NR SR I. Gašparovičovi. V dňoch 5. - 6. mája usporiadali dva zo zväzov KDH svoje semináre: Združenie kresťanských pracovníkov kultúry /ZKPK/ v Žiline o situácii, problémoch a úlohách miestnej a regionálnej kultúry a Združenie kresťanských pedagógov Slovenska /ZKPS/ v Trenčíne s názvom Národný program výchovy a vzdelávania - Projekt Konštantín. Seminár Kresťanskodemokratického združenia žien Slovenska /KDZZŠ/ 12. mája sa venoval téme Spolupráca v oblasti duševného zdravia na Slovensku. Dôležitým politickým krokom bolo prečítanie zoznamu okresných akčných pätiiek podpredsedom KDH Ivanom Šimkom v NR SR 12. mája, pričom zároveň predložil aj zoznam ľudí odvolaných z funkcií v štátnej správe v okresoch - 224 občanov. Z príležitosti Dňa matiek, ktorý pripadol v roku 1995 na 14. máj, zorganizovali kresťanskodemokratické kluby na celom území množstvo podujatí /napr. v Bratislave v záhrade Grassalkovichovho paláca/.

Podľa odhadov až 25 000 občanov prišlo na veľký míting na Námestí SNP v Bratislave, ktorý pod názvom Podporíme demokraciu, podporíme prezidenta SR zvolali KDH a DÚ. Bol to najväčší míting na tomto námestí od novembra 1989. Okrem J. Čarnogurského, I. Šimka, J. Moravčíka na ňom vystúpili lídri SDSS, MKDH a DS, primátor P. Kresánek, herci J. Króner a L. Chudík /prečítal pozdrav od prezidenta Michala Kováča/ i humoristi J. Filip, S. Radič a Š. Skrúcaný. Predseda KDH v prejave povedal: „Prezidenta neodvolajú a prezident sa nemá čo vzdávať. My sa Mečiara nebojíme. Zatiaľ iba reagujeme na jeho kroky. Ale my prejdeme do útoku, my ho musíme naučiť, aby sa nás začal báť. My si nedáme zobrať Slovensko. Je to naša krajina.“ V ten večer ukradli J. Čarnogurskému jeho auto značky Škoda Favorit. V ten istý deň KDH oznámilo, že premiér ponúkal poslancom hnutia dohodu o novom kandidátovi na post hlavy štátu. Míting na podporu prezidenta sa potom konal 18. mája v Košiciach, prišlo naň vyše 10 000 občanov a okrem J. Čarnogurského a M. Dzurindu na ňom vystúpili i predstavitelia DÚ.

Politické konzílium KDH zorganizovalo pod vedením svojho nového predsedu JUDr. Martina Lauka 20. mája v bratislavských Vajnoroch Konferenciu pri príležitosti 5. výročia vzniku hnutia za účasti predsedov OKC KDH. Z nej vzišla sympatická brožúra, v ktorej sú zachytené príspevky J. Čarnogurského /Východiská a ciele kresťanskej demokracie na Slovensku/, F. Mikloška /Ideové predpoklady formovania KDH/, J. Figeľa /Zahraničná politika KDH/ a M. Dzurindu /Ako ďalej v ekonomickej politike/. Veľmi osobité, úspešné a pre budúcnosť inšpirujúce podujatie zorganizovalo OKC KDH Galanta v obci Pata 21. mája. Bolo to zábavné popoludnie s politikmi KDH orientované pre celé rodiny, ktorého vrcholom bol futbalový zápas medzi miestnymi „starými pánmi“ a mužstvom KDH. Podujatie sa stretlo s nevšedným záujmom - prišlo asi 2500 ľudí. Odborár I. Lenský vyhlásil 23. mája, že počet odvolaných ľudí súčasnou vládou sa blíži k číslu 600. Míting s predsedom a podpredsedami KDH sa uskutočnil 24. mája v košickom Bielom dome. Ústavný súd SR vydal 25. mája nález, že privatizačný zákon schválený počas parlamentnej novembrovej noci nie je v súlade s Ústavou SR. Ďalší míting na podporu prezidenta SR M. Kováča sa konal 25. mája v Prešove, hlavnými rečníkmi boli predsedovia KDH a DÚ a prišlo naň vyše 8000 občanov. Snem Občianskodemokratickej mládeže /ODM/ zvolil 27. mája za predsedu Milana Krajniaka a vyzval KDH, DS a SKOI na spoločný postup pred budúcimi voľbami.

Po prvýkrát od komunálnych volieb 1994 sa stretli predstavitelia komunálnych politikov KDH na tretom Sneme Klubu predstaviteľov miestnej samosprávy Slovenska /KPMSS/ 27. mája v Ružomberku. 120 delegátov prijalo vyhlásenie k vnútro politickej situácii a na podporu prezidenta SR, predovšetkým sa však zaoberali aktuálnymi problémami samosprávy. Najvyšší predstavitelia KDH absolvovali 28. mája verejné mítingy v 12 mestách a obciach okresu Bratislava - vidiek. V ten istý deň rokovalo druhé Generálne zhromaždenie Ústredia slovenskej kresťanskej inteligencie /ÚSKI/ reprezentujúce svojich 500 členov, ktoré za predsedu zvolilo opäť Dr. Jána Gunčagu, generálnym tajomníkom sa stal Dr. Jozef Glassa. Predsedovia DS /P. Osuský/ a SKOI /J. Langoš/ podpísali 30. mája dohodu o zlúčení, čo KDH označilo za krok správnym smerom.

NEODPOČINKOVÉ LETO 1995

V politickom živote bolo leto roku 1995 plné aktivít a udalostí, čo nie je v tzv. nevolebných rokoch zvyčajné, pričom dominovala návšteva Svätého otca. V dňoch 1. - 6. júna usporiadalo KDH spolu holandskou Kresťanskodemokratickou stranou /CDA/ konferenciu kresťanskodemokratických strán strednej a východnej Európy v Dolnej Krupej za účasti predstaviteľov 16 strán z 12 štátov. Bývalý holandský premiér Wim van Velzen označil KDH za najlepšieho zástupcu Slovenska vo svete. Dňa 3. júna zomrel čestný predseda DS Dr. Martin Kvetko. Premiér V. Mečiar oznámil 6. júna, že za kupónové knižky dostanú občania dlhopisy FNM v hodnote 10 000 korún. Vysoký komisár OBSE pre otázky národnostných menšín Max van der Stoep sa stretol 7. júna s predsedom KDH a podpredsedami I. Šimkom a J. Figeľom. KDH, DÚ a DS spoločne zorganizovali míting na ochranu demokracie 3. júna v Banskej Bystrici, ktorý svojou účasťou podporilo asi 5000 občanov. Podpredseda KDH pre

ekonomiku Mikuláš Dzurinda označil novú formu kupónovej privatizácie cez dlhopisy FNM za podvod na občanoch a porušenie programového vyhlásenia vlády. Kresťanskodemokratické hnutie odmietlo 12. júna ponuku HZDS na rokovanie o vnútro politickej situácii s odôvodnením, že vláda naň nevytvára vhodnú klímu /snaha o odstránenie prezidenta, policajné preverovanie petičných hárkov DÚ .../. J. Čarnogurský vyhral 15. júna v prvom stupni súdny spor s J. Smolcom a vydavateľom denníka Slovenská republika, ktorý ho obvinil z toho, že známy list spišských kňazov vyšiel z jeho popudu a o údajnom opačnom liste 20 nitrianskych kňazov /denník sa má ospravedlniť a jeho vydavateľ zaplatiť 100 000 korún/. V Spišskej Novej Vsi sa uskutočnil 17. júna seminár Združenia kresťanských lekárov a zdravotníkov /ZKLaZ/ o aktuálnych etických problémoch v zdravotníctve. Predsedovia KDH a MOS /L. Nagy/ rokovali 19. júna o parlamentnej spolupráci, pričom KDH sa vyjadrilo, že preň je akákoľvek územná autonómia neprijateľná. Predsedníctvo KDH zverejnilo 18. júna Vyhlásenie k čistkám v štátnej správe, v ktorom s nimi vyjadrilo nesúhlas, solidaritu s odvolanými, KDH sa bude zasadzovať za to, aby pri obsadzovaní miest v štátnej správe boli rozhodujúcimi kritériami odbornosť a morálna úroveň. V ten istý deň navštívili predstavitelia hnutia okres Humenné a zúčastnili sa 13 mítingov v jeho mestách a dedinách. Poslanec KDH Palacka uviedol na tlačovej besede 22. júna k tzv. novej kupónovej privatizácii, že nie je ani nová, ani kupónová a už vôbec nie privatizácia, ide len o rozdeľovanie dlžôb FNM. Dňa 23. júna sa uskutočnili v 16 mestách a dedinách okresu Topoľčany verejné stretnutia občanov s politikmi KDH.

Štvrté zasadnutie Rady KDH po košickom sneme hnutia sa konalo 24. júna 1995 v Topoľčanoch. Rada určila, že jesenný snem sa uskutoční v Nitre 18. a 19. novembra, určila komisiu pre novelizáciu stanov, uložila zvolať okresné snemy do konca októbra, uložila okresným predsedníctvám podporovať vznik komunálnych poslaneckých klubov a iniciovať ich spoluprácu s KDK. Politickým výsledkom zasadnutia bolo vyhlásenie, v ktorom rada odsúdila útoky na biskupov v denníku Slovenská republika podobné praktikám z 50. rokov. Prehľbuje sa zápas o charakter štátnej moci na Slovensku, v ktorom KDH dôsledne bráni demokraciu. Predseda hnutia sa tohto zasadnutia nezúčastnil, lebo v ten deň vystúpil na rokovaní predsedníctva Európskej ľudovej strany /EPP/ v Cannes s príspevkom Ľudská dôstojnosť ako citlivá otázka politiky integrácie. Premiér V. Mečiar odozval 27. júna oficiálnu žiadosť SR o vstup do EÚ. Na druhý deň STV neodvysielala príhovor prezidenta pred návštevou pápeža. Kresťanskodemokratické združenie ekológov Slovenska /KDZES/ usporiadalo 28. júna seminár v Trenčíne na tému Prírodné a historické vlastnosti prostredia.

V dňoch 30. júna - 3. júla navštívil Slovensko pápež Ján Pavol II. Absolvoval množstvo stretnutí a podujatí, vrcholom boli masové sväté omše - 30. júna v Nitre /odhady hovorili o 250 000 veriacich/, 1. júla v Šaštíne /250 000/, 2. júla v Košiciach /370 000/ a v Prešove /200 000/ a 3. júla v Levoči /500 000/. Vyhlásil troch košických mučeníkov za svätých. Celá návšteva bola udalosťou roka v SR, účasť veriacich prekonala všetky očakávania. Na organizácii celej návštevy i všetkom potrebnom sa obetavo podieľali členovia a priaznivci kresťanskej demokracie. Predstavitelia hnutia sa zúčastnili na všetkých miestach, na rozdiel

od vládnych politikov sa nikde netlačili do predných radov, ale zotrvali medzi ostatnými ľuďmi. Všade sa stretli s prejavmi sympatií.

Po májovom sneme sa zišla vo Vrábloch Rada Klubu predstaviteľov miestnej samosprávy Slovenska /KPMSS/, aby skonštitovala svoje orgány po komunálnych voľbách. Za svojho predsedu zvolila primátora hlavného mesta SR Bratislavy Petra Kresánka, ďalej zvolila 9-členné predsedníctvo a tajomníkom sa stal Tibor Tóth, prednosta Mestského úradu Vráble. V priebehu letných mesiacov sa uskutočnilo po celom Slovensku viacero netradičných podujatí s politikmi hnutia, z ktorých najvd'áčnejšie boli futbalové zápasy mužstva KDH s miestnymi bývalými futbalistami. Kongres Demokratického zväzu mládeže Európy /DEMYC/ ratifikoval 9. júla v Grazi plné členstvo slovenskej KDMS v tomto celoerópskom združení mládežníckych organizácií kresťanskodemokratických a ľudových strán /KDMS bola od roku 1991 pridruženým členom/. Poslanci vládnej koalície v NR SR rozhodli 12. júla o ukončení kupónovej privatizácie schválením novely zákona o veľkej privatizácii, ktorou sa zaviedla tzv. dlhopisová metóda privatizácie /poslanci KDH hlasovali proti/. V júli silnel odpor kultúrnej verejnosti proti koncepcii kultúry predloženej Ministerstvom kultúry SR, množstvo kultúrnych osobností podpísalo vyhlásenie známe pod názvom Znepokojenie. Prezident republiky 27. júla nepodpísal novelu zákona o kupónovej privatizácii. Dňa 31. júla prijal prezident M. Kováč zástupcov občianskeho združenia Výboru pre ochranu MIK-ov, zástupcov Petičného výboru petície Za slobodu slova prijali 18. júla podpredsedovia NR SR J. Ľupták a M. Anđel. Podľa zistení z monitorovania spravodajstva STV mala v ňom v apríli a v máji vládna koalícia priestor 272 minút, kým opozícia len 16 minút - taký bol v tom čase obraz STV.

Z úspešných letných netradičných podujatí KDH treba aspoň spomenúť futbalový zápas 16. júla v Liptovskej Osade /1500 divákov/, v poradí už piaty celoslovenský výstup kresťanskej mládeže na Ďumbier organizovaný KDMS 29. júla /250 účastníkov vrátane lídrov KDH/, futbalový zápas v Heľpe 30. júla /gól za KDH dal miestny kňaz, 1000 divákov/, ďalší futbal vo Veľkom Krtiši 6. augusta /spoločné mužstvo KDH a DS/, futbalové stretnutie v Holíči 19. augusta a ešte mnohé ďalšie. Žiaľ, v júli a v auguste sa realizoval pokus o diskreditáciu predsedu KBS a banskobystrického biskupa Rudolfa Baláža. Osem príslušníkov polície u neho vykonalo 17. júla domovú prehliadku, bol obvinený zo sprenevery. V auguste sa kauza stupňovala, preto sa 21. augusta zišlo vyše 2000 veriacich na námestí v Banskej Bystrici a vyjadrili mu svoju podporu. V ten istý deň začala súkromná rozhlasová stanica Rádio Twist vysielat' Radio Juornal a čoskoro úspešne konkurovala Slovenskému rozhlasu. Delegácia KDH navštívila 24. augusta prezidenta SR M. Kováča a informovala ho o stanovisku k útokom vládnej koalície voči nemu. Na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave sa 25. augusta zišla asi tisícika veriacich, aby vyjadrili podporu biskupovi Balážovi. V ten istý deň predseda KDH podporil trnavského arcibiskupa J. Sokola v jeho postoji ku koncertu skupiny Black Sabbath. V posledný augustový deň uniesli neznámi páchatelia prezidentovho syna do Rakúska.

ZASTAVME PODVODY, OKRÁDANIE A NÁSILIE

Prezident SR Michal Kováč predniesol 6. septembra 1995 v NR SR Správu o stave republiky, počas ktorej nebol v sále ani jeden člen vládneho kabinetu. Opísal v nej stav slovenskej spoločnosti za vládnutia súčasnej koalície. Ján Čarnogurský navrhol zriadiť vyšetrovaciu komisiu na objasnenie okolností narušenia zvrchovanosti SR 31. augusta, ale návrh neprešiel /za nehlasovala ani SDL/. Kresťanskodemokratický zväz pracovníkov vedy a školstva /KDZPVŠ/ zorganizoval 9. septembra odborné sympóziu na tému Výchova učiteľov pre demokratickú spoločnosť. V septembri si verejnosť pripomenula 125. výročie založenia Spolku svätého Vojtecha. Poslanca NR SR a podpredsedu KDH Františka Mikloška napadli večer 12. septembra traja neznámi páchatelia. Ján Čarnogurský oznámil, že bude pri sebe nosiť zbraň. Ďalšie z úspešných netradičných podujatí KDH za účasti jeho známych politikov sa konali 10. septembra v Járku pri Nitre a 16. septembra v Kláštore pod Znievom ako Deň kresťanských demokratov Turca. V dňoch 9. - 13. septembra sa uskutočnilo v Budapešti kolokvium svetovej organizácie Medzinárodný kongres kresťanov a židov, na ktorom SR reprezentovali JUDr. Štefánia Sališová a kňaz Anton Srholec. KDMS spoločne so svojou švajčiarskou partnerskou organizáciou usporiadala 19. septembra v Tatranskej Lomnici III. konferenciu o strednej a východnej Európe. V ten istý deň vláda SR vyzvala prezidenta republiky, aby odstúpil. Protestné zhromaždenie odborárov /ojedinelé/ sa konalo 23. septembra v Bratislave za účasti asi 15 000 ľudí. Dňa 25. septembra rokovali predseda KDH a Únie živnostníkov, podnikateľov a roľníkov /P. Prokopovič/. Po letnej prestávke sa ďalší veľký míting na Námestí SNP v Bratislave uskutočnil 25. septembra pod názvom Zastavme podvody, okrádanie a násilie, prišlo naň vyše 10 000 občanov. Zorganizovali ho Petičný výbor petície Za slobodu slova spolu s mládežníckymi organizáciami a vystúpili na ňom lídri KDH, DÚ, DS a viaceri známych osobností. V nasledujúci deň sa konal v Bratislave seminár Zväzu výstavby KDH o rozvoji bývania. Ostatné zasadnutie Rady Kresťanskodemokratického hnutia po košickom sneme bolo 30. septembra. Dominovali na ňom veci súvisiace s blížiacim sa snemom: návrhy na voľby funkcionárov, návrh zmien a doplnkov stanov. Z politického hľadiska je dôležitá výzva pre poslancov, aby iniciovali zvolanie mimoriadnej schôdze parlamentu pre spor medzi SIS a Policajným zborom a rast násillia v spoločnosti. Už 2. októbra sa dohodli zástupcovia KDH, DÚ, SDL a MK na iniciovaní spomínanej mimoriadnej schôdze NR SR. V čase od 18. septembra do 29. októbra sa konalo všetkých 38 okresných snemov KDH ako príprava na blížiaci sa vrcholný výročný rokovanie hnutia. Spolu sa ich zúčastnilo bezmála 2500 delegátov reprezentujúcich takmer 28-tisícovú členskú základňu a mali po každej stránke vysokú úroveň. Ďalší z vydarených mítingov KDH v bratislavskom PKO sa konal 4. októbra pod heslom Chceme žiť normálne? Vystúpili na ňom predseda a podpredsedovia hnutia, moderoval ho opäť Marián Mikloško, spevom ho opäť spestril súbor Charizmatkári a sálu opäť úplne zaplnili priaznivci kresťanskej demokracie. V hlavnom vystúpení Ján Čarnogurský položil otázku: Kto zaviniť, že na Slovensku sa šíri strach a zhoršuje sa jeho obraz v zahraničí? Opakuje sa situácia z komunizmu, keď aj dnes sú kresťania hradbou proti zlu. Na záver vyjadril presvedčenie, že lepšie Slovensko zvíťazí! Podpredseda hnutia Mikuláš Dzurinda znovu zabehol košický Medzinárodný maratón mieru.

Predseda KDH sa zúčastnil v Mníchove na oslavách 50. výročia založenia bavorskej CSU na pozvanie jej predsedu Theo Weigela. Dňa 8. októbra zorganizovalo KDH sympóziu o postavení menších štátov v procese európskej integrácie za účasti odborníkov z rakúskych a nemeckých kresťanskodemokratických strán /prišiel i predseda EDÚ Alois Mock/. Predseda KDH ponúkol premiérovi V. Mečiarovi stávkou o fľašu koňaku, že prípad zavlečenia prezidentovho syna do cudziny sa nevyšetrí do konca funkčného obdobia vlády. Na zjazde britskej Konzervatívnej strany sa 22. októbra zúčastnil predseda KDH J. Čarnogurský. O projekte spolupráce Mladá demokracia sa diskutovalo na zasadnutí Rady KDMS v Partizánskom.

Už druhý demarš od utvorenia tejto vlády dostala Slovenská republika od Európskej únie 25. októbra 1995, čo bolo iba potvrdenie prudko sa zhoršujúceho obrazu SR v zahraničí. Seminár Kresťanskodemokratického združenia ekologov Slovenska /KDZES/ 26. októbra v Košiciach sa venoval ekológii karpatského regiónu. Podľa správy tzv. Macuškovej komisie neboli poslanci DÚ platne zvolení do NR SR a predseda komisie ich 27. októbra vyzval, aby dobrovoľne odišli z parlamentu. V ten istý deň sa Spojené štáty americké pridali k demaršu EÚ. V ostatný októbrový deň bol prepadaný redaktor denníka Sme Peter Tóth, ktorý okrem iného publikoval viacero pozoruhodných informácií o prípade únosu prezidentovho syna. Ako odozvu na vystúpenie prezidenta SR M. Kováča zverejnilo KDH 4. novembra vyhlásenie, kde sa hovorí, že hnutie bude vždy brániť každého nespravodlivo prenasledovaného človeka, v tomto duchu bráni a bude brániť nášho spoločného prezidenta. Podpredseda KDH Mikuláš Dzurinda položil na schôdzi NR SR deväť otázok o privatizačných aktivitách poslancov SNS a ich manželiek /:na Slovensku nemáme nacionalistov, ale iba podvodníkov“/.

DRUHÝ NITRIANSKY SNEM

V týždni pred v poradí ôsmym snemom Kresťanskodemokratického hnutia sa uskutočnilo niekoľko podujatí, ktoré nechceme opomenúť. Konferencia Kresťanskodemokratického zväzu žien Slovenska /KDZZŠ/ 10. novembra 1995 bola venovaná záverom pekingskej Svetovej konferencie žien. Ján Čarnogurský sa zúčastnil 11. novembra v Ríme na celosvetovom stretnutí katolíckych osobností politického, kultúrneho a hospodárskeho života, ktoré otvoril pápež Ján Pavol II. V Ríme sa stretol aj s predsedom talianskej Kresťanskodemokratickej únie Rocom Butiglioniem. NR SR schválila 15. novembra zákon o štátnom jazyku, ktorý podľa KDH zjednocuje Maďarov a rozdeľuje Slovákov. Poslanci KDH predložili 18 pozmeňovacích návrhov, ktoré neboli prijaté, preto za zákon nehlasovali. Iniciatíva Mladí pre Slovensko tvorená deviatimi mládežníckymi organizáciami zorganizovala 16. novembra míting na Námestí SNP v Bratislave pri príležitosti výročia nežnej revolúcie. Moderovali ho M. Kňažko a J. Budaj, vystúpili na ňom predstavitelia KDH, DÚ, DS, MK, SDSS a známi humoristi. Z tej istej príležitosti sa uskutočnili v nasledujúci deň mítingy v Košiciach /5000 ľudí, za KDH M. Dzurinda/ a v Banskej Bystrici /3000 ľudí, za KDH I. Šimko/. Európsky parlament prijal 16. novembra rezolúciu k situácii na Slovensku, v ktorej vyjadril znepokojenie nad vývojom v ostatnom roku, teda od parlamentných volieb. Kresťanskodemokratická mládež Slovenska

/KDMS/ zorganizovala 17. novembra seminár na tému Kresťanská demokracia - súčasná situácia a perspektívy mladých Európanov, na ktorej s referátmi vystúpili i podpredsedovia KDH F. Mikloško a J. Figeľ.

Snem Kresťanskodemokratického hnutia v roku 1995 sa uskutočnil v dňoch 18. a 19. novembra v budove Mestského úradu v Nitre pod heslom KDH - cesta k lepšiemu Slovensku. Tvorilo ho 334 riadnych delegátov zastupujúcich 38 okresov a všetky zložky hnutia. Po úvodnom duchovnom slove kňaza Jozefa Leščinského predniesli výročné správy predseda a podpredsedovia hnutia, nasledovali výročné správy poslaneckého klubu v NR SR, o činnosti zväzov pri hnutí, Rozhodcovského súdu, Kontrolnej komisie, Rozpočtovej správy, Klubu predstaviteľov miestnej samosprávy, Politického konzília a Rady KDH. Snem schválil úpravu stanov. Za predsedu opätovne zvolil Jána Čarnogurského, za podpredsedov tiež tých doterajších: Františka Mikloška, Mikuláša Dzurindu, Ivana Šimka a Jána Figeľa. Zvolil tiež 5 členov Kontrolnej komisie, 9 členov Rozhodcovského súdu a 44 členov Rady KDH, ktorých navrhli okresné snemy. Politický význam malo prijaté Vyhlásenie snemu. V ňom sa odsudzuje politika strán vládnej koalície, ktorá skrýva za prejavmi hejslováctva a falošnej lásky k vlasti iba pošliapávanie dobrého mena Slovenska a rozkrádanie spoločného majetku. Po nacizme a komunizme stojí Slovensko zoči-voči nebezpečenstvu nacionalizmu. Vyhláseniu dominuje záverečná veta: Vlastenectvo áno, nacionalizmus nie! Z hostí pozdravili snem Josef Lux /KDÚ-ČSL, ČR - KDH je jedinou nádejou tých, čo chcú aby Slovensko smerovalo k trvalej demokracii/, Werner Fasslabend /ÖVP, Rakúsko - predniesol pozdrav po slovensky!/, Klaus Welle /generálny tajomník EPP - zaželel Slovensku kresťanskodemokratickú vládu/, Kersten Wetzel /CDU, Nemecko - odovzdal pozdrav od Helmuta Kohla/ a Erhard Zurawka /Nadácia Hannsa Seidela - odovzdal pozdrav z CSU/. Ján Čarnogurský podčiarkol vo svojom vystúpení potrebu účinnej opozičnej politiky hnutia, Mečiarova vláda však má svoju funkciu vykonávať až do riadnych volieb. Súčasná vláda uskutočňuje politiku obmedzovania demokracie, postupného nastoľovania autoritatívnej moci a rozdávanie spoločného majetku svojim prívržencom. Dôsledkom takejto politiky je, že EÚ a USA uplatňujú voči Slovensku také kroky ako v minulosti proti komunistickému Československu. KDH sa hlási k myšlienkam sociálneho trhového hospodárstva a zabezpečenia dôstojného živobytia sociálne slabších. „V našom programe už nie je urobenie hrubej čiary za minulosťou. Na Slovensku sa musí opäť dostať k slovu spravodlivosť.“ Snem KDH v Nitre potvrdil opozičnú politiku hnutia, jeho pevnosť a stabilitu.

Na kongrese DS 18. novembra vo Zvolene bol za jej predsedu zvolený Ján Langoš, ktorý presadzoval užšie spojenectvo s KDH. Dňa 20. novembra bol v NR SR zamietnutý návrh zákona o protikomunistickom odboji, ktorý navrhlo KDH ešte v roku 1993. Pod názvom Problémy súčasnosti a smerovanie Slovenska sa konal 23. novembra míting KDH v košickom Bielom dome. Ústavný súd SR rozhodol 29. novembra, že vytváranie a činnosť vyšetrovacích komisií v NR SR ako kontrolných orgánov je v rozpore s ústavou. V posledný deň mesiaca novembra usporiadalo Združenie kresťanských pracovníkov kultúry /ZKPK/ seminár na tému Človek a spoločnosť 50 rokov od druhej svetovej vojny. Prvé zasadnutie Rady KDH po

nitrianskom sneme hnutia sa konalo 2. decembra a jeho hlavným poslaním bola voľba členov Predsedníctva KDH na nastávajúce ročné funkčné obdobie. Za riaditeľa oddelenia pre regionálnu politiku bol znovu zvolený Ing. Pavol Abrhan, k zmene nedošlo ani na funkcii sekretára rady, ktorým sa stal opäť Pavol Vrždák z Prešova. Za ďalších členov predsedníctva rada zvolila RNDr. Vladimíra Palka, CSc., Ing. Júliusa Brocku z Trnavy, Doc. Mgr. Martina Fronca, CSc. zo Žiliny a Ing. Jozefa Polačka z Prešova. Rada tiež schválila úpravu Disciplinárneho poriadku a dodatok k Organizačnému poriadku KDH a vzala na vedomie, že predsedom Kontrolnej komisie bude Ing. Dušan Macák a Rozhodcovského súdu Mgr. Ján Horník. Tým boli konštituované všetky celoštátne orgány hnutia pre nové funkčné obdobie.

Seminár Združenia kresťanskodemokratických poľnohospodárov Slovenska /ZKDPS/ 9. decembra v Likavke mal názov Poľnohospodárstvo Slovenska z hľadiska európskej integrácie. V Martine sa o deň neskôr zišla konferencia Združenia kresťanských lekárov a zdravotníkov /ZKL a Z/, ktorá sa zaoberala krízou v slovenskom zdravotníctve a novým systémom zdravotného poistenia obyvateľstva. NR SR schválila 13. decembra zákon o štátnom rozpočte na rok 1996, proti ktorému hlasovali poslanci KDH. Podpredseda hnutia pre ekonomiku M. Dzurinda to odôvodnil tým, že sa pridalo vláde, štátnej administratíve, tajnej službe a štátnej propagande. Ústavný súd SR 20. decembra odobril dlhopisovú metódu privatizácie až na jeden odsek.

Na tlačovej besede KDH zhodnotili dvaja z jeho podpredsedov rok 1995 z pohľadu oblastí, ktoré majú v hnutí na starosti. Mikuláš Dzurinda /ekonomika/ povedal, že v hospodárskej politike pôsobila vláda pri riešení problémov bezradne, so sklonom k starým metódam, teda k centralizácii rozhodovania, byrokracii a štátnemu dirigizmu. Ján Figel' /zahraničná politika/ zhrnul, že to bol rok najmenej úspešný od vzniku SR, boli tu demarše EÚ a USA, rezolúcia Európskeho parlamentu, okrem návštevy pápeža žiadna návšteva hlavy štátu ani žiadneho premiéra zo štátov EÚ. Taký bol teda rok 1995 z pohľadu KDH, šiesty rok jeho existencie.

História KDH - rok 1996

ÚVOD

V kalendárnom roku 1996 pokračovala vo vládnutí v Slovenskej republike vládna koalícia tvorená HZDS, SNS a ZRS, ktorá disponovala dostatočnou väčšinou v parlamente. Premiér V. Mečiar označil tento rok za rok skromnosti. Štýl vládnutia HZDS a jeho satelitov bol pokračovaním neslávne známej novembrovej noci z roku 1994 podľa „zlatoidskeho scenára“. Vláda sa neustále snažila o absolútne ovládnutie všetkých oblastí verejného života a voči tým, ktorí jej odmietli slúžiť bola ochotná urobiť čokoľvek, aby ich postavila na okraj. Už to nebola len privatizácia pre svojich verných a personálne čistky v celom verejnom sektore, ale i útoky a diskreditácia nielen opozičných politikov, ale aj cirkevných predstaviteľov, osobností kultúrneho a spoločenského života. Neostýchala sa to robiť ani formou prijímania nedemokratických zákonov, ktorými oslabovala občiansku spoločnosť. Dobrými príkladmi boli tzv. zákon na ochranu republiky vo forme novely Trestného zákona, novela zákona o nadáciách /v ktorom si to vláda „vybavila“ s tretím sektorom/, novela zákona o združovaní v odboroch /prečo by mali byť odbory pluralitné a nezávislé?/, nový vysokoškolský zákon /načo akademická sloboda a samospráva?/ ďalšie obmedzovanie finančného postavenia samospráv, okliešťovanie právomoci i rozpočtu prezidenta republiky, nová koncepcia v oblasti kultúry a personálne výmeny v divadlách, jasný politický podtón mal aj narýchlo ušíty zákon o územnosprávnom členení a skutočným vrcholom bolo odňatie mandátu poslancovi parlamentu F. Gauliederovi. Všetky tieto kroky vládnej moci znamenali hlboký pokles prestíže nášho štátu v medzinárodnom meradle a faktické spochybnenie zahraničnopolitického smerovania Slovenska. Napriek výmene troch ministrov vláda evidentne iné proklamovala a iné robila, čoho výsledkom bola jasná strata Slovenska v integračnom úsilí za ostatnými štátmi višegrádskej štvorky.

V roku 1996 kládli odpor voči snahe vládnych strán o politický, ekonomický i mediálny monopol už nielen opozičné politické strany na čele s KDH, ale i rôzne spoločenské organizácie, stavovské združenia, tretí sektor, k najzávažnejším tendenciám obmedzovania ľudských práv zaujali jasné postoje aj cirkvi, no i najrôznejšie „ad hoc“ iniciatívy a združenia. V parlamente stáli pevne na strane demokracie KDH, DÚ i Maďarská koalícia. SDE sa naďalej iba hľadala, stále poznačená ostatným volebným neúspechom. Na jednej strane videla neprijateľný spôsob vládnutia koalície, ale na druhej strane sa usilovala za každú cenu o oddelenie sa od opozície, ktorej nespochybniteľným lídrom boli kresťanskí demokrati. Učebnicovým príkladom toho, že na dvoch stoličkách sa sedieť nedá, boli udalosti v júni 1996. Vtedy sa vládna koalícia zatriasla, lebo HZDS nerešpektovalo isté ekonomické záujmy SNS, a tá na chvíľu odmietla poslušnosť, čím bola otrasená parlamentná väčšina. Vtedy vládu jednoducho podržala SDE a nechala sa „opiť rožkom“ od premiéra, kým tento opäť neprivedol SNS k poslušnosti.

Pre nás je však podstatný pohľad na rok 1996 z perspektívy kresťanskej demokracie na Slovensku, prípadne „modrých“, či pravicových politických síl. Pre Kresťanskodemokratické

hnutie to bol jednoznačne rok rastu a rozvoja. V prieskumoch verejnej mienky oscilovali preferencie hnutia okolo 14 % čo bolo takmer o tretinu viac ako v ostatných voľbách. O tom, že KDH je druhá najsilnejšia strana na Slovensku v tom čase nikto nepochyboval. Pokračovalo zblížovanie a užšia spolupráca s najbližšími politickými partnermi, a to na všetkých úrovniach od parlamentu po obce. DS celkom jasne proklamovala svoj záujem o spoločný postup do budúcich volieb. Neustále rokovania a praktická spolupráca vyústili do vzniku tzv. Modrej koalície v druhej polovici roka 1996, ktorú vytvorili KDH, DÚ a DS. Demokratickým silám bolo úplne jasné, že ak neuspjú vo voľbách v roku 1998 a pokračovala by vo vládnutí v SR aktuálna vláda, znamenalo by to pre štát politickú katastrofu: Slovensko by nebolo demokratickým ani prosperujúcim štátom a boli by pochované jeho integračné šance.

Okrem toho, že Kresťanskodemokratické hnutie stmelovalo všetky demokratické sily v spoločnosti, stálo naďalej v prvom rade odporu voči nebezpečným krokom smerujúcim k obmedzovaniu slobôd a práv v spoločnosti a predovšetkým vždy aktívne predkladalo alternatívne návrhy na riešenie problémov občanov v hospodárskej, sociálnej i tzv. nadstavbovej oblasti, vo všetkých sférach života ľudí. Popri „ostrieľaných politikoch“, akými boli J. Čarnogurský, F. Mikloško a L. Pittner vyrástla v KDH už celá nová generácia známych politikov a odborníkov, ktorí sa stávali stále viditeľnejšími: M. Dzurinda, J. Figel', I. Šimko, J. Brocka, V. Palko, G. Palacka, P. Hrušovský, P. Abrhan a ďalší. V ďalšej rovine tu bola celá plejáda skutočne kvalitných osobností spomedzi okresných predsedov a tajomníkov, komunálnych predstaviteľov, odborníkov vo zväzoch a v Politickom konzíliu i v stále profesionálnejšom manažmente. Rovnako v miestnych kluboch disponovalo hnutie ľuďmi, ktorí sa mohli kedykoľvek viac ako rovnocenne postaviť voči svojej konkurencii i partnerom. Kresťanskodemokratické hnutie už bolo veľkou stranou. Napriek preferenciám blížiacim sa volebnému výsledku v roku 1990 rástla v hnutí silná ambícia priblížiť sa ešte viac najpopulárnejšiemu HZDS. Ľudia v štruktúrach cítili, že „hnutie má na viac“, že pri neustálej vysokej aktivite a práci by mohlo byť ešte silnejším. Preto sa rozprúdila od jari v KDH mohutná diskusia o jeho ďalších perspektívach s názvom „Ako ďalej, KDH?“ Treba povedať, že prvotný impulz a predstava o poslaní diskusie boli zdravé: urobiť hlbokú analýzu a inventúru celého spôsobu práce v hnutí a na jej základe dospieť ku konkrétnym záverom pre budúcnosť o tom, čo sa dá robiť v KDH inak a lepšie. Žiaľ, zásluhou nedostatočne rozhladených radikálov „z oboch strán“ sa celá diskusia v záverečnej etape zdeformovala a zvrhla iba na otázku, kto má byť predsedom KDH. Samotná skutočnosť, že o post lídra strany sa uchádzali a súťažili dve výrazné osobnosti hnutiu v tom čase neublížila, ba pomohla. Iná vec je už to, že vďaka niektorým radikálom založila nebezpečný trend pre budúcnosť, ale to už predbiehame ...

V roku 1996 muselo KDH vyriešiť tiež otázku prispôsobenia svojej štruktúry novému územnému a správne členeniu štátu. Po dlhých a vážnych úvahách sa napokon rozhodlo pre variant, ktorý najlepšie zodpovedal jeho možnostiam a charakteru. Rozhodlo sa pre silnú organizáciu na okresnej a užšiu na krajskej úrovni. Hnutie neochabovalo vo svojej aktivite v

organizovaní celoštátnych, okresných i miestnych mítingov so svojimi lídrami, hoci najmä miestne politické mítingy už neboli tak početné a výjazdy tak intenzívne ako v predchádzajúcom roku. Ťažisko v tejto oblasti sa presunulo viac do návštev poslancov v konkrétnych inštitúciách.

KDH DÁ EUĎOM VIAC

Prezident Slovenskej republiky M. Kováč vo svojom novoročnom prejave skonštatoval, že predchádzajúci rok tolerancie bol na Slovensku skôr rokom odplaty. Podľa neho je spoločenský život priveľmi spolitizovaný, napriek všetkému treba i v roku 1996 rešpektovať výsledky volieb a aktuálnu vládu. Predseda Kresťanskodemokratického hnutia Ján Čarnogurský sa prihovril členom a priaznivcom hnutia 4. januára v týždenníku Fakty, kde uviedol: „V roku 1996 bude pokračovať zápas dvoch modelov Slovenska. Modelu centralizovaného štátu, kde všetky rozhodujúce právomoci sú sústredené v rukách vlády, prípadne iba jej predsedu ... Druhý model predstavuje Slovensko slobodných občanov, ktorí si na väčšinu svojej práce, kultúry a verejnej aktivity stačia sami ... Kresťanstvo dokazuje už 2000 rokov, že ono predstavuje objektívne dejinné zákony a preto z každej krízy vychádza úspešne ... Čaká nás veľa práce. Čaká nás zaujímavý rok.“ V ten istý deň reagoval predseda KDH na vyjadrenie poslanca za MK A. Duku – Zólyomiho tak, že územná autonómia je v ktorejkoľvek časti SR neprijateľná. Proti osočovaniu biskupa R. Baláža na mítingu HZDS A. M. Húskom protestovalo KDH vo svojom vyhlásení z 8. januára. OKC KDH Košice - mesto podporilo 9. januára protestujúcich košických divadelníkov a vyjadrilo znepokojenie nad zlúčením východoslovenských divadiel. Poslanci I. Šimko a P. Hrušovský predložili do parlamentu 10. januára návrh novely zákonov o SIS a vojenskom spravodajstve. Podpredseda M. Dzurinda sformuloval 13. januára desať otázok pre vládu z hospodárskej oblasti, na ktoré odpoveď nedostal, sám na ne ponúkol odpovede z pohľadu KDH v nasledujúcich týždňoch. Poslanec J. Brocka predstavil zase 17. januára názor hnutia na sociálne problémy na prahu nového roka, a to v troch okruhoch: nezamestnanosť, demografický vývoj a koncepcia transformácie sociálnej sféry.

V januári spustilo Grémium tretieho sektora protestnú kampaň proti vládnemu návrhu zákona o nadáciách, ktorý označilo za likvidačný. Predseda Nezávislých kresťanských odborov Slovenska /NKOS/ M. Katuninec protestoval 18. januára 1996 okrem iného aj formou listu predsedovi NR SR proti novele zákona o združovaní v odboroch, ktorou by sa KOZ dostala do podobného monopolného postavenia ako predtým ROH. V priebehu mesiaca januára boli v plnom prúde tiež diskusie o novom územnosprávnom členení Slovenska. Nečakane veľký rozruch vzbudila kázeň františkánskeho diakona Jána Krstiteľa Balážsa, ktorá zaznela v Slovenskom rozhlase 21. januára. Vládni politici ho obvinili z politikárčenia, naproti tomu demokraticky zmýšľajúci občania /a to nielen veriaci/ začali podpisové akcie na jeho podporu. J. K. Balázs vo svojej kázni otvorene pomenoval útoky na biskupa, kresťanského poslanca i katolíckeho novinára a poukázal na pasivitu a stratu orientácie veriacich v oblasti verejného života. Predsedníctvo KDH vo svojom vyhlásení z 28. januára konštatovalo, že diakon J. K.

Balázs pravdivo pomenoval niektoré negatívne javy v spoločnosti a útoky vládnych kruhov sú útokmi proti slobode slova. V NR SR pokračovala vládna koalícia v schvaľovaní účelových noviel zákona o veľkej privatizácii. V dňoch 19. až 21. januára zastupoval KDH poslanec NR SR Peter Lauko na sneme Národnej kresťansko-roľníckej strany Rumunska v Bukurešti.

Podpredseda KDH M. Dzurinda kritizoval 25. januára pridrahé sťahovanie orgánov štátnej správy a predseda KDH J. Čarnogurský podal podnet na trestné stíhanie prednostu Okresného úradu v Prievidzi M. Miklasa, ktorý predložil pracovníkom štátnej správy na podpis výzvu prezidentovi SR, aby odstúpil. V ten istý deň diskutovali o budúcnosti slovenskej pravice na pôde Slovenského združenia pre politické vedy /SZPV/ J. Čarnogurský /KDH/, J. Budaj /DÚ/, P. Zajac /DS/ a L. Nagy /MOS/. NR SR schválila 31. januára Zákon o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému, za prijatie ktorého nehlasovalo koaličné ZRS a opozičná SDL, za hlasovala menšina poslancov SNS a DÚ. Iste nie je bez zaujímavosti, že v parlamente, z ktorého viac ako 90 poslancov bolo členmi KSČ, prešiel tzv. mierny návrh HZDS. Poslanci KDH dali po odmietnutí vlastného návrhu tohoto zákona viacero pozmeňovacích návrhov a hoci neboli prijaté, predsa napokon hlasovali za návrh. V ten istý deň Mandátový a imunitný výbor NR SR skonštatoval, že výsledky tzv. Macuškovej komisie na preskúmanie petičných hárkov DÚ sú právne irelevantné a boli získané nezákonným spôsobom. Podpredseda KDH M. Dzurinda označil 1. februára dohodu medzi SR a Ruskom o dostavbe elektrárne Mochovce uzatvorenú premiérom V. Mečiarom za nevýhodnú.

Politické konzílium KDH /poradný orgán Predsedníctva KDH tvorený bývalými i aktuálnymi politikmi/ rokovalo 3. februára pod vedením svojho predsedu JUDr. Martina Lauka o vypracovaní politickej doktríny hnutia, postavení žien, o malom a strednom podnikaní a ďalších otázkach. Poslanec nemeckého parlamentu za CDU H. Laftmann sa stretol 14. februára na KC KDH s jeho podpredsedami J. Figel'om, F. Mikloškom a M. Dzurindom. Pod názvom „Šesť rokov po ...“ a pri príležitosti 6. výročia vzniku KDH sa uskutočnil v plnej Mestskej športovej hale v Prešove veľký zábavný program za účasti lídrov kresťanskej demokracie a známych humoristov /Š. Skrúcaný, R. Piško, J. Filip/. Podpredseda hnutia a východoslovenský líder KDH Mikuláš Dzurinda v hlavnom vystúpení okrem iného povedal: „Valec zo Zlatej Idky cez Branisko neprejde. KDH sa stáva takým Braniskom ... KDH je najsilnejšou hrádzou pre valec zo Zlatej Idky. KDH je najväčšou nádejou pre slušných ľudí. KDH má nielen najlepšie medzinárodné kontakty, ale aj najväčšiu výdrž. Čím je na Slovensku ťažšie, tým je KDH pevnejšie. Chceme pre Slovensku zabezpečiť dva hlavné ciele: spravodlivosť v každodennom živote a viacej chleba pre všetkých. KDH dosiahne, že gauneri pôjdu do väzenia a statoční budú náležite odmenení. KDH dotiahne na Slovensko slušných investorov. KDH dosiahne, že na Slovensku vyrastú nové firmy s novými a dobre platenými pracovnými miestami. KDH dosiahne, že na Slovensku budú nižšie dane a vyššie platy. A celkom na záver poviem to, čo mnohí ešte nevedia, ale mnohí to už tušia: KDH dá ľuďom viac ako je Mečiar schopný ľuďom sľúbiť!“

PROTI NEDEMOKRATICKEM ZAKONOM

Kresťanskodemokratický zväz žien Slovenska /KDZZS/ zorganizoval 15. februára v Košiciach seminár na tému Úloha rodičov a školy pri sexuálnej výchove. V dňoch 17. a 18. februára 1996 sa uskutočnila v Trenčíne konferencia Združenia kresťanských pedagógov Slovenska pod názvom Alternatívne školstvo v štátoch Európskej únie. Predstavitelia KDH, DÚ a MK informovali prezidenta M. Kováča na stretnutí s ním 19. februára, že zákon o daniach z príjmov bol v NR SR 8. februára prijatý neregulárnou cestou. Poslanci NR SR za KDH absolvovali 20. februára poslanecký deň v štyroch okresoch západného Slovenska, v rámci ktorého navštívili 42 rôznych organizácií /odmietli ich prijať prednostovia okresných úradov, čím porušili zákon/. V týždenníku Fakty uverejňoval podpredseda KDH M. Dzurinda vo februári a v marci odpovede na desať hlavných problémov slovenského hospodárstva a člen predsedníctva hnutia V. Palko zase faktografiu praktík postkomunizmu. Ekonomickí lídri KDH M. Dzurinda a G. Palacka osvetlili 29. februára na tlačovej besede spôsob privatizácie vlády V. Mečiara na konkrétnych príkladoch a s tzv. modelom 34. Predseda KDH J. Čarnogurský povedal na margo vládnej zahraničnej politiky, že pokaziť za 14 mesiacov vzťahy so všetkými štátmi okrem Ukrajiny si vyžaduje talent. V prvý marcový deň sa konal v bratislavskom divadle West diskusný večer o slovenskej zahraničnej i vnútroštátnej politike za účasti predsedu KDH J. Čarnogurského a poslanca HZDS D. Slobodníka. Predstavitelia KDH, DÚ, DS, MKDH a MOS rokovali 3. marca o kauze únosu prezidentovho syna a ďalšom postupe v parlamente. V Správe Ministerstva zahraničných vecí USA o ľudských právach za rok 1995 z 6. marca sa okrem iného konštatuje odklon od demokracie v SR. Predstavitelia opozičných strán sa dohodli na iniciovaní mimoriadnej schôdze NR SR, na ktorej by mala odznieť správa nezávislej občianskej vyšetrovacej komisie na objasnenie únosu prezidentovho syna vedenej poslancom KDH L. Pittnerom. Snem Demokratickej únie zvolil 9. marca za jej predsedu opäť J. Moravčíka. V priebehu mesiaca marca 1996 intenzívne pokračovali verejné diskusie o novom územnosprávnom členení SR i o tzv. zákone na ochranu republiky, ktoré hodlala vládna koalícia prijať v parlamente. Poslanci KDH navrhli prijatie zákona o sprístupnení zväzkov bývalej ŠtB. Začiatkom marca sa uskutočnila v Paríži pod patronátom francúzskeho premiéra A. Juppého vrcholná konferencia Európskej demokratickej únie /EDU/, na ktorej zastupovali KDH J. Čarnogurský, J. Figel', Jozef Šimko a Marián Mikloško. Kresťanskodemokratické hnutie dosiahlo v prieskumoch verejnej mienky v marci 1996 cez 14 %. Bombou v budove na Žabotovej ulici 2 v Bratislave, v ktorej sídli i KDH, pohrozil anonym 14. marca. Pod názvom Štrukturálne zmeny v poľnohospodárstve SR v súvislosti s trhovým hospodárstvom EÚ sa uskutočnil 7. marca v Likavke seminár Združenia kresťanskodemokratických poľnohospodárov Slovenska /ZKDPS/.

Druhé zasadnutie Rady KDH po nitrianskom sneme sa konalo 16. marca. Odznali na ňom okrem pravidelných informácií aj správy predsedov zväzov o ich činnosti v predchádzajúcom roku i správa riaditeľa administrácie o stave členstva hnutia. Rada tiež vyhlásila konkurz na miesto konania jesenného snemu hnutia. Politicky významné boli dva prijaté dokumenty: Vyhlásenie KDH k Medzivládnej konferencii Európskej únie a Výzva Rady KDH k návrhu zákona na ochranu republiky. V prvom dokumente sa KDH opäť prihlásilo k myšlienke

zjednotenej Európy. Za osobitne dôležité považuje zachovanie a posilnenie princípov subsidiarity, efektívnosti, transparentnosti, demokratickej legitímnosti, ale aj solidarity. KDH vníma politiku súčasnej slovenskej vlády ako rozpornú s princípmi politiky krajín EÚ. KDH využije svoje medzinárodné postavenie na posilňovanie slobody a demokracie na Slovensku, jeho medzinárodných pozícií a na presadzovanie oprávnených záujmov Slovenska v zjednocujúcej sa Európe. Vo Výzve Rady KDH k návrhu zákona na ochranu republiky sa táto obracia na občanov Slovenska, aby nedopustili návrat doby temna, ale využili všetky demokratické prostriedky k protestom a odporu proti prijatiu tohoto hanebného zákona. Tento zákon totiž nebude chrániť vlasť, ale toho, kto vládne. Vláda chce touto novelou trestného zákona zastrašiť každého, kto odhaľuje rozkrádanie v privatizácii, vyšetrovanie únosu a zneužitie moci.

Na rokovaní NR SR 20. marca neprijala koalíčná väčšina ani jeden návrh opozície na rozšírenie programu schôdze. V ten istý deň navštívil predseda KDH J. Čarnogurský vo Viedni predsedu EDÚ Aloisa Mocka. Parlament prijal 22. marca zákon o územnom a správnom členení SR a o organizácii miestnej štátnej správy, podľa ktorého bude SR členená na 8 krajov a 79 okresov. KDH ešte predtým predložilo alternatívny návrh vo forme návrhu zásad siedmych zákonov. Kresťanskí demokrati nesúhlasili s prijatými zákonmi. Podpredseda KDH I. Šimko označil zákon za nezodpovedný, nekomplexný a arogantný nepodarok. Nedostatky zákona sa prejavili čoskoro po jeho aplikácii. Osem slovenských katolíckych biskupov prijalo 25. marca vyhlásenie, v ktorom vyjadrilo znepokojenie nad zákonom na ochranu republiky. V deň 8. výročia sviečkovej manifestácie usporiadalo KDH mohutný míting pod názvom Dnes nestačí iba spomínať v bratislavskej Športovej hale na Pasienkoch /známej mítingami HZDS/. Priaznivci hnutia halu zaplnili do posledného miesta, keď sa v nej tiesnilo približne šesť tisíc ľudí. Zúčastnili sa na ňom predseda a podpredsedovia hnutia, herec M. Labuda, obhajca biskupa R. Baláža, L. Pittner informoval o konkrétnych výsledkoch vyšetrovania únosu prezidentovho syna, bolo prečítané vyhlásenie biskupov.

Vládna hlasovacia mašinéria odhlasovala v NR SR 26. marca zákon na ochranu republiky a schválila aj vyše roka odkladanú slovensko-maďarskú zmluvu. Proti novele trestného zákona hlasovali poslanci za KDH, DÚ, MK a SDL, predseda NR SR I. Gašparovič sa hlasovania zdržal. Podľa názoru KDH zákon poškodí záujmy Slovenska a vytvára priestor na obmedzovanie slobody prejavu, zhromažďovania a šírenia informácií. Poslanec za KDH P. Hrušovský položil v NR SR vážne otázky smerujúce k angažovanosti SIS v prípade predaja triptychu z banskobystrického biskupského úradu. Prijatie zákona na ochranu republiky vyvolalo vlnu protestov, ktoré mali rôznu podobu, napr. už 29. marca sa zišlo na bratislavskom Primaciálnom námestí vyše 500 mladých ľudí, aby vyjadrili svoj názor.

MODRÁ NA NÁMESTÍ

Rastúcu silu kresťanskej demokracie po každej stránke začiatkom roka 1996 potvrdzovali prieskumy verejnej mienky, nezvyčajná mohutnosť mítingu v hale na Pasienkoch /autor má stále v živej pamäti takmer zdesenú reakciu istej pracovníčky haly, ktorá nevedela pochopiť,

že na míting KDH prišlo podstatne viac ľudí ako na Mečiara/, ale aj početnosť účasti občanov na stretnutiach na vidieku. Pokračovali i pravidelné výjazdy celého poslaneckého klubu KDH a patronátnych poslancov v regiónoch, ktoré tu z priestorových dôvodov jednoducho nemožno konkrétne spomenúť, hoci by si to zaslúžili. Podstatné je to, že hnutie sa stalo skutočnou alternatívou vládnej strane, naozajstnou inou cestou pre občanov.

Rádio Twist začalo od 1. apríla vysielať aj na strednom Slovensku a stávalo sa protiváhou úzko straníckemu „štátnemu“ rozhlasu. Už 3. apríla vyjadrila Európska únia znepokojenie nad novelou trestného zákona v SR. Predseda KDH J. Čarnogurský to označil za prakticky ďalšiu nótu. Podpredseda F. Mikloško prirovnal útoky provládnych médií voči biskupom za praktiky z 50. rokov. Podpredseda J. Figel' kritizoval falošnosť politiky vlády, ktorá doma neplní to, čo v zahraničí sľubuje. Prezident SR M. Kováč nepodpísal a vrátil do parlamentu novelu trestného zákona i zákon o územnosprávnom členení. Rovnako úspešný míting čo do účasti občanov ako v Bratislave usporiadalo KDH i v druhom najväčšom meste – 11. apríla v Košiciach. Do športovej haly v košickom Starom meste prišlo vyše 3000 priaznivcov kresťanskej demokracie na zábavno-politický program pod názvom Po prvýkrát v hale, ktorý moderovala sympatická dvojica /aj exposlanec F. Balún/ a predstavili sa v ňom predseda a podpredsedovia hnutia.

Na popradskom cintoríne bol 13. apríla vysvätený pamätník obetiam komunizmu. O deň neskôr Nezávislé kresťanské odbory Slovenska opäť kritizovali návrh novely zákona č. 120/90 Zb. ako likvidujúci pluralitu odborov. V tomto období viacero spoločenských organizácií protestovalo a organizovalo petíciu proti zákonu na ochranu republiky. Pápež Ján Pavol II. vymenoval 15. apríla biskupa D. Hrušovského za apoštolského nuncia v Bielorusku a udelil mu titul arcibiskupa. K vyhláseniu biskupov Slovenska proti novele trestného zákona sa 16. apríla pripojilo 69 kňazov Trnavskej arcidiecézy. V poradí 6. snem Združenia miest a obcí Slovenska /ZMOS/ 17. apríla sa kriticky postavil k zákonu o územnosprávnom členení SR. V dňoch 18. až 27. apríla bola na centre KDH v Bratislave výstava dokumentov o kresťanskej samizdatovej publicistike na Slovensku v rokoch 1945 – 1989 s názvom Listy z podzemia, ktorú zorganizovalo Združenie kresťanských pracovníkov kultúry /ZKPK/. Výstava obsahovala exponáty 22 samizdatových časopisov a okolo 300 publikácií. ZKPK usporiadalo 19. apríla aj seminár s rovnakým názvom. V trnavskej športovej hale sa konal 21. apríla zaujímavý a dramatický futbalový zápas medzi mužstvami politikov KDH a redaktorov denníka Sme. V ten istý deň vyhlásil podpredseda KDH I. Šimko, že KDH sa prípadného väčšinového volebného systému nebojí, lebo je schopné postaviť množstvo kvalitných kandidátov a navyše by sa tým oslabil fenomén V. Mečiara. Prezidenta SR M. Kováča nesprevádzal pri jeho návšteve v Číne žiaden vládny predstaviteľ. Veľvyslanec SR pri Svätej stolici A. Neuwirth bol povolaný na konzultácie do Bratislavy, pričom sa nedozvedel ani prečo, ani na aký čas ...

Predseda ÖVP a rakúsky minister zahraničných vecí W. Schüssel sa pri svojej návšteve 25. apríla v Bratislave stretol s prezidentom M. Kováčom, ministrom J. Schenkom a navštívil KDH, pričom sa nestretol s premiérom V. Mečiarom. SDE zápasiaca od volieb sama so sebou

zvolila 27. apríla za svojho nového predsedu Jozefa Migaša, veľvyslanca SR na Ukrajine. Dňa 29. apríla tragicky zahynul Róbert Remiáš, najlepší priateľ korunného svedka v prípade zavraždenia prezidentovho syna do cudziny. Podpredseda KDH F. Mikloško to označil za politickú vraždu. Podpredseda KDH M. Dzurinda pokračoval vo zverejňovaní privatizačných aktivít vládnych politikov, napr. manželky predsedu NR SR I. Gašparoviča. J. Čarnogurský, M. Dzurinda a L. Pittner vystúpili na mítingu v Prešove s názvom „Demokraciu si rozvrátiť nedáme“, ktorý sa konal 8. mája. V ten istý deň odmietla STV už po tretíkrát odvyselať príhovor hlavy štátu, tentokrát ku Dňu víťazstva nad fašizmom. KDH, DÚ a DS zorganizovali ďalší míting 9. mája v Banskej Bystrici s názvom Zákon na ochranu republiky?, na ktorom vystúpili predsedovia týchto strán. Kresťanskodemokratické združenie ekologov Slovenska /KDZES/ usporiadalo v Spišskej Novej Vsi seminár na tému Ekologické problémy diaľnice cez Spiš. Nezávislé kresťanské odbory Slovenska /NKOS/ usporiadali v Trnave medzinárodný seminár na tému Zamestnanecké rady. Podpredseda KDH J. Figel' sa zúčastnil 4. mája na zasadnutí Riadiaceho výboru EDÚ v Solúne, ktorý v časti o Slovensku vyjadril znepokojenie nad novelou trestného zákona. Z iniciatívy KDH sa konala 10. a 11. mája v Banskej Bystrici medzinárodná konferencia o hospodárskej a sociálnej politike za účasti kresťanskodemokratických politikov a ekonómov, na ktorej M. Dzurinda a G. Palacka prezentovali ekonomický program hnutia.

Na tlačovej besede 10. mája ponúklo KDH dôkazy o tom, že R. Remiáš bol zavraždený. Na panichýde za R. Remiáša 13. mája neďaleko miesta kde zomrel sa zúčastnilo vyše 500 občanov. Tretí sektor usporiadal 14. mája protestné stretnutia v Bratislave, Košiciach a Banskej Bystrici. Jedným z najvýznamnejších podujatí v prvej polovici roka 1996 bol míting KDH, DÚ a DS na námestí SNP v Bratislave 14. mája, na ktorý prišlo približne 10 000 občanov. Konal sa pod názvom Zastavme podvody, klamstvá a násilie, popri predsedoch DÚ a DS vystúpila na ňom i M. Černá za SDSS. Podpredseda KDH M. Dzurinda povedal: „Je čas, aby si V. Mečiar uvedomil, že na Slovensku diktatúru už nikto nezavedie.“ Vyvrcholením bol prejav predsedu KDH J. Čarnogurského, ktorý sa stal známym tým, že po prvýkrát spomenul „modrú“ revolúciu: „Jednu revolúciu sme už urobili. Nazvali ju nežnou. Urobíme aj druhú. Modrú revolúciu. Bude to revolúcia pre Slovensko a za nastolenie tradičných slovenských hodnôt. Rozumného gazdovania, skromnosti a pracovitosti, ochrany rodiny, priateľstva voči dobrým susedom a rozhodnosti voči zlým, slobody pre umelcov a úcty voči statočným. Modrá revolúcia znovu zmetie boľševikov, tentoraz definitívne. Ak sa nebude dať uskutočniť cez parlament, pretože nám odoberú slovo, obrátime sa znovu na vás. Námestia nám nezoberú.“

POZORNOSŤ AKTUÁLNYM PROBLÉMOM

Opozícia na čele s KDH pokračovala v obrane demokracie v štáte. Poslanci za KDH, DÚ a MK dali 15. mája v parlamente návrh na odvolanie ministra vnútra L. Hudeka, ktorý sa v zverejnenom rozhovore s I. Lexom vyjadril, že policajti sú debili. V poradí už tretí, tentokrát „poslušný“ vyšetrovateľ uložil, 20. mája prípad únosu prezidentovho syna. V ten istý deň odovzdal poslanec KDH L. Pittner správu nezávislej občianskej vyšetrovacej komisie

najvyšším ústavným činiteľom, ministrovi vnútra a generálnemu prokurátorovi. Šéf SIS I. Lexa predniesol v NR SR 22. mája správu o plnení úloh SIS, počas ktorej ho obštúpili poslanci za KDH, DÚ a MK s protestnými transparentmi a výzvami na odstúpenie. Vládna moc pokračovala vo svojom arogantnom správaní, keď prijala zákon o nadáciách a 23. mája podržala ministra L. Hudeka v jeho kresle. Lekárska komora a odbory zorganizovali 28. mája na Námestí SNP v Bratislave protestné zhromaždenie lekárov a zdravotníkov. Kresťanskodemokratické združenie pracovníkov vedy a školstva /KDZPVŠ/ usporiadalo 22. mája seminár na tému Informatika v transformačnom procese. V prvý júnový deň sa uskutočnil seminár Kresťanskodemokratického združenia ekológov Slovenska /KDZES/ pod názvom Sociálne trhové hospodárstvo a ekologická zodpovednosť. Na 4. snem Konfederácie politických väzňov Slovenska /KPVS/ boli ako hostia pozvaní zástupcovia HZDS a KSÚ, čo svedčí o ich orientácii a doslovnej degenerácii tejto organizácie.

Začiatkom mesiaca júna 1996 vznikol problém vo vládnej koalícii po odvolaní nominanta SNS v Slovenskej poisťovni. Podpredseda KDH M. Dzurinda povedal, že roztržka vo vládnej koalícii je priamo úmerná výške imania Slovenskej poisťovne, kde ide o súboj dvoch gangov. Z rokovania opozičných strán 7. júna sa ospravedlnila SDL – robila „samostatnú ľavicovú opozičnú politiku“. Zástupcovia KDH, DÚ, DS, SDSS a strán MK sa zhodli na potrebe obnovy demokratickej kontroly spravodajských služieb, verejnoprávnych médií a procesu privatizácie. Štvrtý snem Únie miest SR vo Zvolene vyjadril svoj nesúhlas so zákonom o územnosprávnom členení. Kresťanskí demokrati označili 13. júna snahu o postavenie pomníka na počesť 1100. výročia príchodu Maďarov vo Veľkých Kapušanoch za oslavujúci násilie a narušujúci pokojné spolunažívanie. V Bratislave bol 15. júna založený Kartel slovenských katolíckych spolkov. Poslanci za KDH M. Dzurinda a G. Palacka navštívili 17. júna v rámci poslaneckého dňa ZŤS Dubnica nad Váhom, kde sa chystalo prepustenie okolo 2000 zamestnancov. Nezávislé kresťanské odbory Slovenska /NKOS/ si pripomenuli 19. júna tretie výročie svojej existencie, pri tejto príležitosti zhodnotil ich predseda M. Katuninec reálne postavenie, ciele i perspektívy do budúcnosti.

Na rokovaní predstaviteľov parlamentných strán 20. júna žiadala opozícia svoje zastúpenie v OKO a v Prezídiu FNM. V nasledujúci deň bol do OKO zvolený iba zástupca SDL, ktorá vzápätí podporila všetko, čo HZDS potrebovalo, nakoľko v tom čase SNS a ZRS „strečkovali“. Nadácia Antona Tunegu /NAT/ a Nadácia Eduardo Frei /Holandsko/ zorganizovali 22. júna seminár s názvom Bratislava podnikateľom, podnikatelia Bratislave, na ktorej sa zúčastnili poslanec holandskej CDA J. van Hoopen, primátor P. Kresánek a bratislavskí komunálni poslanci za KDH. Kresťanskodemokratické hnutie v tomto období naďalej robilo poslanecké dni a výjazdy poslancov NR SR za KDH, ktoré mali svoj systém, pričom každý z poslancov mal pridelený určitý región. V rámci týchto výjazdov navštívili vždy poslanci množstvo úradov, fabrik, podnikateľov, poľnohospodárskych subjektov, baní, škôl, nemocníc a podobne.

Rada KDH sa zišla na svojom treťom zasadnutí po nitrianskom sneme hnutia 22. júna 1996. Na rokovaní odznali správy o činnosti zväzu výstavby, združenia podnikateľov a živnostníkov

i Klubu predstaviteľov miestnej samosprávy /KPMS/. Ústredný tajomník M. Šrank informoval o prispôsobovaní štruktúry hnutia novému územnosprávnemu členeniu štátu. Rada určila v rámci prípravy na jesenný snem hnutia jeho termín /23. 11./, miesto /Banská Bystrica/, delegačný kľúč, komisiu na úpravu Stanov KDH a uložila všetkým OKC, aby uskutočnili okresné snemy do 5. novembra. V ďalšom Rada KDH odporučila predsedníctvu hnutia, aby do jej najbližšieho zasadnutia pripravilo návrh konkrétnych krokov pre ďalšie smerovanie hnutia, hlavne so zameraním na budúce parlamentné voľby. Politicky bolo najzávažnejším výsledkom rokovania prijatie Vyhlásenia Rady KDH /publikované v denníku Sme 24. 6./, v ktorom sa hnutie vyjadrilo k ostatným udalostiam. Podľa neho vymenil V. Mečiar verejnú, vládnu podporu SNS za tichú, nevládnú podporu SDL. Tým sa HZDS usiluje o prenesenie časti zodpovednosti za rozkrádanie v privatizácii, ťaživú sociálnu situáciu obyvateľstva a zlý obraz SR v zahraničí na ďalší politický subjekt. Cieľom tejto politiky HZDS je permanentná likvidácia politických partnerov a udržanie si vlastnej politickej moci. Situácia na Slovensku si vyžaduje urýchlené praktické kroky riešiace ťaživú hospodársku situáciu mnohých podnikov, hroziace hromadné prepúšťanie robotníkov a stabilizáciu politickej scény.

AKO ĎALEJ, KDH?

Transparent s nápisom „Hanba“, ktorý držal F. Mikloško v NR SR počas májového vystúpenia I. Lexu vydražili 24. júna 1996 v Košiciach na 1 500,- Sk, pričom výťažok z dražby aj ostatných transparentov z tejto udalosti bol venovaný na podporu detskej onkológie. Z iniciatívy HZDS rokovali 27. júna jeho predstavitelia s delegáciou KDH /F. Mikloško, I. Šimko a M. Dzurinda/, avšak bez konkrétnych záverov a dohôd. Zo stretnutia zástupcov KDH a SDL v ten istý deň vzišla dohoda o potrebe rekonštrukcie Rady STV. V reakcii na fakt, že USA vyčlenili značnú sumu pre ČR, Poľsko a Maďarsko v súvislosti s rozširovaním NATO, povedal 28. júna podpredseda KDH J. Figeľ, že pri pokračovaní zlatoidčianskej doktríny nemá Slovensko šancu kvalifikovať sa do NATO. V Levoči sa 30. júna konal seminár s názvom Načo NATO? za účasti politikov KDH a CDU, na ktorom sa zúčastnil aj podpredseda klubu Európskej ľudovej strany v Európskom parlamente Hans – Gerd Pöttering. Pri schvaľovaní programu schôdze NR SR 1. júla sa ukázalo, že vládna koalícia opäť funguje v pôvodnom zložení /keď SNS neposlúchala, pomohla SDL/. Manželka amerického prezidenta H. Clintonová navštívila 6. júla SR, pričom okrem iného vyjadrila nádej, že slovenská vláda preskúma nedávno prijatý zákon o nadáciách. M. Albrightová, ktorá ju sprevádzala, zasa vyjadrila obavy z kontroly elektronických médií. Na rokovaní predstaviteľov KDH, DÚ, DS a maďarských strán 9. júla títo skonštatovali, že ich doterajšia spolupráca priniesla čiastkové výsledky, napr. zastavenie privatizácie veľkých finančných inštitúcií.

V Luxemburgu sa 11. júla uskutočnilo zasadnutie výboru Európskej ľudovej strany /EPP/ a summit predsedov strán EPP za účasti špičkových európskych politikov /H. Kohl, J. M. Aznar, J. Bruton, R. Prody, W. Schüssel, J. L. Dehaene .../. KDH na zasadnutí reprezentoval podpredseda J. Figeľ, EPP sa rozhodla zlúčiť s EUCD a predstavili sa strany zo strednej a východnej Európy. KDH kritizovalo 14. júla Ministerstvo zahraničných vecí SR za to, že

veľvyslanec A. Neuwirth je dlhodobo držaný v SR a nemôže slúžiť svojmu poslaniu. Veľký ohlas vyvolalo vyhlásenie nemeckého kancelára H. Kohla 16. júla v rozhovore pre ORF, keď povedal: „Veľmi ľutujem, že vnútorný vývoj v SR je niečím, čo nanajvýš poškodzuje tvár Slovenska. SR predpoklady na vstup do EÚ má, nie však v tejto chvíli.“ Predseda KDH J. Čarnogurský na to reagoval tak, že H. Kohl vystavil účet slovenskej vláde: „Kým bude trvať taká politika akú robí Mečiarova vláda, SR sa do EÚ nedostane.“ Minister I. Hudec pokračoval v personálnych zmenách, po 24. júli i v SND, čo vzbudilo silné pobúrenie v hereckej a kultúrnej obci. Tlačové oddelenie KDH organizovalo masmediálnu súťaž KDH pre autorov príspevkov z radov priaznivcov kresťanskej demokracie. Novou a zaujímavou aktivitou bola tiež súťaž o najpútavejšie nástenky KDH v mestách a obciach. V letných mesiacoch roka 1996 nadviazalo hnutie na novinku z predchádzajúceho roka, keď systematicky usporiadalo niekoľko netradičných zábavno-športových podujatí v rôznych častiach štátu. Vychádzalo z predpokladu, že klasické politické mítingy už ľudí tak nelákajú, už vôbec nie v lete. Vo svojom odhade sa nemýlilo – na letné podujatia KDH naozaj prišli tisíce ľudí. Všetky ich tu nemôžeme spomenúť. Už 30. júna sa konal v Košiciach – Barci Deň KDH, ktorého súčasťou boli kultúrne vystúpenia súborov, hry a súťaže pre deti i futbalový zápas. Za účasti F. Mikloška, M. Dzurindu, P. Hrušovského a G. Palacku sa uskutočnilo 21. júla v Kmeťove /okres Nové Zámky/ športovo-zábavné popoludnie KDH vrátane futbalového stretnutia miestneho mužstva s tímom KDH. I. Šimko a V. Palko boli hosťami Dňa KDH okresu Topoľčany 13. júla v Malých Uherciach, ktorý obsahoval turistiku, súťaže, futbal i diskusné stretnutie. V Tužine /okres Prievidza/ to bola Kresťanskodemokratická nedeľa 11. augusta so súťažami pre deti, kultúrnym programom i tancovačkou. Druhý Deň kresťanských demokratov Turca pripravili 31. augusta v Kláštore pod Znievom, bol to opäť deň spoločenský, športový, ale i vzdelávací. Veľmi originálny Deň KDH zorganizovali v prešovskom okrese v obci Fintice, ktorý pozostával zo širokej škály nápaditých častí, vrátane programu pod vedením úspešnej dvojice J. Polačko a M. Gaľa. Hosťami boli M. Dzurinda, I. Šimko a V. Palko. Istým poďakovaním súboru Charizmatkári bolo popoludnie s futbalom 25. augusta vo Veľkom Lapáši pri Nitre. Tradičnou udalosťou bol už 6. ročník stretnutia kresťanskej mládeže v Mýte pod Ďumbierom na prelome júla a augusta, ktoré usporadúva KDMS a horehronské KDH. Tvorilo ho piatkové založenie stanového tábora, sobotňajší výstup na Ďumbier, guláš a svätá omša na lúke i večerný táborák a posedenie pri ňom. Medzi vyše 200 účastníkmi nechýbali ani J. Čarnogurský, M. Dzurinda, I. Šimko a V. Palko.

V priebehu júna, júla a augusta bola v KDH v plnom prúde široká vnútrostrannická diskusia o ďalšom smerovaní hnutia, ktorá bola nazvaná „Ako ďalej, KDH?“ Na rozdiel od obdobnej v roku 1992, tentoraz prebiehala v čase, kedy preferencie a sila hnutia už boli podstatne väčšie a blížili sa stavu vo voľbách v roku 1990. Hnutie však už teraz malo najvyššie ambície. Diskusia prebiehala na zasadnutiach všetkých orgánov hnutia, od klubov cez okresné až po celoštátne. Jej zmyslom bolo jednoducho povedať si, čo treba na práci KDH zlepšiť a zmeniť, aby bolo ešte silnejšie. Množstvo príspevkov bolo publikovaných i v týždenníku Fakty. V diskusii zaznelo nemálo vynikajúcich podnetov. Akousi jej sumarizáciou malo byť stretnutie najvýznamnejších ľudí hnutia v Modre. Žiaľ, vďaka vyhraneným a radikálnym „ťahom“ došlo

k úplnej deformácii celej skvelej myšlienky diskusie a výsledkom bolo jej zdegenerované zúženie na jedinú otázku – otázku personálneho obsadenia postu predsedu. Práve preto napokon nebola táto myšlienka dotiahnutá do konca a vnútorná diskusia nebola tak prínosná, ako tá v roku 1992.

BUDÚ DVAJA KANDIDÁTI

Ďalším dôležitým privatizačným krokom bolo rozhodnutie Prezídia FNM z 1. augusta 1996, ktorým predalo dominantný podiel v Naftě Gbely v hodnote 3,3 miliardy za 500 miliónov korún. Vyše 3000 veriacich si 3. augusta v Zákamennom na Orave pripomenulo pamiatku biskupa Jána Vojtaššáka. Podpredseda KDH J. Figeľ kritizoval 6. augusta prácu MZV SR, keďže Slovensko nemá svoje zastúpenie v 15 štátoch a už štyri mesiace je na konzultáciách veľvyslanec pri Svätej stolici. Podpredseda KDH M. Dzurinda zabehol 10. augusta spolu s ďalšími 216 pretekármi maratón v Rajci a v cieli povedal: „V KDH sú bežci na dlhé trate, keď však treba, vieme aj zašprintovať“. J. Figeľ a V. Palko si uctili 21. augusta pietnou spomienkou pamiatku obetí okupácie vlasti z roku 1968, pričom J. Figeľ povedal: „Ich smrť je pre KDH silným mementom rokov, ktoré sme nie tak dávno prežívali.“ Na rokovaní 22. augusta sa KDH a SĎL dohodli na spoločnom postupe v NR SR pri presadzovaní zástupcov opozície do kontrolných orgánov. V. Mečiar použil opäť osvedčenú taktiku a pristúpil k výmene niektorých ministrov, na jeho návrh prezident M. Kováč 27. augusta odvolal a vymenoval ministrov: K. Česnek nahradil J. Duckého /hospodárstvo/, G. Krajčí vymenil L. Hudeca /vnútro/ a P. Hamžík vystriedal J. Schenka /zahraničné veci/. Nemalý význam mala skutočnosť, že 31. augusta začala vysielať súkromná televízia Markíza, ktorá sa takmer okamžite stala akýmsi protipólom úzko stranníckej STV.

V auguste 1996 navštívili predseda KDH J. Čarnogurský, podpredseda M. Dzurinda a predseda ZKDPS J. Habovštiak niekoľko poľnohospodárskych družstiev i súkromných roľníkov, aby sa oboznámili so situáciou v prvovýrobe. Na tlačovej besede 3. septembra M. Dzurinda povedal, že najväčším problémom slovenského poľnohospodárstva je zabrzdená transformácia vlastníckych vzťahov. Združenie kresťanských lekárov a zdravotníkov /ZKLaZ/ usporiadalo v dňoch 26. až 31. augusta konferenciu na tému Zdravotníctvo pod stresom – zachovanie integrity v období nedostatku. Pod názvom Civilizácia lásky a demokratický kapitalizmus sa uskutočnila 4. septembra na centre KDH v Bratislave verejná prednáška amerického filozofa slovenského pôvodu Michaela Novaka, ktorého celú návštevu v SR zorganizoval Neokonzervatívny klub KDH. Ako protest proti praktikám ministra I. Hudeca vzniklo 5. septembra otvorené fórum Zachráňme kultúru, ktoré urobilo už 7. septembra v Bratislave veľké stretnutie kultúrnych osobností, zaznela na ňom výzva na odstúpenie ministra a predsedom výboru sa stal L. Chudík. Rada vysokých škôl a Konferencia rektorov VŠ vo svojom vyhlásení odmietli vládny návrh vysokoškolského zákona ako obmedzujúceho akademickú slobodu a samosprávu VŠ.

Koaličná väčšina odmietla 11. septembra návrhy opozície na demokratizačné zmeny. Návrh na odvolanie ministra I. Hudeca neprešiel 17. septembra. O deň neskôr bol schválený nový

zákon o prokuratúre, ktorý jej podľa J. Čarnogurského prisudzuje viac moci ako v komunistickom období. Zaujímavé futbalové stretnutie medzi mužstvom baníkov a mužstvom poslanca M. Dzurindu sa konalo 15. septembra v Novákoch. Pod názvom Dva roky po a dva roky pred sa uskutočnil 16. septembra míting s J. Čarnogurským, M. Dzurindom a P. Hrušovským v Leviciach. Predseda KDH sa zúčastnil 12. septembra v Mariazelle na stretnutí veriach a kresťanských politikov strednej Európy. Predstavitelia členských strán Európskej únie kresťanských demokratov /EUCD/ zo Slovenska, ČR, Maďarska a Slovinska rokovali 20. septembra v Bratislave o princípoch spolupráce a spojení EUCD a EPP. Demokratická strana sa vyjadrila 24. Septembra, že je za vytvorenie predvolebnej koalície s KDH. Podpredseda KDH M. Dzurinda po prvýkrát oznámil 25. septembra, že bude na banskobystrickom sneme kandidovať na funkciu predsedu KDH, na čo J. Čarnogurský reagoval: „S Mikulášom Dzurindom sme priatelia a jeho kandidatúra na tom nič nemení.“ Kresťanskodemokratické združenie ekologov Slovenska /KDZES/ usporiadalo 16. septembra seminár s názvom Riešenie ekologických problémov Slovenska.

Štvrté zasadnutie Rady Kresťanskodemokratického hnutia po nitrianskom sneme sa uskutočnilo 28. septembra. Okrem pozornosti vnútro politickej situácii sa zaoberala najdôležitejšími otázkami súvisiacimi s prípravou snemu. Navrhla snemu rozhodnúť o príprave nového všeobecného programu pod názvom Krok dopredu. Schválila program snemu, zásady zmeny stanov najmä súvisiace s novým územnosprávnym členením a personálne návrhy pre voľby najvyšších funkcionárov. Za predsedu navrhla J. Čarnogurského /protikandidátom bol M. Dzurinda/, za podpredsedov V. Palka /F. Mikloško sa vzdal kandidatúry v jeho prospech, protikandidátom bol J. Polačko/, I. Šimka /protikandidát L. Pittner/, J. Figeľa a M. Dzurindu. Z diskusie k vnútro politickej situácii tentokrát nevzišiel žiadny konkrétny záver. Podpredseda KDH F. Mikloško hovoril po zasadnutí o istej deliacej čiare v hnutí, keď na jednej strane je M. Dzurinda a I. Šimko, na strane druhej podľa neho stoja J. Čarnogurský, on a L. Pittner.

VZNIK MODREJ KOALÍCIE

V bratislavskej Petržalke podpísali 29. septembra miestni predstavitelia KDH, DÚ a DS prvú miestnu dohodu o tzv. modrej koalícii vychádzajúc jednak z nosnej stranníckej farby a jednak zo slov Jána Čarnogurského z jarného mítingu o „modrej revolúcii“. Na podpise sa zúčastnili tiež predsedovia strán J. Čarnogurský, J. Moravčík a J. Langoš. Kresťanskí demokrati ani v tomto období neochabovali v mítingovej aktivite, 30. septembra sa konal v košickom Bielom dome ďalší z mítingov za účasti predsedu a podpredsedov KDH. V prvý októbrový deň sa hlasovalo v NR SR o vyslovení nedôvery ministrovi P. Bacovi, vládni poslanci ho však podržali. Minister I. Hudec odvolal generálneho riaditeľa SND D. Jamricha, čím si ešte viac „naklonil“ kultúrnu obec, ktorá už 2. októbra zorganizovala míting otvoreného fóra Zachráňme kultúru na Námestí SNP v Bratislave za účasti vyše 10 000 občanov. Na tomto mítingu L. Chudík oznámil, že petíciu podpísalo už 30 000 ľudí a Činohra SND vstúpila do štrajku. Únia živnostníkov, podnikateľov a roľníkov /ÚŽPR/ vyhlásila, že sa chce stať

súčasťou Modrej koalície. Ladislav Pittner 4. októbra v rozhovore pre denník Sme povedal, že na post predsedu KDH podporuje J. Čarnogurského, lebo má najväčšie predpoklady k tomu, aby „naša strana oslovila široké masy ľudí“. Na otázku, prečo kandiduje na post podpredsedu KDH proti I. Šimkovi odpovedal, že preto, lebo nie je spokojný s postavením hnutia na vnútro politickej scéne. Počas prvého októbrového víkendu sa konal v Ľubľani 25. Kongres Európskej únie kresťanských demokratov /EUCD/, na ktorom rokovalo 47 jej členských strán o spojení s EPP. Delegáciu KDH na kongrese tvorili J. Čarnogurský, J. Figeľ a L. Faltýnová, prijatý bol na ňom dokument Stabilita, bezpečnosť a prosperita pre novú Európu. Združenie kresťanských pedagógov Slovenska /ZKPS/ usporiadalo 5. októbra seminár na tému Význam a využitie informácií v práci učiteľa. Na Čingove sa konal 25. a 26. októbra seminár Kresťanskodemokratického združenia ekológov /KDZES/ po názvom človek v Slovenskom raji.

V televíznej relácii Kroky 13. októbra odporučil podpredseda KDH J. Figeľ ministrovi P. Hamžíkovi /ktorý tvrdil, že vládna politika nepochybne smeruje do EÚ a NATO/, aby sa niekedy zúčastnil na mítingu HZDS, kde sa o vážnych pochybnostiach o orientácii SR dozvie priamo z úst premiéra. Denník Sme sa začal 14. októbra tlačiť vo vlastnej tlačiarňi. Podpredseda KDH M. Dzurinda opäť úspešne zabehol známy košický maratón. Ekonomickí lídri KDH M. Dzurinda, J. Brocka a G. Palacka predstavili 16. októbra nový hospodársky program hnutia s názvom Program zavŕšenia ekonomickej reformy v SR. Nový ekonomický program mal podtitul Od rastu HDP k rastu životnej úrovne a mal tri časti: zhodnotenie súčasného stavu, riziká ďalšieho vývoja a priority ekonomickej transformácie. V nasledujúci deň rokovali zástupcovia KDH, DÚ, MK a SDĽ o spoločnom postupe v NR SR. V mesiaci októbri sa uskutočnila väčšina z 38 okresných snemov hnutia, na ktorých sa zúčastnil vždy niekto z „prvej päťky“ hnutia, patronátny poslanec NR SR a zástupca špičky manažmentu. Mali vysokú úroveň a prišla na ne desatina všetkých členov, čo je jeden zo znakov dobre organizovanej strany. Klub predstaviteľov miestnej samosprávy Slovenska /KPMSS/ zorganizoval 26. októbra púť komunálnych politikov – primátorov, starostov a poslancov – na Mariánsku horu v Levoči.

V Zichyho paláci v Bratislave podpísali 29. októbra J. Čarnogurský /KDH/, J. Moravčík /DÚ/ a J. Langoš /DS/ zmluvu o vzájomnej spolupráci, čím vznikla Modrá koalícia. V zmluve sa zaviazali spoločne chrániť a rozvíjať ústavnosť a demokratickú štátnosť v SR, zaručiť bezpečnosť občanov, ich právo na informácie a slobodu zhromažďovania, za svoj záväzok prijali i cieľ doviest' Slovensko do EÚ a NATO. Bolo to potvrdenie programovej a politickej blízkosti. Vznik Modrej koalície bol výsledkom praktickej spolupráce v politickom živote a prirodzeného vývoja. Dal za pravdu nie násilným urýchľovačom vývoja, ale tým, ktorí boli za podporu normálneho vývoja a úspešnej fungujúcej spolupráce.

Podpredseda KDH I. Šimko vo svojom článku v denníku Sme 30. októbra rozdeľoval „tradičnú“ politiku KDH a kresťanskodemokratickú politiku „novej generácie“, čím vlastne začal ideologicky rozdeľovať KDH. Podpredseda KDH M. Dzurinda povedal 3. novembra v súvislosti s kauzou odpredaja bytov FNM viacerým štátnym úradníkom vrátane členov vlády,

že koalícia by mala odvolať predstaviteľov FNM a členovia vlády by mali vrátiť byty. Poslanec F. Gaulieder oznámil 5. novembra, že odchádza z poslaneckého klubu HZDS, pričom ako dôvod uviedol rozpor medzi slovami a skutkami vládneho hnutia. Pred Úradom vlády vyjadrilo 7. novembra svoj protest proti vysokoškolskému zákonu asi tritisíc študentov. KDH vyjadrilo svoje pobúrenie nad skutočnosťou, že SR nebola na rozdiel od ostatných štátov zastúpená pri oslavách 50. výročia kňazskej vysviacky Jána Pavla II. svojim veľvyslancom, lebo vláda už celé mesiace drží Dr. Neuwirtha doma. Pápež Ján Pavol II. vyzval 10. novembra slovenských veriacich pred 3500 pútnikmi na čele s biskupom R. Balážom, aby nezostávali na okraji spoločnosti, ale aby aktívne vnášali do verejného a politického života kresťanskú sociálnu náuku. Slovensko má podľa neho osobitnú úlohu pri výstavbe Európy v treťom tisícročí.

BANSKOBYSTRICKÝ SNEM

Člen predsedníctva KDH V. Palko poznamenal 10. novembra v súvislosti s množstvom pripravovaných mítingov strán Modrej koalície k výročiu nežnej revolúcie, že zvýšená aktivita ľudí je signálom a predzvesťou politickej zmeny. Poslanecký deň poslancov NR SR za KDH v Prešovskom kraji sa uskutočnil 13. novembra 1996. Pod heslom Zachráňme Slovensko zorganizovali spoločne KDH, DÚ, DS, MK a SDSS 14. novembra veľký míting na Námestí SNP v Bratislave k výročiu nežnej revolúcie, na ktorom participovalo i otvorené fórum Zachráňme kultúru. Na míting prišlo vyše 15 000 občanov a okrem politikov spomenutých strán na ňom vystúpili aj umelci, študenti, kňazi, matka R. Remiáša a pozdrav zaslal prezident M. Kováč. Vrcholné vystúpenie mal na ňom predseda KDH J. Čarnogurský, ktorý povedal: „Priatelia, zápas o slobodu je vždy politickým zápasom. Bolo by čírou ilúziou nahovárať si, že viac dosiahnete, ak sa budete držať mimo politiky, ak budete nadstranníci. Tí, ktorí ohrozujú slobodu, robia tak preto, že sú veľmi stranícki. Prosím vás preto, aby ste držali stranu tým, ktorí chránia slobodu a sú pre vás zárukou, že budú chrániť slobodu aj vtedy, keď budú mať väčšinu ... za poriadok, spravodlivosť, kultúru a rozvoj tejto krajiny ... Kyvadlo musíme aj my na Slovensku obrátiť do iného smeru a žiadny valec ho nesmie zastaviť. Za necelé dva roky si musíme aj na Slovensku zvoliť druhé dejstvo porážky komunizmu. My na tomto námestí si ho volíme už dnes.“

Po mítingu v hlavnom meste nasledovali podobné v ďalších dvadsiatich slovenských mestách, ktorých hlavnú ťarchu po organizačnej stránke niesli kresťanskí demokrati za spolupráce s partnermi z DÚ a DS. Už 15. novembra sa uskutočnili mítingy k výročiu nežnej revolúcie v Košiciach, Prešove, Žiline, Prievidzi a v Liptovskom Mikuláši, 17. novembra potom v Ružomberku, Michalovciach, Trebišove, Humennom, Veľkom Krtíši a v Revúcej a 18. novembra zase v Banskej Bystrici, Trenčíne a v Topoľčanoch. V najväčších mestách dosiahla účasť občanov asi päťtisíc, celkovo sa na nich zúčastnilo niekoľko desiatok tisíc ľudí, čo bolo veľkým znamením sily Modrej koalície. Exminister M. Janičina oznámil 14. novembra svoj vstup za člena KDH. Na kongrese DS v Prešove 16. novembra zvolili za jej predsedu opäť J. Langoša a zdôraznili svoj záujem ísť do budúcich volieb v koalícii s KDH.

V banskobystričkom Dome kultúry sa uskutočnil 23. novembra 1996 v poradí už deviaty Snem Kresťanskodemokratického hnutia, ktorého heslo znelo „Slovensko pre všetkých“. Snem tvorilo 356 delegátov s riadnym hlasom, ktorí reprezentovali členstvo v okresoch podľa jeho sily a všetky zložky hnutia. Snem vzbudil mimoriadnu pozornosť médií vďaka avizovanej súťaži dvoch osobností o post predsedu strany. Napriek tomu bol úplne otvorený novinárom, čo je vskutku nezvyklé, boli teda svedkami otvorenej diskusie a konkurencie. M. Dzurinda postavil svoju alternatívu na budovaní KDH ako silnej modernej ľudovej strany so sociálnym, zjednocovacím a vlasteneckým pilierom. J. Čarnogurský videl budúcnosť kresťanskej demokracie ako opory a nádeje pre diskriminovaných, ďalej ako strany s odbornosťou a programami na riešenie každodenných problémov ľudí a v tretej oblasti pôsobenia ako stmelovateľa demokratických síl. Objektívny pozorovateľ musel vtedy po preskúmaní programov oboch konkurentov dospieť k názoru, že sú podobné a vôbec nie rozporné, či protichodné. V následnej a miestami polemickú diskusiu vystúpilo asi štyridsať delegátov. V tajných voľbách získal J. Čarnogurský 214 hlasov, M. Dzurinda 130 hlasov a štyria delegáti sa zdržali hlasovania. M. Dzurinda po oznámení výsledkov volieb zablahoželal staronovému predsedovi a vyhlásil: „KDH malo dvoch kandidátov, ale má len jedného predsedu!“ Bolo to veľmi sympatické, nasledoval ohromný aplauz a atmosféra celého snemu bola skvelá. Veľmi zaujímavé boli i voľby podpredsedov. F. Mikloško sa vzdal kandidatúry v prospech V. Palka, ktorý získal 273 hlasov, kým jeho protikandidát J. Polačko 65. Súboj o post podpredsedu pre vnútornú politiku zviadli zase I. Šimko /dostal 218 hlasov/ a L. Pittner /získal 126 hlasov/. Za podpredsedu pre ekonomiku snem zvolil M. Dzurindu /338 hlasov/ a za podpredsedu pre zahraničné vzťahy opäť J. Figeľa /331 hlasov/.

Počas 16 - hodinového rokovacieho maratónu odzneli na sneme výročné správy predsedu, podpredsedov, o činnosti Rady KDH /P. Vrždák/, Rozpočtovej správy /P. Gabura/, poslaneckého klubu v NR SR /P. Hrušovský/, o činnosti zväzov /A. Behulová/, Politického konzília /M. Lauko/, Kontrolnej komisie /D. Macák/, Rozhodcovského súdu /J. Horník/ i príhovory hostí snemu. Okrem predsedu a podpredsedov snem zvolil deväť členov Rozhodcovského súdu, päť členov Kontrolnej komisie a 44 členov Rady KDH, ktorých navrhli okresné snemy. Dôležitým bodom bola novelizácia stanov hnutia, v ktorej bolo potrebné reagovať na nové územnosprávne členenie štátu prispôbovaním štruktúry strany. Hlavným politickým výsledkom snemu boli prijaté vyhlásenia, a to k vnútro politickej situácii, k ekonomike a k zahraničnej politike. Snem uložil rade zriadiť komisiu na „veľkú“ novelu stanov. Ďalej snem splnomocnil radu, aby rozhodla o politických krokoch hnutia smerujúcich k zomknutejšej účasti politických strán v nasledujúcich parlamentných voľbách. V závere Vyhlásenia snemu k vnútro politickej situácii sa uvádzajú tri stĺpy nádeje, ktorú ohlasuje KDH. „S touto ponukou Kresťanskodemokratické hnutie vyzýva politické strany, občianske združenia a občanov SR skoncovať s bezperspektívnou studenou občianskou vojnou. Skoncovať s drancovaním národného majetku. Skoncovať s ideou absolútnej moci. Pozývame všetkých: Poďme spolu budovať Slovensko, ktoré bude prívetivým domovom pre každého!“ Pri záverečnom spoločnom spievaní nepísanej hymny hnutia Slovensko moje, otcina moja mali všetci pocit, že kresťanská demokracia pokročila, je silná a pevná. Rovnako odozvy v

posnemovom období boli veľmi pozitívne. Všetko nasvedčovalo tomu, že KDH je po banskobystričskom sneme silnejšie.

V ZÁVERE ROKA 1996

V posledný deň mesiaca novembra usporiadalo Združenie kresťanských lekárov a zdravotníkov /ZKLaZ/ konferenciu s názvom Demografický vývoj Slovenska. V dňoch 11. a 12. decembra sa konal v Košickej Belej seminár Kresťanskodemokratického zväzu žien /KDZŽS/ na tému Rómske dieťa v strede výchovnej starostlivosti. Zväz výstavby pri KDH sa venoval na svojom seminári 17. decembra v Bratislave riešeniu bytovej politiky na Slovensku. V súvislosti s aktivitami zväzov hnutia je potrebné ešte spomenúť, že v lete roku 1996 zorganizoval Zväz dopravy KDH už štvrtú Národnú púť pre 550 telesne postihnutých zo Slovenska do pútnického miesta Lurdy s duchovným vedením Mons. A. Tkáča.

Vládna koalícia predložila 25. novembra do NR SR „vylepšený“ návrh zákona na ochranu republiky, hoci sa ešte nevysporiadala s predchádzajúcou verziou vrátenou prezidentom. Podpredseda KDH I. Šimko na to reagoval tak, že je to posun z 50. rokov do trestného práva 60. rokov. KDH protestovalo 2. decembra voči tomu, že už sedem mesiacov nebol do relácií STV pozvaný žiadny predstaviteľ hnutia na ekonomickú tému, tak ako 1. decembra pri debate o štátnom rozpočte. V nasledujúci deň predseda NR SR I. Gašparovič oznámil, že dostal list od poslanca F. Gauliedera, v ktorom sa tento vzdáva poslaneckého mandátu. Poslanec F. Gaulieder poprel, že takýto list napísal a odoslal. Novembrové preferencie KDH v prieskume verejnej mienky agentúry MVK dosiahli 15,8 %. Opozičné strany okrem SDeL sa stretli na rokovaní 3. decembra. Naozajstným bonbónikom medzi nedemokratickými krokmi Mečiarovej vlády bolo odňatie mandátu poslancovi parlamentu F. Gauliederovi, za ktoré hlasovalo 4. decembra v rozpore s ústavou 77 poslancov. Predseda KDH J. Čarnogurský varoval pred hlasovaním, že týmto činom by sa SR dostala na úroveň Srbska a Bieloruska a po hlasovaní konštatoval, že SR prestáva byť právnym štátom. Štátny rozpočet na rok 1997 schválila NR SR 7. decembra, pričom poslanci KDH, DÚ a MK sa na protest proti odňatiu mandátu poslancovi nezúčastnili na záverečnom hlasovaní. Kresťanskí demokrati kritizovali na rozpočte neprípustný deficit, vysoké zadlžovanie štátu, krátenie rozpočtu pre Kanceláriu prezidenta a výrazné zvýšenie pre Úrad vlády, SIS a NR SR. Strany Modrej koalície sa 9. decembra dohodli na podaní podnetu na Ústavný súd SR na preskúmanie oprávnenosti vylúčenia poslanca F. Gauliedera z parlamentu.

NR SR odvolala 10. decembra ústredného riaditeľa STV J. Darma a zvolila verného priaznivca I. Kubiša na jeho miesto, na čom sa poslanci KDH, DÚ a MK nezúčastnili. V Deň ľudských práv podpísali predsedovia strán Modrej koalície Vianočnú výzvu poslancom vládnej koalície, demokratickým politickým stranám a občanom SR. V nej sa hovorí, že demokracia na Slovensku zažíva ťažkú skúšku. Poslancov vládnej koalície vyzvali, aby zastavili politické násilie, demokratické politické strany vyzvali na spojenie do širokej dohody demokratov a občanov vyzvali k tomu, aby nestáli bokom a pomohli brániť slobodu a právo. Prezident M. Kováč predniesol 11. decembra v parlamente správu o stave republiky, v ktorej

varoval pred medzinárodnou izoláciou Slovenska a konštatoval, že dochádza k nebezpečnému prerastaniu politickej a hospodárskej moci i k formovaniu novej štátostrany. Počas jeho vystúpenia neboli v sále členovia vlády ani koaliční poslanci a predseda NR SR I. Gašparovič sa prezentoval známym vulgárnym pomenovaním osoby hlavy štátu. Európsky parlament prijal 12. decembra rezolúciu, v ktorej vyzval slovenský parlament, aby zväzil svoje rozhodnutie o odobrání mandátu poslancovi. V ten istý deň zomrel poslanec NR SR za SNS B. Kunc, ktorý bol v prvých dvoch rokoch členom KDH.

Prvé zasadnutie Rady Kresťanskodemokratického hnutia po banskobystrickom sneme sa konalo 14. decembra. Rada zvolila za svojho sekretára Máriu Homolovú z Priechodu, za riaditeľa regionálneho oddelenia Pavla Abrhana z Nových Zámkov, za ďalších členov Predsedníctva KDH potom Júliusa Brocku z Trnavy, Martina Fronca zo Žiliny a Máriu Sabolovú z Košíc. Po prvýkrát sa tým medzi 11 členmi predsedníctva ocitli dve ženy. Rada ďalej zvolila pracovnú komisiu pre prípravu nových Stanov KDH, splnomocnila predsedníctvo rokovať o ďalšom prehľbovaní spolupráce s demokratickými politickými stranami a uložila uskutočniť ustanovujúce okresné snemy od 1. januára do 15. apríla, aby takto vznikli orgány hnutia v nových okresoch. Rada prijala i politické vyhlásenie, v ktorom odsúdila neústavný krok parlamentnej väčšiny a vyzvala na spoluprácu v záujme vytvorenia alternatívy pre Slovensko pokoja, bezpečnosti a prosperity.

Predseda ÚŽPR P. Prokopovič napísal 15. decembra list predsedom strán Modrej koalície, v ktorom ich žiada o prijatie do Modrej koalície. NR SR schválila 17. decembra druhú novelu trestného zákona obsahujúcu ustanovenia na ochranu republiky. V ten istý deň predložili spoločne KDH, DÚ, DS, MK a SDSS do parlamentu návrh ústavného zákona, podľa ktorého by sa hlava štátu volila priamo občanmi, uvedomujúc si riziko nezvolenia prezidenta v NR SR. Parlament tento návrh odložil na neurčito, preto sa predkladatelia rozhodli obrátiť na občanov. O tejto aktivite a o mnohých ďalších si už povieme viac v roku 1997.

História KDH - rok 1997

ÚVOD

Kalendárny rok 1997 bol tretím kompletným rokom vládnutia koalície HZDS, SNS a ZRS, ktoré sa začalo novembrovou nocou v roku 1994. Mečiarova vláda nezmenila ani počas tohoto roka štýl svojho vládnutia podľa zlatoidskeho scenára. Pokračovalo prepájanie politickej moci s ekonomickou, snaha o ovládnutie všetkých sfér verejného života jednou skupinou ľudí, obmedzovanie priestoru pre občiansku spoločnosť a p.. Popri tom Slovenská republika hospodársky upadala, transformačný proces stagnoval a v tomto roku boli už aj po formálnej stránke zastavené integračné snahy SR o vstup do Európskej únie a Severoatlantickej aliancie. Predseda KDH Ján Čarnogurský označil rok 1997 v jeho závere za rok vnútropolitických a zahraničnopolitických neúspechov Slovenska. Vládna koalícia zmarila májové referendum, lebo nerešpektovala ani rozhodnutie prezidenta, ani Ústavného súdu SR, ani Ústrednej komisie pre referendum. Vládne strany naďalej odmietali návrhy opozície na demokratizačné zmeny, zastúpenie opozície v kontrolných orgánoch, vyšetrowanie známych trestných činov, nerešpektovali rozhodnutie Ústavného súdu SR v prípade F. Gauliedera, blokovali priamu voľbu prezidenta SR, nereagovali na oprávnené požiadavky umeleckej a študentskej obce, útočili na súkromné nezávislé masmédiá a rôznymi spôsobmi im sťažovali činnosť atď.. Výsledkom takejto politiky bolo, že júlový summit NATO v Madride nepozval Slovensko ako jediný štát višegrádskej skupiny na rozhovory o vstupe do NATO a decembrový summit EÚ v Luxemburgu nezaradil SR do prvej šestice štátov, ktoré majú najväčšie šance byť prijaté do Európskej únie. Opozičné demokratické politické subjekty výrazne pokročili v priebehu roka 1997 na poli vzájomnej spolupráce a novú kvalitu dostal i integračný proces pre postup v nastávajúcich parlamentných voľbách. Kresťanskodemokratické hnutie zohrávalo naďalej úlohu lídra opozície aj vďaka tomu, že SDE sa usilovala niekedy až kľúčovito a násilne oddeľovať. Strany Maďarskej koalície boli podstatne komunikatívnejšie a kooperatívnejšie než SDE, ale ich problémom zostávala ešte stále prílišná zahľadenosť na národnostné otázky. Sociálnodemokratická strana Slovenska /SDSS/ a Strana zelených na Slovensku /SZS/ sa postupne vyčlenili zo Spoločnej voľby až napokon /najmä vďaka DÚ/ vytvorili spolu so stranami Modrej koalície tzv. dúhovú koalíciu, ktorá si neskôr zvolila názov Slovenská demokratická koalícia. Vznik SDK v roku 1997 bol zavŕšením dlhodobiejšieho procesu, v ktorom išlo o vytvorenie politického zoskupenia pre budúce parlamentné voľby, ktoré by mohlo poraziť HZDS a ktoré by zároveň zabránilo prepadu hlasov pre menšie strany. Nemožno pri tejto príležitosti nespomenúť, že kým vývoj k vzniku Modrej koalície bol dlhodobý, prirodzený a logický /navyše podopretý konkrétnou spoluprácou/, tak vťahnutie dvoch malých ľavicových strán /SDSS a SZS/ bolo šité horúcou ihlou. Voličsky evidentne veľa nepriniesli a mnohí tvrdia, že to bol „ťah“ DÚ k tomu, aby KDH spolu s DS nemali v rukách väčšie zoskupenie. Iní tvrdia, že to bola „finta“ na to, aby lídrom zoskupenia nebol J. Čarnogurský. Faktom je, že určenie lídra SDK bolo veľkým problémom, napokon sa riešil akoby obchvatom, keď sa vytvoril post hovorcu SDK, ktorým sa stal M. Dzurinda. Isté je, že určitú rolu tu už zohrávala nejednota v rámci KDH.

Pre Kresťanskodemokratické hnutie bol ôsmy rok jeho existencie veľmi dynamický a vyplnený poctivou politickou prácou. Už v januári 1997 bola začatá veľká petičná akcia za vyhlásenie referenda o priamej voľbe prezidenta SR, na ktorej sa síce podieľalo ďalších sedem strán, ale hlavnú ťarchu predsa nieslo KDH. Výsledných 521 580 podpisov pod petíciou bolo ohromným úspechom práce našich ľudí. S petíciou súviselo zorganizovanie mítingov v krajských mestách, kde opäť hrali prím kresťanskí demokrati. Vo fašiangovom období sa uskutočnilo tiež niekoľko desiatok vydarených plesov KDH po celom Slovensku. Koncom marca sa konal veľký míting hnutia v Športovej hale na Pasienkoch a ekonomickí lídri hnutia predstavili nový sociálno-ekonomický program KDH. V máji už tradične usporadúvali kluby podujatia ku Dňu matiek, ale hlavnou aktivitou v tomto mesiaci bola referendová kampaň i samotné zabezpečovanie referenda. V letných mesiacoch sa sústredila pozornosť na organizovanie netradičných zábavno-športových akcií, v jesennom období tu bola príprava na snem a samotný prešovský snem hnutia. Popri tomto všetkom sa konalo množstvo mítingov vo všetkých regiónoch štátu. Určitým potvrdením výborného medzinárodného postavenia KDH bolo, že v apríli bol J. Čarnogurský zvolený za podpredsedu Európskej únie kresťanských demokratov /EUCD/ a v máji mu bol v Bruseli udelený Európsky rad za zásluhy.

V prvých mesiacoch roka 1997 sa prispôbovala organizačná štruktúra Kresťanskodemokratického hnutia novému územnému a správneému členeniu štátu v zmysle novely stanov hnutia prijatej banskobystrickým snemom. V prvom štvrtroku sa uskutočnilo 79 okresných snemov, na ktorých sa konštituovali orgány všetkých okresných centier KDH /zmenilo sa názvoslovie, bez „koordináčnych“/. Potom sa vytvorila krajská štruktúra, tzv. úzka, lebo na krajskej úrovni vznikol iba jediný orgán – krajská rada. Tú vytvorili okresní predsedovia v kraji, regionálni tajomníci /nakolko hnutie nemohlo mať 79 profesionálnych tajomníkov, každý spravoval v priemere dva okresy/ a členovia Rady KDH za okresy z kraja. Krajské rady zvolili svojich predsedov, ktorými sa stali: Ing. Jozef Polačko /Prešovský kraj/, Ing. Alojz Rajnič /Košický kraj/, Ing. Róbert Čimbora /Banskobystrický kraj/, prom. geol. Jozef Miklušičák /Žilinský kraj/, Ing. Ján Krivčík /Trenčiansky kraj/, JUDr. Pavol Hrušovský /Nitriansky kraj/, Ing. Július Brocka /Trnavský kraj/ a Ing. Ladislav Šutý /Bratislavský kraj/. Nesmierne dôležití z pohľadu fungovania KDH ako strany i z pohľadu obojsmerného toku politického pôsobenia boli a sú odvtedy krajskí tajomníci. Za prvých krajských tajomníkov boli na základe odporúčania krajských rád menovaní ústredným tajomníkom M. Šrankom: pre Prešovský kraj Ing. Jozef Šimko, pre Košický kraj Mgr. Anna Fedorová, pre Banskobystrický kraj Miroslav Matúška /prvou poverenou bola Ing. Janka Holečková – Lauková/, pre Žilinský kraj Ján Ondrejka, pre Trenčiansky kraj Bc. Ján Jarábek, pre Nitriansky kraj Ing. Marián Mikloško, pre Trnavský kraj Ing. Ján Báňas a pre Bratislavský kraj Mgr. Peter Dinuš. Títo ľudia zohrali, okrem iného, kľúčovú úlohu v predvolebnej kampani v roku 1998.

V hektickom roku 1997 sa KDH predstavilo ako dobre zorganizovaná a fungujúca politická strana, čo sa naplno prejavilo pri zvládnutí náročných vecí, akými bola podpisová akcia, mítingy na námestiach, či referendová kampaň. Prejavili sa výsledky niekoľkoročného

budovania KDH ako strany. Kým sme však v predchádzajúcich rokoch hovorili o kresťanskej demokracii ako o zomknutej, pevnej a stabilnej strane, tak od roku 1997 to už celkom neplatí. Práve v tomto roku sa už naplno prejavili v hnutí dve skupiny, ktoré niektorí pomenovali ako „konzervatívnu a pragmatickú“, iné ako „starokádéháci a mladokádéháci“, iní ako „Čarnogurského skupinu a Dzurindovu skupinu“. Isté je, že hnutie už nebolo zomknuté tak ako predtým. Bolo to cítiť na zasadnutiach orgánov hnutia, na osobitných stretávaniach pred a po rokovaní predsedníctva, ba až na stránkach tlače. Akýmisi urýchľovačmi, či najradikálnejšími hovorcami oboch prúdov boli podpredsedovia I. Šimko a V. Palko. Stále menšou komunikáciou navzájom sa začali formulovať rôzne postoje a sprvu nepatrná trhlinka sa začala zväčšovať, až sa v roku 1999 rozrástla na neprekoročiteľnú priepasť...

ZA PRIAMU VOĽBU PREZIDENTA

Prezident Slovenskej republiky Michal Kováč apeloval vo svojom novoročnom prejave na morálne hodnoty spoločnosti, hovoril o potrebe dostať do popredia duchovné záujmy a podporil myšlienku priamej voľby hlavy štátu, ktorú v závere roka 1996 začala presadzovať opozícia na čele s KDH. Prezident vrátil do parlamentu tzv. zákon na ochranu republiky. Kresťanskodemokratické hnutie vyzvalo 3. januára občanov SR, aby sa od 9. januára zapojili do petičnej akcie na podporu referenda o priamej voľbe hlavy štátu, pričom akciu podporili DÚ, DS, SDSS a strany Maďarskej koalície. Spomenuté strany sa na rokovaní 7. januára dohodli, že sú ochotné rokovať s premiérom V. Mečiarom o novom volebnom systéme /požal ich/ len pod podmienkou demokratizačných zmien. Predseda KDH J. Čarnogurský vyzval vo svojom príspevku v týždenníku Fakty 8. januára občanov na podporu petičnej akcie: „Zozbieranie 350 000 podpisov je potrebné, aby sa mohlo konať referendum o tejto otázke. Referendum by sa malo uskutočniť preto, lebo poslanci vládnej koalície v parlamente prakticky zahrali do autu poslanecký návrh novely Ústavy SR, ktorým by sa zaviedla priama voľba prezidenta. Ak ju nemožno zaviesť cez parlament, pokúsime sa teda cez referendum. Priama voľba prezidenta občanmi je potrebná na to, aby sa obnovila politická stabilita na Slovensku, aby stúpila jeho vážnosť v zahraničí, aby prestali útoky predsedu vlády na prezidenta.“ V tom istom vydaní mal príhovor Do nového roku ... podpredseda hnutia M. Dzurinda. Prvý míting Petičného výboru za priamu voľbu prezidenta sa uskutočnil 9. januára na Námestí SNP v Bratislave za účasti vyše 2000 občanov. Hovorca petičného výboru a podpredseda KDH I. Šimko tam povedal: „Slovensko si zaslúži civilizovanejší a lepší osud, než neustále rozbroje a vulgárne hádky. Priama voľba prezidenta je výrazným a pevným vykročením k pokojnejšiemu životu“. Podpredseda hnutia V. Palko vyzval: „Dajme Slovensku nádej! Každý podpis na petícii je kvapkou nádeje.“ Míting podporili aj zástupcovia ostatných opozičných strán, len SĎL nevedela, či možno referendum meniť ústavu. V ten istý deň označil J. Čarnogurský vládny návrh zákona o výnimočnom stave za hrubo narušujúci občianske práva. Predseda KDH sa zúčastnil 10. januára diskusného večera v divadle West, kde sa vyslovil v súvislosti so vstupom SR do NATO za istú zdržanlivosť, čo vyvolalo búrku rôznych reakcií. Podpredseda KDH pre zahraničnú politiku J. Figeľ poskytol 13. januára k

veci Vyhlásenie KDH, v ktorom sa zdôrazňuje, že KDH chápe integráciu SR do NATO spolu so susednými štátmi v prvej vlnе rozšírenia ako realizáciu nášho dielu zodpovednosti za Slovensko a je prioritou zahraničnej politiky KDH.

S rozhodujúcim organizačným príspevom KDH usporiadali strany Modrej koalície, SDSS a strany Maďarskej koalície 14. januára mítingy za priamu voľbu prezidenta v krajských mestách. V Košiciach sa mítingu zúčastnil za KDH J. Čarnogurský a prišlo naň vyše tisíc ľudí, v Prešove M. Dzurinda /500 občanov/, v Banskej Bystrici V. Palko /800/, v Žiline M. Mikolášik /500/ v Trnave I. Šimko /500/ v Nitre L. Pittner /200/ a v Trenčíne F. Mikloško /200/. Petičný hárok bol publikovaný 15. januára v týždenníku Fakty, okrem hovorca I. Šimka boli v petičnom výbore zástupcovia DÚ, DS, SDSS, MKDH, MOS a Spoluzitá, z nepolitických osobností Július Satinský. Už 19. januára I. Šimko oznámil, že počet podpisov pod petíciou presiahol 100 000. Kresťanskodemokratické združenie poľnohospodárov Slovenska /ZKDPS/ usporiadalo 21. januára v Ružomberku seminár s názvom Pripravenosť slovenského poľnohospodárstva do Európskej únie. V rovnaký deň potvrdil J. Čarnogurský nemennosť zahraničnej línie KDH v smerovaní SR do EÚ a NATO tak, ako o tom hovoria všetky programové dokumenty hnutia. Na rokovaní medzi KDH a SĎĽ 23. januára sa ľavičiarci vyjadrili, že podporujú priamu voľbu prezidenta, ale na základe ústavného zákona. Lídri strán osobne zbierali podpisy pod petíciou, J. Čarnogurský tak urobil po prvýkrát 27. januára v Bratislave. Podpredseda hnutia J. Figel' bol 28. januára opätovne zvolený za podpredsedu Výboru pre poľnohospodárstvo a rozvoj Parlamentného zhromaždenia Rady Európy. Podpredseda KDH M. Dzurinda zdôraznil 30. januára pri hodnotení hospodárskych výsledkov štátu v roku 1996, že vláda začala v predchádzajúcom roku najväčšiu sekeru.

FAŠIANGY PLNÉ AKTIVÍT

Predseda Kresťanskodemokratickej mládeže Slovenska /KDMS/ Peter Stach sa zúčastnil 1. februára v Bruseli na zakladajúcom kongrese Mládeže Európskej ľudovej strany /YEPP/ a bol zvolený za viceprezidenta tejto celoeurópskej organizácie. Predsedníctvo KDH podporilo 2. februára 1997 iniciatívu Charta samosprávy '97, ktorá požadovala, aby SR podpísala a ratifikovala Európsku chartu miestnej samosprávy a odporučilo svojim komunálnym politikom, aby sa k iniciatíve pripojili. Koaliční poslanci odmietli v NR SR 4. februára všetky návrhy opozície na demokratizačné zmeny. OKC KDH Košice-mesto verejne protestovalo proti náboru nových členov do HZDS organizovanom vo VSŽ a označilo to za ekonomické vydieranie. Počas januára a februára sa uskutočnilo vo všetkých regiónoch Slovenska vyše 60 miestnych a okresných plesov KDH, spravidla za účasti lídrov hnutia. Plesov KDH bolo toľko, že ústredie muselo systematicky „prideľovať“ lídrov na ne.

Poslanec NR SR A. Hrnko vystúpil 5. februára z DÚ i z poslaneckého klubu DÚ. Podpredseda KDH I. Šimko oznámil 6. februára, že petíciu podpísalo už 300 000 občanov. Združenie kresťanských lekárov a zdravotníkov /ZKL a Z/ usporiadlo 8. februára seminár s názvom Privatizácia v primárnej a sekundárnej sfére – uplatnenie trhového mechanizmu v zdravotníctve. Prešovskí kresťanskí demokrati pokračovali v tradícii začatej v roku 1995 a už

po tretí raz zorganizovali v tamojšej Mestskej športovej hale veľký zábavno-politický program Fašiangy s KDH. Program opäť moderovali M. Gaľa a J. Polačko, okrem lídrov hnutia /J. Čarnogurský, M. Dzurinda, J. Figel', V. Palko a I. Šimko/ na ňom vystúpil i populárny humorista Milan Markovič. Halu zaplnilo vyše 5000 priaznivcov KDH a neodradilo ich ani dvojhodinové prerušenie a vyprázdnenie haly z dôvodu hrozby bombou. Je veľkou škodou, že toto vynikajúce podujatie sa uskutočnilo naposledy pod hlavičkou KDH /veď sa koná v čase výročia vzniku hnutia/, nakoľko v nasledujúcich rokoch už organizátori akosi pozabudli, prečo vzniklo. V prieskume verejnej mienky agentúry MVK malo KDH preferencie 14,2 % a naďalej si jednoznačne udržiavalo postavenie druhej najsilnejšej strany.

Neokonzervatívny klub KDH /jeden zo štyridsiatky klubov v Bratislave/ zorganizoval 9. februára seminár s názvom KDH jako ľudová strana zameraný na hľadanie spôsobov priblíženia sa strany k nekatolíckym skupinám obyvateľstva. Veľvyslanec SR pri Svätej stolici A. Neuwirth sa vrátil 14. februára do Vatikánu, keď od 14. apríla 1996 bol „na konzultáciách“ na Slovensku. NR SR prijala uznesenie o vyhlásení referenda s tromi otázkami, a to o vstupe SR do NATO, rozmiestnení jadrových zbraní a vojenských základní na území SR. Už 17. februára, teda v deň výročia vzniku KDH, presiahol počet podpisov pod petíciou za referendum o priamej voľbe prezidenta požadovaných 350 000. Predseda KDH J. Čarnogurský k 7. výročiu vzniku hnutia povedal: „KDH je dnes jedinou politickou stranou na Slovensku, ktorá je priamou dedičkou novembra '89. Stáli sme pri zrode zákonov nastoľujúcich slobodu v tejto krajine a transformujúcich plánované hospodárstvo na trhové. Kresťanskodemokratické hnutie pokračuje vo svojej tradícii obrany občanov ešte z čias komunizmu a dnes je obhajcom prenasledovaných a diskriminovaných Mečiarovou vládou. KDH sa vykryštalizovalo ako stabilná strana, v ktorej zároveň vyrástlo najviac mladých talentovaných politikov.“ Dlhoročný predseda Kresťanskodemokratického združenia ekológov Slovenska a člen Rady KDH Ing. Vladimír Krempaský zomrel 20. februára. KDH vo svojom stanovisku k referendu schválenému parlamentom odporučilo občanom hlasovať za vstup SR do NATO a ďalšie dve nezmyselné a zbytočné otázky ignorovať. Vládna garnitúra sa vytrvalo pokúšala ovládnuť i oblasť kultúry personálnymi výmenami. Reakciou na dramatické udalosti v SND bolo veľké stretnutie otvoreného fóra Zachráňme kultúru /jeho vyhlásenie už podpísalo 27 200 občanov/ a okupačný štrajk v nitrianskom Bábkovom divadle, pričom umelci dosiahli zmenu šéfa Činohry SND. Za splnenie odborárskych požiadaviek vstúpilo 21. februára 15 z 21 slovenských divadiel do výstražného štrajku. Pápež Ján Pavol II. udelil 23. februára Antonovi Neuwirthovi ako prvému občanovi SR Veľký kríž Radu Pia IX., teda len niekoľko dní po jeho návrate do Vatikánu. Predstavitelia KDH a DS rokovali 24. februára o spoločnej volebnej koalícii.

Politické konzílium KDH zvolilo za svojho predsedu opäť JUDr. Martina Lauka, za podpredsedov P. Hrušovského, P. Bielika a J. Moroviča. Konštatovalo, že kyvadlo dejín na Slovensku sa začína vykyvovať na stranu demokratov. Koncom mesiaca februára bola ukončená petičná akcia, v ktorej občania žiadajú prezidenta, aby vyhlásil referendum o priamej voľbe hlavy štátu. Akcia, ktorá bola predovšetkým výsledkom práce obetavých

kresťanských demokratov, bola mimoradne úspešná, keď bolo zozbieraných 521 580 podpisov. Po zverejnení tohoto ohromného počtu J. Čarnogurský vyhlásil, že ak vláda neusporiada referendum o tejto otázke, dopustí sa trestného činu. Petičný výbor odovzdal prezidentovi SR M. Kováčovi petičné hárky s podpismi 3. marca. V nasledujúci deň sa konal na Námestí SNP v Bratislave míting s názvom Chceme voliť prezidenta, ktorý spolu zorganizovali petičný výbor a sedem politických strán na čele s KDH. Podpredseda hnutia I. Šimko poďakoval všetkým, ktorí sa pričínili o úspech petície a zdôraznil: „Začína sa zápas o referendum – aby bolo a skončilo sa úspešne.“

Poslanec NR SR za KDH L. Pittner napísal 26. februára otvorený list ministrovi G. Krajčimu, v ktorom ho kritizoval za slabú prácu v boji s organizovaným zločinom. Predseda KDH J. Čarnogurský a podpredseda J. Figel' rokovali počas svojej návštevy Izraela 2. a 3. marca s predstaviteľmi parlamentu i vlády. Zväz výstavby KDH usporiadal 6. marca seminár na tému Starostlivosť a ochrana národných pamiatok v podmienkach demokracie. Podľa februárového prieskumu Politologického kabinetu SAV by vládnu koalíciu volilo 39,3 % voličov a Modrú koalíciu 27,9 % voličov, podľa agentúry Focus by koalícia KDH – DS získala 15,6 % hlasov vo voľbách.

PODPISY A SVIEČKY VYZÝVAJÚ

Druhé zasadnutie Rady Kresťanskodemokratického hnutia po banskobystričkom sneme sa konalo 8. marca v Bratislave. Odznali na ňom informácie predsedu a podpredsedov hnutia o vnútro politickej situácii, výročná správa o stave členstva v roku 1996 /P. Bobula/, správy o činnosti piatich zväzov /poľnohospodári – J. Poláček, podnikatelia – J. Chren, výstavba – J. Tomašák, lekári – A. Záborská a ekológovia – M. Džatko/, informácia o príprave nových stanov hnutia /I. Šimko/. Rada vyhlásila konkurz pre okresné centrá na usporiadanie jesenného snemu. Dôležité boli politické výsledky zasadnutia. Rada KDH vyslovila poďakovanie občanom zapojivším sa do petičnej akcie, prijala vyhlásenie k situácii v slovenskej kultúre /podporila štrajkujúcich divadelníkov/, schválila postup predsedníctva pri rokovaní s DS o volebnej koalícii, poverila predsedníctvo ďalším vedením rozhovorov s DS a s inými príbuznými stranami o volebnej koalícii a prijala tiež vyhlásenie k referendu o NATO. V tomto vyhlásení KDH vyzýva občanov, aby sa referenda zúčastnili a odpovedali na prvú otázku kladne. Ďalšie dve otázky považuje hnutie za nevhodné a zmätočne formulované a odporúča na ne neodpovedať.

Približne 200 umelcov, novinárov a poslancov NR SR strávilo 10. marca noc na Ministerstve kultúry SR po tom, čo rokovania umelcov s ministrom I. Hudecom boli neúspešné, nasledoval policajný zásah. Na druhý deň sa protestujúci presunuli pred Úrad vlády SR, ale premiér ich neprijal. Prezident SR M. Kováč rozhodol 13. marca, že obe referendá /teda o vstupe do NATO i o priamej voľbe prezidenta/ sa uskutočnia v dňoch 23. a 24. mája 1997. V ten istý deň napadol dav na mítingu HZDS novinárov a vyše 1500 študentov prišlo pred NR SR podporiť umelcov. Prihovoril sa im J. Čarnogurský: „Podpredsedníčka vlády Tóthová sa ma pýtala, čo vlastne tí študáci chcú. Tak isto sa pýtal Jakeš v osemdesiatomdeviatom. November

89 naozaj zostal nedokončený. Potrebujeme jeho druhé dejstvo.“ Premiér V. Mečiar povedal, 15. marca na adresu opozície, že „chcú zápas, budú ho mať,“ na margo odborárov zase, že „prestavujú sa na politickú centrálu KDH s idelológiou KDH, so snahou o vstup do politiky.“

Kresťanskodemokratické hnutie vyjadrilo 16. marca názor, že Slovenská televízia sa dala do služieb vládnej koalície a mečiarovsko-lexovskej tajnej služby, pričom na svoje hry zneužíva tých, ktorí ju živia – koncesionárov. Vyše 3000 ľudí protestovalo 17. marca pred Ministerstvom kultúry a koordinačné centrum štrajkových výborov zverejnilo Listinu študentských požiadaviek. V parlamente 19. marca väčšina provládnych poslancov nehlasovala za odporúčanie občanom, aby v referende hlasovali za vstup SR do NATO, teda zaujali postoj v rozpore s programovým vyhlásením vlády ... KDH predstavilo 21. marca na zasadnutí HN – klubu asi 200 odborníkom svoj nový ekonomicko – sociálny program s názvom Od rastu HDP k rastu životnej úrovne. Úvod k prezentácii programu mal J. Čarnogurský, program ako celok uviedol M. Dzurinda, sociálnu časť J. Brocka, poľnohospodársku J. Slaný, bytovú G. Palacka a zahraničné súvislosti vysvetlil J. Figeľ. Na sneme DÚ 22. marca vystriedal J. Moravčika na poste jej predsedu E. Kukan.

Veľký míting KDH k 9. výročiu sviečkovej manifestácie sa konal 24. marca v bratislavskej športovej hale na Pasienkoch pod názvom Podpisy a sviečky vyzývajú. Moderoval ho L. Šutý, prišlo naň vyše 4000 priaznivcov hnutia, okrem lídrov hnutia sa ho zúčastnilo viacero známych osobností. M. Dzurinda povedal: „Mladým príležitosť, starým dôstojnosť a istotu. Preto občania, pomôžte nám vo voľbách, pomôžeme my vám po voľbách!“ F. Mikloško vyhlásil: „Blíži sa posledná osmička v tomto tisícročí, rok 1998, páni to vidia a páni sa trasú.“ Na mítingu sa vyzbieralo 49 000 Sk, ktoré KDH zaslalo štrajkujúcim nitrianskym divadelníkom. Tento míting zaujal účasťou a minikoncertom populárnej skupiny Elán a najmä tým, že po jeho skončení boli v hale nájdené dve tašky s trhavinovými náložami s elektrickými rozbuškami.

Zástupcovia KDH, DÚ, DS, SDSS a strán Maďarskej koalície sa na spoločnom rokovaní 7. apríla dohodli na financovaní i organizácii referendovej kampane, zároveň odporúčili občanom hlasovať kladne na prvú a štvrtú otázku a ignorovať druhú a tretiu otázku. Centrum pre európsku politiku /CEP/ a Nadácia Konrada Adenauera zorganizovali 8. apríla prednášku bývalého predsedu Európskeho parlamentu Eгона Klepscha /CDU/ s názvom Miesto Európskeho parlamentu v procese rozširovania Európskej únie. Bola to prvá verejná aktivita CEP, o ktorého vznik sa najviac zaslúžili kresťanskí demokrati, najmä J. Figeľ a J. Kohutiar. Táto organizácia od svojho založenia vyvíja cenné aktivity na poli informovania a vzdelávania. TASR priniesla 9. apríla správu kompromitujúcu J. Čarnogurského v súvislosti s nájdením výbušnín na nedávnom mítingu KDH, čo hnutie označilo za primitívnu hru SIS a sám predseda hnutia k tomu povedal: „Po samoúnose nasleduje samouloženie výbušniny.“

ZMARENÉ REFERENDUM

V dňoch 17. a 18. apríla rokovala v Bratislave Rada Európskej únie kresťanských demokratov /EUCD/, na jej zasadnutie potom nadväzoval seminár na tému Ľudové strany, ktorý otvoril predseda EUCD Wim von Velzen z holandskej CDA. Za veľký úspech KDH treba považovať skutočnosť, že J. Čarnogurský bol práve na tomto zasadnutí zvolený za podpredsedu EUCD, ktorá združuje 45 strán z celej Európy. Združenie kresťanských pracovníkov kultúry /ZKPK/ zorganizovalo 18. apríla seminár na tému Formovanie spoločenského vedomia demokratickou kultúrou. Vláda SR sa 22. apríla rozhodla nedistribúovať referendumový lístok s otázkou o priamej voľbe prezidenta, pričom nerešpektovala skutočnosť, že o tejto veci rozhoduje Ústredná komisia pre referendum /ÚKR/. Primátor mesta Košice R. Schuster odovzdal 24. apríla A. Neuwirthovi listinu o udelení čestného občianstva mesta Košice. Vzniklo občianske združenie Spoločná akcia za referendum na čele so známymi kultúrnymi osobnosťami a hovorcom sa stal Š. Markuš. Ministerka zahraničných vecí USA M. Albrightová vyjadrila pri stretnutí so slovenským partnerom P. Hamžíkom znepokojenie nad tým, že Slovensko sa samo vylučuje z hlavného demokratizačného procesu v strednej Európe.

KDH, DÚ, DS, SDSS, strany Maďarskej koalície, otvorené fórum Zachráňme kultúru a Nadácia ľudská dôstojnosť usporadali 29. apríla míting na bratislavskom Námestí SNP pod heslom Má Slovensko svedomie? Predchádzalo mu smútočné zhromaždenie na mieste skonu R. Remiáša za účasti vyše 500 občanov a sviečkový pochod k Úradu vlády SR z príležitosti prvého výročia vraždy R. Remiáša. V ten istý deň bol banskobystrický biskup R. Baláž opäť zvolený za predsedu KBS. Vláda SR trvala napriek nesúhlasu biskupov na zriadení katolíckej Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave. Minister G. Krajčí zablokoval vytláčenie a distribúciu hlasovacieho lístka pre referendum so štyrmi otázkami, hoci zo zákona vyplýva, že o vzore hlasovacieho lístka rozhoduje Ústredná komisia pre referendum /ÚKR/. Kresťanskodemokratické združenie ekologov Slovenska zorganizovalo 26. apríla seminár na tému Súčasný stav v ochrane životného prostredia v SR a postoje združenia k ekologizácii využívania prírodných zdrojov.

Podpredseda KDH M. Dzurinda vydal 1. mája vyhlásenie k podpisu dohody medzi SPP vedenom exministrom J. Duckým a ruským Gazpromom, ktorú označil za nevýhodnú pre Slovensko a ktorá svedčí o tom že vláda má bližšie k Moskve ako k vlastnému ľudu. Kresťanská športová organizácia Slovenský orol mala svoj zjazd 3. mája. Ústredná komisia pre referendum rozhodla 5. mája, že bude jedno referendum so štyrmi otázkami. J. Skošník povedal, že bude SIS ho zadržovala a nútila vypovedať proti J. Čarnogurskému v prípade výbušnín na marcovom mítingu KDH. Na rokovaní parlamentných strán 7. mája opäť nedošlo k dohode o zastúpení opozície v kontrolných orgánoch vďaka neústupčivosti HZDS. Za účasti mužstiev KDH a niektorých slovenských masmédií sa uskutočnil 10. mája v Bratislave futbalový turnaj. Vo finále zvíťazilo mužstvo KDH nad Novým časom, tretie skončilo Sme, štvrtá Markíza, pričom osobnosťou turnaja bol brankár KDH Marián Mikloško. Kresťanskodemokratické kluby na celom území štátu usporiadali 11. mája množstvo kultúrno-

spoločenských podujatí ku Dňu matiek. Kresťanskodemokratický zväz žien Slovenska /KDZŽS/ zorganizoval 7. mája seminár na tému Dopady nezamestnanosti na rodiny a deti.

Od 11. mája sa začala 10 - dňová referendová kampaň, ktorú lídri strán Modrej koalície odštartovali mítingom v Púchove. Spoločná kampaň ôsmich strán mala hlavné heslo Áno pre Slovensko, s podtitulom vstup do NATO a priama voľba prezidenta. V tomto duchu pôsobili televízne šoty, letáky a plagáty. Vrcholnými akciami kampane KDH, DÚ, DS, SDSS, SZS a maďarských strán boli mítingy 19. mája v Košiciach a 20. mája v Bratislave. Členovia KDH v tejto kampani opäť odvieďli veľa obetavej práce, ba bez nich by to vôbec nešlo. Iste nie je bez zaujímavosti, že vládne strany nedodali do kampane ani televízne šoty.

Predseda KDH J. Čarnogurský rokoval 13. mája v NR SR s premiérom V. Mečiarom po takmer troch rokoch. Po stretnutí konštatoval, že ak HZDS nepristúpi na demokratizačné zmeny, Slovensko sa do EÚ ani do NATO nedostane, čo bude porážka Mečiarovej politiky. Poslanec R. Filkus nasledoval A. Hrnka, keď 14. mája vystúpil z DÚ. Ústredná komisia pre referendum schválila 16. mája podobu hlasovacieho lístka, avšak minister G. Krajčí oznámil, že ho nebude distribuovať. Minister 20. mája požiadal prezidenta SR, aby referendum odložil. Ústavný súd SR 21. mája rozhodol, že referendum možno meniť ústavu a práve vyhlásené referendum nie je v rozpore s Ústavou SR. Samotné referendum sa malo konať v dňoch 23. a 24. mája 1997. Ministerstvo vnútra SR nesplnilo uznesenie Ústrednej komisie pre referendum /ÚKR/ a distribuovalo hlasovacie lístky s tromi otázkami. Opozícia odporučila občanom, aby takéto lístky neprevzali. Veľkú občiansku statočnosť preukázalo nemalé množstvo starostov, členov referendových komisií a masy občanov, ktorí neprevzali neplatné lístky na hlasovanie. ÚKR konštatovala, že referendum sa neuskutočnilo, lebo bolo zmarené. Pre zaujímavosť uvádzame, že neplatné lístky prevzalo len 9,8 % voličov! Po zmarenom referende nedali reakcie na seba dlho čakať. Líder KDH a celej opozície J. Čarnogurský vyzval premiéra V. Mečiara, aby odstúpil, lebo vláda porušila medzinárodné dokumenty, už nemá legitimitu, žiadnu medzinárodnú autoritu, ktorá by jej umožnila zabezpečiť hospodársku a politickú bezpečnosť štátu. Minister zahraničných vecí P. Hamžík odstúpil 26. mája /neskôr ho nahradila Z. Kramplová/, čo J. Čarnogurský komentoval ako charakterný čin čestného človeka. Prezident SR M. Kováč odsúdil kroky vlády SR. Európska únia vyjadrila 29. mája znepokojenie nad udalosťami, ktoré sprevádzali konanie referenda v SR. Opozičné politické strany spolu s občianskymi organizáciami umelcov, študentov a ďalšími usporiadali 3. júna protestné akcie proti vládnemu podvodu s referendum pod názvom Ľudia, necháme si to?!

VZNIK DÚHOVEJ KOALÍCIE

Krajský súd v Bratislave zaviazal 15. mája 1997 V. Mečiara, aby sa písomne ospravedlnil Ing. Marte Čarnogurskej za neslávne známy výrok. Pod názvom Dôsledky transformačného procesu a spoločenských zmien na dnešnú rodinu a školu sa konal v dňoch 23. až 25. mája v Bratislave seminár Kresťanskodemokratického zväzu žien Slovenska /KDZŽS/. Predsedovi KDH sa dostalo ďalšieho významného medzinárodného ocenenia 23. mája, kedy prevzal v Bruseli vysoké európske vyznamenanie Európsky rad za zásluhy s čestným diplomom.

Predseda parlamentného poslaneckého klubu KDH F. Mikloško oslávil 2. júna svoje 50. narodeniny, pričom od priateľov dostal do daru televízor /aj tak ho nepožíva/.

J. Čarnogurský vyhral 5. júna aj odvolací súd s denníkom Slovenská republika, ktorý ho obvinil z ovplyvnenia listu kňazov Spišskej diecézy o 100 000 Sk, ktoré rozdelil medzi KDH, vydávanie kníh a rodinu. Predseda hnutia vyhral sice viacero takýchto súdnych sporov, ale autori lživých útokov voči nemu sú aj tak spokojní, lebo dosiahli to, čo chceli: diskreditáciu kresťanského politika vo verejnosti... Zástupcovia KDH, DÚ, DS, SDSS, SZS a SDE sa stretli 9. júna s prezidentom SR M. Kováčom, kde ho informovali o úmysle predložiť návrh ústavného zákona o priamej voľbe hlavy štátu. Na druhý deň predseda KDH odmietol pozvanie premiéra V. Mečiara na rokovanie na Úrade vlády SR, rovnako sa zachovali aj predsedovia ďalších opozičných strán. Opozičným poslancom v NR SR sa 12. júna nepodarilo odvolať ministra G. Krajčího.

V júni sa uskutočnili vo všetkých krajoch semináre o sociálno-ekonomickom programe KDH pre funkcionárov hnutia v krajoch za účasti M. Dzurindu, J. Brocku a G. Palacku. Pre prešovský kraj sa tento seminár konal 9. júna vo Svidníku. Kresťanskodemokratické združenie ekológov Slovenska /KDZES/ usporiadalo 10. júna seminár na tému úlohy štátu, obcí a súkromných aktivít pri vodárenskom využívaní a ochrane vôd. Kresťanskodemokratický zväz žien Slovenska /KDZŽS/ zorganizoval zase 12. júna v Košiciach seminár s názvom Hľadanie identity – seba výchovné a humanizujúce aktivity súčasnej mládeže.

Na rokovaní zástupcov KDH, DÚ, DS, SDSS a SZS 14. júna sa títo dohodli, že do budúročných parlamentných volieb chcú ísť spoločne, vytvorili 10 – členný pracovný výbor, ktorý má pripraviť návrh dohody, ktorý sa následne predloží orgánom jednotlivých strán na schválenie. Za KDH sa stali členmi tohoto výboru podpredsedovia I. Šimko a V. Palko. Predseda Európskej demokratickej únie /EDÚ/ Alois Mock navštívil 18. júna Slovensko, stretol sa s prezidentom M. Kováčom i predstaviteľmi KDH J. Čarnogurským a J. Figeľom. A. Mock označil za hlavný problém Slovenska politické subjekty, ktoré spochybňujú základné princípy demokracie. Opozícií sa 19. júna v NR SR opäť nepodarilo odvolať „mariča referend“ G. Krajčího. KDH podalo návrh na zostrenie postihu a jeho zefektívnenie za detskú pornografiu. Dňa 22. júna zomrel Dr. Ján Kempný, generálny tajomník DS v rokoch 1946 – 1947. Podpredseda KDH J. Figeľ sa zúčastnil v Londýne na zasadnutí Riadiaceho výboru EDÚ, ktorý vo svojom vyhlásení sleduje so znepokojením kroky slovenskej vlády a ďalej sa v ňom píše: „Dnes už niet pochýb o tom, že Slovensko pod vedením Mečiarovej koalície vypadlo z hlavného integračného prúdu a nesmeruje ani do EÚ ani do NATO.“

Prezident SR M. Kováč pozval parlamentné strany na rokovania za okrúhlym stolom 23. júna, na ktoré neprišli zástupcovia HZDS a ZRS. Podpredseda KDH J. Figeľ povedal 25. júna na margo tvrdení premiéra o ultimátach EÚ voči SR: „Je to výraz toho, že politika HZDS

nesmeruje na západ ale do izolácie alebo niekam inam. Hovoriť o ultimátach je dehonestovanie účasti SR v integračnom procese s EÚ.“

Tretie zasadnutie Rady Kresťanskodemokratického hnutia po banskobystrickom sneme sa zišlo 28. júna 1997. Rada udelila licencie všetkým 79 okresným centráam hnutia, čím potvrdila ukončenie procesu prispôsobovania štruktúry strany novému členeniu štátu. Ďalej sa zaoberala prípravou snemu, jeho termín určila na 22. a 23. november, za miesto konania určila Prešov, prediskutovala návrh nových stanov. Na rokovaní zazneli i výročné správy o činnosti niektorých zväzov: vedy a školstva /M. Guregová/, kultúry /L. Vančo/ a zien /V. Michalková/. Najdôležitejším politickým výsledkom zasadnutia Rady KDH však bolo schválenie dohody o volebnej koalícii s DÚ, DS, SDSS a SZS a splnomocnenie predsedovi KDH, aby túto dohodu podpísal. Podobne urobili i stranícke orgány ďalších týchto strán, preto 3. júla predsedovia KDH /J. Čarnogurský/, DÚ /E. Kukan/, DS /L. Langoš/, SDSS /J. Volf/ a SZS /Z. Tóthová/ slávnostne podpísali dohodu o predvolebnej spolupráci. Nedohodli sa na lídrovi, dohodli sa o začatí kampane tejto tzv. dúhovej koalície od jesene. J. Čarnogurský, ktorý bol v tom období vo všeobecnosti pokladaný za lídra opozície, označil podpis dohody /publikovaná bola v denníku Sme 30. júna/ za krok v mene ochrany národných a štátnych záujmov Slovenska. Na otázku, prečo sa spája pravica s ľavicou v dúhovej koalícii, vtipne odpovedal podpredseda KDH M. Dzurinda: „Dnes nie je dôležité, či sa opozícia delí na pravicu a ľavicu, lebo koalícia kradne oboma rukami.“

PESTRÉ LETO 1997

Z iniciatívy premiéra V. Mečiara sa konalo 4. júla 1997 na Úrade vlády SR šesťhodinové rokovanie zástupcov koalíčných a opozičných strán. Líder opozície a predseda KDH J. Čarnogurský po stretnutí povedal: „Dnešné rokovanie bolo prakticky bezvýsledné. Strany vládnej koalície neboli ochotné ustúpiť v žiadnej téme, ktorú sme nastolili na rokovanie. Za tohoto stavu nevidím podmienky, aby sa mohlo uskutočniť nové rokovanie v tomto zložení.“ Na madridskom summite NATO 8. júla boli Česká republika, Maďarsko a Poľsko prizvané na začatie rozhovorov o členstvo v tejto organizácii, pričom Slovensko nebolo spomenuté. Dúhová koalícia to v následnom vyhlásení označila za najhoršiu správu pre obyvateľov SR, lebo pre nich znamená, že budú žiť v štáte, ktorý je vylúčený z politických a ekonomických procesov integrujúcej sa bezpečnej a bohatej Európy. Poslanec NR SR za KDH P. Hrušovský túto skutočnosť hodnotil nasledovne: „Uplatňovanie moci v štáte vládnu koalíciou predznamenalo takéto stanovisko členských štátov NATO. Politické podmienky vstupu do NATO sú také isté ako pre vstup do EÚ. Už dnes preto možno povedať, že ak nedôjde k demokratizačným zmenám, čaká nás taký výsledok aj ohľadom vstupu Slovenska do Európskej únie.“

Predstavitelia strán tzv. dúhovej koalície sa dohodli 11. júla na názve Slovenská demokratická koalícia /SDK/, ktorý vzišiel z KDH. Podľa aktuálneho prieskumu verejnej mienky agentúry MVK by táto koalícia vyhrala voľby so ziskom 31,3 % hlasov. Podľa správy Európskej komisie o krajinách pridružených k EÚ z 15. júla nie je SR medzi štátmi, s ktorými sa v

blízkom čase začnú rozhovory o prijatí do EÚ. SDK vo svojom vyhlásení na odporúčanie Európskej komisie zdôraznila, že jediným východiskom pre Slovensko je zmena vládnej garnitúry. Poslanec NR SR za KDH G. Palacka povedal 21. júla na margo novozavedenej 7 % - nej dovoznej prirážky, že ju v konečnom dôsledku nezaplatí nikto iný ako naši občania. Ústavný súd SR rozhodol 23. júla, že NR SR porušila ústavné právo F. Gauliedera slobodne sa vzdať poslaneckého mandátu, je teda poslancom NR SR. Poslanci J. Čarnogurský a J. Brocka sa pri návšteve žatevných prác v poľnohospodárskych družstvách trnavského okresu na vlastné oči presvedčili, že KDH nerozbilo žiadne družstvo.

Neodmysliteľnou súčasťou letného kalendára kresťanskej demokracie je celoslovenské stretnutie kresťanskej mládeže v Mýte pod Ďumbierom, ktorého 7. ročník sa uskutočnil v dňoch 25. až 27. júla 1997. Na tomto podujatí organizovanom Kresťanskodemokratickou mládežou Slovenska /KDMS/ a horehronským KDH sa zúčastnilo v nepriaznivom počasí asi 200 ľudí vrátane predsedu KDH. J. Čarnogurského. Delegácia SDK rokovala 29. júla s vedením KOZ SR. V prvý augustový deň bolo publikované ospravedlnenie premiéra V. Mečiara Ing. Marte Čarnogurskej za výrok v STV zo septembra roku 1995. Poslanci J. Čarnogurský a J. Volf vykonali poslanecký prieskum v Naftě Gbely. Podpredseda KDH M. Dzurinda vyhlásil, že „vláda sľubovala program čistých rúk, má ich však riadne špinavé, napr. od Nafty Gbely alebo od nečistých licencií na vývoz obilia,“ ďalej kritizoval voľný pád verejných financií v SR. Šéf poslaneckého klubu KDH v NR SR F. Mikloško predniesol 4. augusta úvahu o tom, že košický primátor R. Schuster založí novú politickú stranu s podporou televízie Markíza /prvé reakcie boli odmietavé .../. Strany SDK a strany Maďarskej koalície sa stretli na rokovaní 13. augusta.

Zástupcovia strán SDK si pripomenuli 21. augusta 29. výročie invázie vojsk Varšavskej zmluvy pri hrobe A. Dubčeka a pamätných miestach obetí „internacionálnej pomoci.“ J. Čarnogurský pri tejto príležitosti zdôraznil: „Nech nám je osud vtedajšieho štátu poučením a výstrahou.“ Manažment ružomerského Texicou, v ktorom hrozilo prepustenie 1700 ľudí z práce, odmietol prijať poslancov za KDH M. Dzurindu a G. Palacku. V závere mesiaca augusta poslanci vládnej koalície v parlamente niekoľko dní blokovali jeho rokovanie o mandáte poslanca F. Gauliedera, lebo boli rozhodnutí nerešpektovať rozhodnutie Ústavného súdu SR. V priebehu letných mesiacov roku 1997 sa opäť uskutočnilo niekoľko desiatok netradičných podujatí Kresťanskodemokratického hnutia pod holým nebom. Dominovali im futbalové zápasy mužstva lídrov hnutia s miestnymi seniormi, ktorých dušou bol brankár a koordinátor Ing. Marián Mikloško. Z množstva letných akcií spomenieme iba niektoré: 8. júna v Zamarovciach pri Trenčíne, 1. júla v Bánove pri Nových Zámkoch, 3. augusta v Krompachoch, 27. júla v Helpe pri Brezne, 24. augusta v Radošovciach pri Skalici, či 6. septembra v Sučanoch pri Martine. Na týchto a mnohých ďalších vtipných stretnutiach sa zúčastnili tisíce ľudí, ktorým sa predstavili politici hnutia „v inom šate.“

Po vzniku Slovenskej demokratickej koalície prebiehali neustále verejné i neverejné diskusie o jej lídrovi, v auguste sa naplno rozprúdili i na stránkach týždenníka Fakty, v ktorých sa časť vyjadrovala za „lídrovstvo“ J. Čarnogurského a časť za M. Dzurindu, čo bolo vlastne

pokračovaním súťaže o post na predsedu KDH. Tu treba poznamenať, že od volieb 1994 nikto nepochyboval o tom, že lídrom opozície voči Mečiarovej vláde je J. Čarnogurský, každý to dobre vedel ešte i v máji 1997 po zmarenom referende. Kresťanskí demokrati odtrpeli a odtiahli zápas za demokratickú tvár Slovenska, odniesli najväčšie bremeno pri petičnej akcii i pri organizovaní mítingov, mali najväčšie preferencie i silu. Logická úvaha teda viedla k tomu, že lídrom SDK musí byť líder KDH. Úvahy o tom, že to má byť niekto iný však vniesli predstavitelia časti KDH podporovaní politikmi DÚ a jej satelitmi /ružové a zelení/, ktorí voličski veľa nepriniesli a ich „vtiahnutie do partie“ bolo na rozdiel od prirodzeného vývoja k modrej koalícii, trochu násilné a azda i účelové. V lete roku 1997 bolo už KDH veľkou stranou. Malo dlhodobu najväčšiu preferenciu po HZDS v prieskumoch verejnej mienky, viedlo jasnú a principiálnu politiku, stmelovalo a organizovalo opozíciu a demokratické sily, disponovalo celou plejádou známych a schopných politikov i odborníkov, malo dobre zorganizovanú a funkčnú štruktúru. Žiaľ, už nebolo kompaktné a jednotné. Vo vedení sa formovali skupinky, čo sa začalo prenášať i do členskej základne. Na stránkach tlače „túrovali“ odlišné postoje na jednej strane I. Šimko, či G. Palacka, na strane druhej V. Palko a ďalší. Blízkosť F. Mikloška a M. Dzurindu sa vytratila. J. Čarnogurský sa usiloval zachovať si nadhľad s tým, že vo veľkej strane musia existovať prúdy. V tomto období sa tvoriace skupiny neskôr spôsobili zahodenie šance o posilnenie postavenia kresťanskodemokratickej politiky na Slovensku a zužitkovanie všetkej tej obety a námahy, ktorú KDH vložilo do zápasu o demokraciu. To však až neskôr ... Jasným prejavom rozdielnosti v KDH bolo odvolanie I. Šimka z Pracovného výboru SDK Presedníctvom KDH 22. augusta a jeho nahradenie Pavlom Hrušovským. Dôvodom tohto kroku bolo to, že I. Šimko nezastával v orgáne SDK väčšinový názor KDH /neskôr sa to stalo bežným, a nielen u neho/.

LÍDER, ČI HOVORCA

Prvým veľkým spoločným podujatím strán Slovenskej demokratickej koalície bolo slávnostné zhromaždenie širších vedení jej strán 30. augusta v Martine. Na ňom bola prijatá Martinská deklarácia slovenských demokratov /publikovaná bola v denníku Sme 2. septembra 1997/, ktorej súčasťou bol 15 - bodový Program pre Slovensko ako predstava o zámeroch a cieľoch SDK. Vyhlásenie prečítal herec L. Chudík pred 300 predstaviteľmi na Memorandovom námestí. V aktuálnom prieskume verejnej mienky dosiahla SDK 34 % /o 7 % viac ako SDK/, čo vlastne zodpovedalo aritmetickému súčtu preferencií jej členských strán v čase jej vzniku /porovnaj s volebným výsledkom o rok neskôr/. Kresťanskodemokratické hnutie odštartovalo svoju jesennú mítingovú šnúru 4. septembra mítingom s J. Čarnogurským v Žiline. Poslanec za KDH J. Brocka sa venoval na tlačovej besede hnutia sociálnej situácii rodín a nezamestnanosti na Slovensku. Rada SDK rozhodla 10. septembra po dlhotrvajúcej diskusii, že lídrami SDK budú spoločne všetci predsedovia jej členských strán. Podpredseda KDH J. Figel' vyjadril 11. septembra prekvapenie nad prekvapením vlády ohľadne stanoviska Európskej komisie k vstupu SR do EÚ. Poslanec J. Brocka označil problém nezamestnanosti za najväčší problém Slovenska a predstavil názor KDH na jeho riešenie. V dňoch 11. až 13.

septembra sa konal v Spišskom Podhradí seminár Združenia kresťanských pracovníkov kultúry na tému Kultúra ako politikum. Pokračoval obídením problému, ba až obchvatom malo byť zriadenie funkcie hovorca SDK. Predsedníctvo KDH spolu s poslaneckým klubom hnutia v NR SR navrhlo 14. septembra na post hovorca SDK podpredsedu KDH M. Dzurindu. Kresťanskodemokratické združenie pracovníkov vedy a školstva /KDZPVŠ/ usporiadalo 17. septembra seminár s názvom Moderné metódy komunikácie a multimédiá. Redaktorovi denníka Sme Petrovi Tóthovi zapálili 19. septembra auto, KDH v prijatom stanovisku vyjadrilo solidaritu s ním a jeho rodinou a útok označilo za súčasť vzrastajúcej vlny terorizmu. KDK Černová a OKC KDH Ružomberok usporiadali 20. septembra spomienkové akcie k 90. výročiu černovskej tragédie. V ten istý deň sa uskutočnil v Barci Deň KDH Košice – mesto, ktorého súčasťou bol futbalový zápas, detské súťaže a kultúrny program.

Predseda parlamentného poslaneckého klubu KDH F. Mikloško povedal 22. septembra, že ak predseda NR SR nezvolá schôdzu parlamentu ku kauze Gaulieder, mal by odstúpiť. Podľa jeho názoru vládna koalícia neprikročí k demokratizačným zmenám, ktoré sľúbila na jeseň. V septembri premiér V. Mečiar svojimi výroky úspešne zhoršil vzťahy SR s Maďarskom a vládna SNS pomohla Slovensku zase pozvaním francúzskeho politika Le Pena. Na rokovaní Rady SDK 24. septembra sa stal M. Dzurinda jediným kandidátom na post hovorca SDK, ktorý by mal samostatne formulovať stanoviská koalície v súlade s líniou členských strán. Poslanec NR SR za KDH L. Pittner 25. septembra zdôraznil, že cestou k sfunkčneniu Policajného zboru SR je prinavrátenie mu jeho kompetencií.

Štvrté zasadnutie Rady Kresťanskodemokratického hnutia po banskobystričskom sneme sa uskutočnilo 27. septembra a bolo posledným pred prešovským snemom. Rada sa preto okrem tradičných bodov zaoberala návrhom Stanov KDH i personálnymi návrhmi pre snem, schválila aj jeho program. Zasadnutiu rady predchádzalo spoločné rokovanie členov predsedníctva hnutia a poslancov parlamentu vo Svite, kde sa otvorene „preprala špinavá bielizeň“, teda prediskutovali sa názorové rozdiely v hnutí, ktorých existencia bola nepopierateľná. Výsledkom bola kandidatúra M. Dzurindu na post hovorca SDK a jeho nekandidovanie na funkciu predsedu KDH. Podpredseda I. Šimko povedal, že už nemá význam vracať sa k niektorým problémom, ktoré sa vyskytli vo vedení hnutia v druhej polovici leta, lebo sa už uzavreli. Rada KDH odporučila M. Dzurindu na post hovorca SDK. Ten vyslovil presvedčenie, že keď si SDK vyrieši svoje fungovanie, razantnejšie vyštartuje medzi občanov. KDH sa chce plne sústrediť na dôkladnú prípravu blížiacich sa parlamentných volieb a na úspech SDK v nich. Predseda hnutia J. Čarnogurský na záver rokovania zdôraznil, že vždy keď v politickej strane vznikajú rozdielne názory, najlepšie je vrátiť sa k pôvodným ideálom, ideovým základom. Pre KDH bolo, je a ostáva takýmto základom kresťanstvo, ktoré vytvára cestu pre porozumenie a zhodu. Bratislavský prokurátor T. Šumichrast odložil 29. septembra vyšetrovanie trestných činov zmarenia referenda a falšovania úradnej listiny a pečate, z ktorých bol podozrivý minister G. Krajčí. Poslanci vládnej koalície nerešpektovali 30. septembra rozhodnutie Ústavného súdu SR v kauze

Gaulieder. Rada SDK rozhodla 1. októbra, že jej hovorcom bude podpredseda KDH M. Dzurinda. Ten povedal, že hlavnou úlohou SDK je postaviť jasnú atraktívnu alternatívu voči vládnej moci, ktorá sa bude zaoberať každodennými problémami občanov a riešiť ich, povedie Slovensko do európskych a bezpečnostných štruktúr.

OPÄŤ NA NÁMESTIACH

Poslanci za KDH dali 3. októbra do parlamentu návrh uznesenia NR SR o preskúmaní zdravotnej spôsobilosti V. Mečiara vykonávať funkciu predsedu vlády SR vzhľadom na jeho viaceré výroky, naposledy o tom, že na porade KDH navrhol podpredseda KDH V. Palko dať ho zavraždiť. Podpredseda KDH M. Dzurinda úspešne zabehol 4. októbra košický maratón. J. Čarnogurský a V. Palko podali 6. októbra trestné oznámenie na V. Mečiara pre trestný čin krivého obvinenia. Opozičné strany na čele s KDH odmietli ponuku premiéra na rokovanie o vstupe SR do EÚ, kým nepristúpi na demokratizačné zmeny. V dňoch 10. až 12. októbra sa uskutočnil v Prešove seminár Združenia kresťanských pedagógov Slovenska /ZKPS/ na tému Súčasné trendy v pluralitnom školskom systéme.

Slovenské telekomunikácie vypli 14. októbra na 25 hodín vysielanie súkromných rádii Twist a Rebeca. Hovorca SDK M. Dzurinda oznámil, že táto zmonitoruje problémy Slovenska, potom sa bude na šiestich konferenciách hovoriť o návrhoch na ich riešenie, z nich sa vypracuje volebný program, ktorý bude predstavený v marci 1998 vo forme zmluvy s občanmi. Predseda KDH J. Čarnogurský 17. októbra povedal, že negatívnym rozhodnutím vo veci poslanca F. Gaulidera sa slovenský parlament diskvalifikoval ako rovnocenný partner Európskeho parlamentu. V tomto období sa rozprúdili diskusie a spory o tom, kedy sa skončí funkčné obdobie prezidenta M. Kováča. OKC KDH Bratislava IV usporiadalo 18. októbra originálne stretnutie na Devínskej kobyle. Delegácia SDK /M. Dzurinda, J. Čarnogurský, Ľ. Černák a F. Šebej/ odcestovala 20. októbra do USA, kde sa stretla s viacerými predstaviteľmi vlády a kongresu, aby predstavila politickú alternatívu Slovenska. Poslanec NR SR za KDH G. Palacka predložil program rozvoja stavebníctva a bytovej výstavby.

V dňoch 23. a 24. októbra sa konal v Tatranskej Lomnici seminár Kresťanskodemokratického združenia ekologov Slovenska /KDZES/ na tému Politické a ekologické problémy Euroregiónu Tatry. O postupe SR a ČR pri snahe o ich začleňovanie do európskych štruktúr rokovali 27. októbra v Častej – Papierničke predstavitelia KDH a českej KDÚ - ČSL. Klub predstaviteľov miestnej samosprávy /KPMS/ a mesto Levoča zorganizovali 28. októbra púť a stretnutie komunálnych politikov za KDH v Levoči. Poslanec J. Brocka prezentoval 30. októbra v Partizánskom sociálny program KDH. V priebehu mesiacov október a november sa uskutočnilo niekoľko predstavení Večera Milana Markoviča v najväčších slovenských mestách, pričom jeho hosťami boli predstavitelia strán SDK. V týždenníku Fakty bolo 29. októbra zverejnené Vyhlásenie KDH poskytnuté jeho podpredsedom J. Figelom k zrušeniu stretnutia predsedu Európskeho parlamentu a predsedov parlamentov asociovaných štátov, ktoré malo byť v Bratislave. Je to hanba pre SR, jeho parlament a jeho predsedu. Tamtiež je publikované i vyhlásenie Evanjelickej sekcie KDH podpísané jej predsedom J. Bibom ku

knihe M. Ďuricu Dejiny Slovákov a Slovenska. Veľmi zaujímavé futbalové stretnutie sa uskutočnilo začiatkom októbra v Lazanoch /okres Prievidza/ medzi mužstvami nováčkových baníkov a poslancov NR SR na čele s M. Drurindom.

Väčšina slovenských denníkov priniesla 6. novembra výrazný protest proti vládnemu návrhu na zvýšenie dane z pridanej hodnoty pre vydavateľov tlače. KDH tento krok považovalo za útok proti slobode tlače, podpredseda hnutia I. Šimko ho označil za ekonomickú cenzúru. V ten istý deň sa uskutočnila konferencia SDK pod názvom Ekonomická a sociálna alternatíva SDK pre Slovensko. Nitriansky sídelný biskup Ján Chryzostom kardinál Korec prijal 7. novembra poslancov NR SR za KDH M. Dzurindu a P. Hrušovského. Konferencia SDK pod názvom Ľudová politika ako cesta k volebnému úspechu slovenských demokratov sa konala 8. novembra. Seminár na tému Výchova a vzdelávanie pri vstupe stredoeurópskych krajín do Európskej únie.

Ani v tomto období neustávalo KDH v organizovaní svojich mítingov po celom území Slovenska, z priestorových dôvodov ich prehľad neuvádzame. Popri tom sa všade tam, kde to bolo možné, usporadúvali i spoločné mítingy strán SDK, napr. 9. novembra v Nemšovej za účasti M. Dzurindu a L. Černáka z DÚ. Napriek silnému odporu periodík presadili koalíční poslanci 13. novembra v NR SR novelu zákona o DPH namierené proti tlači do druhého čítania. Na Kongrese Demokratickej strany 16. novembra v Trenčíne zvolili J. Langoša opäť za jej predsedu.

Členské strany Slovenskej demokratickej koalície /SDK/ spoločne /čiže organizačne najmä kresťanskí demokrati/ usporiadali 17. novembra mítingy v krajských mestách k 8. výročiu nežnej revolúcie. Bratislavský míting mal heslo SDK – budúcnosť pre Slovensko, okrem politikov, hercov a študentov naň prišlo vyše 15 000 občanov. Predseda KDH J. Čarnogurský vo svojom prejave podčiarkol, že na Slovensku opäť vládnu tí, proti ktorým sme demonštrovali pred ôsmymi rokmi. Na mítingu v Košiciach zastupoval KDH I. Šimko a zúčastnilo sa ho vyše 5000 občanov, ďalšie mítingy sa uskutočnili v Prešove /M. Dzurinda, 2000/, v Banskej Bystrici /L. Pittner, 2000/, v Žiline /V. Palko, 2000/, v Trenčíne /F. Mikloško, 1000/, v Nitre /P. Hrušovský, 2000/ a v Trnave /J. Brocka, 1000/.

Na schôdzi NR SR 19. novembra boli zvolení zástupcovia opozície /nie však z KDH/ do kontrolných orgánov pre tajné služby a nezávislý poslanec R. Filkus za podpredsedu parlamentu. Združenie kresťanských pracovníkov kultúry /ZKPK/ zorganizovalo 20. novembra seminár na tému Spomienky na život so spomienkovým stretnutím k nedožitým 85. narodeninám MUDr. Pavla Straussa. Hovorca KDH pre poľnohospodárstvo J. Slaný predstavil nový agrárny program hnutia.

PREŠOVSKÝ SNEM

Jubilejný desiaty Snem Kresťanskodemokratického hnutia sa uskutočnil v dňoch 22. a 23. novembra 1997 v Mestskej športovej hale v Prešove, v tradičnej bašte KDH. Konal sa len necelý rok pred parlamentnými voľbami a jeho ústredné heslo znelo Víťazne do volieb vo

vedomí sily, akú predstavovala vtedy SDK. Zo 430 pozvaných delegátov reprezentujúcich 28 265 členov v 1132 kluboch /stav na konci roka 1996/ sa prezentovalo 413 delegátov. Host'ami snemu boli predstavitelia strán SDK a pravidelný zahraničný host' – predseda KDÚ – ČSL J. Lux. Úvod snemu patrilo prívítacím príhovorom predsedu miestneho OKC KDH Š. Kužmu a primátora mesta J. Kopčáka i duchovnému príhovoru kňaza J. Leščinského.

Hlavnú výročnú správu predniesol predseda hnutia J. Čarnogurský: „Solidaritu chceme posilniť na celom Slovensku. Proti politike vytvárania a vyhľadávania nepriateľov postavíme politiku národnej a občianskej solidarity. Založíme ju na dodržiavaní ústavy a zákonov, ale aj na rešpektovaní tradičných hodnôt, ktoré sme zdedili od našich predkov a ktoré sú také podobné tradičným hodnotám okolitých národov.“ V ďalšom upozornil na to, že dedičstvo po súčasnej vláde bude ešte horšie ako po komunistických vládoch. Formuloval požiadavky a podmienky pre novú vládu, na ktorej by sa hnutie podieľalo. Zdôraznil, že politika je druhoradá a prvoradá sú ľudia, naši občania. Politika je iba prostriedkom na zlepšovanie života ľudí, lebo o nich sa môžeme vždy oprieť. Preto prvé miesto v politike KDH má rodina, upriamime sa na zlepšovanie jej postavenia.

Po výročnej správe predsedu hnutia predniesli svoje správy podpredsedovia I. Šimko, V. Palko, M. Dzurinda a J. Figeľ. Nasledovali pozdravné listy od prezidenta M. Kováča, čestného predsedu A. Neuwirtha, či generálneho tajomníka CDU P. Hintzeho. Po pozdravných príhovoroch hostí snemu pokračovala pracovná časť snemu správaním o činnosti: Rozpočtovej správy /P. Gabura/, poslaneckého klubu /F. Mikloško/, zväzov /A. Behulová/, Politického konzília /M. Lauko/, Rozhodcovského súdu /J. Horník/, Kontrolnej komisie /D. Macák/, Rady KDH /M. Homolová/ a Klubu predstaviteľov miestnej samosprávy /P. Kresánek/. Ďalším bodom programu snemu bola všeobecná diskusia, v ktorej vystúpili vyše štyri desiatky delegátov.

Prešovský snem prijal nové stanovy hnutia, ich prijímanie sa natiahlo do neskorej noci. Bola zriadená funkcia podpredsedu hnutia pre samosprávu, rozšírená Rada KDH, nové názvoslovie orgánov /napr. nie OKC, ale OC/, neprešiel návrh na tzv. primárne voľby. Snem udelil licencie krajským centrárom hnutia, uložil predsedníctvu zabezpečiť do mesiaca vydanie nových stanov, uložil poslancom NR SR snažiť sa zabrániť novele zákona o obecnom zriadení, uložil tiež predsedníctvu a poslancom presadzovať prijatie Európskej Charty miestnej samosprávy, pripravovať odborníkov do štátnej správy atď.. Na druhý deň rokovania snemu prišli na rad voľby funkcionárov hnutia. Za predsedu bol zvolený J. Čarnogurský 325 hlasmi z 386 hlasujúcich za podpredsedov I. Šimko /329/, M. Dzurinda /369/, J. Figeľ /390/ a V. Palko /313/. Za nového podpredsedu KDH pre samosprávu bol zvolený Ing. Milan Hort z Novej Dubnice, ktorý mal protikandidátov v Jozefovi Miklušičákovi a Pavlovi Bielikovi. Ďalej snem zvolil členov Rady KDH za okresné centrá hnutia, členov Kontrolnej komisie a Rozhodcovského súdu. Politickým výsledkom prešovského snemu KDH bolo prijaté vyhlásenie. V ňom sa zdôrazňuje, že nastávajúce voľby budú pre Slovensko civilizačným rozhodnutím na dlhý čas. KDH sa rozhodlo spojiť svoje sily so silami ďalších demokratických strán, s ktorými utvorilo SDK. Táto koalícia je symbolom spolupráce a

demokratickeho spravovania vecí verejných i medzi subjektami s rozdielnymi názormi a históriou. Je novou alternatívou. KDH teda pôjde do budúcich volieb nie samo, ale v koalícii s partnerskými stranami v SDK.

Predseda hnutia J. Čarnogurský v záverečnom príhovore delegátom snemu povedal, že snem charakterizovala pevnosť hnutia, od ktorej sa bude odvíjať aj pevnosť ústavných funkcií. „Pevnosť štátu sa začína charakterovou pevnosťou ľudí v ústavných funkciách. V pevnosti KDH je aj jedna z nádejí pre Slovensko. Umocňuje ju skutočnosť, že aj pri rozdielnosti niektorých názorov dokáže zvládnuť situáciu. Prvoradá je, že v základných politických otázkach je hnutie jednotné.“ Celková atmosféra snemu bola iná, odlišná od atmosféry tých predchádzajúcich ...

RUŠNÝ ZÁVER ROKA

Predstavitelia KDH rokovali 25. novembra s vedením Konfederácie odborových zväzov SR, pričom sa zhodli na neúmernom prehlbovaní sociálnych rozdielov a na finančnej nedisciplinovanosti najbohatšej skupiny daňových poplatníkov. Poslanec J. Brocka sa 26. novembra v súvislosti s návrhom štátneho rozpočtu na rok 1998 zaoberal stavom sociálnych fondov a dospel k záveru, že po tejto vláde zostanú vydrancované, konštatoval: „Táto vláda svojou činnosťou kladie míny pre budúcu vládnú garnitúru, správa sa: po nás potopa.“ Delegácia SDK /M. Dzurinda, J. Čarnogurský, E. Kukan a J. Langoš/ odcestovala na návštevu Nemecka, aby sa stretla s poslancami Bundestagu a ďalšími predstaviteľmi politického života. Kresťanskodemokratické združenie pracovníkov vedy a školstva /KDZPVŠ/ usporiadalo 26. novembra seminár s názvom Občianska statočnosť vo verejnom živote. V Trenčíne sa 29. novembra konal seminár Združenia kresťanských lekárov a zdravotníkov na tému Úloha medicíny v kontexte kultúrneho a politického vývoja Slovenskej republiky.

Vedenie SDK rokovalo 1. decembra s predstaviteľmi KOZ SR. Staronový predseda KDH J. Čarnogurský vyhlásil, že po budúcich voľbách sa už nebude dať urobiť hrubá čiara za minulosťou, ale víťaz by sa mal správať veľkoryso. V nastávajúcich voľbách pôjde podľa neho o to, aby bol na Slovensku zvolený aspoň trend západným smerom. Predsedovia strán SDK a Maďarskej koalície podpísali 2. decembra spoločné vyhlásenie, v ktorom okrem iného strany SDK odmietli robiť politiku obmedzovania národnostných práv a strany MK vyhlásili, že nebudú presadzovať územnú autonómiu na etnickom princípe. Predseda KDH spomenutú skutočnosť hodnotil tak, že týmto strany SDK lepšie zastávajú záujmy Slovenska a Slovákov ako HZDS a SNS /vyhlásenie bolo publikované v denníku Sme 3. decembra 1997/. Poslanec NR SR za KDH G. Palacka označil 4. decembra vládny návrh štátneho rozpočtu na rok 1998 za prejav bezradnosti vlády, lebo vďaka neúčelnému hospodáreniu nie je štát schopný zabezpečiť svoje výdavky z bežných príjmov. V ten istý deň stratil premiér V. Mečiar v parlamente nervy počas otázok a odpovedí a rozkričal sa na poslanca J. Brocku. Poslanci vládnej koalície zablokovali 5. decembra v parlamente prijatie zákona o priamej voľbe prezidenta, v reakcii na to povedal podpredseda KDH I. Šimko, že strany SDK sa tento zákon pokúsia presadiť vo voľbách v roku 1998.

Prvé zasadnutie Rady Kresťanskodemokratického hnutia po prešovskom sneme sa konalo 6. decembra. Rada zvolila za riaditeľa regionálneho oddelenia opäť Pavla Abrhana, za sekretára rady Máriu Homolovú a za ďalších členov Predsedníctva KDH Júliusa Brocku a Jozefa Polačka, teda v novom predsedníctve hnutia sa neobjavil žiaden nováčik. Rada vzala na vedomie, že predsedom Rozhodcovského súdu sa stal opäť Ján Horník a Kontrolnej komisie Dušan Macák, ďalej uznala Združenie kresťanských dôchodcov /ZKD/ za zväz s celoslovenskou pôsobnosťou. Rada KDH uložila predsedníctvu hnutia vypracovať do svojho nasledujúceho zasadnutia návrh spôsobu nominácie kandidátov pre parlamentné voľby 1998, vyzvala okresné centrá k intenzívnemu zakladaniu klubov, vyhľadávaniu aktivistov pre volebnú kampaň i spracovaniu metódy „od dverí k dverám“. Politicky dôležité bolo vyjadrenie zásadného nesúhlasu s návrhom novely zákona o obecnom zriadení v podobe, v akej ho navrhlo Ministerstvo vnútra. Na rokovaní bolo prijaté trojbodové vyhlásenie, v ktorom rada vyzvala poslancov, aby nepodporili vládny návrh štátneho rozpočtu, ďalej vyzvala parlament k zvoleniu nového prezidenta, aby sa zabránilo ústavnému vákuu. V treťom bode vyhlásenia vyjadruje hnutie presvedčenie, že rok 1998 bude na Slovensku rokom prelomu smerom k demokracii, právnemu štátu a ekonomickej i sociálnej prosperite obyvateľov.

Hovorca SDK a podprededa KDH M. Dzurinda oznámil 9. decembra, že kandidátom SDK na funkciu prezidenta je Doc. Ing. Štefan Markuš, CSc., vedecký sekretár Slovenskej akadémie vied a predseda Slovenského helsinského výboru. Strany SDK spoločne usporiadali 10. decembra ku Dňu ľudských práv stretnutie v 64 mestách na celom Slovensku, z ktorých najväčšie bolo v bratislavskom PKO. Ústavný súd SR konštatoval 11. decembra, že volebné obdobie prezidenta M. Kováča sa skončí 2. marca 1998. NR SR schválila 12. decembra štátny rozpočet na rok 1998, pričom poslanci KDH hlasovali z jasne formulovaných dôvodov proti jeho prijatiu. Luxemburský summit Európskej únie rozhodol, že Slovensko definitívne vypadlo z prvej šiestice štátov, ktoré majú najväčšie šance byť prijaté do EÚ. SDK sa vo svojom vyhlásení zaviazalo, že do 100 dní po prevzatí moci splní všetky politické kritériá pre vstup do EÚ. Únia živnostníkov, podnikateľov a roľníkov sa na svojom sneme v Galante rozhodla, že sa chce stať popri SDK parlamentnou stranou.

V dňoch 13. a 14. decembra sa konala konferencia Kresťanskodemokratického zväzu žien Slovenska pod názvom Žena a rodina na prahu 21. storočia. Počas vianočných sviatkov navštívili predstavitelia strán Slovenskej demokratickej koalície 60 detských domovov, domovov dôchodcov a ústavov sociálnej starostlivosti, v ktorých obdarovali 3600 postihnutých občanov. Na sviatok Svätej rodiny 28. decembra si veriaci pripomenuli 20. výročie zriadenia samostatnej slovenskej rímskokatolíckej cirkevnej provincie.

Predseda KDH J. Čarnogurský označil 30. decembra končiaci sa rok 1997 za rok pre slovenskú politiku vnútropolitických a zahraničnopolitických neúspechov. Takými neúspechmi bolo zmarené májové referendum a nezaradenie Slovenska medzi štáty, s ktorými sa má vážne rokovať o vstupe do NATO a Európskej únie. Bol to rok rastu kriminality, ale aj

neobyčajnej pracovitosti a vynaliezavosti občanov pri prekonávaní problémov. V nastávajúcom roku si želá víťazstvo SDK vo voľbách.

História KDH - rok 1998

ÚVOD

V novodobej histórii slovenského národa sú tzv. osmičkové roky rokmi významných, zlomových udalostí. Už v roku 1997 predpovedal František Mikloško, charismatická osobnosť kresťanskej demokracie, že v roku 1998 dôjde na Slovensku k významnému pozitívnemu obratu. Z pohľadu štátu bol kalendárny rok 1998 rokom troch volieb – neúspešných prezidentských, parlamentných a komunálnych – i zbytočného referenda. Vládna moc pod taktovkou Mečiarovho HZDS nezmenila nič na arogantnom štýle svojho vládnutia, v ktorom vydržala po celé štvorročné funkčné obdobie. Slovensko počas tohoto obdobia hospodársky stagnovalo, sociálna situácia sa zhoršila a medzinárodné postavenie štátu bolo zúfalé. Vládna koalícia nebola ochotná rešpektovať základné demokratické princípy, sama bola vzorom porušovania ústavy a zákonov, po celý čas sa snažila o monopolné ovládnutie masmédií, hospodárskej sféry, privatizácie, štátnej správy, školstva, diplomacie a vytlačiť na okraj všetky nezávislé a mimovládne inštitúcie. Začiatkom roka sa skončilo funkčné obdobie prezidenta Michala Kováča, ktorý svoje poslanie splnil nad očakávanie. Nastala opozíciou /najmä KDH/ už dávno očakávaná situácia, že parlament nedokázal zvoliť novú hlavu štátu, a tak počas väčšej časti roka bolo Slovensko bez prezidenta. Vládne HZDS bolo ochotné použiť akékoľvek prostriedky k tomu, aby vládlo aj po voľbách. V rozpore s demokratickými zásadami prijalo taký volebný zákon krátko pred voľbami, aby v nich zabránilo efektívnej účasti svojho hlavného rivala – SDK.

I napriek tomu sa občania vo voľbách jasne vyslovili za zmenu vládnutia. HZDS síce tesne voľby vyhralo pred SDK, ale nebolo schopné zostaviť vládu, kým opozičné politické zoskupenia vytvorili vládu s ústavnou väčšinou. Vládnuce ZRS voľbami prakticky zmizlo z politickej mapy, keď sa evidentne väčšina jeho voličov vrátila k SDĽ. SDK získala menej hlasov ako mali jej členské strany pred jej vznikom, teda očakávaný efekt „veľká kopa pýta viac“, sa jednoducho nedostavil. Novinkou bola Strana občianskeho porozumenia /SOP/, ktorú založil postkomunista Rudolf Schuster na naplnenie svojich osobných ambícií. Vznikla neuveriteľne pestrofarebná a rôznorodá vládna koalícia, ale iná nebola možná. Slovensko vykročilo na cestu demokratizácie, zastavenia hospodárskeho úpadku a návratu medzi civilizované štáty.

Kresťanskodemokratické hnutie zavrhlo v roku 1998 svoje najdlhšie opozičné obdobie, ktoré vlastne s polročnou prestávkou počas Moravčíkovej vlády, trvalo šesť rokov. Po celý tento čas stálo pevne a neochvejne v čele odporu voči autoritárskemu štýlu Mečiarovho vládnutia a v popredí zápasu o demokraciu. V rámci spomínaného úsilia dokázalo spájať ďalšie demokratické sily. Proces spolupráce dozrel cez modrú koalíciu až do vzniku dúhovej – Slovenskej demokratickej koalície /SDK/, ktorá v prieskumoch verejnej mienky obsadila s 33 % prvé miesto. Na jar 1998 boli jasné snahy HZDS o prijatie volebného zákona fakticky likvidujúceho koalíciu, preto bolo potrebné hľadať riešenie. Z dvoch najreálnejších alternatív /SDK ako strana alebo dvojkoalícia KDH – DÚ s kandidátmi troch menších strán v nich/ sa

napokon /i keď tesne/ rozhodlo KDH a jeho partneri pre formálnu volebnú stranu SDK, do ktorej strany tejto koalície dočasne nominujú svojich zástupcov, aby sa urobilo chorému zákonu zadosť. V danej chvíli sa všetci gentlemansky, síce nepísane /aby nebol vstup do volieb spochybnený/, ale jednoznačne zhodli na tom, že po úspešných voľbách zostane SDK jedným subjektom v parlamente a vo vláde, ale zostane koalíciou zvrchovaných strán, ktoré ju tvoria a naďalej budú určovať jej politiku. Po voľbách však viacerí politici z KDH a DÚ prišli s názormi, že SDK treba zachovať ako stranu, či úniu tvorenú tzv. materskými stranami. Bolo absurdné, lebo by sa tým zlikvidovalo KDH i ďalšie strany koalície. Bolo šokujúce, že ľudia, ktorých KDH vychovalo ako politikov, ho chceli odrazu zničiť. Bolo neuveriteľné, s akým pokojom popreli všetky dohody. Viacerí zástupcovia KDH vo vedení SDK začali ignorovať program i politiku hnutia, nominovali do štátnych funkcií ľudí „z kvóty“ KDH bez toho, aby sa na to hnutia opýtali. V závere roka 1998 sa situácia vyvinula do stavu, že časť politikov z KDH už v ňom nevidela budúcnosť a pokúšala sa ho násilu vtiahnuť do podobného bezfarebného konglomerátu, akým už bolo HZDS. Preto hnutie, ktoré po celé roky prinieslo obrovské obete pre demokraciu na Slovensku, sa po víťazných voľbách ocitlo v situácii, keď jeho reálny podiel na moci bol podstatne menší než napr. SOP, ktorá získala vo voľbách 8 % hlasov. Pripomeňme si, že KDH malo pred vznikom SDK bežná 15 – percentnú podporu.

Rok 1998, odhliadnuc od spomínaných problémov, bol pre KDH rokom množstva nových a cenných skúseností i rokom veľkého úsilia a množstva vykonanej práce. Členovia a funkcionári KDH odtiahli petičnú akciu za spravodlivé voľby /takmer 470 000 podpisov/, organizáciu a prípravu jarných mítingov na námestiach vrátane najmohutnejšieho ponovembrového mítingu v marci v Bratislave, šnúru malých mítingov na vidieku v máji, podpisovú akciu za vstup SDK do volieb /80 % podpisov získalo KDH/, letné a predvolebné mítingy, distribúciu volebných materiálov, paralelné sčítanie hlasov vo voľbách /nesmierne náročná a pracná aktivita/, účasť ľudí vo volebných komisiách i komunálne voľby v decembri. Významnou školou a skúsenosťou bola denno-denná spolupráca s ľuďmi z ďalších strán SDK pri zabezpečovaní uvedených záležitostí. V komunálnych voľbách išli kandidáti KDH do nich v drvivej väčšine prípadov v koalíciách s inými stranami. Tie koalície boli často veľmi komplikované a neprehľadné, preto bola aj zložitá identifikácia toho, z ktorej strany je daný kandidát. Z uvedeného dôvodu dopadli voľby podstatne lepšie pre KDH, než hovoria oficiálne výsledky – 220 primátorov a starostov /7,6 %/ a 4276 poslancov /11,7 %/. Následné zisťovanie reálnej príslušnosti zvolených starostov potvrdilo, že ku kresťanskej demokracii ich patrí približne o polovicu viac. Opäť sa potvrdil trend posilňovania v mestách a úbytku v malých obciach, keď hnutie získalo 17 primátorov miest, z toho J. Kopčák v Prešove a Š. Bošňák v Trnave zopakovali svoje víťazstvá v krajských mestách. Práca niekoľko rokov budovanej štruktúry KDH priniesla v roku 1998 svoje ovocie. Koho by napadlo, že práve vtedy sa začne znova rozkladať a rozleptávať?

V histórii hnutia má tento rok ešte jednu osobitosť: je to jediný rok, v ktorom sa nezišiel Snem KDH. Bol to rok dlho očakávaného víťazstva a zmeny, ale tiež rok polozenia základov nového triedenia ...

ZAČIATOK VOLEBNÉHO ROKA

Prezident SR M. Kováč vo svojom novoročnom prejave konštatoval, že za uplynulých päť rokov sme dokázali sebe i svetu svoju životaschopnosť. Skutočnosť, že sa SR neocitla v prvom slede kandidátskych krajín pre EÚ a NATO, je neúspech vládnej politiky, ktorý si treba čestne priznať. Slovensko však má na to, lebo je štátom státisícov moderných, rozhladených a tvorivých obyvateľov. Na politickej scéne sa rozpútal nezmieriteľný boj, preto sa treba vrátiť späť k prameňom duchovného a morálneho obrodzenia. Tento rok bude rokom troch volieb, a to je veľká šanca pre nás rozhodnúť o zmene k lepšiemu. KDH novoročný prejav prezidenta ocenilo a hodnotilo ho ako vyvážený. Podpredseda KDH a hovorca SDK M. Dzurinda zaželel občanom v roku 1998 pevné zdravie, pocit solidarity, veľa odvahy, pevné chrčtice a dobrý pocit po parlamentných voľbách: „Taký, že svoj hlas zverili ľuďom, ktorí chcú slúžiť, nie vládnúť, ľuďom ktorí zmenia politickú klímu tak, aby bolo viac úcty človeka k človeku a aby sa ministri zaoberali vecami, ktoré trápia občanov a nie privatizačnými aktivitami.“

Podpredseda KDH I. Šimko vyjadril 2. januára názor, že je potrebné obmedziť hornú hranicu výdavkov na volebnú kampaň účinnějšími opatreniami ako dosiaľ. Predseda KDH J. Čarnogurský označil 3. januára za najdôležitejšiu udalosť začínajúceho sa roka parlamentné voľby. V nich si podľa neho musíme zvoliť strany a politikov, ktorí dokážu viesť Slovensko k pokoju, prosperite a medzinárodnému uznaniu. Už začiatkom roka bude v parlamente voľba prezidenta SR: „Bol by som radšej, keby prezidenta volili priamo všetci občania.“ Veľmi dôležité bude, aby parlamentné voľby boli regulárne, preto sa na ne treba pripraviť. Podpredseda hnutia J. Figel' povedal 4. januára, že tromi hlavnými, vážnymi a negatívnymi líniami zahraničnej politiky SR sú vypadnutie z hlavného integračného prúdu, zhoršenie susedských vzťahov a prehĺbenie jednostrannej strategickej závislosti.

Ústavný súd SR rozhodol 8. januára, že NR SR porušila ústavné práva E. Spišáka, keď uznesením presadila na miesto zomrelého B. Kunca z SNS L. Hrušku. Nastala situácia, že už dvaja poslanci v parlamente tam boli neústavne. V ten istý deň spolu rokovali predstavitelia KDH a DÚ. Poslanci KDH navrhli novelu Trestného zákona v tom smere, aby sa zvýšila trestná sadzba za trestný čin marenia prípravy a priebehu volieb a referenda. Podpredseda hnutia V. Palko 13. januára označil úsilie vládnej koalície o zmenu volebného zákona za vyhýbanie sa poctivej politickej súťaži a snahu uspieť vo voľbách nie prostredníctvom väčšiny voličov, ale pomocou administratívnych kľúčiek: „KDH bude brániť právo občanov na poctivé voľby!“ Predseda kresťanskej demokracie J. Čarnogurský reagoval na pripravovanú novelu volebného zákona tak, že SDK sa buď nechá zaregistrovať ako jedna strana alebo druhou možnosťou je, že iba dve alebo tri strany SDK budú vystupovať ako koalíčné a kandidáti z ďalších budú uvedení na ich kandidátke.

Nadácia Antona Tunegu v spolupráci s holandskou EFF a nemeckou HSS usporiadala 14. januára konferenciu s 200 účastníkmi po názvom „Zdravie, rodina, ženy, mládež – alternatíva SDK pre Slovensko“, ktorej garantami boli T. Šagát, H. Woleková a P. Muránsky. Opoziční poslanci parlamentu požiadali o zvolanie mimoriadnej schôdze NR SR o

priznaní mandátov E. Spišákovi a F. Gauliederovi. Novým ministrom financií sa stal M. Maxon /HZDS/. Bratislavskí kresťanskí demokrati usporiadali 16. januára Večer ľudovej zábavy v spoločenskej sále PKO, na ktorý sa prišlo zabaviť vyše tisíc ľudí vrátane celej politickej špičky KDH. Ľ. Černák /DÚ/ sa 19. januára vyjadril, že strany SDK by mali ísť do volieb v prípade prijatia novely volebného zákona ako koalícia KDH – DÚ. Vďaka poslancom vládnej koalície neschválila 20. januára NR SR za bod svojho rokovania priznanie mandátu E. Spišákovi a F. Gauliederovi a až do konca funkčného obdobia nerešpektovala v týchto dvoch prípadoch rozhodnutia Ústavného súdu SR.

Kresťanskodemokratický zväz žien Slovenska /KDZZŠ/ usporiadal 21. januára seminár s názvom Výchova k tolerancii v demokratickej spoločnosti. Hovorca KDH pre poľnohospodárstvo J. Slaný predstavil základné body novej agrárnej politiky hnutia. Za účasti hláv štátov z jedenástich krajín sa konalo 23. januára v Levoči piate stretnutie prezidentov stredoeurópskych štátov. Téma tohto summitu, ktorý bol pekným vyvrcholením pôsobenia M. Kováča vo funkcii prezidenta, bola Občianska spoločnosť – nádej zjednotenej Európy. Opätovne zvolený český prezident V. Havel sa 25. januára stretol vo Vysokých Tatrách s lídrami slovenskej opozície J. Čarnogurským a M. Dzurindom. Podpredseda KDH V. Palko a poslanec P. Hrušovský sa na mimoriadnej tlačovej besede 26. januára vyjadrili k utajovaným prípravám nového volebného zákona zo strany HZDS, ktorý má byť účelovo namierený proti viacčlenným koalíciám. 28. januára bola zverejnená Výzva KDH vláde SR, aby sa pridala k signatárom Parížskej schôdzky vlád, ktoré sa zaviazali nedovoliť klonovať ľudí a vyzvali na ratifikáciu dohody vlády všetkých štátov. J. Figeľ /KDH/ a V. Bugár /MKDH/ sa stretli v rámci návštevy USA v dňoch 28. januára až 3. februára s predstaviteľmi vlády a kongresu, pričom J. Figeľ na margo návštevy povedal: „Čím viac priestoru necháme pochybnostiam a extrémizmu, tým ťažšie sa bude Slovensko presadzovať.“

V prvom kole volieb prezidenta SR 29. januára v NR SR získal kandidát strán SDK Š. Markuš 34 hlasov, kandidát SĎĽ J. Hraško 22 hlasov a kandidát poslanca M. Kočnára a J. Kurek 14 hlasov. Vládna koalícia nenavrholo svojho kandidáta, lebo sa pripravovala na prevzatie prezidentských právomocí vládou. Šéfom volebného štábu strán SDK sa stal J. Paczelt, manažér humoristu M. Markoviča. Opoziční poslanci na čele s P. Hrušovským z KDH vykonali 2. februára prieskum na Ministerstve vnútra SR, ale o príprave nového volebného zákona sa nič nedozvedeli. Košický primátor R. Schuster priznal 3. februára, že pracuje na založení novej politickej strany s názvom Strana občianskeho porozumenia /SOP/, pričom ešte pred niekoľkými mesiacmi túto skutočnosť poprel, keď ju avizoval F. Mikloško ... Prezident SR M. Kováč vystúpil 4. februára v parlamente so svojou štvrtou, poslednou správou o stave republiky, ktorú opäť ignorovala vláda a poslanci vládnej koalície. Zdôraznil, že pre napredovanie štátu treba prekonať hlbokú polarizáciu slovenskej spoločnosti. V opakovanej voľbe prezidenta v NR SR získal Š. Markuš /SDK/ 37 hlasov a J. Hraško /SĎĽ/ 24 hlasov, kým na zvolenie ich bolo potrebných 90.

PROTI KONCENTRÁCIÍ MOCI

Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol 9. februára 1998, že zmarením minuloročného referenda boli porušené ústavné práva občanov /navrhovateľom bol podpredseda KDH I. Šimko/. Podľa garanta sekcie strán SDK pre poľnohospodárstvo I. Rosivala /DÚ/ sa finančne položilo počas Mečiarových vlád podstatne viac poľnohospodárskych družstiev ako za vlády J. Čarnogurského. Kresťanskodemokratické združenie poľnohospodárov Slovenska /KDZPS/ zorganizovalo 7. februára v Ružomberku seminár na tému Poľnohospodárstvo – dôležitý činiteľ rozvoja vidieka. Hovorca KDH pre školstvo M. Fronc prezentoval 11. februára stanovisko hnutia k prípadnému zavedeniu školného na vysokých školách. Podpredseda KDH M. Hort formuloval postoj kresťanských demokratov k návrhu zákona o samospráve vyšších územných celkov, keď podľa neho je vládny návrh karikatúrou demokracie. Poslanec KDH L. Pittner uviedol, že má informácie o tom, že viacerí politici HZDS si zaisťujú budúcnosť v zahraničí pre prípad prehratých volieb.

Rada SDK 12. februára rozhodla, že sa obráti na prezidenta republiky s podporou požiadavky podpredsedu KDH I. Šimka, aby určil nový termín referenda o priamej voľbe hlavy štátu, ktoré bolo vlni zmarené. Vo zvolenskom hoteli Poľana sa ukutočnil 14. februára prvý celoštátny reprezentačný Ples strán SDK, ktorý bol azda až príliš okázalý. Ďalšia zo série programových konferencií strán SDK, tentoraz na tému Národnostné menšiny – alternatíva SDK pre Slovensko, sa uskutočnila 16. februára. Kresťanskodemokratický zväz žien Slovenska /KDZZŠ/ usporiadal v ten istý deň seminár s názvom Rodina v ohrození. Zástupcovia parlamentných poslaneckých klubov HZDS, KDH, DÚ a SDE rokovali 18. februára bezvýsledne o voľbe prezidenta v NR SR. Prezident SR M. Kováč vyhlásil 19. februára referendum so štyrmi otázkami totožnými s otázkami v zmarenom referende na 19. apríla 1998. Podpredseda KDH a hovorca strán SDK M. Dzurinda vyzval premiéra V. Mečiara na priamu verejnú diskusiu o problémoch Slovenska.

V súvislosti s 50. výročím nástupu komunistického režimu vyhlásil 23. februára predseda KDH J. Čarnogurský, že hlavným nositeľom komunistických metód na Slovensku je po nežnej revolúcii HZDS. Poslanec hnutia L. Pittner predložil dokument „Účet komunistickej ideológii na Slovensku po Februári 1948“, ktorého obsahom bolo i vyčíslenie obetí režimu. Podpredseda KDH J. Figel' bol 24. februára opäť zvolený za predsedu Podvýboru Rady Európy pre medzinárodné ekonomické vzťahy. Za účasti predsedu o podpredsedov Kresťanskodemokratického hnutia sa konal 25. februára v bratislavskom PKO míting pri príležitosti 50. výročia Februára 1948. Programová konferencia strán SDK s názvom Otázky ústavy, ústavnosti a justície – alternatíva SDK pre Slovensko sa konala v Bratislave. V ten istý deň bol podaný na Ministerstve vnútra SR návrh na registráciu strany SDK, čo bolo preventívne opatrenie pre prípad prijatia avizovaného nového volebného zákona a v snahe vyhnúť sa prípadnému „ukradnutiu“ značky SDK.

Na návrh premiéra vymenoval 27. februára prezident M. Kováč nových ministrov – V. Tkáč /nahradil O. Keltošová/ a M. Cagalu /nahradil K. Česneka/. Združenie kresťanských lekárov a

zdravotníkov /ZKL a Z/ zorganizovalo 28. februára v Trenčíne seminár na tému Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR. Od 1. marca začalo Rádio Twist /reálny konkurent provládneho verejnoprávnemu rozhlasu/ vysielat' aj na východnom Slovensku. Vznikla Strana občianskeho porozumenia /SOP/ košického primátora a posledného komunistického predsedu parlamentu R. Schustera. V NR SR bol na návrh poslancov KDH M. Mikolášika a M. Gaľu prijatý zákon o zákaze klonovania ľudí.

Funkčné obdobie prezidenta M. Kováča sa skončilo 2. marca, v ten deň odovzdal kompetencie hlavy štátu vláde SR. Pred Prezidentským palácom protestovalo vyše 5000 občanov proti koncentrácii moci v rukách predsedu vlády. KDH poskytlo ústami podpredsedu hnutia V. Palka vyhlásenie, v ktorom sa okrem iného uvádza: „Michal Kováč bol prezidentom všetkých občanov štátu, dôstojne reprezentoval Slovensko a šíril dobré meno našej krajiny i ďaleko za jej hranicami. Preukázal zaniehanie v zápase o demokratický charakter Slovenska, vnášal prvok rozvážnosti na škodlivé javy v spoločnosti. Záujem o každodenné problémy občanov patril k neodmysliteľným črtám jeho politického pôsobenia. KDH vysoko oceňuje spôsob, akým si M. Kováč plnil povinnosti hlavy štátu“.

Vláda SR okamžite po prevzatí právomocí prezidenta zrušila 3. marca referendum vyhlásené na 19. apríla, odvolala 28 veľvyslancov a schválila amnestiu pre únoscov M. Kováča mladšieho a ministra G. Krajčího, ktorý zmaril referendum. Mládežníci strán SDK zorganizovali protestné zhromaždenie proti koncentrácii moci v jedných rukách. V druhom kole volieb prezidenta v NR SR 5. marca získal kandidát SDeL L. Ballek 49 hlasov a kandidát poslancu Kočnára M. Fogaš len 5 hlasov. KDH a ostatné strany SDK už svojho kandidáta nenavrhli, lebo ich prioritou bola priama voľba hlavy štátu všetkými občanmi.

Pod heslom „Proti vláde bezprávia, ktorá amnestuje sama seba! Za spravodlivosť!“ promptne zorganizovali strany SDK /najmä KDH/ míting na bratislavskom Námestí SNP, na ktorý prišlo úctyhodných 15 000 občanov. Moderoval ho I. Šimko, vystúpil na ňom J. Čarnogurský, za mladých SDK P. Muránsky, lídri ostatných strán SDK a na záver M. Dzurinda. Predseda KDH J. Čarnogurský zdôraznil, že „dnešné Slovensko nie je spravodlivou krajinou, veď páchatelia si sami udeľujú milosť.“ Podpredseda KDH a hovorca strán SDK M. Dzurinda odkázal vláde, že „už to má len za 203!“

ZA SPRAVODLIVÉ VOĽBY

Druhé zasadnutie Rady Kresťanskodemokratického hnutia po prešovskom sneme sa uskutočnilo 7. marca 1998. Rada schválila na návrh svojho sekretára M. Homolovej nový Rokovací poriadok Rady KDH. Riaditeľ administrácie P. Bobula predniesol výročnú správu o stave členstva hnutia. Ústredný tajomník M. Šrank uviedol správu o činnosti predsedníctva hnutia, podstatnými bodmi rokovania boli vnútropolitická situácia a príprava parlamentných volieb. Rada odporučila predsedovi hnutia, aby presadzoval v Rade SDK rozšírenie tém pripravovanej petície o tému vyjadrujúcu odpor proti prijatiu nedemokratického volebného zákona. Vyzvala k účasti na mítingu k 10. výročiu sviečkovej manifestácie a k podpore novej

petičnej akcie. Dôležité bolo schválenie postupu zostavovania poradia kandidátov hnutia pre voľby v roku 1998 a prijaté Vyhlásenie Rady KDH. V ňom sa konštatuje, že vláda V. Mečiara je rozhodnutá použiť akékoľvek prostriedky na udržanie svojej moci. Preto KDH vyzýva všetkých občanov, aby sa zapojili do petičnej akcie za spravodlivé voľby, priamu voľbu prezidenta a zamedzenie ústavnej krízy v SR. „Presadenie demokracie a vlády zákona je nevyhnutnou podmienkou pre nádej na lepší život všetkých občanov Slovenska,“ uvádza v závere Vyhlásenia Rady KDH.

Podpredseda KDH J. Figel' povedal 9. marca na margo odvolania 28 veľvyslancov, že časť verných poslancov HZDS bude týmito postami odmenená tak, ako iní boli odmenení v privatizácii. V tomto období došlo k citeľnému poklesu preferencií SDK, čo do istej miery spôsobil vznik SOP a orientácia TV Markíza na ňu. Už 10. marca vyjadrila Európska únia znepokojenie nad krokmi slovenskej vlády po prevzatí prezidentských právomocí. Predseda KDH J. Čarnogurský k tomu povedal: „Už z prvého demaršu EÚ malo pre vládu SR vyplynúť rezumé, aby zmenila svoju politiku. Pochybujem, že ju zmení aj pod vplyvom ostatného demaršu.“ Európsky parlament prijal 12. marca rezolúciu vyzývajúcu vládu SR a parlament na rešpektovanie právneho štátu a ľudských práv.

Podpredseda KDH V. Palko oznámil, že verejnoprávna STV pripravuje viacero diskreditačných filmov o lídroch KDH. Zväz výstavby pri KDH /ZV KDH/ usporiadal 12. marca seminár na tému Príprava a realizácia bytovej politiky na Slovensku. Kresťanskodemokratický zväz žien Slovenska /KDZŽS/ zorganizoval 16. marca seminár s názvom Mladí ľudia a šanca upevniť demokraciu. Na ústredí KDH sa stretli okresní a krajskí koordinátori strán SDK s manažérom volebnej kampane J. Paczeltom, kde boli informovaní o pripravovaných jarných aktivitách. V týždenníku Fakty bolo 18. marca publikované Vyhlásenie KDH k demaršu EÚ a stanovisko hnutia k vládnemu návrhu volebného zákona, ktoré sformuloval poslanec P. Hrušovský. Neúspešné bolo aj opakované druhé kolo voľby prezidenta v NR SR 19. marca, keď kandidát SDL L. Ballek obdržal len 50 hlasov. Vládny návrh volebného zákona prešiel 24. marca do druhého čítania, na čo predseda KDH reagoval: „Novela je zjavne namierená proti koalíciám. Nie ste schopní poraziť SDK, preto meníte zákon. Ubezpečujem vás, že SDK bude vedieť primerane reagovať.“ Na rokovaníach KDH a DÚ sa priklonili k názoru, že strany SDK by mali ísť do volieb ako jedna strana. Presne v deň 10. výročia sviečkovej manifestácie, teda 25. marca, sa podarilo stranám SDK zorganizovať čo do účasti občanov najmohutnejší míting od nežnej revolúcie na bratislavskom Námestí SNP. Bol to ohromný signál pre vládnu moc o sile opozície i varovanie pred ďalšími nedemokratickými krokmi a zároveň veľmi potrebné povzbudenie a dodanie sebavedomia pre demokratické sily. Heslo mítingu bolo „Dnes sú svetlom nádeje spravodlivé voľby“ a prišlo naň vyše 30 000 občanov. Týmto mítingom sa začala tiež petičná akcia za spravodlivé voľby, priamu voľbu prezidenta a zabránenie ústavnej krízy, pričom predsedom petičného výboru sa stal exprezident M. Kováč a hovorcom podpredseda KDH V. Palko. Na mítingu vystúpili lídri strán SDK a na záver jej hovorca M. Dzurinda. Nasledoval početný sprievod na Hviezdoslavovo námestie s tichou spomienkou pri zapálených sviečkach. Príprava,

propagácia, organizácia, zabezpečenie dopravy z celého Slovenska boli výsledkom obetavej práce predovšetkým členov KDH. Ešte pred samotným mítingom protestovalo pred parlamentom asi 400 komunálnych politikov /na čele s P. Kresánkom/ proti novelám zákonov o obecnom zriadení a o komunálnych voľbách pod heslom SOS samospráva.

Strany SDK usporiadali 26. marca v Košiciach míting s rovnakým posolstvom ako v deň predtým v hlavnom meste, na ktorom sa približne 7000 občanom prihovril podpredseda KDH a hovorca strán SDK M. Dzurinda. Predseda KDH oznámil, že v prípade ak SDK bude nútená ísť do volieb pod tlakom nespravodlivého zákona ako jedna strana, on z KDH nevystúpi, nebude kandidovať, avšak bude s plným nasadením pracovať pre úspech strán SDK. Podpredseda KDH J. Figel' to označil za „úžasné politické a štátnické gesto“. Denník Sme zverejnil 27. marca požiadavky petície a hovorca jej petičného výboru V. Palko oznámil, že už v prvý deň ju podpísalo 10 000 občanov. Odvolaného veľvyslanca SR pri Svätej stolici prijal na rozlúčkovej audiencii pápež Ján Pavol II.

Strany SDK sa 29. marca dohodli na rozhodovacom nechanizme /dosiaľ platil konsenzus/ v pomere 5 : 4 : 1 : 1 : 1 /KDH: DÚ: DS: SDS: SZS/, pričom v prípade rovnosti rozhoduje hlas lídra /stal sa ním M. Dzurinda/ a špecifikovali sa prípady, kedy sa rozhoduje kvalifikovanou väčšinou. Podpredseda KDH M. Dzurinda sa stal už lídrom /spojeným úsilím DÚ a časti KDH sa po mesiacoch dosiahlo, že ním nebude predseda KDH, hoci to velila logika/ a hovorcom sa stal novinár M. Lengyel. Združenie kresťanských pracovníkov kultúry /ZKPK/ usporiadalo 30. marca seminár s názvom Nemohli mlčať v zápase o demokraciu. Poslanec KDH G. Palacka povedal 31. marca na margo zníženia ratingu pre SR, že je to výsledok zlej a nekoncepčnej hospodárskej politiky vlády i rastúcej zadĺženosti Slovenska.

DO VOLIEB POD INOU ZNAČKOU

Predseda Konferencie biskupov Slovenska /KBS/ a banskobystrický sídelný biskup R. Baláž 1. apríla 1998 poďakoval exveľvyslancovi A. Neuwirthovi za mimoriadnu prácu a za reprezentáciu na česť Slovenska. Hovorca petičného výboru V. Palko oznámil 3. apríla, že petíciu strán SDK a MK už podpísalo vyše 100 000 občanov. V Poprade sa uskutočnil 4. apríla už štvrtý snem Klubu predstaviteľov miestnej samosprávy /KPMS/, teda komunálnych politikov za KDH, na ktorom sa zišlo takmer 300 reprezentantov asi 7500 komunálnych zástupcov KDH. Snem pod vedením podpredsedu KDH pre samosprávu M. Horta a predsedu KPMS P. Kresánka mal mobilizujúci charakter pred blížiacimi sa voľbami a vyjadril odpor voči vládou pripravovaným novelám zákonov o obecnom zriadení a o komunálnych voľbách. Ustanovujúci kongres SOP v Košiciach 5. apríla zvolil za predsedu R. Schustera.

Kardinálovi Dr. F. Kőnigovi a Dr. A. Neuwirthovi udelili 3. apríla na slávnostnom zasadnutí vedeckej rady Trnavskej univerzity v katedrálnom chráme sv. Jána Krstiteľa v Trnave čestné vedecké hodnosti doctor honoris causa. V treťom kole voľby prezidenta SR v parlamente získal kandidát HZDS M. Sečánsky 59 hlasov, kandidátka SDL' B. Schmőgnerová 43 hlasov a kandidát poslanca M. Kočnára Z. Šuška 5 hlasov, pričom strany SDK už svojho kandidáta

nenavrhl, nakoľko považovali za svoju prioritu priamu voľbu hlavy štátu. Už v priebehu mesiaca apríla sa na stránkach týždenníka Fakty rozprúdila diskusia o budúcnosti SDK, ktorú vlastne vyprovokoval podpredseda KDH I. Šimko, keď navzdory reálnemu životu, prirodzenému vývoju a politickej logike začal uvažovať o budúcej SDK ako o politickej strane. Predseda poslaneckého klubu KDH v parlamente F. Mikloško na to reagoval: „SDK je účelové zoskupenie strán, ktoré ako celok nemá a nemôže mať jednoznačné ideové zameranie.“

Deväť slovenských katolíckych biskupov napísalo 16. apríla otvorený list vláde SR a Národnej rade SR /uverejnený v týždenníku Fakty 29. apríla/, v ktorom vyjadrili vážne znepokojenie nad situáciou v štáte. Pomenovali rozdelenie spoločnosti politickou nenávisťou, rozorvanosť a nepokoj, k čomu prispievajú konkrétne pomenované javy pri správe verejných vecí, v zahraničnej oblasti a v morálnej oblasti. Biskupi v ďalšej časti listu ponúkajú možnosti ozdravenia situácie a žiadajú od vlády a parlamentu kroky, ktoré formulovali. Tento list vzbudil široký ohlas a s výnimkou politikov vládnej garnitúry sa stretol s veľkou podporou. Podpredseda KDH J. Figel' kritizoval 15. apríla národný program, ktorý vypracovala vláda SR pre plnenie podmienok EÚ, lebo má vážne obsahové a vecné chyby.

Tretie zasadnutie Rady Kresťanskodemokratického hnutia po prešovskom sneme sa konalo 18. apríla 1998. Rada na ňom schválila presné pravidlá postupu, akým určí poradie kandidátov hnutia pre parlamentné voľby. Vnútropolitickú situáciu uviedli predseda J. Čarnogurský a podpredseda M. Dzurinda, bod programu o vzťahu KDH a SDK v súvislosti s postupom pred voľbami zase podpredseda I. Šimko. Rada na tomto zasadnutí prijala viacero dôležitých rozhodnutí: schválila dodatok k Dohode o volebnej koalícii z 3. júla 1997 schválený Radou SDK, ďalej schválila rozhodnutie Rady SDK o vymenovaní M. Dzurindu za lídra SDK, splnomocnila Predsedníctvo KDH, aby po dohode s ostatnými stranami SDK upravilo technické a organizačné podrobnosti transformácie volebnej koalície SDK na volebnú stranu SDK pre prípad, že zákon znemožní spoločné podávanie kandidátnych listín koalíčnými stranami. Rovnako pre prípad prijatia spomenutého zákona Rada KDH súhlasila s tým, aby ňou navrhnutí kandidáti vo voľbách do NR SR v roku 1998 kandidovali za jasných podmienok na spoločnej kandidátnej listine volebnej strany „Slovenská demokratická koalícia“. Uvedené rozhodnutia sme citovali takmer doslovne, nakoľko boli neskôr viackrát spochybňované, či účelovo upravované tými, ktorí sa neskôr rozhodli pochovať KDH a vytvoriť z SDK chorú stranu namiesto zdravej koalície. Rada KDH ocenila pôsobenie A. Neuwirtha vo funkcii veľvyslanca SR pri Svätej Stolicy, jeho podiel na intenzívnom rozvoji vzťahov i jeho vytrvalú obranu slobody, demokracie a ľudskej dôstojnosti v živote slovenskej spoločnosti. Vyslovila mu úprimné poďakovanie.

Kresťanskodemokratické združenie pracovníkov vedy a školstva /KDZPVŠ/ zorganizovalo 25. apríla seminár na tému Rozvoj školstva a vedy – perspektíva pre mladých. Pod názvom Listy z podzemia sa uskutočnil 27. apríla seminár Združenie kresťanských pracovníkov kultúry /ZKPK/, na ktorý nadväzovala prezentácia vzácnej knihy Rudolfa Lesňáka s rovnakým názvom o kresťanských samizdatoch na Slovensku v rokoch 1945 – 1989 za účasti

osobností kresťanskej demokracie. Poslanec KDH J. Brocka porovnal 22. apríla programové vyhlásenie vlády so skutočnosťou v sociálnej oblasti, čím vládnej politike vystavil nelichotivé vysvedčenie. Volebný štáb strán SDK tvorený agentúrou J. Paczelta naplánoval na mesiace máj a jún veľkú sériu malých mítingov na vidieku, predovšetkým v obciach. Väčšina z nich sa stretla jednak s malým záujmom politikov strán SDK /ktorí na ne jednoducho nechceli chodiť, lídri KDH boli ešte najochotnejší/ a predovšetkým s minimálnym záujmom občanov. Ukázalo sa, že umelecká agentúra nie je schopná takéto veci zvládať a bude nutné spoľahnúť sa podstatne viac na stránicke štruktúry, ktoré už majú pre tieto aktivity cit a skúsenosti. Ku Dňu matiek, ktorý bol v tomto roku 10. mája, usporiadali kresťanskodemokratické kluby desiatky vydarených podujatí.

Predseda petičného výboru petície strán SDK a MK M. Kováč oznámil na tlačovej besede 12. mája, že predseda NR SR I. Gašparovič si nenašiel čas na to, aby prevzal petičné hárky so 440 000 podpismi. Hovorca petičného výboru V. Palko povedal, že „na Slovensku žijú státisíce občanov, ktorí nie sú apatickí, sú ochotní podstúpiť aj veľkú obeť, aby sa Slovensko vyvíjalo k lepšiemu.“ V dňoch 14. a 15. mája sa uskutočnil v Tatranskej Lomnici seminár Kresťanskodemokratického združenia ekológov Slovenska /KDZES/ na tému Ekológia východoslovenského regiónu.

PO VOEBÁCH SA VRÁTIME

Hovorca petičného výboru petície strán SDK a MK petície za priamu voľbu prezidenta, za spravodlivý volebný zákon a za zabránenie ústavnej kríze V. Palko /KDH/ odovzdal v Kancelárii NR SR 18. mája 1998 petičné hárky so 400 000 podpismi. Pre prehľadnosť uvedieme, že v prípade snahy o zabránenie ústavnej kríze išlo o návrh preniesť zákonne niektoré kompetencie prezidenta na predsedu NR SR pre situáciu, že post hlavy štátu nie je obsadený /najmä aby vláda mala komu podať demisiu/. Vyše tisíc komunálnych politikov protestovalo 19. mája pred Úradom vlády SR proti účelovej novele zákonov o obecnom zriadení a o voľbách do orgánov samosprávy pod heslom Za samosprávu.

Predstavitelia parlamentných strán 20. mája rokovali o prezidentskom kandidátovi neúspešne vďaka nechote vládneho HZDS pristúpiť na akýkoľvek kompromis. V ten istý deň bola v parlamente prijatá kontroverzná novela zákona o voľbách do NR SR, ktorá krátko pred voľbami menila pravidlá a bola účelovo namierená proti opozícii, najmä proti stranám SDK. Podpredseda KDH a líder SDK M. Dzurinda novelu zákona označil za diktát vládnej koalície voči opozícii. Podľa KDH novela diskriminuje volebné koalície, okliešťuje právomoci volebných komisií, obmedzuje informovanosť voličov a posilňuje zásahy štátnej správy. Podpredseda KDH M. Hort a poslanec P. Hrušovský konkrétne a vecne kritizovali vládny návrh zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí a miest.

Pod heslom „SK 21 – Zmluva s novou generáciou“ sa uskutočnila 23. mája konferencia mladých strán SDK. Podpredseda SDK I. Šimko na nej prezentoval názor, že novelou zákona o politických stranách po voľbách by bolo možné inštitucionalizovať SDK tak, aby strany v

nej združené nestratili svoju identitu. Znamenalo by to praktické formovanie toho spojenectva nie na báze reálneho stavu, ktorý prináša život, ale administratívnymi opatreniami. Jeden z lídrov DÚ J. Moravčík ešte vtedy hovoril o tom, že vhodnejšia forma postupu do volieb pre strany SDK je dvojkoalícia KDH – DÚ. Ako odozva na novelu volebného zákona zaniklo 25. mája MKDH a vznikla Strana maďarskej koalície /SMK/, v ktorej sa definitívne zlúčili dovtedajšie tri maďarské menšinové strany. Dobrí Slováci z HZDS a SNS tak dosiahli zomknutie, zjednotenie a posilnenie slovenských Maďarov ...

Na bratislavskom Hviezdoslavovom námestí demonštrovalo 28. mája vyše 800 zdravotníkov svoju nespokojnosť s krízovým stavom vo svojom rezorte. Prepukol nepríjemný škandál okolo podozrenia zo snahy o podplácanie novinárov zo strany agentúry spolupracujúcej s volebným štáбом SDK. V tomto období zaznamenal pokles preferencií SDK svoje dno, keď vo väčšine agentúr klesli až pod 20 %. Rovnako neúspešné ako predchádzajúce bolo aj štvrté kolo voľby prezidenta v parlamente 29. mája a bolo jasné, že tento parlament nie je schopný zvoliť hlavu štátu. Od začiatku júna sa naplno rozbíhal proces dotvorenia SDK na volebnú stranu. Predstavené bolo nové logo v tvare stužky so slovenskou trikolórou s piatimi odnožami symbolizujúcimi strany tvoriace SDK. Spustila sa reklamná kampaň pod ústredným heslom „Spolu za lepšie Slovensko“, ktoré bolo kompilátom dvoch starších hesiel KDH. Kampaň v tejto fáze bola zameraná na zdôraznenie skutočnosti, že už sa nepropagujú tzv. materské strany, ale tieto naplno podporujú volebnú stranu SDK. KDH nominovalo do Predsedníctva SDK všetkých svojich doterajších podpredsedov. Pre zaujímavosť dodávame, že všetci sa na čestné slovo dobrovoľne zaväzovali a zdôrazňovali, že v SDK budú vždy presadzovať záujmy KDH a budú rešpektovať rozhodnutia jeho orgánov. To, čo nasledovalo neskôr, bolo často v plnom rozpore s týmito tvrdeniami, akoby niektorí zabudli.

Predstavitelia SDK /M. Dzurinda/ a Únie živnostníkov, podnikateľov a roľníkov /ÚŽPR, P. Prokopovič podpísali 3. júna dohodou o vzájomnej spolupráci /P. Prokopovič sa dostal na zvoliteľné miesto na kandidátke SDK/. Z iniciatívy strán SDK sa uskutočnilo 4. júna rokovanie okrúhleho stola demokratických síl /SDK, SDL, SMK, SOP, KOZ, tretí sektor, mládežnícke organizácie/, na ktorom sa tieto zhodli na koordinácii pri obsadzovaní volebných komisií, príprave ústavného zákona o priamej voľbe prezidenta a o postoji ku komunálnym voľbám. J. Paczelt sa vzdal 5. júna vedenia volebného štábu SDK a Rada SDK to prijala, zrušená bola aj spolupráca s agentúrou A. Hostoveckej. Zdá sa, že celá aféra bola podcenená a odstúpenie prišlo oneskorene. Kresťanskodemokratické kluby z tretieho bratislavského okresu usporiadali 7. júna Deň detí vo Vrakunskom lesíku so súťažami, hudbou, hrami a opekaním. Predsedníčka Strany zelených na Slovensku /SZS/ Z. Tóthová oznámila 8. júna, že nebude kandidovať za SDK, aby tým zdôraznila, že podporou SDK vo voľbách strana zelených nezaniká. Delegáciu strán SDK /M. Dzurinda, J. Čarnogurský, E. Kukan/ prijali počas návštevy Poľska 8. a 9. júna najvyšší poľskí ústavní činitelia.

Štvrté zasadnutie Rady Kresťanskodemokratického hnutia po prešovskom sneme bolo najmä z dôvodu volieb kandidátov za hnutie na kandidátku SDK pre parlamentné voľby výnimočne až dvojdné, konalo sa 13. a 14. júna 1998. Rada schválila poradie 61 kandidátov z hnutia,

pričom prvé miesta obsadili M. Dzurinda, F. Mikloško, I. Šimko, J. Figel', V. Palko, M. Hort, L. Pittner, J. Brocka, P. Hrušovský, M. Fronc, G. Palacka, P. Vrzdák, A. Záborská, J. Slaný, M. Sabolová, M. Mikolášik atď.. Všetkým /vtedy/ bolo celkom jasné, že títo ľudia dočasne a len formálne vystúpia z KDH, vstúpia na krátky čas do účelovej volebnej strany SDK a po voľbách sa zase vrátia „domov“ do KDH, pričom však SDK /ako koalícia/ zostane jediným subjektom vo vláde i parlamente, jej politiku budú určovať strany, ktoré ju tvoria. Všetci tiež schvaľovali a kvitovali rozhodnutie predsedu KDH J. Čarnogurského nekandidovať za poslanca, aby svojím neopustením radov KDH bol symbolom toho, že na existencii hnutia sa podporou SDK nič nemení. Rada na tomto zasadnutí schválila pravidlá pre nastupovanie náhradníkov do NR SR. Namiesto kandidujúcich členov Predsedníctva KDH rada obsadila ich miesta krajskými tajomníkmi, aby tento orgán zostal funkčný. Rada prijala tiež politické Vyhlásenie Rady KDH v štyroch bodoch. V ňom zdôrazňuje podporu hnutia pre SDK vo voľbách, ďalej podporu osobe lídra SDK M. Dzurindu a odsudzuje brutálne napadnutie svojho člena V. Horáka z Holíča.

ZA ZMENU NA SLOVENSKU

Mládežníci strán SDK zorganizovali 13. júna na Námestí slobody v Bratislave Laserovú show /s výdatným prispením KDMS/ za účasti asi 3000 ľudí, na ktorej vystúpili i J. Čarnogurský a M. Dzurinda. Podpredseda KDH a líder SDK M. Dzurinda vystúpil podľa dohody 15. júna z KDH a stal sa prvým členom SDK /koho by vtedy napadlo, že je to vlastne definitívne?!. Podpredseda KDH I. Šimko vo svojom príspevku v týždenníku Fakty 17. júna tvrdil, že SDK nie je strana na jedno použitie, ale je to „nová politická kvalita“, že SDK už „žije vlastným životom“ a bude „definovať svoj vzťah k materským stranám“, čím sa odtrhol od reality a praxe.

V dňoch 19. a 20. júna realizovalo KDH v Žilinskom kraji volebné cvičenie členov okrskových a okresných volebných komisií, na ktorom sa zúčastnilo vyše 700 ľudí. Hnutie pripravilo veľký projekt paralelného sčítania volebných výsledkov, aby tým zabránilo ich manipulácii. Vedúcim tohoto cvičenia bol P. Hrušovský, počas samotných volieb tejto akcii pre celú SDK šéfoval P. Abrhan. V júnovom prieskume verejnej mienky agentúry MVK mala SDK len 18,4 %, kým HZDS až 26,9 %, SOP 13,5 % a SDE 11,2 % podporu. Expremiér J. Moravčík sa rozhodol nevystúpiť z DÚ, čiže nekandidovať za SDK, bol preto poverený vedením DÚ.

Predseda petičného výboru petície za priamu voľbu prezidenta, spravodlivý volebný zákon a zabránenie ústavnej kríze M. Kováč oznámil 25. júna, že petíciu podpísalo celkom 491 356 občanov XXVII. celoslovenská porada tajomníkov KDH, ktorá sa uskutočnila 25. júna v Urminciach /pri Topoľčanoch/, bola významná tým, že sa na nej zúčastnil aj líder SDK M. Dzurinda, aby osobne vyzval k pomoci a spolupráci štruktúru hnutia. K rozhodnutiu, že pri organizácii verejných podujatí, koordinácii výjazdov a distribúcii materiálov je potrebné obrátiť sa predovšetkým na stranickú štruktúru KDH prispela zlá skúsenosť z prenechania týchto aktivít na agentúru, ale i alarmujúci pokles preferencií SDK. Ukázalo sa, že po

„nástupe“ KDH sa veľa vecí pohlo dopredu. Spomeňme tiež, že 27. júna definitívne zanikla KSÚ, keď jej predseda V. Oberhauser dostal zvoliteľné miesto na kandidátke SNS a funkciu podpredsedu SNS, čím sa takto trápne skončil celý smutný proces odtrhnutia sa istej skupiny od KDH v roku 1992.

Centrum pre európsku politiku /CEP/ zorganizoval 29. júna prednášku amerického neokonzervatívneho filozofa slovenského pôvodu M. Novaka na tému „Amerika objavila Európu.“ Kresťanskodemokratický zväz žien Slovenska usporiadal v dňoch 29. a 30. júna seminár s názvom Sociálno-ekonomické napätie v Európe. Poslanec KDH I. Šimko podal 30. júna v mene opozičných poslancov podnet na Ústavný súd SR na preskúmanie ústavnosti novely volebného zákona. Keď sa strany SDK nedokázali dohodnúť na novom manažérovi volebnej kampane, rozhodli, že volebný štáb povedie politik – jeden z lídrov DÚ Ľ. Černák. Ten zvolil /aspoň z pohľadu ľudí v KDH, ktorí už mali skúsenosti z vedenia volebnej kampane/ zvláštny systém práce štábu, keď štáb nikdy nezvolal, prehľad o celej kampani mal len on a len on komunikoval s ľuďmi zodpovednými za jednotlivé úseky. To jednak neupevnilo dôveru a jednak to zhoršilo koordináciu a komunikáciu, lebo na otázky ľudí z regiónov o iných aktivitách sa im nevedelo odpovedať. Ďalším problémom bolo to, že okolo mohutného tlačového oddelenia sa motalo množstvo ľudí v bielych košeliach a krikľavých kravatách, ktorí však neboli ochotní pomôcť v ničom inom, po voľbách sa ocitli na „teplých“ miestach na ministerstvách. Uvedené veci boli pre pracovitých a obetavých ľudí z KDH prekvapujúce. KDH dostalo za úlohu v kampani koordináciu výjazdov lídrov, organizáciu podujatí a distribúciu materiálov, pričom hlavným zodpovedným bol ústredný tajomník M. Šrank. Už od 1. júla boli v denníku Sme pravidelne uverejňované informácie o pripravovaných akciách SDK. Boli to na jednej strane podujatia zorganizované stranami SDK, ale aj akcie najrôznejšieho charakteru s početnejšou účasťou občanov, ku ktorým sa lídri SDK pripájali. Treba povedať, že ich bolo veľké množstvo a na rozdiel od jarnej skúsenosti, politici už skutočne „lietali.“ Bratislavskí kresťanskí demokrati zorganizovali 1. a 2. júla podpisovanie petície za kandidatúru SDK vo voľbách, čo sa v týchto dňoch robilo i v okresných mestách. Podpisy sa tiež notársky overovali, získalo sa ich podstatne viac než vyžadoval zákon, pričom azda 80 % z nich získali funkcionári KDH. NR SR schválila 1. júla novelu o komunálnych voľbách, ktorý si vládne strany opäť „ušili na svoju mieru.“ M. Dzurinda novelu označil za krok späť a ďalší zo série nedemokratických zákonov Mečiarovej vlády. Opozícia podala podnet na Ústavný súd SR.

Ustanovujúci Kongres SDK sa uskutočnil 4. júla v Trnave, aby ukončil proces splnenia všetkých formálnych náležitostí pre vstup do volieb. Členmi strany SDK sa stalo 150 kandidátov, ktorí za predsedu zvolili M. Dzurindu /KDH/, za podpredsedov J. Langoša /DS/, E. Kukana /DÚ/, J. Volfa /SDSS/ a A. Juriša /SZS/. Prijatá bola dohoda medzi SDK a jej piatimi materskými stranami o podpore vo voľbách a volebný program vo forme 10 – bodovej Zmluvy s občanmi Slovenska. Strana SDK pozostávala z piatich platforiem: kresťanskodemokratickej /KDH/, liberálnej /DÚ/, konzervatívno – liberálnej /DS/, sociálnodemokratickej /SDSS/ a zelenej /SZS/. Čaro bolo v tom, že každý vedel, že SDK je

koalíciou piatich demokratických strán, ktorá sa kvôli perfídnemu Mečiarovmu volebnému zákonu musí na chvíľu tváriť ako politická strana. M. Dzurinda na kongrese povedal: „SDK je najjasnejšou a najsilnejšou alternatívou súčasnej vlády. Cieľom SDK je vyhrať voľby a urobiť na Slovensku jasnú pozitívnu zmenu pre jeho občanov.“ Ďalej predseda SDK zdôraznil: „My nehovoríme, že ani doľava, ani doprava, ale dopredu.“ Predseda KDH J. Čarnogurský vyhlásil: „V zápase o slobodu a demokraciu na Slovensku musia ísť dnes bokom všetky osobné a stranické záujmy. Slovensko potrebuje zmenu a my ju uskutočníme!“

PREDVOLEBNÉ LETO

Predseda parlamentného poslaneckého klubu KDH F. Mikloško navrhol 6. júla v NR SR, aby STV počas predvolebnej kampane nevysielala vnútropolitické komentáre, návrh však nebol prijatý. Je faktom, že STV v tomto období robila masívnu a bezostyšnú kampaň pre HZDS. Dlhoročný predseda a tajomník KDH v okrese Prešov P. Vrzdák sa stal od 7. júla vedúcim kancelárie SDK v Bratislave. Poslanec KDH v NR SR L. Pittner vyhlásil pri prerokovávaní Správy o stave zákonnosti a o činnosť prokuratúry za rok 1997 8. júla 1998, že: „Naša republika sa stala práčkou špinavých peňazí a táto vláda zlyhala v boji s organizovaným zločinom.“ Bývalý podpredseda KDH J. Figel' bol zvolený za podpredsedu parlamentnej frakcie Európskej ľudovej strany /EPP/ v Parlamentnom zhromaždení Rady Európy. Kandidát HZDS O. Tomeček získal 9. júla v piatom kole voľby prezidenta v NR SR 86 hlasov. Predseda vlády SR V. Mečiar predniesol 10. júla v parlamente odpočet plnenia programového vyhlásenia vlády, po ktorom vládne strany zablokovali návrh M. Dzurindu /SDK – KDH/, aby sa k nemu mohli vyjadriť poslanecké kluby, v reakcii na to opoziční poslanci opustili rokovaciu miestnosť.

V prázdninovom období usporiadal týždenník Fakty letnú súťaž pre čitateľov s názvom Zvoľte si vládu sami. Zväz dopravy KDH uskutočnil 5. národnú púť pre zdravotne postihnutých zo Slovenska do Lúrd. Zväz kresťanských lekárov a zdravotníkov /ZKL a Z/ vypracoval program zdravotnej politiky KDH, Kresťanskodemokratické združenie poľnohospodárov Slovenska /KDZPS/ spracovalo Agrárny program KDH a Kresťanskodemokratické združenie ekológov /KDZES/ predstavilo odborný materiál pre KDH Rozvoj turizmu v SR. Združenie kresťanských pracovníkov kultúry /ZKPK/ usporiadalo niekoľko podujatí pri príležitosti výročí udalostí a osobností z oblasti kresťanskej kultúry. Viacero dôležitých programových konferencií a praktických školení /napr. pre členov volebných komisií/ zorganizovala Nadácia Antona Tunegu /NAT/. V lete roku 1998 kresťanskí demokrati pokračovali v usporadúvaní netradičných zábavno – športových podujatí, na ktoré prepožičali značku SDK s ohľadom na blížiacu sa voľbu. Spomeňme z nich len niektoré: 6. júna v Lehote pod Vtáčnikom, 20. júna v Trenčianskych Bohuslaviciach, 5. júla vo Veľkých Lovciach, 12. júla v Okoličnom, 18. júla v Kováčovej, 19. júla vo Veľkom Krtíši a v Poltári, 26. júla v Brezne, 2. augusta v Poprade, 16. augusta v Ľubici, či 30. augusta v Šintave.

NR SR zabránila 14. júla ústavnej kríze, keď prijala ústavný zákon o prenose niektorých prezidentských právomocí. Poslanca KDH L. Pittnera oblihal 16. júla neznámy páchatel' páchnucou tekutinou. Predseda SDK M. Dzurinda odštartoval 17. júla v Žilinskom kraji jednu z najdôležitejších a najznámejších súčastí predvolebnej kampane SDK – cyklistickú túru so zastávkami v obciach a mestách. Sprevádzali ho mládežníci B. Orava /KDH/ a M. Urmanič /DÚ/. Poslanec KDH J. Brocka povedal 20. júla, že nezamestnanosť sa znižuje inou politikou než akú robí vláda a pomenoval kroky, ktoré tomu bránia. Kompletná kandidátka listina SDK bola publikovaná v denníku Sme 23. júla. Prvé zasadnutie Ústrednej volebnej komisie /ÚVK/, ktorej členom za SDK bol J. Čarnogurský, sa konalo 24. júla. HZDS spustilo petičnú akciu za vypísanie referenda o neprivatizovaní energetických podnikov. Dzurindova cyklotúra sa vydala do Trenčianskeho kraja. Predseda SDK M. Dzurinda zverejnil 29. júla svoje majetkové priznanie a k rovnakému kroku vyzval premiéra V. Mečiara. Pravidelné letné stretnutie kresťanskej mládeže v Mýte pod Ďumbierom organizované KDMS a horehronským KDH sa stalo súčasťou kampane SDK.

V závere cyklotúry M. Dzurindu v Trnavskom kraji 1. augusta vívalo v centre krajského mesta 200 – členný pelotón vyše tisícky ľudí. Bývalý prezident SR M. Kováč prijal ponuku podporiť SDK v kampani, čím sa pripojil k celej plejáde osobností. Legendárny hokejista P. Šťastný vyjadril tiež 7. augusta podporu SDK, lebo Slovensko potrebuje zmenu a on dôveruje skupine ľudí v SDK, ktorých pozná. Ústredná volebná komisia vyžrebovala volebné čísla, SDK dostala „symbolickú osmičku“, do volieb pôjde 17 strán. Cyklistický pelotón SDK navštívil 9. augusta Banskobystrický kraj. HZDS podalo 10. augusta návrh na zrušenie registrácie SDK pre voľby, lebo má v názve „koalícia“ a údajne preto nie je stranou. I. Šimko /SDK – KDH/ zareagoval: „HZDS sa chce zbaviť svojho súpera mimo volieb.“ Štvrté zasadnutie Demokratického stola sa konalo 13. augusta. Najvyšší súd SR zamietol 14. augusta návrh HZDS a potvrdil platnosť registrácie SDK do volieb. Cyklotúra pokračovala v Košickom a v Prešovskom kraji, do Prešova dorazil 700 – členný pelotón. V TV Markíza sa 18. augusta začali spory o výkon majetkových práv medzi spoločnosťami Gamatex a Markíza Slovakia, ktoré mali politické pozadie s cieľom ovládnuť toto významné mienkotvorné médium. Zastupujúci prezident, premiér V. Mečiar vyhlásil referendum o neprivatizovaní strategických podnikov na termín parlamentných volieb. Združenie kresťanských pedagógov Slovenska /ZKPS/ zorganizovalo vo Svite v dňoch 17. až 22. augusta seminár s názvom Európske spoločenstvo – pluralizmus foriem vzdelávania. Nemožno zabudnúť na to, že veľmi pozitívnu úlohu pred parlamentnými voľbami v roku 1998 a veľký kus práce pre ich regulárnosť urobili rôzne občianske združenia, nepolitické inštitúcie a mimovládne organizácie, ktoré vyzývali k účasti na voľbách a poskytovali potrebné informácie občanom.

Na rokovaní 5. Demokratického stola 24. augusta sa jeho účastníci dohodli na koordinácii kontroly regulárnosti ich priebehu volieb. Podľa výsledkov ankety čitateľov týždenníka Fakty by sa premiérom mal stať M. Dzurinda /SDK – KDH/, zo 17 členov vlády by bolo 8 z KDH, 6 z DÚ, 2 z SDE a jeden z DS.

VOEBY '98 – SLOVENSKO CHCE ZMENU

Zákonom stanovená predvolebná kampaň sa začala 26. augusta, ale verejnoprávna STV ju robila pre HZDS už dávno predtým. Kampaň najpopulárnejšej strany – HZDS – bola neuveriteľne okázalá a drahá. Bol to veľkolepý nominačný snem na trnavskom štadióne, či drahé návštevy zahraničných hviezd pri otváraní diaľničných úsekov. Neostýchali sa plne zneužívať verejnoprávne médiá, ba aj štátnu správu. Napokon to, zdá sa, tentokrát už s arogantnou nabubrelosťou prehnali. Predvolebná kampaň hlavného opozičného zoskupenia – SDK – bola koncipovaná jednak odlišne od vládneho súpera, ale aj inak než by ju viedli kresťanskí demokrati. Hlavné heslo kampane, SDK – skutočná šanca na zmenu, bolo zvolené dobre, lebo vystihovalo podstatu. Televízna, rozhlasová i letáková časť kampane sa sústredila okrem zdôraznenia potreby zmeny na prezentáciu osobností podporujúcich túto zmenu /L. Chudík, P. Šťastný, M. Kováč, humoristi/ a využívala šikovné spojenie volebnej osmičky s historickým odkazom tzv. osmičkových rokov. Agentúry zabezpečujúce túto časť v zásade úlohu zvládli, hoci mnohé sa dalo urobiť rozumnejšie. Sortiment propagačných materiálov bol príliš široký a boli zbytočne nákladné, na tieto veci nemali ľudia z KDH žiadny vplyv a o tejto časti kampane neboli ani dostatočne informovaní. Bolo na škodu, že od strán SDK sa už vtedy vyčlenila úzka skupina lídrov, ktorí neboli ochotní užšie informovať a komunikovať so stranami, najmä s KDH. Najmä o finančnej stránke vedeli azda len traja ľudia... Tieto skutočnosti vzájomnú dôveru určite neprehlbili, práve naopak.

Ľudia z Kresťanskodemokratického hnutia dostali za úlohu zabezpečovať najťažšiu a najpracnejšiu časť kampane: koordináciu a organizáciu mítingov a výjazdov, distribúciu propagačných materiálov a paralelné sčítanie hlasov. Rozdiel oproti ponímaniu týchto vecí KDH a vedením štábu bol v tom, že štáb SDK nemal záujem robiť mítingy v obciach a dostať sa do nich a vlastne „klasické“ mítingy sa už nerobili vôbec. Boli to vlastne zábavné programy plne v réžii humoristov a umelcov, na ktorých boli politici iba predstavení. Tieto podujatia sa konali v okresných a krajských mestách, typické „presviedčacie“ stretnutia na dedinách vedenie kampane nechcelo. Pri distribúcii materiálov vedenie štábu nemalo záujem o systematické rozdelenie na okresy, ale o rozdávanie popri lídroch. KDH dalo do kampane SDK všetko: ľudí, energiu, prácu, peniaze a na rozdiel od iných aj nezištnú obetavosť. Tak v regiónoch ako i v centrále odtiahli kresťanskí demokrati najmenej viditeľnú, ale najťažšiu prácu. Dôležitú úlohu zohral i leták „KDH volí SDK“ so stručnou výzvou J. Čarnogurského, aby priaznivci KDH podporili SDK.

Štartovný míting kampane strán SDK sa konal 26. augusta na námestí vo Zvolene. Výbornú úroveň a vysokú účasť ľudí mali krajské mítingy 7. septembra v Žiline, 8. septembra v Trenčíne, 9. septembra v Trnave, 13. septembra v Košiciach, 14. septembra a v Nitre, 16. septembra v Banskej Bystrici a vyvrcholením boli podujatia 21. septembra v Prešove a 22. septembra v Bratislave. Boli plne v réžii umelcov, J. Čarnogurský /KDH/ aj Moravčík /DÚ/ zdôraznili podporu svojich strán pre SDK, vystúpili osobnosti, predstavili sa lídri na čele s M. Dzurindom. Podobne bolo koncipovaných i 70 okresných mítingov.

Podľa prieskumu verejnej mienky agentúry MVK ešte z 10. septembra by HZDS získalo 28,2 %, SDK 23 %, SOP 15,3 %, SDE 12,6 % hlasov. Zväz dopravy KDH a Kresťanskodemokratické združenie ekologov Slovenska usporiadali spoločne 4. septembra seminár s názvom Riešenie dopravných problémov v najväčších aglomeráciách Slovenska. Združenie kresťanských pracovníkov kultúry /ZKPK/ usporiadalo v dňoch 9. až 11. septembra v Spišskom Podhradí seminár na tému Pluralita v oblasti kultúrnej, spoločenskej a politickej. Konferencia biskupov Slovenska /KBS/ vyzvala 13. septembra veriacich, aby išli voliť. Zástupcovia KDH a DÚ v Bratislave sa dohodli, že ich kandidátom na post primátora bude J. Moravčík. Dramatické udalosti v TV Markíza sa začali 15. septembra, kedy spoločnosť Gamatex obsadila jej priestory. STV vystupňovala svoju kampaň v prospech HZDS diskreditáciou a ohováraním opozičných politikov, najmä z KDH. Vyše 5000 občanov vrátane opozičných lídrov prišlo 16. septembra podporiť TV Markíza, aby mohla šíriť pravdivé a necenzurované správy. Celá táto aféra sa otočila proti HZDS a v nasledujúci deň Gamatex opustil priestory televízie. Predstavitelia KDH podali 18. septembra trestné oznámenie na STV pre jej absurdnú ohováračskú kampaň.

Ďalšia z originalít SDK – parný vlak – vyštartoval 18. septembra z Košíc, na ceste do Bratislavy sa zastavil v 19 mestách. Skutočne triumfálna svojou mohutnosťou bola bratislavská etapa cyklotúry M. Dzurindu s P. Šťastným 20. septembra. Záverečným dňom predvolebnej kampane bol 22. september, kedy mala SDK míting na Námestí SNP v Bratislave. Okrem lídrov SDK na ňom vystúpili M. Kováč, L. Chudík, P. Šťastný, J. Čarnogurský, M. Dočolomanský, R. Piško, Š. Skrúcaný atď.. Predseda KDÚ – ČSL J. Lux náhle 24. septembra rezignoval na všetky svoje funkcie z dôvodu zistenia, že trpí chronickou formou leukémie.

Parlamentné voľby sa konali 25. a 26. septembra 1998, pričom popri nich úplne zaniklo referendum o neprivatizovaní energetických podnikov z vládnej dielne, ktoré bolo napokon neplatné pre nezáujem voličov. Formálnym víťazom volieb do NR SR sa stalo HZDS s 27 % hlasov. Zaznamenalo jasný pokles a pre samotných jeho šéfov to bol šokujúco slabý výsledok. Faktickým víťazom volieb však bola pestrofarebná opozícia, lebo bolo jasné, že HZDS a SNS nemôžu získať dostatočnú silu v parlamente. Účelové spojenectvo demokratických síl – SDK – získala 26,3 % hlasov, čo bolo o 6 % menej ako mali jej strany v čase jej vzniku, teda očakávaný efekt „veľká kopa pýta viac“ sa vôbec nedostavil. Tento výsledok možno považovať za úspech len z toho pohľadu, že to bolo viac ako ukazovali prieskumy počas polročného obdobia pred voľbami. Vo finiši sa podarilo SDK strhnúť na svoju stranu časť prívržencov SOP. Jednoznačne výrazný úspech dosiahla vo voľbách SDE ziskom 14,66 % hlasov, keď je jasné, že získala späť voličov ZRS z predchádzajúcich volieb /ZRS sa nedostalo už do NR SR/. Strana maďarskej koalície /SMK/ získala 9,12 %, čo je mierne pod jej optimum. Veľmi spokojná bola právom po voľbách SNS, ktorá ziskom 9,07 % pravdepodobne ukradla nejaké percento priateľom z HZDS. Istotne viac ako konečných 8,01 % očakávala nevýrazná SOP. Ostatné strany sa do NR SR nedostali. Len SDE a SNS boli naozajstnými stranami, ostatní boli rôznofarebnými zmiešaninami viacerých prúdov.

Výsledok parlamentných volieb v roku 1998 bol jasný: Slovensko chce zmenu vlády, zmenu štýlu vládnutia, lebo politické sily stojace proti dovtedajšej vláde získali v parlamente ústavnú väčšinu.

OPÄŤ VO VLÁDE?

Už dávnejšie sme spomenuli, že po formálnej transformácii dobrej koalície SDK na volebnú stranu SDK vynútenej nedemokratickým a účelovým volebným zákonom dochádzalo /najskôr takmer neviditeľne a v maličkostiach/ k tomu, že niektorí vyslanci KDH v Predsedníctve SDK nie vždy presadzovali záujmy a program svojho hnutia. Veľmi príznačná udalosť sa odohrala ešte v čase očakávania volebných výsledkov vo večerných hodinách 26. septembra, kedy Predsedníctvo SDK rozhodlo, že pri rokovaní o zostavení novej vlády nebude v delegácii SDK J. Čarnogurský. F. Mikloško bol z toho /a nielen on/ rozčarovaný: „Práve M. Dzurinda dal pri vzniku SDK čestné slovo, že bude rešpektovať rozhodnutia KDH. Ja tých chlapcov nechápem. Len aby nás za to Pán Boh nepotrestal a nakoniec sme ešte neprehrali.“ Za J. Čarnogurského nehlasovali ani niektorí reprezentanti KDH!

Na rokovaní ôsmeho Demokratického stola 27. septembra ocenili jeho účastníci regulárny priebeh volieb a opozičné strany vyjadrili vôľu zostaviť spolu vládu na štyri roky. Nasledovali dni a týždne intenzívnych rokovaní, na ktorých sa KDH priamo nepodieľalo, jeho zástupcovia v SDK ho nedostatočne a oneskorene informovali, a tak o rozhodujúcich politických dohodách sa strana, ktorá sa najvýraznejšie zaslúžila o zmenu, dozvedala iba z médií...

Prvé povolebné a piate zasadnutie Rady Kresťanskodemokratického hnutia po prešovskom sneme sa uskutočnilo 3. októbra za účasti lídrov SDK nominovaných kresťanskou demokraciou. Obsahovo sa venovala analýze volebných výsledkov, ďalším postupom z nich vyplývajúcim, prípravou komunálnych volieb a vyhlásila tiež konkurz na miesto konania snemu v apríli budúceho roka spolu so stanovením delegačného kľúča pre okresné centrá hnutia. Rada KDH uložila kresťanskodemokratickým klubom uskutočniť členské zhromaždenia do 31. decembra 1998 a okresným centrami usporiadať okresné snemy hnutia do 14. marca 1999. V ďalšom rada uložila predsedníctvu spracovanie analýzy volebných výsledkov i priebehu predvolebnej kampane. Požiadala zvolených poslancov NR SR z KDH, aby pomáhali pri riešení problémov v regiónoch a zúčastňovali sa na zasadnutiach okresných rád KDH. Rada nezabudla poďakovať voličom za podporu SDK a členom i priaznivcom KDH za aktívnu účasť pred i počas volieb. Na rokovaní sa zúčastnilo i 16 poslancov z KDH zo 42 poslancov celej SDK. Predseda SDK M. Dzurinda poďakoval kresťanskej demokracii za veľký príspevok k úspechu SDK. Predseda KDH J. Čarnogurský zdôraznil, že KDH musí pretrvať ako jedna zo stálic na slovenskej politickej scéne. Čestný predseda hnutia A. Neuwirth povedal, že KDH prepožičalo svoju silu SDK, aby dosiahlo vytýčený cieľ, čím vystihlo požiadavku spoločnosti po väčšej pluralite a širšej zhode. Teraz označil za jednu z hlavných úloh KDH formovať svojich členov tak, aby boli silní počtom aj morálne. Rada KDH podporila vstup SMK do vlády, J. Čarnogurský k tomu povedal: „Občania maďarskej národnosti sú riadnymi občanmi SR a nemôžu mať pocit, že sú druhoradými občanmi.“ Na

rokovaní boli dohodnuté priority KDH pri zostavovaní vlády, medzi ktorými bola požiadavka, aby M. Dzurinda bol premiérom, J. Čarnogurský a L. Pittner ministrami a pod..

HZDS poverilo 4. októbra J. Smereka vedením rokovaní o zostavení vlády. SDE považovala za vhodnejšiu trojkoalíciu bez SMK a bola najväčšou brzdou zostavovania vlády. M. Dzurinda si 6. októbra oholil fúzy, lebo prehral stávkou, že SDK vyhrá voľby i formálne. U predsedu NR SR sa stretli 8. októbra zástupcovia parlamentných strán. Predseda KDH J. Čarnogurský a bývalý podpredseda hnutia M. Hort kritizovali zákon o komunálnych voľbách, ktorý vrátil SR pred rok 1989 a zavádza princíp „relatívny víťaz berie všetko.“ Predseda NR SR I. Gašparovič poveril 9. októbra J. Smereka /HZDS/ zostavením vlády, ale okrem SNS nebola žiadna iná strana ochotná ísť s HZDS do vlády. Ústavný súd SR vydal 15. októbra nález, že komunálne voľby vyhlásené na 13. a 14. november nie sú vykonateľné v súlade s Ústavou SR. Poslanec P. Hrušovský bol za SDK poverený viesť rokovania o kreovaní orgánov parlamentu.

Kresťanskodemokratické združenie poľnohospodárov Slovenska /KDZPS/ zorganizovalo 22. a 23. októbra v Ružomberku seminár o súčasnom stave poľnohospodárstva na Slovensku. Združenie kresťanských pracovníkov kultúry /ZKPK/ usporiadalo 28. októbra v Trnave seminár na tému Etické systémy v dejinách a ich vplyv na medziludské vzťahy. Zjazd SDE vo Zvolene 24. októbra rozhodol o vstupe strany do vládnej koalície s SDK, SMK a SOP a ukončil tým niekoľkotýždňové vajatanie tohto subjektu. Predsedovia SDK /M. Dzurinda/, SDE /J. Migaš/, SMK /V. Bugár/ a SOP /R. Schuster/ podpísali konečne 28. októbra dohodu o vytvorení vládnej koalície.

M. Dzurinda /SDK – KDH/ pri tejto príležitosti povedal: „Chcel by som k naplneniu tejto dohody prizvať aj ostatné politické sily spoločnosti, ako aj všetkých občanov SR. Nech nám na tejto ceste, na ktorú sme odhodlaní sa vydať, všetkým Pán Boh pomáha.“ Súčasťou dohody bola i podpora R. Schustera na funkciu prezidenta. Bolo veľkou chybou, že M. Dzurinda tieto veci nekonzultoval so stranami SDK /najmä s KDH/, tak vlastne len cez médiá „odkázal“ svojej strane, koho má podporovať na post hlavy štátu, nevysvetlil pritom prečo a ako k tomu došlo. Došlo k viacerým nomináciám ľudí zo strán tvoriacich SDK bez toho, aby o tom tieto strany boli informované, nielen aby to ešte bolo s nimi konzultované. Takýmto spôsobom sa musela dôvera oslabovať.

Predsedom NR SR sa stal 29. októbra J. Migaš /SDE/, podpredsedami potom P. Hrušovský /SDK – KDH/, V. Bugár /SMK/, I. Presperín /SOP/ a M. Andel /SNS/. Poslaneckých funkcií sa vzdali P. Dvorský /SOP/ a V. Mečiar /HZDS, postúpil I. Lexa/. Predseda NR SR J. Migaš v zastúpení prezidenta SR vymenoval 30. októbra 1998 novú vládu SR na čele s jej predsedom M. Dzurindom /SDK – KDH/. Podpredsedami vlády sa stali Ľ. Fogaš /SDE/, I. Mikloš /SDK – DS/, P. Hamžík /SOP/ a P. Csáky /SMK/. Medzi pätnástimi ministrami bolo päť z SDE, dvaja z SMK, jeden z SOP, štyria z SDK – DÚ a traja z SDK – KDH. Z radov Kresťanskodemokratického hnutia vzišli okrem premiéra ministri J. Čarnogurský /spravodlivosť/, L. Pittner /vnútro/ a G. Palacka /doprava/. Nová vláda rozhodla hneď na

svojom prvom zasadnutí 31. októbra o presune komunálnych volieb. Prvým menovaným štátnym tajomníkom sa stal J. Figel' /SDK – KDH/ v rezorte zahraničných vecí. Vláda čoskoro zistila, že štát prevzala v podstatne horšom stave ako očakávala.

VERNÍ SVOJMU PROGRAMU

Na schôdzi NR SR 3. novembra došlo aj vďaka slabším znalostiam jej predsedu k jej znefunkčneniu na niekoľko hodín. Situáciu zachránil podpredseda parlamentu P. Hrušovský /SDK – KDH/, ktorý sa po prvýkrát blysol ako vynikajúci predsedajúci schôdze. Parlament schválil 4. novembra novelu zákona o komunálnych voľbách a tieto boli posunuté na 18. a 19. december. Nového slovenského premiéra M. Dzurindu /SDK – KDH/ prijal 5. novembra v Bruseli generálny tajomník NATO J. Solana /predchodcu takto nikdy neprijali/, ktorý označil Slovensko za solídneho partnera, ďalej predseda Európskeho parlamentu J. M. Gil – Robles a predseda Európskej komisie J. Santer. F. Mikloško /SDK – KDH/ povedal, že pre členov a priaznivcov KDH bude ťažké voliť R. Schustera za prezidenta, navyše s KDH o tom nikto nerokoval. V. Palko /SDK – KDH/ potvrdil, že to bola podmienka SOP pre vstup do vlády. Začiatkom mesiaca novembra vyvolala búrku negatívnych reakcií veľkorysá poznámka J. Čarnogurského o prípadnom amnestovaní V. Mečiara ako jedného zo zakladateľov štátu.

Prezident Českej republiky V. Havel navštívil 8. novembra Slovensko, čo bol podľa J. Figel'a /SDK – KDH/ celkom čitateľný signál českej strany voči SR. V. Havel navrhol jarný summit obnovenej V4 v Bratislave. Podľa poslanca V. Palka /SDK – KDH/ je účasť I. Lexu /HZDS/ v parlamente hanbou. Minister L. Pittner /SDK – KDH/ povedal, že ministerstvo vnútra riadila v uplynulom období SIS. Kresťanskodemokratická mládež Slovenska /KDMS/ zorganizovala 11. novembra v divadle Stoka diskusný večer s názvom Vízia Slovenska po voľbách za účasti politikov F. Mikloška a V. Palka i novinárov Š. Hríba a B. Dobšinského. Spolupredseda Spoločného parlamentného výboru EÚ a SR H. Bösch konštatoval 12. novembra, že SR začala plniť politické kritériá Európskej únie. Minister dopravy, pôšt a telekomunikácií G. Palacka /SDK – KDH/ hodnotil stav v rezorte ako zúfalý.

Minister J. Čarnogurský /KDH/ nehlasoval na zasadnutí vlády za jej programové vyhlásenie v súlade s rozhodnutím Predsedníctva KDH, lebo presadzoval do neho návrhy z programu SDK o rovnoprávnom financovaní cirkevných škôl, založení katolíckej univerzity a zmluve SR s Vatikánom. Po tomto kroku sa zosypala na neho a na KDH vlna kritiky a útokov, pričom presadzoval len veci z „chrbtovej kosti“ KDH a z programu SDK a veci dobré nielen pre kresťanov. Je zaujímavé, že si málokto uvedomil, že programové ciele SDK nepresadzovali ostatní ministri z SDK a bytostne kresťanskodemokratické požiadavky nepodporili ostatní členovia vlády pochádzajúci a hlásiaci sa ku kresťanskej demokracii ... Premiér M. Dzurinda /SDK – KDH/ predstúpil 19. novembra pred parlament s programovým vyhlásením vlády, kde vládny program nazval programom národnej obnovy SR. Medzi hlavné priority zaradil zastavenie hospodárskeho úpadku, stabilizáciu ekonomiky, vytvorenie predpokladov na rast životnej úrovne, dosiahnutie členstva SR v OECD, zaradenie SR do prvej skupiny štátov pre rozšírenie EÚ a získanie plnohodnotného členstva v NATO.

Od novembra nasledovala etapa nominácií ľudí do významných štátnych funkcií. Treba poznamenať, že personálne výmeny sa uskutočnili v menšej miere než to bolo potrebné pre efektívne prevzatie moci /predovšetkým na okresnej úrovni boli zmeny nedostatkové a často nesystematické/ a už vôbec nedošlo k tak nehoráznym masovým čistkám, aké realizovala predchádzajúca vládna garnitúra. Z postov štátnych tajomníkov KDH obsadilo okrem J. Figeľa už len miesto na ministerstve školstva M. Froncom, čo nezodpovedalo sile a postaveniu hnutia. Hnutie bolo absolútne vytlačené, ba vymazané z hospodárskej oblasti. Personálne návrhy KDH spravidla Predsedníctvo SDK ignorovalo a úzka skupinka ľudí dosadzovala na miesta z politickej kvóty KDH svojich priateľov bez akejkoľvek konzultácie s orgánmi hnutia. Tak nastala situácia, že napr. 8 – percentná SOP získala niekoľkonásobne väčší podiel na správe štátu ako ešte nedávno 15 – percentné KDH... Kresťanskodemokratický zväz žien Slovenska /KDŽŽS/ zorganizoval 21. novembra seminár o sociálnom zabezpečení rodín. Čitatelia týždenníka Fakty navrhli hlasovaním v ankete na post prezidenta SR J. Čarnogurského, na ďalších miestach sa umiestnili M. Kováč, A. Neuwirth, R. Schuster a P. Šťastný. Predseda Konferencie biskupov Slovenska /KBS/ biskup R. Baláž povedal 24. novembra na margo postoja J. Čarnogurského k programovému vyhláseniu vlády: „Minister Čarnogurský presadzoval, aby spomínané body boli zakotvené vo vyhlásení vlády. Mne sa jeho postoj páči, lebo je jednoznačný. Dal signál, že zastáva záujmy 72 % obyvateľov hlásiacich sa ku kresťanskej viere. Je to aj vyjadrením vlády priamo vo vládnom kabinete. To však neznamená, že Ján Čarnogurský z vlády odchádza.“ Poslanec I. Šimko /SDK – KDH/ vyjadril vo svojej úvahe v denníku Sme 30. novembra názor, že z SDK má byť úniou strán, kde napr. člen KDH by bol zároveň členom SDK. Predvolebné dohody i celý proces formovania SDK bol o niečom úplne inom a slovenský právny poriadok nepozná právnu kategóriu únie politických strán, nehovoriac už o tom, že spojenie pravicových a ľavicových, či zelených, liberálnych, konzervatívnych a sociálnodemokratických programov i politikov nemôže viesť k ničomu inému, ako k dokonalému chaosu a beztvarosti.

NOVÝ PROBLÉM – SDK AKO STRANA ALEBO KOALÍCIA

Národná rada SR schválila 2. decembra programové vyhlásenie vlády hlasmi 88 poslancov, keď zaň nehlasoval predseda koalície SOP R. Schuster, hoci bol v parlamente prítomný. Poslanec P. Brňák z HZDS navrhol, aby známe tri požiadavky KDH z programu SDK schválila NR SR formou uznesenia ako požiadavku parlamentu voči vláde. Tento návrh bol prijatý hlasmi poslancov HZDS, SNS a 30 poslancov SDK /zo 42!/, čo bol úspech KDH a kresťanov i demokratov vôbec. M. Dzurinda reagoval nervózne a vyčítal fakt, že títo poslanci hlasovali spolu s HZDS. F. Mikloško vyhlásil, že v danej chvíli hlasoval v plnom súlade so svojou celoživotnou líniou a je pre neho vedľajšie, kto hlasoval rovnako. Európsky parlament schválil 3. decembra rezolúciu, v ktorej žiada začatie rozhovorov o vstupe SR do EÚ.

Iniciatíva skupiny mládežníkov z KDH s názvom „Decembrový manifest KDH – Ľudová strana“ bola zverejnená 8. decembra 1998. Bola značne tvrdá voči SĽ a postkomunistom a z pohľadu vnútorných diskusií zbytočná a provokujúca. Určite to nebol dobrý spôsob

„zviditeľňovania“ KDH. Poslanec I. Šimko /SDK – KDH/ zase v denníku Sme úplne nezmyselne tvrdil, že návrat SDK k pôvodnej koalícii by znamenal stratu jej právnej subjektivity, a teda jej zánik. Bývalí podpredsedovia KDH F. Mikloško a I. Šimko prezentovali celkom odlišné predstavy o budúcnosti SDK 10. decembra. Novinár J. Gembický 11. decembra trefne vystihol, že zotrvávanie SDK v polohe formálnej strany, do ktorej ju násilne vtláčil volebný zákon, je zotrvávaním SDK v Mečiarovom korzete.

Premiér M. Dzurinda sa 12. decembra po dlhšom čase zúčastnil na zasadnutí Predsedníctva KDH /hoci vždy tam mal dvere otvorené/, ktoré sa zaoberalo otázkou budúcnosti SDK. Kým vedenie KDH zotrvávalo na predvolebných gentlemanských dohodách o pokračovaní SDK ako koalícii s jednotným parlamentným a ministerským klubom, M. Dzurinda a I. Šimko začali presadzovať novú formu – kolektívne členstvo strán v strane SDK. Dohodlo sa, že túto nezhodu bude riešiť Rada KDH 9. januára 1999. Už v nasledujúci deň M. Dzurinda vyhlásil, že z SDK ako strany nevystúpi, čo bolo dokonca v rozpore s kolektívnym členstvom prezentovaným pred niekoľkými hodinami. Podčiarkol, že je proti návratu SDK k forme koalície! Šéfredaktor a zakladateľ denníka Sme Karol Ježík zomrel 14. decembra, J. Čarnogurský k tomu povedal: „Odišiel človek, ktorého si vážim a obdivujem. Karola Ježíka si vážim pre jeho húževnatosť a vytrvalosť, vďaka ktorým priviedol na svet Sme. Len málokedy sa podarí dotiahnuť revoltu voči mocným do úspešného a zmysluplného konca. Karolovi sa to podarilo a najlepším dôkazom toho sú kvalitné mienkotvorné noviny. Odpočinutie večné daj mu Pane.“

V dňoch 18. a 19. decembra 1998 sa uskutočnili v SR tretie slobodné komunálne voľby. Tieto boli ešte viac ako predchádzajúce charakteristické množstvom neprehľadných, zložitých a podivuhodných koalícií. Z tohto dôvodu možno ich oficiálne výsledky vnímať len veľmi rámcovo, nakoľko nevystihujú skutočný pomer sily politických strán pre ťažkú identifikáciu zvolených predstaviteľov s ich stranami. Z 2913 starostov a primátorov bolo podľa oficiálnych výsledkov zvolených 816 nezávislých, 602 za HZDS, 401 za SDĽ, 224 za SMK, 220 za KDH, 114 za SNS, atď.. Z celkového počtu 36 465 poslancov zastupiteľstiev bolo zvolených 8140 za HZDS, 5793 za SDĽ, 4276 za KDH, 3773 za SMK, 3177 nezávislých, 2136 za SNS, 1041 za SOP, atď.. Primátorom Bratislavy sa stal J. Moravčík /DÚ/, primátorom Košíc opäť R. Schuster /SOP/, z kandidátov KDH vyhrali v krajských mestách Š. Bošňák v Trnave a J. Kopčák v Prešove. Zo 136 primátorov miest bolo zvolených 17 z KDH, čo je 12,5 %. Podľa letného pohľadu možno povedať, že kresťanskí demokrati klesli zhruba na polovicu v porovnaní s predošlým obdobím, ale po podrobnom a starostlivom preskúmaní jednotlivých zvolených starostov obec po obci sa ukázalo, že reálny stav je radostnejší. Napriek tomu, že hnutie dosiahlo horší výsledok ako v minulosti, nemožno ho považovať ani za prepad, ani za neúspech vzhľadom k zložitosti vnútorných pomerov v danom období. Členovia KDH v jeho vyše 1200 kresťanskodemokratických kluboch odviedli napriek únave ešte z parlamentných volieb opäť kus poctivej politickej práce.

Sedem politikov KDH v SDK zverejnilo 22. decembra tzv. vianočné posolstvo s názvom „KDH za jednotu SDK“ ako reakciu na mládežnícky manifest KDH – Ľudová strana. Bolo to

rovnako zbytočné a navyše autori akoby vôbec nepochopili, že v tejto diskusii /ktorá vôbec nemusela byť, keby niektorí nezabudli na dohody spred volieb/ už ide o niečo iné: bude SDK zlou stranou alebo dobrou koalíciou?

V roku 1998 sa demokratom na Slovensku podarilo dosiahnuť vytúženú a potrebnú politickú zmenu, aby sa nasmerovalo medzi civilizované, demokratické a prosperujúce štáty. Vláda Mikuláša Dzurindu, hoci úžasne pestrofarebná a komplikovaná, má na to predpoklady. Kresťanskodemokratické hnutie si veľmi dobre uvedomovalo, koľko problémov a v akom žalostnom stave zdedila nová vláda štát, preto nehnilo svoje oprávnené požiadavky na hranu noža. Avšak vo chvíli, kedy viacerí jeho odchovanci nezodpovedne spochybnili predchádzajúce dohody a vydali sa smerom faktickej likvidácie KDH, muselo sa postaviť na odpor. Je tragikomické, že KDH bolo prinútené po úspechu vo voľbách, za ktorý najdlhšie bojovalo a pre ktorý prienieslo najväčšie obete, prijať zápas o zachovanie svojej existencie vnútený mu vlastnými ľuďmi. V zajatí vnútorného nepokoja zasiatého tentokrát zvnútra sa končil pre slovenskú kresťanskú demokraciu deviaty rok jej novodobej histórie, rok 1998.

História KDH - rok 1999

ÚVOD

Desiaty rok existencie Kresťanskodemokratického hnutia – rok 1999 – vyhlásila OSN za Rok seniorov. Bol to prvý kompletný rok pôsobenia vlády, ktorá vzišla z parlamentných volieb v roku 1998. Vláda M. Dzurindu /SDK – KDH/ bola koalícia koalícií, pretože v skutočnosti ju pod značkami SDK, SDE, SMK a SOP vytváralo až 11 politických strán. Bola to vláda mimoriadne pestrofarebná, rôznorodá a komplikovaná, ale práve taká musela vzniknúť po bezmála osemročnom vyčíňaní V. Mečiara a jeho prisluhovačov. Zložitosť novej vlády bola daňou za zmenu vládnutia na Slovensku. Táto rôznorodosť politických programov bola už od začiatku príčinou neuspokojivej akcieschopnosti vlády, ktorá sa len horko-ťažko dokázala dohodnúť na zásadných krokoch a opatreniach, predovšetkým v ekonomicko-sociálnej oblasti, v ktorej sa jej darilo najmenej. Dobrým príkladom bolo oneskorené prijatie tzv. balíčka ekonomických opatrení. Naopak, nesporné úspechy dosiahla vláda v oblasti demokratizácie verejného života. Splnila sľub voličom, prijala ústavný zákon o priamej voľbe prezidenta SR občanmi, a tak mala naša vlasť po viac ako ročnej prestávke opäť hlavu štátu. Jedinou oblasťou, v ktorej boli úspechy novej vlády celkom nepopierateľné, bola zahraničná politika, v ktorej sa prekonávala izolácia spôsobená Mečiarovou vládou a Slovensko sa darilo vrátiť na cestu integrácie. Premiéra prijali najvyšší predstavitelia USA, Nemecka i pápež, SR navštívil generálny tajomník OSN, EÚ, NATO i OECD vysielali voči SR stále pozitívnejšie signály, v SR sa stretli tak premiéri ako i prezidenti štátov visegrádskej štvorky a decembrový summit Európskej únie pozval Slovensko na rozhovory o vstupe do tohoto spoločenstva štátov.

Na slovenskej politickej scéne si pozíciu najpopulárnejšej strany udržiavalo naďalej dokonale bezfarebné, populistické HZDS V. Mečiara vybudované a fungujúce ako strana jedného muža. Je pravdou, že po dlhoročnom vládnutí si len ťažko zvykalo na opozičnú úlohu. SNS už nedokázala niesť excesy svojho predsedu J. Slotu a nahradila ho za dramatických okolností výrečnou čadčianskou slečnou primátorkou A. Malíkovou. SOP splnila zvolením R. Schustera za prezidenta svoju úlohu a napriek snahe nového predsedu P. Hamžíka sa v prieskumoch verejnej mienky dostala bezpečne pod hranicu zvoliteľnosti. SMK bola vďačná Mečiarovi a Slotovi za definitívne zjednotenie slovenských Maďarov. SDE vytýkla z pôsobenia vo vláde maximálny vplyv, opustil ju funkčne neuspokojený a bezhranične ambiciózný R. Fico. Ten si založil vlastnú stranu, ktorú nazval Smer /nikto nevedel kam/ a rozšíril počet neštandardných i politologicky zbytočných strán na Slovensku. Opticky bola najjasnejšia situácia v SDK. V priebehu tohto roka žiadali už všetky pôvodné /tzv. materské/ strany SDK jej návrat k fungovaniu ako koalície piatich strán i po formálnej stránke, teda tak, ako to bolo dohodnuté pred voľbami. Vďaka niekoľkým politikom z KDH a DÚ na čele s M. Dzurindom bol tento proces zablokovaný. SDK sa začala správať ako šiesta stana a dalo sa tušiť, že skôr alebo neskôr sa títo politici definitívne odtrhnú od vlastných strán a založia si novú /opäť neštandardnú a bezfarebnú, ale vlastnú/...

Pre kresťanskú demokraciu bol jej desiaty rok azda najťažší v jej dejinách, lebo po úspešných voľbách sa v ňom ocitla na pokraji postupného zániku /koho by to po voľbách napadlo/. Premiér M. Dzurinda spolu s dvorným ideológom I. Šimkom, financmajstrami G. Palackom a L. Černákom i niektorými ďalšími ľuďmi stavajúcimi na prvé miesto svoje osobné ambície, nielenže tvrdošijne odmietali vopred dohodnutý a reálne najviac životaschopný model SDK ako päťkoalície, ale v prvej polovici roka sa pokúsili vtaiahnuť materské strany do strany SDK prostredníctvom novovymysleného a absurdného inštitútu tzv. dvojitého členstva. Táto predstava bola v KDH odmietnutá, lebo okresné snemy sa väčšinou vyslovili za návrat SDK k päťkoalícii, maximálne ku kompromisnému variantu tzv. obmedzeného dvojitého členstva, ktorý vylučoval duplicitu tých istých ľudí vo vedení dvoch strán. Pod mohutným tlakom zo všetkých strán hlasovala síce väčšina delegátov liptovskomikuláškého snemu hnutia za spomenuté absurdum, neboli to však potrebné dve tretiny. V druhej fáze sa rozhodli zástancovia strany SDK jednak diskreditovať nové vedenie KDH /útok T. Tótha na P. Gaburu/ i ignorovať ho /viď nominácia J. Macejka z KDH za ministra bez konzultácie s orgánmi KDH/ a jednak po objednanej Prešovskej výzve pokúsiť sa rozkladať i tunelovať hnutie ako jeho členovia. V tomto úsilí im dala jasné „nie“ septembrová Rada KDH, ktorá sa zdrvivúcou väčšinou rozhodla, že do budúcich parlamentných volieb pôjde hnutie pod vlastnou značkou, a to buď samostatne alebo v koalícii. V závere roka poslal L. Pittner /KDH ho trikrát nominovalo za ministra/ finančnú políciu prešetrovať financovanie hnutia, skupina zástancov strany SDK sa v tomto období zameriavala na prípravu založenia novej strany a odchod zo strán, ktoré z nich urobili politikov i vysokopostavených ľudí.

Vďaka sebazničujúcim a vyčerpávajúcim diskusiám o vzťahu SDK a KDH prišlo u značnej časti členov i sympatizantov kresťanskej demokracie k pochopiteľnému znechuteniu z politiky, strate nadšenia a z toho vyplývajúcej poklesu aktivity. Takmer úplne vymizli mítingy hnutia v mestách i na vidieku. Napriek tomu nemožno nespomenúť desiatky plesov na začiatku roka a opäť vydarenú sériu netradičných podujatí v lete. Podarilo sa zorganizovať niekoľko tzv. poslaneckých dní v jednotlivých krajoch. Nové vedenie hnutia si vytýčilo zorganizovať tri hlavné podujatia, a to oslavy výročia Andreja Hlinku v septembri v Ružomberku, akcie k 10. výročiu nežnej revolúcie v Bratislave v novembri a vo februári roku 2000 oslavy 10. výročia vzniku hnutia v Nitre. Prvé dve spomenuté veľké podujatia sa uskutočnili už v tomto roku a treba povedať, že boli úspešné.

Na sneme KDH v Liptovskom Mikuláši bol opätovne zvolený za predsedu hnutia J. Čarnogurský, podpredsedami sa stali P. Hrušovský, A. Záborská, V. Palko, P. Minárik a B. Krasnovský. Títo ľudia prevzali vedenie hnutia v nesmierne ťažkej situácii a treba im vzdať úctu za to, že sa obetovali a vzali na seba tento kríž. Bohužiaľ, v auguste zahynul pri autonehode podpredseda hnutia pre ekonomiku Blažej Krasnovský, ktorý mal rozpracovaných a pripravených množstvo projektov. Prvomájová rada zvolila za ďalších členov predsedníctva P. Abrhana, M. Homolovú, P. Gaburu a J. Šimka, pričom z titulu šéfa parlamentnej frakcie ním bol i F. Mikloško. V závere roka bol za člena predsedníctva zvolený poslanec J. Brocka, čím sa uzavrelo zloženie tohto orgánu pre obdobie okolo 10. výročia vzniku hnutia. Uvedme

ešte mená tých zo 16 poslancov NR SR z KDH, ktorí nezabudli na to, koho zásluhou sú v parlamente a vystúpili r. 1999 zo strany SDK: P. Hrušovský, V. Palko, F. Mikloško, A. Záborská, A. Rakús, J. Slaný, P. Muránsky, J. Brocka, R. Bauer a M. Sabolová. V strane SDK zostali I. Šimko, M. Hort, P. Kresánek, G. Palacka, P. Vrždák a B. Orava. Osobitné postoje zastával bývalý podpredseda KDH a štátny tajomník MZV SR J. Figeľ, ktorý podporil prijatie tzv. dvojitého členstva, ale následné kroky si predstavoval odlišne /hoci nereálne/ od skupiny zastáncov strany SDK. Nevstúpil „na pokyn“ do KDH po tzv. prešovskej výzve a jeho odlišnosť oproti spomenutej skupine sa prejavila v roku 2000.

NOVÝ PSEUDOPROBLÉM – DVOJITÉ ČLENSTVO

Tradičný novoročný prejav hlavy štátu musel predniesť predseda vlády SR M. Dzurinda, lebo štát bol stále bez prezidenta. M. Dzurinda /SDK – KDH/ ocenil výsledky minulého „osudového“ roka, ktorý slovenská spoločnosť „zvládla dobre“. Rok 1999 označil za rozhodujúci, podľa neho sa v ňom rozhodne, či „skutočne dokážeme riešiť zložité hospodárske a sociálne problémy, obrátiť nepriaznivý hospodársky vývoj, viac vyvážiť slovenské výrobky a menej míňať na dovážané zahraničné výrobky, v štátnej správe robiť lepšie s menším počtom úradníkov, z úradov vymiesť korupciu, skrotiť prepady v štátnych financiách, v zahraničnom zadĺžení, oživiť chorľavé a prepúšťajúce fabriky, zefektívniť školstvo a zdravotníctvo. Vyzval občanov, aby kupovali slovenské výrobky. Každú inú alternatívu budúcnosti Slovenska ako v zjednotenej Európe označil za horšiu. Trnavský arcibiskup J. Sokol vyzval občanov počas slávnostnej novoročnej omše v bratislavskom Dóme sv. Martina na všeobecné zmierenie sa navzájom v záujme nevyhnutnej obnovy Slovenska. Na omši sa zúčastnili i premiér M. Dzurinda a podpredseda parlamentu P. Hrušovský /SDK – KDH/. K 55. narodeninám odovzdal M. Dzurinda predsedovi KDH a ministrovi Jánovi Čarnogurskému pravú nefalšovanú slovenskú slivovicu.

J. Čarnogurský pri tejto príležitosti poznamenal: „Medzi paradoxy patrí nielen to, že som pred takmer desiatimi rokmi bol vo väzení a teraz som ministrom spravodlivosti, ale aj to, že komunistická strana, ktorá bola vtedy pri moci, jej dedičia či následníci sú dnes v koalícii spolu so mnou a spolu so mnou sedia vo vláde.“

Poslanec I. Šimko /SDK – KDH/ predstavil 5. januára v denníku Sme svoju víziu kresťanskej demokracie pre 21. storočie „v rámci jednej politickej formácie SDK“, pričom sa podľa neho „o osud kresťanskej demokracie v SDK báť netreba.“ Predseda KDH J. Čarnogurský na tej istej strane v článku s názvom „KDH je istota“ zdôraznil, že najdôležitejší v politike sú ľudia, ktorí sú v politike združení okolo myšlienok. KDH združuje ľudí s oduševnením pre kresťanskodemokratickú víziu Slovenska. „Vďaka svojmu oduševneniu vydržali rôzne mediálne a politické tlaky proti KDH, dokážu zadarmo pracovať pre KDH a v kľúčových okamihoch dokážu dať svoje oduševnenie do služieb väčšieho zoskupenia. Oduševnenie členov KDH nie je jednoducho prenosné na inú stranu iba na základe rozhodnutia akéhosi stranického grémia. Nie je jednoducho prenosné ani na SDK ako stranu. Pri pokusoch o takéto riešenia by oduševnenie poľavilo, alebo by sa stratilo. Oduševnenie členov KDH však

Slovensko ešte stále potrebuje.“ Poslanec V. Palko /SDK – KDH/ vyzval 6. januára predsedu SOP R. Schustera, aby objasnil okolnosti, za ktorých sa do koalíciej zmluvy dostalo ustanovenie o jeho podpore na funkciu prezidenta SR. Vláda SR schválila 7. januára dlho očakávaný tzv. balíček ekonomických opatrení.

Šieste zasadnutie Rady KDH po prešovskom sneme hnutia sa uskutočnilo 9. januára 1999. Zúčastnili sa na ňom i všetci členovia kresťanskodemokratickej platformy SDK v parlamente a vo vláde na čele s premiérom M. Dzurindom. Ústredný tajomník M. Šrank predložil zhodnotenie predvolebnej kampane. Rada rozhodla o zvolaní snemu na 10. apríla do Liptovského Mikuláša. Z politických záverov vyjadrila podporu vláde M. Dzurindu počas celého štvorročného obdobia, vyzvala poslancov kresťanskodemokratickej platformy SDK aby zotrvali počas celého volebného obdobia v poslaneckom klube SDK, podporila prijatie spravodlivého volebného zákona, ktorý umožní efektívnu kandidatúru koalícií. V ďalšom rada uložila predsedníctvu hnutia spracovať do marca agendu KDH a odporučila pravidelné zvolávanie tzv. ministerského klubu hnutia. Podstatným a najočakávanejším bodom programu zasadnutia bolo riešenie vzťahu medzi SDK a KDH. Tu sa stretli dve rôznorodé koncepcie: kým J. Čarnogurský predniesol návrh predsedníctva na vnútorné usporiadanie SDK ako päťkoalície plne v zmysle predvolebných dohôd, M. Dzurinda navrhol novú konštrukciu, tzv. dvojité členstvo v KDH i SDK /čo mal byť prvý krok k pohlteniu materských strán v strane SDK/. Kompromis sa pokúsili nájsť F. Mikloško a J. Polačko vo forme tzv. obmedzeného dvojitého členstva, pri ktorom by ľudia s členstvom aj v SDK nemohli kandidovať do funkcií v KDH. Za tento návrh sa vyslovili M. Dzurinda i J. Čarnogurský a rada ho odporučila snemu vo forme doplnenia stanov. Bolo evidentné, že v hnutí sú dve skupiny: jedna, ktorá už nevidí budúcnosť v KDH, ale v novej strane SDK a druhá, ktorá považuje naďalej za potrebné budovať a rozvíjať kresťanskodemokratickú politickú stranu na Slovensku.

V priebehu januára a februára zorganizovali kresťanskí demokrati na celom Slovensku desiatky úspešných plesov KDH. Od polovice januára sa začala séria okresných snemov hnutia, ktoré mali prebehnúť do polovice marca. Už 10. januára vystúpil poslanec V. Palko zo strany SDK. V ten istý deň bol v Bratislave zavraždený exminister J. Ducký /HZDS/. Poslanec P. Muránsky vystúpil zo strany SDK 13. januára. Jeden z bodov programu KDH i SDK bol splnený 14. januára, kedy NR SR schválila 93 hlasmi ústavný zákon o priamej voľbe prezidenta. Predseda HZDS V. Mečiar a jeho priaznivci napadli novinárov po poslednej rozlúčke s J. Duckým 15. januára. Poslanec J. Slaný vystúpil zo strany SDK, lebo „neuznáva širokospektrálne nevyhranené strany“ a nemá zmysel konzervatívnym politikom „zotrvať“ v stredovej strane“. Budúcnosť vidí v KDH ako v kvalitnej konzervatívnej strane. Poslanec R. Fico odstúpil 16. januára z funkcie podpredsedu SDE. V parlamente neprešiel 19. januára návrh HZDS na vyslovenie nedôvery ministrovi L. Pittnerovi /SDK – KDH/.

JE ČAS VRÁTIŤ SA

Vláda SR na svojom zasadnutí 20. januára 1999 schválila tzv. balíček sociálnych opatrení. Predseda vlády SR M. Dzurinda /SDK – KDH/ sa zúčastnil 23. januára na plese OC KDH

Trnava v Jaslovských Bohuniciach. Poslanec I. Šimko /SDK – KDH/ pripustil 25. januára rozširovanie členstva SDK ako strany, čo vyvolalo oprávnenú búrku protestov strán SDK. Poslanec F. Mikloško vystúpil 1. februára zo strany SDK, pričom uviedol: „Nemám viac ambícií ako byť v KDH a svojim postojom chcem dať najavo, že patrí do KDH, ktoré má ešte stále čo povedať.“ Zároveň povedal, že forma tzv. úplného dvojitého členstva by postupne znamenala zánik KDH.

Premiér M. Dzurinda sa zúčastnil 4. februára v Bruseli na kongrese Európskej ľudovej strany /EPP/ a na otázku prečo tam bol aj ako predseda SDK tvorenej i stranami inej politickej orientácie povedal, že by „nerád predbiehal vývoj“, lebo cíti, že „víno zraje“. Kongres Demokratickej strany /DS/ 6. februára prijal zmenu stanov umožňujúcu dvojité členstvo v SDK. Minister G. Palacka /SDK – KDH/ mal 7. februára ťažkú autonehodu cestou z prešovského plesu KDH. Vo vládnej koalícii sa stupňovali rozpory medzi SDL a SMK kvôli Slovenskému pozemkovému fondu.

Poslanci NR SR F. Mikloško, V. Palko, P. Muránsky a J. Slaný sa stali 11. februára opätovne členmi KDH. Predseda J. Čarnogurský podčiarkol: „Naši staronoví členovia iba postupujú tak, ako to bolo pred voľbami myslené a dohodnuté. Ostávajú v parlamentnom klube SDK, to znamená, že sila a stabilita klubu nie sú ohrozené.“ Štátny tajomník a hovorca KDH pre školstvo M. Fronc uviedol 15. februára, že k obmedzeniu korupcie pri prijímaní na školy prispeje zvýšenie konkurencie. Predseda KDH J. Čarnogurský oznámil 17. februára pri príležitosti 9. výročia vzniku hnutia, že KDH navrhne uzákonenie 17. novembra ako štátneho sviatku SR, zriadenie úradu na dokumentáciu zločinov komunizmu a postavenie pamätníka obetiam komunizmu na Námestí slobody v Bratislave.

V dňoch 19. a 20. februára usporiadalo v Ružomberku Združenie kresťanskodemokratických poľnohospodárov Slovenska /ZKDPS/ seminár na tému Výroba potravín, drobné podnikanie a rozvoj vidieka na Slovensku. Z kozmodromu Bajkonur odštartovala 20. februára do kozmu raketa s prvým slovenským kozmonautom J. Bellom. Opitý poslanec P. Ďuračka /SDK – DÚ/ napadol 22. februára taxikárov. Predseda KDZPS J. Habovštiak analyzoval stav slovenského poľnohospodárstva 23. februára v článku v týždenníku Fakty s názvom Kam dospelo slovenské poľnohospodárstvo? NR SR vydala 25. februára po štvordňovej diskusii súhlas na trestné stíhanie exministra a poslanca G. Krajčího /HZDS/. Riaditeľ SIS V. Mitro odtajnil na žiadosť premiéra časť správy o činnosti SIS, z ktorej okrem iného vyplynulo, že Lexova SIS sledovala politikov KDH ...

Mimoriadne snemy DÚ a SDSS prijali 27. februára do svojich stanov tzv. úplné dvojité členstvo, ale i napriek tomu už viacerí politici neprejavili záujem o návrat. Predsedníctvo SDK rozhodlo 1. marca o vylúčení poslanca P. Ďuračku z SDK. SDK odmietala dodržať dohodu o rozdelení tzv. volebných peňazí stranám tvoriacim SDK. J. Čarnogurský označil problém za beh na dlhé trate, finančmajster G. Palacka bohorovne vyhlásil, že materské strany na to nemajú zo zákona nárok /akoby nevedel, že oni si ho uplatňujú na základe dohody a nie zákona/. Predseda SNS J. Slota predniesol 5. marca na mítingu v Kysuckom Novom Meste

škandálne výroky na adresu Rómov, Maďarska, či americkej ministerky M. Albrightovej. Združenie kresťanských lekárov a zdravotníkov /ZKLaZ/ usporiadalo 6. marca seminár na tému Súčasná situácia v zdravotníctve SR.

Predseda KDH J. Čarnogurský zdôraznil 6. marca na celomestskom sneme hnutia v Košiciach, že prijatím tzv. obmedzeného dvojitého členstva v zmysle návrhu Rady KDH na aprílovom sneme si hnutie zachová akcieschopnosť a čitateľnosť. Poslanec I. Šimko /SDK – KDH/ prispel 8. marca v denníku Sme ku kampani pred snemom hnutia za prijatie tzv. plného dvojitého členstva v rozpore so svojim vlastným januárovým názorom. Premiér M. Dzurinda sa ako prvý šéf slovenského kabinetu stretol 10. marca v Bonne s nemeckým kancelárom G. Schröderom na jeho pozvanie. Česká republika, Poľsko a Maďarsko vstúpili 12. marca do NATO. Kardinál J. Tomko celebroid 14. marca svätú omšu v bratislavskom Dóme sv. Martina pri príležitosti svojich 75. narodenín, 50. výročia kňazskej vysviacky a 20. výročia menovania za titulárneho biskupa. V ten istý deň povedal poslanec F. Mikloško /KDH/, že „vplávanie KDH do SDK a vytvorenie nejakej novej strany s neznámou ideológiou by bolo pre Slovensko stratou.“ Dvojité členstvo je podľa neho schizofrénia.

CHCEME ISŤ ĎALEJ

Minister G. Palacka /SDK – KDH/ tvrdil 15. marca 1999, že celý peňažný príspevok pre SDK za voľby bol použitý na krytie výdavkov z volebnej kampane /pred voľbami strany SDK poskytli prostriedky s tým, že po voľbách im budú vrátené/. Existenciu dvoch úplne rôznych pohľadov na budúcnosť KDH potvrdilo stretnutie členov vlády a poslancov NR SR nominovaných do SDK z KDH, na ktorom sa nedospelo ku žiadnym konkrétnym záverom. Podnikateľ V. Poór /HZDS/ predal televíziu VTV podnikateľovi L. Milkovi /SDĽ/ 17. marca. Poslanci P. Hrušovský, A. Záborská, A. Rakús a R. Bauer vystúpili 18. marca zo strany SDK a vrátili sa do KDH. Podpredseda parlamentu P. Hrušovský tento krok zdôvodnil jednoducho: „Po prijatí volebného zákona sme zhodne vyhlasovali, že po voľbách sa vrátíme do materských strán. Nevidím v tom podozrenie z oslabenia parlamentného klubu SDK. Naopak, tento krok môže na Slovensku len upevniť pravicové politické spektrum. Slovensko si teraz neviem predstaviť bez konzervatívnej strany, ktorá má svoj program založený na kresťanskej sociálnej náuke.“ Predseda NR SR J. Migaš /SDĽ/ určil 19. marca termín prvého kola prezidentských volieb na 15. mája a druhého kola na 29. mája.

Siedme zasadnutie Rady Kresťanskodemokratického hnutia po prešovskom sneme sa konalo 20. marca. Bolo to predsňemové zasadnutie, ktorého poslaním boli návrhy pre snem. Okrem predsedu hnutia J. Čarnogurského sa k vnútropolitckej situácii i k vzťahu SDK a KDH vyjadril aj predseda vlády SR M. Dzurinda /SDK – KDH/. Za jeho návrh na odporúčanie snemu prijať tzv. plné dvojité členstvo hlasovalo 30 členov rady, 35 ich bolo proti a 15 sa zdržalo hlasovania. Rada odporučila snemu tzv. obmedzené dvojité členstvo a celkom jasne zaznelo, že ideálnym modelom vnútorného usporiadania SDK je koalícia piatich strán. Poslanec I. Šimko dokonca povedal v diskusii, že ak snem zamietne dvojité členstvo, tak, „sa dnes vidíme naposledy.“ J. Čarnogurský mu na to odpovedal: „Ivan, vždy budeš môcť sem

prísť a len od teba závisí, či ako hosť alebo ako člen KDH.“ Rada sa zaoberala tiež analýzou výsledkov komunálnych volieb a vypočula si informáciu o práci parlamentnej frakcie prednesenú F. Mikloškom. Na rokovaní bol schválený návrh programu liptovskomikuláškého snemu a personálne návrhy pre voľby predsedu, podpredsedov, členov Kontrolnej komisie a Rozhodcovského súdu. Na funkciu predsedu rada navrhla opäť J. Čarnogurského a na funkcie podpredsedov P. Hrušovského, V. Palka, A. Záborskú, B. Krasnovského a P. Minárika. Predseda KDH oslovil s ponukou na kandidovanie M. Dzurindu, J. Figeľa a M. Horta, tí však neprejavili záujem. Politicky dôležité bolo prijaté Vyhlásenie Rady KDH, ktoré uvádzame pre jeho dôležitosť v plnom znení: „Kresťanskodemokratické hnutie delegovalo do parlamentných volieb v roku 1998 svojich zástupcov, aby prezentovali politiku kresťanských demokratov v SDK. Celá spoločnosť v súčasnosti vedie zápas o politickú orientáciu Slovenska. KDH si uvedomuje svoju zodpovednosť a za prioritnú v súčasnosti pokladá politiku reprezentovanú jasnými zásadnými kresťanskodemokratickými postojmi. KDH potvrdzuje, že očakáva po prekonaní objektívnych i subjektívnych prekážok jej vyslancov v SDK ich aktívnu účasť v KDH v budúcnosti, v čase, ktorý sami uznajú za vhodný.“ Zo strany SDK vystúpil a do hnutia sa vrátil štátny tajomník M. Fronc. V období od januára do marca sa uskutočnilo všetkých 79 okresných snemov KDH, ktoré potvrdili rozpoltenosť členstva v otázke ďalšej budúcnosti hnutia, keď viacerí uprednostňovali budovanie SDK ako strany a postupné utlmovanie KDH, k čomu malo poslúžiť tzv. plné dvojité členstvo /hoci každé dvojité členstvo je holý nezmysel/. Napokon 55 okresných snemov túto cestu odmietlo a úplne jasne zaznel väčšinový názor na pokračovanie KDH ako suverénnej a zvrchovanej strany. Drvivá väčšina delegátov okresných snemov požadovala návrat spravodlivého volebného zákona a usporiadanie SDK ako koalície piatich strán s jednotným parlamentným poslaneckým klubom.

Na Kongrese Európskej únie seniorov v dňoch 21. a 22. marca vo Viedni zvolili predsedu Združenia kresťanských dôchodcov /ZKD/ J. Benčeka za člena jej predsedníctva. Vo vyhlásení KDH z 24. marca k 11. výročiu sviečkovej manifestácie sa hovorí, že hnutie si s úctou a uznaním pripomína odvahu slovenských občanov, ktorí sa jej zúčastnili. Nebol to len prejav izolovanej skupiny katolíkov, ale najmasovejšie vystúpenie občanov Slovenska proti totalitnému režimu. NR SR schválila 26. marca štátny rozpočet na rok 1999. Na Kongrese DS 27. marca bol za jej predsedu opäť zvolený J. Langoš, do strany sa vrátili všetci jej nominanti do SDK. Kresťanskodemokratický zväz žien Slovenska /KDZŽS/ zorganizoval 27. marca seminár na tému Výchova k hodnotám rodinného života. Škandál v súvislosti s „podnikaním“ poslanca SOP I. Sládečka prepukol 30. marca. V posledný marcový deň podporilo svojim podpisom kandidatúru R. Schustera na funkciu prezidenta SR len 18 zo 42 poslancov klubu SDK !/. Poslanec V. Palko /KDH/ to hodnotil: „Schuster nebol schopný zjednotiť poslancov vládnej koalície. Upozorňoval som na to ešte pred podpisom koalíčnej dohody.“

LIPTOVSKOMIKULÁŠSKY SNEM

V bratislavskom Zichyho paláci bol 7. apríla prezentovaný slovenský preklad francúzskej knihy Čierna kniha komunizmu za účasti J. Čarnogurského, M. Kusého a ďalších osobností. Premiér M. Dzurinda a minister J. Čarnogurský navštívili 8. apríla vo Vatikáne pápeža Jána Pavla II. Poslanci P. Kresánek a P. Muránsky /SDK – KDH/ doplnili dva chýbajúce podpisy pod prezidentskú kandidatúru J. Slotu /SNS/, čo odôvodňovali snahou o rozštiepenie opozičných hlasov. NR SR vydala 9. apríla súhlas na trestné stíhanie poslanca I. Lexu /HZDS/. V ten istý deň HZDS oznámilo, že jeho kandidátom na funkciu prezidenta SR bude V. Mečiar. Člen Rady KDH, vydavateľ týždenníka Fakty a predseda OC KDH Pezinok P. Gabura mal prezentáciu svojej knihy Sonda do svedomia času. Predsedom Ústrednej volebnej komisie pre prezidentské voľby sa stal P. Baxa /KDH/.

V poradí jedenásty Snem Kresťanskodemokratického hnutia sa uskutočnil 10. apríla 1999 v budove Mestského úradu v Liptovskom Mikuláši. Jeho heslo znelo Kresťanská demokracia – politika pre každého a pozvaných naň bolo 465 riadnych delegátov. Dominantnou otázkou snemu bolo hľadanie modelu SDK i jej vzťahu k materským stranám. Atmosféra tohto snemu bola azda najhoršia v dejinách hnutia, bola ťaživá a konfrontačná, nakoľko sa tu otvorene zrazili dve rozdielne koncepcie a pohľady na budúcnosť, ktoré prezentovali na jednej strane J. Čarnogurský a na strane druhej M. Dzurinda. Rozdiel bol jasný: kým jeden hovoril o budúcnosti jasnej konzervatívnej strany KDH a dodržaní dohôd pred voľbami, tak druhý prišiel s víziou budovania strany SDK v rozpore s prirodzeným vývojom. Všetko sa skoncentrovalo do hlasovania o tzv. dvojitom členstve /plnom/, za ktoré hlasovalo 246 zo 456 delegátov /196 bolo proti/. Bola to nadpolovičná, nie však potrebná dvojtretinová väčšina. Za kompromisný, ale i tak dlhodobu nič neriešiaci variant tzv. obmedzeného dvojitého členstva potom hlasovalo dostatočných 383 delegátov. Vážnym signálom bolo, že vďaka mohutnej mediálnej kampani i veľkému úsiliu predsedu vlády podporila väčšina delegátov snemu niečo, čo by viedlo k rozplynutiu a zániku KDH vo väčšom, beztvare celku. Nemožno nespomenúť, že väčšinový názor z okresných snemov bol iný. Predseda KDH J. Čarnogurský povedal, že všetkých členov kresťanskodemokratickej platformy SDK považuje za svojich ľudí, za čo má k nim jednu prosbu, aby sa nesnažili zlikvidovať KDH ako suverénnu a zvrchovanú stranu, aby sa nesnažili podriaďovať KDH Slovenskej demokratickej koalícii. Zdôraznil, že pred voľbami neexistovala žiadna dohoda o tom, že sa po voľbách materské strany rozplynú v SDK, ale bola dohoda čím skôr po voľbách prijať pôvodný spravodlivý volebný zákon umožňujúci klasické koalície. M. Dzurinda po hlasovaní povedal, že „vláda ide ďalej, SDK pokračuje v tesnej spolupráci s KDH“ a ubezpečil o tom, že sa SDK nebude pretvárať na plnohodnotnú politickú stranu.

Snemu boli predložené výročné správy o činnosti: poslaneckého klubu v parlamente /F. Mikloško/, zväzov /A. Behulová/, Politického konzília /M. Chabroň/, Rohodcovského súdu /J. Horník/, Kontrolnej komisie /D. Macák/, Rozpočtovej správy /P. Gabura/, Rady KDH /M. Homolová/ a Klubu predstaviteľov miestnej samosprávy /P. Kresánek/. Po najdlhšom a najdramatickejšom bode o úprave stanov nasledovali voľby funkcionárov hnutia. Snem zvolil

79 členov Rady KDH za okresné centrá tak, ako ich navrhli okresné snemy, 9 členov Rozhodcovského súdu a 5 členov Kontrolnej komisie. Za podpredsedov boli zvolení: JUDr. Pavol Hrušovský /vnútorná politika/ z Nitry, Doc. RNDr. Vladimír Palko, CSc. /tlač a vonkajšie pôsobenie/, MUDr. Anna Záborská /zahraničná politika/ z Bojníc, Ing. Mgr. Blažej Krasnovský /ekonomika/ z Košíc a RNDr. Pavol Minárik /samospráva/. Bohužiaľ, ostatné osobnosti kresťanskej demokracie neboli v danej chvíli ochotné kandidovať na funkcie v hnutí, preto si treba týchto ľudí za obeť a odvahu vážiť. Snem uložil predsedníctvu hnutia iniciovať novelizáciu volebného zákona smerom ku koalíciám, odporučil poslancom NR SR presadzovať doplnenie zákona o združovaní v politických stranách o ustanovenie o politických združeniach /úniách/ a odporučil tiež zabezpečiť také zmeny zákonov v SR, aby sa zaručilo právo človeka na život od počatia po prirodzenú smrť.

Snem KDH prijal i dve politické vyhlásenia. Vo vyhlásení k priamej voľbe prezidenta vyzýva občanov k zodpovednosti a priamo nevyjadruje podporu žiadnemu konkrétnemu kandidátovi. V hlavnom politickom vyhlásení snem vyjadril podporu premiérovi M. Dzurindovi na celé štvorročné obdobie, za najdôležitejšiu úlohu v súčasnosti považuje vyvedenie SR z ekonomickej krízy, v treťom bode sú špecifikované kroky smerujúce k zavedeniu spravodlivých pravidiel hry v spoločnosti. Vo štvrtom bode vyhlásenia je vyjadrené presvedčenie, že Slovensko sa na ceste z krízy môže spoliehať na vlastné sily a KDH bude podporovať posilňovanie vlastenectva a lojality slovenských občanov k štátu. Piaty bod sa venuje armáde, šiesty populačným trendom. V záverečnej časti vyhlásenia snem vyzýva svojich zástupcov vo vláde i v parlamente, aby sa ešte výraznejšie zasadili za dosiahnutie spomínaných a pred voľbami stanovených cieľov.

Okrem dusnej atmosféry, či konfrontačných vystúpení sa na sneme vyskytli i také predtým v KDH nepoznané javy ako otvorené prejavy nesúhlasu, či predčasný odchod skupiny prešovských delegátov. Liptovskomikulášsky snem zostane zapísaný v histórii KDH ako snem s najhoršou atmosférou, či snem, na ktorom sa hnutie ocitlo na samom okraji sebazničenia, za čo vôbec nemôžu desiatky obetavých a srdečných liptovských usporiadateľov, ktorí sa svojich úloh zhostili vynikajúco.

PRVÉ PRIAME VOĽBY PREZIDENTA

NR SR prijala 14. apríla vyhlásenie k situácii v Kosove plne v línii NATO, o členstvo v ktorom sa SR uchádza, pričom za nehlasovali niektorí poslanci SDL a kandidát na funkciu prezidenta R. Schuster. V nasledujúci deň vyslovil parlament súhlas so vzatím poslanca I. Lexu /HZDS/ do väzby. Poslanci SDK V. Palko, R. Kováč a P. Zajac predstavili 16. apríla iniciatívu 27 poslancov SDK Traja za jedného, ktorá vyzvala troch občianskych kandidátov na prezidenta /M. Vášaryovú, M. Kováča a J. Šveca/, aby sa dvaja z nich vzdali pred voľbami v prospech tretieho, v prieskumoch najsilnejšieho kandidáta. Je nutné poznamenať, že celkom prirodzene bol členom a priaznivcom KDH najbližším kandidátom exprezident M. Kováč a viacero z nich pracovalo v jeho štábe.

Vláda SR dala 21. apríla súhlas na presun vojsk a techniky NATO cez naše územie pre operácie v Juhoslávii. Združenie kresťanských pracovníkov kultúry /ZKPK/, Nadácia Hannsa Seidela /HSS/ a Klub kresťanský a demokraticky orientovaných politických väzňov spoločne usporiadali 27. apríla spomienkovú slávnosť pri príležitosti Dňa nespravodlivo stíhaných a desiatich rokov demokracie na Slovensku, na ktorú nadväzoval i rovnomenný seminár ZKPK.

Prvé zasadnutie Rady Kresťanskodemokratického hnutia po liptovskomikulášskom sneme sa uskutočnilo 1. mája 1999 a jeho hlavným poslaním boli voľby členov Predsedníctva KDH pre nastávajúce funkčné obdobie. Pri nich sa prejavilo názorové rozdelenie hnutia a o každú funkciu sa uchádzali kandidáti z oboch prúdov. Za riaditeľa oddelenia pre regionálnu politiku bol opäť zvolený P. Abrhan, za sekretára rady M. Homolová. Novými členmi predsedníctva sa stali Peter Gabura zo Svätého Jura a Ing. Jozef Šimko zo Stropkova. Predseda KDH J. Čarnogurský oznámil, že týmto skončili provizórne štruktúry hnutia vytvorené vlni v júni, ktoré boli vtedy prijaté v dôsledku nedemokratického volebného zákona. Odteraz má KDH opäť zvolené všetky orgány a je pripravené pokračovať na slovenskej politickej scéne ako riadna strana. Na rokovanie boli pozvaní ako hostia i členovia kresťanskodemokratickej platformy SDK, zúčastnili sa na ňom M. Dzurinda, L. Pittner, J. Figel', I. Šimko, J. Brocka a ďalší. Niektorí poslanci sa však prakticky od volieb nezúčastnili okrem snemu na žiadnom zasadnutí celoštátneho orgánu hnutia /B. Orava, P. Vrzdák, P. Kresánek .../, akoby pozabudli na to, kto ich nominoval na zvoliteľné miesta. Dvojitémi členmi sa už medzitým stali I. Šimko, M. Hort a J. Brocka.

Rada KDH uložila podpredsedom hnutia, aby si vytvorili poradné orgány zo zástupcov všetkých krajov, členom vlády a poslancom uložila povinnosť informovať o svojich výjazdoch príslušné okresné centrá hnutia, požiadala poslancov NR SR o návštevy v regiónoch, ale aj o presadzovanie novely volebného zákona. Rada tiež prijala vyhlásenie KDH k prezidentským voľbám, v ktorom vyzvala občanov k účasti na nich a privítala iniciatívu poslancov SDK „Traja za jedného“, lebo občianski kandidáti reprezentujú hodnoty demokracie. Ukázalo sa, že KDH nemožno „znásilniť“ na podporu R. Schustera.

Združenie kresťanskodemokratických poľnohospodárov Slovenska /ZKDPS/ usporiadalo 6. mája v Košiciach seminár na tému Agrárny program – politika rozvoja vidieka. V dňoch 7. a 8. mája sa vo Svite uskutočnil snem a následne seminár Združenia kresťanských pedagógov /ZKP/ pod názvom Národný program vzdelávania. OC KDH Bratislava I zorganizovalo 9. mája na Hlavnom námestí program ku Dňu matiek za účasti osobností KDH, tanečných i speváckych súborov, recitátorov a hudobných skupín. Obdobné podujatia sa konali na celom Slovensku vďaka kresťanskodemokratickým klubom. Bývalý prezident SR M. Kováč sa vzdal 11. mája kandidatúry na funkciu prezidenta v prospech kandidáta vládnej koalície R. Schustera. Charta 99, ODM a KDMS vyzvali 12. mája na podporu M. Vášáryovej. Premiéri štátov visegrádskej štvorky sa stretli 13. mája v Bratislave. Na tlačovej besede KDH povedal jeho podpredseda V. Palko, že hnutie bude naliehať na vládu, aby splnila sľub a zrušila akcie na doručiteľa. Poslanec J. Brocka /SDK – KDH/ označil kroky vlády v boji s nezamestnanosťou za nedostatočné a navrhol opatrenia. Prvé kolo prezidentských volieb sa

uskutočnilo 15. mája, pričom si občania vybrali z 9 kandidátov. Jednotliví kandidáti obstáli nasledovne: R. Schuster získal 47,4 % hlasov, V. Mečiar 37,2 %, M. Vášáryová 6,6 %, I. Mjartan 3,6 %, J. Slota 2,5 %, B. Zala 1 %, J. Švec 0,8 %, J. Lazarčík 0,5 % a J. Demikát 0,2 % hlasov. Slovenský orol zorganizoval 18. mája majstrovstvá Medzinárodného združenia kresťanských športových organizácií /FICEP/ v hádzanej v Bratislave, na záverečnej slávnosti sa ich účastníkom prihovorili i J. Čarnogurský a P. Hrušovský. R. Schuster 19. mája oznámil, že sa nezúčastní mediálnych debát s protikandidátom V. Mečiarom, čo bolo pre neho typické – podľa možnosti sa k ničomu nevyjadrovať pred voľbami.

SDK AKO STRANA ALEBO KOALÍCIA

Podpredseda KDH P. Hrušovský povedal 20. mája, že problémy s fungovaním SDK viedli k návrhu zmluvy medzi SDK a materskými stranami /SDK sa už fakticky správala ako šiesta strana/, ďalej uviedol: „Posilnením pozícií materských strán sa môže upevniť pozícia SDK, a tým aj celej vládnej koalície.“ Podľa spomenutého návrhu by činnosť SDK mala koordinovať rada predsedov /5 + 1/. Na sneme Demokratickej únie /DÚ/ 22. mája zvolili za jej nového predsedu L. Haracha. Kresťanskodemokratické združenie pracovníkov vedy a školstva /KDZPVŠ/ zorganizovalo seminár na tému Katolícke univerzity – poslanie a úlohy v súčasnosti. Predseda KDH J. Čarnogurský odporučil 23. mája členom a priaznivcom hnutia, aby v druhom kole prezidentských volieb podporili R. Schustera.

Kresťanskodemokratické hnutie navrhlo 27. mája program solidarity vlády s občanmi, keďže vláda má ísť príkladom občanom pri prijímaní balíčka ozdravných opatrení. V rámci neho by išlo napr. o redukcii počtu ministerstiev, zníženie osobnej spotreby členov vlády, či nezvyšovanie platov v štátnom sektore. Poslanec J. Brocka /SDK – KDH/ sa na stránkach týždenníka Fakty podrobne zaoberal najväčším problémom Slovenska, nezamestnanosťou, pod názvom Všetko niečo stojí, žiť na dlh sa už ďalej nedá.

Druhé kolo prezidentských volieb sa uskutočnilo 29. mája, v ňom získal R. Schuster 57,2 % hlasov a V. Mečiar 42,8 % hlasov, čo KDH označilo za porážku mečiarizmu a jeho štýlu politiky. V dňoch 4. a 5. júna sa konal v Piešťanoch seminár Kresťanskodemokratického združenia ekológov Slovenska /KDZES/ zaoberajúci sa ekológiou Považia. Začiatkom júna obvinil denník Sme a iné médiá ministra G. Palacku z klientelizmu pri výbere operátora mobilnej telefónnej siete. Predseda KDH J. Čarnogurský absolvoval 7. júna počas pracovnej návštevy Košíc aj zoskok padákom a otvoril pobočku bezplatnej právnej poradne.

Na slávnostnom zasadnutí Vedeckej rady Trnavskej univerzity 10. júna boli udelené čestné vedecké hodnosti „doctor honoris causa“ o. A. Srholcovi a o. M. Kuffovi. R. Schuster sa 15. júna po zložení sľubu na slávnostnej schôdzi parlamentu oficiálne ujal úradu prezidenta SR a Slovensko malo po 470 dňoch opäť hlavu štátu. Druhý Kongres SDK sa konal 19. júna v Prešove. Bol sterilný a skončil sa len pokusom konzervovať nekonzervovateľné, lebo sa vyhol pravdivému pomenovaniu skutočných problémov tohto zoskupenia. V čase, keď už všetkých päť strán SDK požadovalo návrat ku koalícii, I. Šimko vyhlásil, že „SDK už nie je závislá od

materských strán.“ Predsedovia SDK a jej piatich strán podpísali dohodu o spolupráci, podľa ktorej sa vytvorila Rada predsedov na koordináciu politiky SDK, keďže jej predsedníctvo už stratilo svoju reprezentatívnosť. Na zasadnutí Politického konzília KDH zvolili za jeho nového predsedu RNDr. Pavla Bielika.

Predseda KDH J. Čarnogurský a podpredsedníčka A. Záborská sa zúčastnili 20. júna v Paríži na zasadnutí výkonného výboru Európskej demokratickej únie /EDÚ/. Zväz výstavby KDH zorganizoval 24. júna seminár s názvom Perspektívy výstavby na Slovensku a mladí architekti. Regionálni tajomníci KDH M. Dúbrava a M. Matuškovič zachránili 24. júna vo Vysokých Tatrách zranenú poľskú turistku počas túry po skončení celoštátnej porady tajomníkov KDH na Štrbskom Plese.

Kongres SOP zvolil 26. júna za jej nového predsedu podpredsedu vlády SR P. Hamžíka. Premiér M. Dzurinda požiadal o odvolanie prezidenta FNM Ľ. Kaníka /DS/ a predsedu Výkonného výboru FNM L. Sklenára /SDL/ v súvislosti s prípadom Nafty Gbely a V. Poórom. Vicepremiér P. Hamžík odvolal riaditeľa sekcie Úradu vlády SR R. Filisteina pre podozrenie z korupcie /tento bývalý člen KDH bol blízkym človekom M. Dzurindu/. Predseda KDH J. Čarnogurský požiadal na rokovaní Rady predsedov SDK o prešetrenie kauzy Deutsche Bank týkajúcej sa podozrení o G. Palackovi. Vláda vyzvala 1. júla funkcionárov FNM Ľ. Kaníka a L. Sklenára, aby odstúpili z funkcií.

Poslanec I. Šimko /SDK – KDH/ obvinil 6. júla vedenie KDH z neúprimnosti pri kritike ministra G. Palacku za kauzy GSM 1800 a Deutsche Bank i z úsilia o dezintegráciu SDK /!?. Podpredseda KDH V. Palko na to povedal, že hnutie dostalo informácie o kauzách priamo z ministerstva, vo verejnosti sa vytvára mienka, že ani táto vláda nie je čistá a jej dôveryhodnosť možno obnoviť len jasným vysvetlením a objasnením káuz, a o to ide KDH. Ústavný súd SR vydal 8. júla nález, podľa ktorého nemal premiér M. Dzurinda ako zastupujúci prezident právo zrušiť amnestiu vyhlásenú V. Mečiarom. M. Dzurinda vyhlásil, že tento nález nemá žiadny vzťah k doteraz udeleným amnestiám. V ten istý deň sa KDH dištancovalo od ministra G. Palacku s tým, že nebude žiadať jeho odvolanie z funkcie.

OD LETA OPÄŤ VIDITELNÍ

Bývalý dlhoročný člen Rady KDH a vedúci Úradu vlády SR T. Tóth vyhlásil 9. júla na tlačovej besede, že nemenovaný člen Predsedníctva KDH mu ponúkol v januári úplatok 120 miliónov korún, pričom svoje absurdné a nehorázne tvrdenie ničím nepodložil. KDH toto tvrdenie okamžite rázne odmietlo a podpredseda hnutia V. Palko ho označil za „mimoriadne trápny úlet.“ Vtedy ešte málokto tušil, že je to začiatok novej silnej vlny pokusov o diskreditáciu kresťanskej demokracie. Hnutie sa v letnom období roku 1999 začalo po dvojročnej odmlke objavovať v prieskumoch verejnej mienky. V prieskumoch popri SDK dosahovali jeho preferencie 4 %, kým v prieskumoch kde nevystupovala strana SDK, ale jej pôvodné strany, to bolo cez 10 %. Poslanec NR SR J. Brocka vystúpil 11. júla zo strany SDK,

vrátil sa do KDH a pripustil, že jedným z dôvodov bolo i nepodložené obvinenie T. Tótha voči KDH.

V Borskom Svätom Mikuláši posvätil 11. júla biskup Š. Vrablec kríž s trňovou korunou a pamätnú dosku pri príležitosti 50. výročia vystúpenia veriacich tejto obce na obranu svojho kňaza a slobody vierovyznania. Tohto podujatia sa zúčastnil a prítomným sa prihovoral i J. Čarnogurský. Podpredseda KDH P. Hrušovský odmietol 13. júla tvrdenia, že KDH vedie boj s SDK: „KDH nič nevyčíta SDK, vyčíta však niektorým ministrom a vysokým štátnym funkcionárom nedostatky a poklesky, ktoré sú také vážne, že narúšajú to, čo sme pred voľbami sľúbili – zbaviť sa klientelizmu a korupcie.“ Generálny tajomník OSN Kofi Annan navštívil Slovenskú republiku 14. júla. Podpredseda KDH B. Krasnovský sa zaoberal 21. júla v týždenníku Fakty stavom privatizácie v SR, jej minulosťou, súčasnosťou i budúcnosťou, okrem iného uviedol: „V prehlbujúcich sa rozdieloch medzi bohatými a chudobnými bude mať náš ekonomicko – sociálny model ťažiskovú úlohu, lebo nik z politikov vo svete nevníma tieto problémy citlivejšie ako práve politici našej orientácie.“

Neodmysliteľnou a tradičnou súčasťou letného kalendára kresťanských demokratov bol výstup na Ďumbier, ktorý sa už po deviatykrát uskutočnil 31. júla v rámci celoslovenského stretnutia kresťanskej mládeže organizovaného Kresťanskodemokratickou mládežou Slovenska /KDMS/. Na vydarenom podujatí nechýbal predseda KDH J. Čarnogurský, či podpredsedovia V. Palko, A. Záborská a P. Minárik, ba po prvýkrát i šéf parlamentnej frakcie F. Mikloško. Minister G. Palacka obvinil 2. augusta KDH zo svojho škandalizovania. Bývalý blízky človek expremiéra V. Mečiara I. Mjartan oznámil, že zakladá novú politickú stranu – Stranu demokratického streda /SDS/. SMK navrhla na rokovaní koalíciej rady zmeny na troch ministerských kreslách, tlak médií i verejnosti na zmeny vo vláde bol značný.

Pod obetavým a systematickým vedením manažéra a skvelého brankára M. Mikloška zorganizovali kresťanskí demokrati v letnom období niekoľko veľmi vydarených podujatí pod holým nebom, ktorým dominovali futbalové zápasy mužstva KDH väčšinou s miestnymi výbermi. Už 26. júna to bol turnaj v Košiciach – Barci, ktorý za účasti výberov DÚ, SDSS a SMK vyhralo mužstvo KDH. V kysuckej obci Snežnica 17. júla bol „hviezdou“ poslanec F. Mikloško, o deň neskôr sa pred vyše 1000 divákmi v Zamarovciach pri Trenčíne predstavil v drese s logom KDH na prsiach podpredseda KDH i NR SR P. Hrušovský. Z ďalších stretnutí spomeňme podujatie 25. júla v Ludrovej pri Ružomberku /400 divákov, hosť F. Mikloško a ďalší/, 22. augusta v Poprade /800, J. Čarnogurský/, 29. augusta v Krupine /400, Palko/, 4. septembra turnaj v Zlatých Moravciach, /400, P. Hrušovský, F. Mikloško, P. Abrhan/, 12. septembra zápas proti SMK v Dvoroch nad Žitavou /1000, P. Hrušovský, J. Brocka, F. Mikloško, V. Palko, P. Abrhan/ a „záver sezóny“ vo Veľkom Lapáši pri Nitre 19. septembra /800, F. Mikloško, L. Pittner, P. Abrhan/. S najväčším záujmom i ohlasom verejnosti sa stretlo podujatie 8. augusta v Radošovciach pri Skalici, kde v súboji medzi KDH /J. Čarnogurský, M. Mikloško, P. Cvik, M. Krajniak/ a SDK /M. Dzurinda, E. Kukan, R. Beňo, D. Krajcer, M. Bednár, Š. Hríb/ zvíťazili kresťanskí demokrati 3 : 1 v zápase a 5 : 4 na pokutové kopy.

Búrlivý a bohatý na udalosti bol 9. august. Zo svojej funkcie odstúpil minister G. Palacka, pokladník SDK a najbližší spolupracovník premiéra M. Dzurindu. Predseda vlády SR dal jeho odstúpenie za vinu KDH, vzápätí J. Čarnogurský vyjadril z tohto postoja sklamanie. KDH prijalo vyhlásenie /publikované bolo 10. 8. 1999 v denníku Sme/, v ktorom označilo obvinenie M. Dzurindu za nezodpovedné a vyzvalo tak jeho, ako i politické strany a médiá k zodpovednosti lebo „záujmy Slovenska stoja nad všetkými straníckymi záujmami.“ V ten istý deň rokovali predsedovia strán SDK. S návrhom KDH na návrat SDK k päťkoalícii súhlasili všetky materské strany SDK a jeho realizácii sa bránil len predseda SDK M. Dzurinda a skupina politikov okolo neho, ktorí sa myšlienково odtrhli od svojich pôvodných strán.

DO BUDÚCNOSTI POD VLASTNOU ZNAČKOU

Novým ministrom dopravy, pôšt a telekomunikácií SR sa po odstúpení G. Palackovi stal 12. augusta 1999 Ing. Jozef Macejko z Prešova, dlhoročný člen Rady KDH. Premiér M. Dzurinda ho do funkcie ministra navrhol bez akejkoľvek konzultácie s KDH, hoci J. Macejko bol v tej chvíli členom KDH a toto kreslo patrilo podľa dohôd nominantovi KDH. Argumentoval tým, že kandidáta schválil Zväz dopravy pri KDH, pričom dobre vedel, že zväzy takúto právomoc nikdy nemali. Bol to vrcholne nekorektný krok, z ktorého však hnutie nevyvodilo žiadne politické konzekvencie v záujme stability vlády a jej predsedu ... Predseda KDH J. Čarnogurský oznámil 16. augusta zámer zriadiť úrad na dokumentáciu zločinov komunizmu s odôvodnením: „Národ, ktorý nepozná svoje vlastné dejiny, opakuje chyby z minulosti. Komunistické obdobie predstavuje 40 rokov z našich dejín. Treba, aby sme poznali toto obdobie, aby sme ho mali zdokumentované a mohli ho študovať aj generácie, ktoré prídu po nás.“

Neprijemnú stratu a ranu utŕžilo Kresťanskodemokratické hnutie 17. augusta, kedy pri autonehode neďaleko Tesárskych Mlynian tragicky zahynul jeho podpredseda pre ekonomiku Ing. Mgr. Blažej Krasnovský z Košíc. Tento nenápadný, ale nesmierne schopný, pracovitý a morálny človek mal pred sebou veľké plány i množstvo rozpracovaných projektov v oblasti, ktorá bola po odchode M. Dzurindu slabinou hnutia. Určite nie je bez zaujímavosti skutočnosť, že za návrh KDH a DS, aby bol 17. november štátnym sviatkom, hlasovali 17. augusta v Predsedníctve SDK iba J. Langoš a I. Šimko, čím v tomto už nikoho nereprezentujúcom orgáne neprešiel. Posledná rozlúčka s B. Krasnovským sa konala 21. augusta v Košiciach za účasti vedenia KDH i premiéra M. Dzurindu. Prezident SR R. Schuster sa 24. augusta rozhodol nevypísať referendum o používaní jazykov národnostných menšín a o strategických podnikoch, o čo ho žiadala petícia organizovaná HZDS. J. Čarnogurský odhalil 27. augusta v Leopoldove pamätnú tabuľu venovanú politickým väzňom prenasledovaným komunistickým režimom, pričom prítomným oznámil, že zriadi úrad na dokumentáciu zločinov komunizmu s dvomi pracovníkmi. Poslanec J. Brocka /KDH/ prezentoval na tlačovej besede návrhy hnutia vedúce k zníženiu nezamestnanosti.

V prvý septembrový deň prijalo približne 70 spravidla vysoko postavených ľudí z KDH tzv. Prešovskú výzvu, v ktorej vyzývajú KDH na podporu M. Dzurindu, na to aby sa hnutie samo

neprezentovalo a nepropagovalo, ale podriadilo sa SDK. Výzva apeluje na zástancov strany SDK, aby vstúpili za členov KDH a ovplyvňovali jeho politiku. Tento dokument prijatý na objednávku odštartoval druhú etapu úsilia o vťahnutie KDH do bezfarebnej strany SDK, ktorá na rozdiel od tej prvej mala postupovať zvnútra. Podpredseda KDH P. Hrušovský reagoval: „Výzvu na podporu M. Dzurindu nepovažujem za štiepenie KDH, ale za vyjadrenie názoru určitej malej skupiny členov KDH, ktorí na to majú právo. Som však prekvapený nad postupom iniciátorov výzvy, ktorí sú vo významných ústavných a politických funkciách.“ Už 5. septembra sa poslanec I. Šimko a minister J. Macejko vyjadrili, že chcú prispieť „k zmene kurzu KDH,“ na druhý deň sa vrátili za členov KDH premiér M. Dzurinda, minister L. Pittner, ba i exminister G. Palacka. M. Dzurinda k tomuto kroku povedal, že chce zvýšiť preferencie KDH /kiežby!/, hoci niekoľko týždňov predtým odpovedal na otázku či sa vráti do KDH, že dvakrát do tej istej rieky vstúpiť nemožno. Niektorí novinári označili tieto „manévry“ pred zasadnutím Rady KDH za zápas o najstaršiu ponovembrovú politickú stráničku značku ...

Veľmi dôležité pre budúcnosť hnutia bolo druhé zasadnutie Rady Kresťanskodemokratického hnutia po liptovskomikulášskom sneme, ktoré sa uskutočnilo 11. septembra. Rada uložila predsedovi hnutia zvolávať pravidelne mesačne tzv. ministerský klub, odporučila na vnútrostranícku diskusiu návrh agendy hnutia predložený podpredsedom V. Palkom a vyjadrila podporu M. Sabolovej pred primátorskými voľbami v Košiciach. Podstatným bodom rokovania však bolo už ani nie tak riešenie budúceho modelu usporiadania SDK /názor, že to má byť päťkoalícia, bol jasný/, ale rozhodovanie o budúcnosti kresťanskej demokracie. Predseda J. Čarnogurský povedal na margo „dvojitého navrátilcov“: „Ak ste sa vrátili s pokojom, ste vítaní. Nechcete však rozvracať KDH. Slovensko KDH potrebuje a bude ho ešte dlho potrebovať. Musíte uznať rozhodnutia legitímnych orgánov KDH. Ak znova vnútíte hnutiu diskusiu o už rozhodnutých otázkach, nemôžeme vám v tom zabrániť. KDH aj túto diskusiu vydrží. A znova ju vyhrá.“ Nasledovala diskusia, ktorá opäť ukázala existenciu dvoch rôznych svetov. Za návrh M. Dzurindu na vytvorenie politickej únie hlasovalo 10 členov rady. I. Šimko oznámil úmysel kandidovať na post predsedu KDH, J. Figel' v pozdravnom liste /bol v zahraničí/ vyjadril, že zatiaľ sa do hnutia nevráti a plne sa venuje práci na smerovaní SR do EÚ v súvislosti s helsinským summitom. Zásadné rozhodnutie, že KDH pôjde do budúcich volieb pod vlastnou značkou, prijala rada so združujúcou väčšinou a vyjadrila ho vo vyhlásení: „Zárukou politickej stability, demokracie a slobody na Slovensku je už takmer desať rokov Kresťanskodemokratické hnutie. Práve preto je posilňovanie KDH posilňovaním stability štandardného politického systému na Slovensku, ktorý je nevyhnutným predpokladom pri integrácii Slovenska do Európskej únie. Vnútornej jednoty KDH je zárukou, aby sa stabilný politický systém na Slovensku rozvíjal. Preto KDH ako reprezentant tradícií slovenskej ľudovej politiky a odkazu Novembra 1989 bude kandidovať v budúcich voľbách pod vlastnou značkou, či už v koalícii alebo samostatne. KDH sa nebude rozptyľovať šarvátkami medzi politickými stranami, ale bude sa sústreďovať na čo najdôslednejšie presadzovanie reforiem, ktoré privedú Slovensko medzi vyspelé európske krajiny.“ S takýmto

posolstvom by bezpochyby súhlasil i B. Krasnovský, ktorý sa už na tomto zasadnutí nemohol zúčastniť ...

ZA HLINKOVÝM ODKAZOM

Predseda Kresťanskodemokratického hnutia J. Čarnogurský oznámil 13. septembra 1999, že hnutie bude blokovať prijatie Strany maďarskej koalície /SMK/ za člena Európskej demokratickej únie /EDÚ/ pre iracionálnu neochotu jej samosprávnych politikov v Komárne umiestniť tam súsošie svätých Cyrila a Metoda. Poslanec NR SR R. Fico vystúpil 15. septembra z SDL i z vládnej koalície. V dňoch 16. až 18. septembra sa uskutočnil v Spišskom Podhradí seminár Združenia kresťanských pracovníkov kultúry /ZKPK/ s názvom Dni Ladislava Hanusa – človek a kultúra. Zväz výstavby pri KDH usporiadal 22. septembra v Trenčíne seminár na tému Realizácia kláštora Malá Skalka.

Po trojmesačných sporoch a hľadanií kompromisov prijala NR SR 16. septembra novelu zákona o veľkej privatizácii, keď brzdou bola najmä SDL. Predseda vlády SR M. Dzurinda sa stretol 22. septembra v New Yorku s americkým prezidentom B. Clintonom. Po deväťročnej odmlke zorganizovalo KDH 19. septembra v Ružomberku a v Černej celonárodnú spomienku na osobnosť slovenskej kresťanskej politiky Andreja Hlinku. Na podujatí s približne 2000 účastníkmi vystúpili J. Čarnogurský, L. Pittner, V. Palko a P. Muránsky. Predseda hnutia tam okrem iného povedal: „Chceme spomienke na Andreja Hlinku vrátiť politickú kultúru a chceme Andreja Hlinku vrátiť jeho odkazu, ktorý nejaký čas akoby nebol dostatočne jasný. Andrej Hlinka niesol posolstvo o kultúrnom, kresťanskom Slovensku. Posolstvo o Slovensku, ktoré žilo z vlastnej práce a nekradlo. Posolstvo o Slovensku, ktoré sa spolieha predovšetkým na svoje vlastné sily.“

V tomto období sa stupňoval tlak na odstúpenie ministra Ľ. Černáka /SDK – DÚ/, ktorému mnohí pripisovali zodpovednosť za viaceré kauzy. Na stretnutí slovenských disidentov 22. septembra v bratislavskom Zichyho paláci poznamenal J. Čarnogurský: „Nebojte sa, slovenský dissent sa formoval 40 rokov, desať rokov po Novembri máme ešte 30 rokov na formovanie normálnej spoločnosti.“ Na dramatickom Sneme SNS 25. septembra v Žiline bol J. Slota odvolaný z funkcie jej predsedu, vzápätí zhasli svetlo a rokovanie bolo prerušené. V ten istý deň odporučila Republiková rada DS svojim členom ukončiť členstvo v strane SDK.

Premiér M. Dzurinda /SDK – KDH/ naďalej trval na odvolaní funkcionárov FNM Ľ. Kaníka /DS/ a L. Sklenára /SDL/. Svoju politickú dráhu už zrejme definitívne spojil s kontroverznými osobami Ľ. Černákom, G. Palackom, či P. Kinčešom a vytrvalo páčil mosty so svojim materským KDH, ktoré sa mu nepodarilo ani vziať inam, ani ovládnuť. Predseda KDH J. Čarnogurský brigádoval 2. októbra na prevažne rómskom košickom sídlisku Luník IX pri odpratávaní odpadkov. Snem SNS v Nitre zvolil za jej novú predsedníčku poslankyňu NR SR a primátorku Čadce Annu Malíkovú. Predseda vlády SR M. Dzurinda zabehol 3. októbra spolu s ochrankou známy košický maratón.

Súkromná televízia VTV, blízka HZDS, prestala začiatkom októbra vysielat' pre dlhy. V denníku Sme boli 4. októbra zverejnené mená premiérových poradcov, medzi ktorými bola i T. Rosová, šéfka agentúry Markant, v prieskumoch verejnej mienky ktorej mávalo KDH dlhodobo najnižšie preferencie ... Ďalší zo série poslaneckých výjazdov poslancov NR SR za KDH sa uskutočnil 11. októbra v Banskobystrickom kraji. Európska komisia odporučila 13. októbra členským štátom Európskej únie, aby začali so Slovenskou republikou rokovania o vstupe do EÚ. Slovensko dosiahlo podľa nej najvýraznejší pokrok v oblasti plnenia politických kritérií.

Minister Ľ. Černák /SDK – DÚ/ odstúpil 18. októbra zo svojej funkcie, keď pre rôzne kauzy v rezorte stratil dôveryhodnosť a jeho odstúpenie žiadali všetci partneri okrem časti SDK. Ľ. Černák, po G. Palackovi najbližší človek premiéra M. Dzurindu, zostal v Predsedníctve SDK a vo funkcii ministra ho nahradil predseda DÚ Ľ. Harach. Predseda vlády SR M. Dzurinda dosiahol 20. októbra po trojmesačnom úsilí odvolanie Ľ. Kaníka a L. Sklenára aj za pomoci opozície v NR SR. Voľby primátora mesta Košice 23. októbra vyhral „Schusterov“ kandidát Z. Trebuľa /SOP/ pred M. Sabolovou /KDH – SDK – DÚ/.

Kresťanskodemokratický zväz žien Slovenska /KDZŽS/ zorganizoval 23. októbra seminár na tému Postavenie žien v spoločnosti. Pod názvom Mládež a systém hodnôt sa konal 27. októbra v Bratislave seminár Združenia kresťanských pracovníkov kultúry /ZKPK/. Vo Viedni slávnostne odovzdali Cenu kardinála Königa slovenskému kňazovi A. Srhoľcovi a českému biskupovi V. Malému ako ocenenie zásluh pre vieru a slobodu.

TERČOM NEVYBERANÝCH ÚTOKOV

Ambiciózny poslanec NR SR R. Fico podal 29. októbra prihlášku na registráciu svojej novej politickej strany s názvom Smer /kam?/. SDE kládla v tomto období nie vecný, ale ideologický odpor proti prijatiu zmluvy medzi SR a Vatikánom. Hovorca KDH pre poľnohospodárstvo poslanec J. Slaný kritizoval systém dotácií ministra P. Koncoša. Prezident R. Schuster predniesol 2. novembra v NR SR po prvýkrát správu o politickej situácii, ktorá vyvolala zmiešané reakcie tak v koalícii ako aj v opozícii. V týždenníku Fakty začal vychádzať od 3. novembra seriál o histórii KDH v súvislosti s blížiacim sa 10. výročím vzniku hnutia.

Denník Pravda /bývalý tlačový orgán ÚV KSS/ spustil od začiatku mesiaca novembra 1999 sériu článkov škandalizujúcich KDH /stranu bez vysokých komunistov vo svojom vedení a reprezentantkou Novembra/, najmä člena Predsedníctva KDH Petra Gaburu a jeho firmu TV COM. Vychádzajúc zo známych vecí zachádzali tieto články do poloprávď a absurdných, ničím nepodložených konštrukcií. Silná mediálna kampaň proti KDH okolo spôsobu jeho financovania trvala niekoľko týždňov, pričom nikoho ani nenapadlo „pozrieť sa na zúbky“ stranám evidentne utrácajúcim mnohonásobne viac peňazí. Kongres SMK zvolil 13. novembra za predsedu opäť V. Bugára a potvrdil, že maďarská menšina na Slovensku je vďaka Mečiarovmu volebnému zákonu definitívne politicky zjednotená.

V dňoch 5. a 6. novembra sa uskutočnil v Trenčíne seminár Združenia kresťanských pedagógov Slovenska /ZKPS/ na tému Vplyv súčasného spoločenského života a médií na morálku. Kresťanskodemokratické združenie pracovníkov vedy a školstva /KDZPVŠ/ zorganizovalo 12. novembra seminár s názvom Veda a technika na Slovensku na prelome storočí. Už o deň neskôr sa konal v Poprade seminár Združenia kresťanských lekárov a zdravotníkov /ZKLaZ/ Transformácia zdravotníctva a jej dopad na občanov, v rámci ktorého sa uskutočnilo i otvorenie poradne pre zodpovedné rodičovstvo za účasti biskupa F. Tondru. Poslanec NR SR R. Bauer prezentoval 15. novembra názor KDH na problematiku decentralizácie štátnej správy.

Kresťanskodemokratická mládež Slovenska /KDMS/ úspešne zvládla organizáciu osláv 10. výročia nežnej revolúcie na bratislavskom Námestí SNP. Na veľmi vydarený míting príjemne kontrastujúci s oficiálnosťou vládnych osláv prišlo vyše 5000 občanov, moderovala ho predsedníčka KDMS Jana Tutková, vystúpili na ňom J. Čarnogurský, J. Langoš, J. Budaj, A. Popovič a nechýbal ani I. Hoffman s novembrovou piesňou Sľúbili sme si lásku. Slávnostnou bodkou bol ohňostroj za zvukov Händlovej Hudby na kráľovský ohňostroj.

Smutná správa prišla 22. novembra, kedy zomrel Josef Lux, dlhoročný predseda českej KDÚ – ČSL, jeden z najvýznamnejších východoeurópskych kresťanských demokratov a veľký priateľ nášho hnutia. Slovenského premiéra M. Dzurindu prijal 23. novembra v Bruseli predseda Európskej komisie R. Prodi. Poslanec I. Šimko /SDK – KDH/ kritizoval antikomunistické postoje KDH. Prezident SR R. Schuster vymenoval sudcov Ústavného súdu SR, pričom jeho výber z kandidátov navrhnutých parlamentom bol veľmi prekvapujúci po odbornej i osobnostnej stránke. Novým predsedom ÚS SR sa stal J. Mazák /SOP/. V dňoch 19. a 20. novembra sa uskutočnilo tretie medzinárodné sympóziu Ekológia – Etika – Kultúra, ktoré zorganizovalo Kresťanskodemokratické združenie ekológov Slovenska /KDZES/. Minister L. Pittner /SDK – KDH/ vydal 25. novembra pokyn úradu finančnej polície, aby preverila financovanie KDH. Takýto pokyn nevydal na preverenie iných strán, hoci sa o nich nemálo vedelo i pohovorilo v médiách ... Bol členom vedenia KDH, keď sa prijal vtedajší model jeho financovania a dal preverovať ľudí, vďaka práci a obetavosti ktorých sa stal už po tretíkrát ministrom. Kampaň voči KDH v denníku Pravda vyvrcholila 29. novembra obvinením z financovania firmou Siemens. Najviac napádaný človek – P. Gabura - oznámil, že aféru okolo financovania KDH otvoril exminister G. Palacka, ktorý rozdával podklady novinárom. P. Gabura podal žalobu na vydavateľa postkomunistického denníka Pravda. Sila, intenzita a rozsah tejto diskreditačnej kampane boli tak veľké, že vtedajšie preferencie hnutia boli úspechom. Bol to pokus o úplnú likvidáciu kresťanskodemokratickej strany na Slovensku, ale tá to, vďaka Bohu, napokon „ustála“.

MUSÍME POKRAČOVAŤ

Vo Vysokých Tatrách sa uskutočnilo 3. decembra 1999 stretnutie prezidentov štátov visegrádskej štvorky. Poslanec J. Budaj /SDK – DÚ/ oznámil, že DÚ požaduje návrat SDK k päťkoalícii ako najlepšiemu modelu jej usporiadania. Podpredseda KDH P. Hrušovský

povedal: „Treba rokovať medzi stranami. Je otázne, či je legitímne, aby Predsedníctvo SDK prijímalo vážne rozhodnutia za strany, ktoré v ňom už nemajú riadne zastúpenie. Napríklad záujem KDH môže reprezentovať len ten, koho tým poverí stranický orgán. Musíme dohodnúť nový mechanizmus, ako vrátiť politickú autoritu tomuto orgánu.“

Tretie zasadnutie Rady Kresťanskodemokratického hnutia po liptovskomikulášskom sneme hnutia sa konalo 4. decembra. Ústredný tajomník M. Šrank informoval o činnosti predsedníctva od ostatného zasadnutia rady, predseda J. Čarnogurský a podpredseda P. Hrušovský otvorili svojimi informáciami diskusiu k vnútropolitckej situácii, podpredsedovia hnutia predložili prepracovaný návrh agendy hnutia pre nastávajúce obdobie, predstavení boli hovorcovia pre jednotlivé rezorty. Na uprázdnené miesto v predsedníctve bol zvolený poslanec J. Brocka /protikandidátom bol ďalší poslanec R. Bauer/. Rada v uznesení uložila členom vlády a štátnym tajomníkom, ktorí sú členmi hnutia, aby ju pravidelne informovali o stave svojho rezortu, ďalej uložila predsedovi parlamentnej frakcie predložiť na budúcom rokovaní rady písomné hodnotenie práce každého poslanca NR SR, ktorý je členom KDH. Rada tiež uložila predsedníctvu, aby zaradilo na program jej rokovania bod o aktivitách a cieľoch hnutia v komunálnej politike.

Na tomto zasadnutí Rady KDH sa zúčastnili tiež vládni predstavitelia pôvodne nominovaní hnutím, ktorí boli dvojitémi členmi KDH i SDK na čele s premiérom M. Dzurindom /koho by vtedy napadlo, že naposledy/. Ten oznámil, že hľadá nový model usporiadania a fungovania SDK, ktorý predstaví v priebehu mesiaca decembra. Predseda J. Čarnogurský vyslovil uznanie mladým za kvalitnú organizáciu osláv 10. výročia nežnej revolúcie. Zdôraznil, že hnutie musí prekonať i súčasnú kampaň proti nemu: „Nenechajme narúšať vieru v naše sily a schopnosti, vieru v KDH!“ Ústredný tajomník M. Šrank informoval radu o pripravovaných oslavách 10. výročia vzniku hnutia. Člen predsedníctva P. Gabura oznámil, že v súvislosti s kampaňou voči nemu požiadal o vypracovanie nezávislého auditu na svoju firmu od jej vzniku. Predseda Kontrolnej komisie D. Macák informoval o vzniku a aktivitách Klubu Obnova v Prešove, ktorý sa stal protiváhou tamojším funkcionárom OC KDH ťahajúcim hnutie niekam úplne inam ako k budovaniu kresťanskodemokratickej strany. S veľkou odozvou sa stretlo vystúpenie podpredsedu hnutia i parlamentu P. Hrušovského. Ten sa dotkol tzv. vatikánskej zmluvy, ale i práce parlamentu. Nevyhol sa kampani škandalizujúcej hnutie, keď denník, ktorý bol orgánom ÚV KSS dnes šíri polopравdy a nepravdy o hnutí a ľuďoch, ktorí zostali poslednou baštou boja proti komunizmu. Ďalej povedal: „Čo je však horšie a prosím, dobre ma pochopte, minister vnútra, ktorého rezort sa trápi, aby vyšetril miliardové daňové úniky Rezešovcov a pôvod stoviek miliónov v rozpočte HZDS, na základe článkov v novinách, bez toho, aby skôr informoval predsedu tej strany, ktorej je členom, poverí finančnú políciu vyšetrovaním hnutia, z ktorého vyšiel a všetko o ňom vie. Mrzí ma aj to, že všetci ktorí sú dnes vo vysokých ústavných funkciách a boli tiež vo vysokých funkciách v KDH a o všetkom čo sa v hnutí dialo vedia, mlčia.“ V závere zdôraznil: „Musíme pokračovať vo formulovaní a presadzovaní vlastnej agendy a programu. Musíme sa snažiť naďalej robiť

autonómnou politiku založenú na kresťanských hodnotách. Je to naša povinnosť zoči – voči desaťročnej tradícii a je to naše právo. Ja verím, že to dokážeme – tak ako vždy doteraz!“

KDH predložilo 9. decembra realistický návrh na vyriešenie problémov fungovania SDK, podľa ktorého by funkcie Predsedníctva SDK prevzal orgán zložený z predsedov strán SDK, predsedu SDK a zástupcov poslaneckých platforiem. Na helsinskom summite najvyšších predstaviteľov štátov Európskej únie dostalo 10. decembra Slovensko pozvánku na rozhovory o vstupe do EÚ. Kresťanskodemokratická poslankyňa NR SR M. Sabolová oznámila 14. decembra, že vystúpila zo strany SDK a vracia sa do KDH. V týždenníku Fakty bolo 15. decembra vecné a jasné vyvrátenie nepodložených útočných tvrdení denníka Pravda voči P. Gaburovi.

Na Úrade vlády SR rokovali 21. decembra predsedovia strán SDK a predseda SDK o efektívnejšom modeli fungovania tohto zoskupenia, pričom podpísali dohodu o spolupráci, ale ku konkrétnemu riešeniu nedospeli. Kým všetkých päť strán opäť žiadalo návrat /dávno pred voľbami dohodnutý/ k päťkoalícii, tak M. Dzurinda to odmietol a správal sa už ako predstaviteľ šiestej strany. Zhodli sa, že najdôležitejším orgánom SDK sa má stať Rada predsedov a nie nereprezentatívne jej predsedníctvo. KDH navrhlo 22. decembra prijať ústavný zákon, ktorým by sa zrušili články Mečiarovej amnestie brániace vyšetrovaniu zavraždenia M. Kováča ml. do cudziny. Poslanec NR SR R. Bauer /KDH/ poskytol 26. decembra svoj protest médiám pred premiérou filmu Posledné pokušenie Krista v košických kinách: „Tento film je veľmi kontraverzný, uráža kresťanské cítenie a vo viacerých štátoch ho nedovolili premietat.“ Náš prierez desiatym rokom existencie KDH je potvrdením toho, že to bol rok pre kresťanskú demokraciu na Slovensku nesmierne ťažký.

História KDH - rok 2000

SLOVENSKÁ POLITIKA V ROKU 2000

Historický jubilejný rok 2000 bol v Slovenskej republike ďalším rokom vládnutia vlády tvorenej koalíciou koalícií vzišlej z parlamentných volieb v roku 1998. Rôznorodosť pestrofarebnej vlády determinovala jej ťažkopádnosť pri riešení problémov v štáte zdedených po jej predchodkyňi i pri pokusoch o napĺňanie predvolebných predsavzatí a sľubov. Typickým príkladom bolo oddaľovanie prepotrebnej reformy verejnej správy pre neústupčivosť jednotlivých partnerov, ale najmä pomalé riešenie hospodárskych a sociálnych otázok. Napriek všetkému, hoci bežný občan žiadne výrazné zlepšenie nepociťoval, urobilo Slovensko predsa len niekoľko malých krôčikov vpred. Tie boli opäť najviditeľnejšie v zahraničnopolitickej oblasti, a to v pokroku pri smerovaní do Európskej únie a NATO a v prijatí za člena Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj /OECD/. Bolo evidentné, že v daných podmienkach nie je možné vytvoriť lepšiu vládu a každá iná alternatíva vládnutia v existujúcom rozložení politických síl by bola horšia.

Opozičné strany HZDS a SNS sa i v tomto roku pokúšali spomaľovať reformný proces /i bez toho pomalý/, neustále sa pokúšali odvolávať členov vlády a ich hlavnou aktivitou bol pokus o vyvolanie predčasných volieb. Podarilo sa im zorganizovať petíciu, na základe ktorej prezident vyhlásil na november referendum o predčasných voľbách. V prieskumoch verejnej mienky sa medzi najsilnejšie strany prepracoval nový populistický beztvary politický hypermarket – Ficov Smer. Ten, hoci verbálne priamu spoluprácu s Mečiarom odmietal, sa zaradil k opozícii, lebo tiež podporil predčasné voľby. Referendum sa skončilo fiaskom pre jeho iniciátorov.

Značnú pozornosť vzbudilo dramatické zhoršenie zdravotného stavu prezidenta SR R. Schustera, ktorý predtým i po návrate z nemocnice často prekvapil verejnosť svojimi nezriedka nelogickými, protichodnými a neintegrálnymi postojmi i vyjadreniami. Čas dal tak opäť za pravdu predvídavým názorom KDH. Vo vládnej koalícii sa ukázali podstatne problémovejší partneri ako najkomplikovanejšia SDK. Dosiaľ stabilná Strana maďarskej koalície /SMK/ si úzkoprso stavala hlavu na národnostných požiadavkách, ba vážne zbrzdila novelu ústavy i reformu verejnej správy. Šéf SDE hlasoval šokujúco za vyslovenie nedôvery predsedovi vlády, a tým celej vláde. Čuduj sa svete – svoju dominantnú pozíciu vo svojej strane si tým len upevnil, na hlavu porazil svojich kritikov i predstaviteľov modernejšieho a pokrokovejšieho krídla a ešte spustil cirkus okolo rekonštrukcie vlády. Ešteže neoklamal verejnosť, lebo preferencie SDE klesli až na hranicu zvoliteľnosti, často až za KDH /nemalý odliv spôsobil určite Fico/. Najmenšia vládna strana – SOP – zohrávala aj vďaka masívnej podpore televízie Markíza podstatne významnejšiu úlohu, než jej určoval volebný výsledok i žalostná podpora vo verejnosti. Naopak, snažila sa byť akýmsi integrujúcim prvkom v slovenskej ľavici, a to nahováraním Volfovcov /SDSS/ i Budajovcov /zvyšky DÚ pod novou značkou LDÚ/.

O čo bol premiér M. Dzurinda pasívnejší pri riešení koalíčných problémov, či pri naplňaní predvolebných sľubov, o to aktívnejší bol v straníckej politike. Po vyše poldruharočnej arogantnej neústupčivosti voči dodržaniu predvolebných dohôd o fungovaní SDK a voči oprávneným požiadavkám všetkých materských strán SDK na návrat SDK k päťkoalícii /aký to paradoxný kontrast s jeho ústupčivosťou k SDL a SOP/, sa rozhodol na razantný ťah: vytvoriť si novú stranu – Slovenskú demokratickú a kresťanskú úniu /SDKÚ/. Týmto krokom fakticky definitívne pochoval myšlienku SDK ako rovnocenného partnerstva zvrchovaných demokratických síl, rozštiepil KDH, zlikvidoval DÚ, odohnal SDSS a SZS inam a vydal sa cestou budovania ďalšieho neštandardného, beztvárného a tzv. mediálneho politického subjektu. Nasledovali ho spravidla ambiciózni politici pôvodne z DÚ a KDH povyšujúci momentálne pragmatické osobné záujmy nad dlhodobými politickými predstavami a víziami, o zásadách a princípoch ani nehovoriac. Už nasledujúce mesiace ukázali, že SDKÚ nebude I. Šimkom proklamovanou novou kresťanskou demokraciou, a to ani po stránke programovej, ani osobnostnej a už vôbec nie po stránke každodennej praktickej politiky /tiež prídavné meno „kresťanská“ v názve strany vyznieva akoby nutný a nechcený dovetok/. Stojí za zmienku, že len štyri mesiace predtým sa M. Dzurinda a jeho ľudia vrátili za členov KDH, aby zvyšovali jeho preferencie ...Po ohlásení vzniku SDKÚ a zániku DÚ žiadali materské strany usporiadanie frakcií v parlamentnom poslaneckom klube SDK podľa reálnej politickej príslušnosti poslancov, ale M. Dzurinda to tvrdošijne odmietal.

KDH V ROKU 2000

Kým v roku 1999 sa Kresťanskodemokratické hnutie len tesne vyhlo prijatiu tzv. úplného dvojitého členstva, a tým neskoršiemu osudu Demokratickej únie /teda zániku/, rozhodlo sa ísť do budúcich volieb pod vlastnou značkou a vďaka mohutnej i neľútostnej diskreditačnej mediálnej kampani sa ocitlo na samom dne v prieskumoch verejnej mienky, tak rok 2000 nebol preň o nič ľahší a jednoduchší. Po januárovom ohlásení vzniku SDKÚ spustili jeho protagonisti vlnu lanárenia funkcionárov KDH do novej strany. Cieľavedome si vybrali hrozienka z „kádéháckeho“ koláča, teda okresných predsedov, členov rady, primátorov, starostov, prednostov a vyššie postavených ľudí, pričom používali nezriedka i spôsoby, ku ktorým sa neznížila ani Klepáčova skupina pred ôsmimi rokmi. Tento proces trval až do trenčianskeho snemu. Z hnutia odišli traja členovia vlády zo štyroch, sedem poslancov NR SR zo šestnástich, pätina členov Rady KDH, štvrtina okresných predsedov a krajských predsedov atď.. Funkčnosť kresťanskej demokracie bola vážne narušená v Banskobystrickom a v Prešovskom kraji, citelná bola v Košickom a Trenčianskom kraji. Časť bývalých kresťanských demokratov odišla do SDKÚ pre kariéru, funkciu, peniaze a iné výhody a časť uverila rovnakej chimére ako ich predchodcovia v roku 1992: že kresťanská politika sa dá robiť i mimo kresťanskodemokratickej strany. Čas a následný vývoj opäť čoskoro ukázali, že je to naozaj len chiméra. KDH sa muselo znovu spamätať aj z tohto otrasu.

Bezpochyby dobrou správou pre kresťanskú demokraciu bol návrat bývalého podpredsedu a štátneho tajomníka MZV SR J. Figeľa do KDH začiatkom roka, ktorý správne odhadol

nezmyselnosť vzniku SDKÚ a hoci s ním M. Dzurinda naisto počítal, nedal sa zlákať. Mnohých v hnutí trochu zamrazilo jeho oznámenie o kandidatúre na funkciu predsedu hnutia, časť mu vyčítala pridlhé otáľanie s návratom i skutočnosť, že na liptovskomikulášskom sneme podporil dvojité členstvo /jeho pohnútky k tomu i predstava o následných krokoch však boli iné ako u M. Dzurindu a jeho ľudia/. Jarné okresné snemy len potvrdili rozháranosť pomerov v hnutí, mnohí ľudia „boli na odchode“, bolo treba zaceliť diery po odstúpiťších funkcionároch, dôvera a viera v samých seba boli značne otrasené.

Pôvodne sme mali v úmysle skončiť náš prehľad o histórii KDH oslavami 10. výročia jeho vzniku, ktoré sa uskutočnili vo februári v Nitre. Boli naň pozvaní i signatári deklarácie vzniku SDKÚ, ale všetci sa unisono ospravedlnili. Oslavy pozostávajúce z viacerých podujatí boli veľmi milé a vydarené, ale predsa poznačené ťaživou situáciou, aká vládla v hnutí. Začiatkom júna sa stala vec, ktorá nás primäla k tomu, že náš exkurz do dejín KDH bude lepšie uzavrieť jeho trenčianskym snemom v októbri roku 2000: zakladateľ a dlhoročný predseda KDH Ján Čarnogurský sa rozhodol už nekandidovať na funkciu predsedu hnutia a odporučil za svojho nástupcu Pavla Hrušovského /čo mu mnohí vyčítali nevedomujúc si, že presne tak sa to v slušných stranách robí, iných prekvapilo, že za nástupcu neoznačil V. Palka/. Preto znamenal trenčiansky snem koniec jednej veľkej éry KDH, éry Čarnogurského, éry zápasu o etablovanie modernej kresťanskodemokratickej strany na Slovensku, ale aj začiatok éry novej.

Navzdory nesmiernym problémom sa má Kresťanskodemokratické hnutie za čím obzrieť i v roku 2000. Jeho zástupcovia v parlamente a vláde spoľahlivo nielen podporili všetky reformné kroky, ale iniciatívne predkladali množstvo pozitívnych návrhov na riešenie problémov, a to v sociálnej oblasti, v školstve, zahraničnej politike, v boji s kriminalitou, v protidrogových otázkach, zaslúžili sa o vznik Katolíckej univerzity v Ružomberku, podieľali sa na novele ústavy, podporili prípravy zmluvy so Svätou stolicou a podobne. Na vznik SDKÚ zareagovalo hnutie vytvorením vlastného parlamentného poslaneckého klubu a koncom roka sa stalo i napriek provotnému odporu premiéra piatou koalíčnou stranou. Na jeseň odštartovalo KDH veľkú, úprimnú a originálnu politickú kampaň na zlepšenie postavenia rodín po každej stránke s názvom „Áno pre rodinu“. Okresné a miestne štruktúry zorganizovali v zime množstvo plesov, na jar museli „ustáť“ odchod mnohých členov, v lete sa uskutočnilo viacero úspešných zábavno-športových podujatí a na jeseň sa rozhodujúcou mierou zaslúžili o náležité zastúpenie demokratických síl vo volebných komisiách pre referendum. Pri každodennej realite v obciach a mestách život naďalej ukazoval, že tzv. mediálne strany akokoľvek opticky silné, nie sú schopné zvládnuť tú najvšednejšiu, miestnu politickú prácu. Tam sa môže každý presvedčiť o tom, že zárukou demokracie a stability politického systému v štáte sú len politické strany schopné zvládnuť poctivú, mravčiu politickú prácu vďaka svojim obetavým ľuďom angažujúcim sa nezištne pre ideály a vízie. KDH je takou stranou.

NAMIESTO DOHODY NOVÁ STRANA

Jubilejný rok 2000 sa v slovenskom verejnom živote začal novoročným prejavom prezidenta SR R. Schustera, ktorý bol vo všeobecnosti hodnotený ako štandardný, výrazne nezauljal v pozitívnom ani v negatívnom smere. Predseda Kresťanskodemokratického hnutia J. Čarnogurský uviedol pri bilancovaní uplynulého roka, že napriek problémom sa tejto vládnej koalícii vždy podarilo nájsť dohodu a KDH sa bude naďalej vždy o dohodu usilovať.

Poslanec NR SR I. Šimko /SDK – KDH/ vo svojej úvahe v denníku Sme 3. januára tvrdil, že Slovensko potrebuje „novú kresťanskú demokraciu“, pričom sa už dalo tušiť, čo má on a jeho súputníci za lubom. Vedúci Úradu Ministerstva spravodlivosti SR D. Lipšic /KDH/ povedal na margo účelovosti návrhu ústavného zákona o zrušení amnestií z dielne KDH, že „pre právny štát je lepšie prijať účelový ústavný zákon ako ponechať bez stíhania osobu, ktorá je dôvodne podozrivá zo spáchania ťažkého trestného činu.“ K tej istej veci sa vyjadril 5. januára i minister spravodlivosti SR J. Čarnogurský: „Verdikt Ústavného súdu SR vo veci J. Svěchotu je zlým svedectvom o slovenskej justícii. Nesprávne rozhodnutie i jeho dôsledky treba zvrátiť ústavným zákonom, ktorý by zrušil Mečiarovu i Dzurindovu amnestiu.“ Ešte 7. januára poprel poslanec I. Šimko informácie o zakladaní novej strany s tým, že „najlepšie by bolo, keby nová kresťanská demokracia vyrástla v tej štruktúre, v ktorej jestvuje, hovorím o KDH i o SDK.“

Pred ďalším kolom rokovaní o usporiadaní SDK 9. januára povedal podpredseda KDH V. Palko: „Nestabilitu spôsobuje súčasný stav a nie snaha o jeho nápravu. Nikoho nevytesňujeme. Hovoríme, že SDK by sa mala vrátiť do podoby päťkoalície, a tou je návrat všetkých politikov do materských strán. Ak pre niekoho nie je priestorom ani päťkoalícia, tak nech otvorene povie, že chce budovať novú stranu.“ Rokovanie predsedov strán SDK a predsedu SDK M. Dzurindu sa skončilo vďaka neústupčivosti premiéra bez akejkoľvek dohody, keď všetky materské strany žiadali návrat k päťkoalícii. M. Dzurinda teda chcel paradoxne niečo iné, ako politické strany, od ktorých odvodzoval svoje politické zázemie. Minister vnútra SR L. Pittner /SDK –KDH/ potvrdil, že finančná polícia intenzívne preveruje financovanie KDH.

Podpredseda KDH P. Hrušovský uviedol 13. januára k poslaneckému návrhu novely zákona o civilnej službe /podpísal ho i poslanec SDK – KDH B. Orava/: „Nám ide o to, aby sme budovali štát, ktorý stavia svoju podstatu na vlastenectve. To sa prejavuje i v plnení základných občianskych povinností. Túto iniciatívu nepovažujem za zlú, ale za nesystémovú. B. Orava sa pod návrh podpísal bez toho, aby svoje názory konzultoval s poslaneckou frakciou KDH.“ Mečiarovo HZDS začalo 15. januára organizovať petičnú akciu za predčasné parlamentné voľby. Premiér M. Dzurinda /SDK – KDH/ oznámil 17. januára, že spolu s ďalšími jedenástimi signatármi deklarácie zakladá novú politickú stranu – Slovenskú demokratickú a kresťanskú úniu /SDKÚ/ - s ktorou chce ísť do budúcich volieb v roku 2002. Novú stranu zakladali na Úrade vlády SR a z členov KDH deklaráciu podpísali ešte I. Šimko, M. Hort, L. Pittner, J. Macejko, J. Kopčák a P. Kresánek. Napriek veľkému naliehaniu prítomných sa pod deklaráciu nepodpísal štátny tajomník J. Figel', ktorý správne odmietol novú stranu ako nie kresťanskodemokratickú. Predsedovia materských strán SDK sa dohodli

na zrušení Rady predsedov SDK, ale na zachovaní jednotného poslaneckého klubu SDK v NR SR. Predseda KDH J. Čarnogurský konštatoval, že tento Dzurindov krok ďalej triešti pravicu na Slovensku, jednostranne končí existenciu SDK a rokovania o usporiadaní vzťahov v nej. Podpredseda KDH P. Hrušovský povedal: „Krok M. Dzurindu len vnáša zmätok medzi občanov a je prehrou všetkých, ktorí stáli pri zrode víťaznej koalície demokratických síl v minulých voľbách.“ Podľa KDH by si poslanci SDKÚ mali vytvoriť šiestu platformu v poslaneckom klube SDK v NR SR.

SNS oznámila 19. januára svoju podporu kampani HZDS za predčasné voľby. Poradca ministra zahraničných vecí SR Marek Šmíd vysvetlil v týždenníku Fakty úskalia zmluvy medzi SR a Svätou stolicou. Predseda Európskej komisie R. Prodi navštívil 20. januára SR a okrem iného zdôraznil, že „máme historickú šancu prvýkrát zjednotiť starý kontinent nie vojenskou silou, ale dohodami.“ Štátny tajomník ministerstva zahraničných vecí SR J. Figel' v ten istý deň oznámil, že vstúpi späť do KDH, chce sa v ňom vážne angazovať a naznačil /či nevylúčil/ úmysel kandidovať na funkciu predsedu hnutia.

NIEKTORÍ OPÄŤ ODCHÁDZAJÚ

V januári roku 2000 prekročila miera nezamestnanosti v SR rekordných 20 %. Premiér M. Dzurinda sa venoval zakladaniu novej strany SDKÚ a jeho ľudia vehementne do nej získavali najmä funkcionárov KDH. Novým predsedom Ústavného súdu SR sa stal J. Mazák, dovtedajší štátny tajomník na Ministerstve spravodlivosti SR za SOP. Bývalý predseda tohto orgánu M. Čič vstúpil do Mjartanovej SDS. Na zasadnutí Riadiaceho výboru Európskej demokratickej únie /EDÚ/ 21. januára v Kodani zablokovalo KDH prijatie SMK do tejto organizácie pre arogantnú a iracionálnu neochotu jej samosprávnych politikov v Komárne umiestniť na dôstojnom mieste súsošie svätých Cyrila a Metoda. Na tom istom rokovaní EDÚ jednoznačne odmietla požiadavku HZDS o členstvo. Zväz výstavby KDH zorganizoval 27. januára seminár na tému Realizácia programového vyhlásenia vlády SR v oblasti bytovej politiky. Ministri L. Pittner a J. Macejko boli 28. januára pozvaní na zasadnutie Predsedníctva KDH, ktoré si chcelo vyjasniť, či ich má po podpise deklarácie SDKÚ ešte považovať za svojich reprezentantov vo vláde SR. Predsedníctvo považovalo stav, kedy napr. L. Pittner bol súčasne členom troch strán, za nenormálny a podpis členov hnutia pod listinou o zakladaní inej strany za porušenie straníckej disciplíny KDH. Predseda hnutia J. Čarnogurský ocenil oznámenie premiéra M. Dzurindu o vystúpení z KDH /nakoľko zakladá stranu inú/ ako čestný postoj. Na tomto mieste sa azda žiada pripomenúť, že pred štyrmi mesiacmi vstupoval M. Dzurinda a jeho ľudia do KDH s úmyslom a predsavzatím zvyšovať jeho preferencie ... V posledný januárový deň oznámil sekretariát SDK, že k 31. marcu opustí kancelárie v budove na Žabotovej ulici 2 /kde sídli aj KDH/.

Poslanci NR SR za KDH a lídri hnutia absolvovali 31. januára výjazd do Žilinského kraja. Už 2. februára priniesli médiá informácie o tom, že aktivisti SDKÚ začali zbierať podpisy na jej registráciu, pričom najaktívnejší boli bývalí členovia KDH J. Kopčák, J. Polačko, T. Tóth, S. Jančovič, B. Orava, A. Rajnič, S. Janiš a ďalší. Poslanec I. Šimko priznal, že v priebehu

mesiaca požiadajú o registráciu novej strany. Týždenník Fakty zverejnil petičný hárok petície za zrovnoprávnenie cirkevných škôl so štátnymi spolu s textom otvoreného listu Konferencie biskupov Slovenska /KBS/ ministrom školstva SR. Opozícia navrhla 3. februára v parlamente odvolanie ministra J. Čarnogurského, návrh neprešiel, ale vládna SDE ministra nepodržala. Štátny tajomník MZV SR J. Figeľ vstúpil 4. februára opäť za člena KDH v Kresťanskodemokratickom klube Čaklov, ktorý presne pred desiatimi rokmi zakladal.

Predseda KDH J. Čarnogurský vyzval 7. februára na zasadnutí Rady OC KDH Prešov signatárov deklarácie SDKÚ, aby vystúpili z hnutia a nevnášali chaos do vedomia voličov, ktorí takto nemôžu vedieť, aký program reprezentujú. Práve okres Prešov bol rozhodujúcou baštou M. Dzurindu a podľa očakávania z KDH odišlo takmer celé okresné predsedníctvo. Prijemným prekvapením bolo, že v hnutí zostala väčšina predsedov klubov, značná časť komunálnych poslancov, a tak aj vďaka pevnosti klubu Obnova sa i v Prešove čoskoro podarilo stabilizovať a obnoviť funkčnosť štruktúr hnutia. Bol to dôležitý signál, že kresťanská demokracia pôjde ďalej a dokáže sa vysporiadať i s novou, nesmierne zložitou a bolestnou situáciou. V tejto súvislosti sa nedá nespomenúť, že pohnútky a dôvody odchodu mnohých jednotlivcov z hnutia boli neuveriteľne zlé, nízke a malicherné. Niekedy sa človeku až nechcelo veriť, že týchto ľudí dlhé roky poznal...

Združenie kresťanskodemokratických poľnohospodárov Slovenska /ZKDPS/ spolu so Zväzom výstavby KDH zorganizovali 5. februára v Ružomberku seminár na tému Výstavba obcí a miest vo vzťahu k záberu poľnohospodárskej pôdy. Predseda KDH J. Čarnogurský blahoželal 8. februára predsedovi sesterskej rakúskej strany ÖVP W. Schüsselovi k zostaveniu vlády a k jeho nástupu do funkcie kancelára. Denník Sme priniesol 10. februára celostranový rozhovor s J. Figeľom o jeho predstavách o budúcnosti hnutia. Poslanec KDH v NR SR J. Slaný predviedol 11. februára novú stranícku piruetu, keď sa ako „konzervatívca a pravičiar“ rozhodol opustiť KDH a ísť do beztvarej SDKÚ /spomeňme si, že pred rokom urobil krok presne opačný – všetko je možné!/. Premiér M. Dzurinda podal 14. februára žiadosť na Ministerstvo vnútra SR o registráciu SDKÚ.

DESIATE VÝROČIE VZNIKU

Slovenská republika začala 15. februára 2000 v Bruseli oficiálne rokovania o vstupe do Európskej únie /EÚ/. Týždenník Fakty priniesol 16. februára obsiahly rozhovor so štátnym tajomníkom MZV SR a hlavným vyjednávačom SR pre vstup do EÚ J. Figeľom, ktorý v ňom tiež zdôraznil: „Náš vývoj sa nedá realizovať a vnímať len medzi Dunajom a Tatrami, on je ovplyvňovaný aj zvonku, ale zároveň môže ovplyvňovať oveľa väčší priestor.“ V dňoch 14. až 16. februára zorganizovala Konferencia biskupov Slovenska /KBS/ celonárodnú púť do Ríma v rámci Jubilejného roka 2000, na ktorej sa zúčastnilo vyše 4500 veriacich, okrem iných aj prezident R. Schuster a predstavitelia politických strán. Súčasťou programu bola i audiencia u pápeža Jána Pavla II.

Oslavy desiateho výročia vzniku Kresťanskodemokratického hnutia – najstaršej ponovembrovej politickej strany – sa uskutočnili v dňoch 17. až 20. februára tam, kde sa konal ustanovujúci snem hnutia, v Nitre. Pozostávali z viacerých podujatí zameraných na rôzne skupiny ľudí. Už 17. februára to bola beseda lídrov hnutia s novinármi, na ktorú nadväzovalo ich futbalové stretnutie a recepcia. V nasledujúci deň sa konala Slávnostná konferencia bývalých i súčasných reprezentantov hnutia vo vládach i v parlamentoch vrátane vyzývateľov na vznik hnutia a bývalých špičkových funkcionárov, ktoré viedol predseda Politického konzília KDH P. Bielik. Na nej vystúpili viacerí zakladajúci členovia. Večer patrilo divadelnému predstaveniu v starom nitrianskom divadle. V sobotu ráno 19. februára vystúpili na slávnostnom zasadnutí Rady KDH predseda hnutia J. Čarnogurský, čestný predseda A. Neuwirth, milý hosť – predseda KDU – ČSL J. Kasal a podpredsedovia P. Hrušovský, V. Palko, A. Záborská a P. Minárik. J. Čarnogurský poďakoval všetkým členom KDH: „Na svojich pleciach ste niesli ťarchu politickej práce medzi ľuďmi, uprostred odporcov, priam nepriateľov. Vyhadzovali vás zo zamestnania kvôli KDH. Vyhrážali sa vám. Ale vy ste sa nedali zastrašiť. Pracovali ste pre kresťanskú demokraciu a pre Slovensko. Dejiny vám to nezabudnú.“ Nemenej hodnotné boli ďalšie časti jeho vystúpenia rovnako ako vystúpenia ostatných, ale žiaľ, nie je tu priestor na ich citovanie. Rada KDH prijala Vyhlásenie k desiatemu výročiu vzniku KDH, ktoré bolo v plnom znení publikované 23. februára 2000 v týždenníku Fakty. Z neho vyberáme dve časti: „KDH desať rokov obhajovalo bezpodmienečné spojenie slovenskej štátnosti s demokraciou a európskou orientáciou ... KDH verí v silu Slovenska. Slovensko, naša vlasť, je schopné prekonať súčasné politické, ekonomické a sociálne ťažkosti, ak pôjde cestou ekonomických reforiem, cestou nastolenia poriadku, spravodlivosti a ochrany práv každého občana, cestou zachovania našich národných a kresťanských hodnôt v zjednotenej Európe. Na prahu nadvládajúceho tisícročia KDH pozýva všetkých ľudí dobrej vôle k spolupráci na tejto ceste.“

V obedňajšom čase diskutovali lídri KDH s občanmi Nitry na pešej zóne v centre mesta. Vyvrcholením osláv bol veľký zábavný program v Športovej hale Plastiky, ktorú zaplnilo vyše 2500 kresťanských demokratov z celého Slovenska. Program mal vynikajúcu úroveň vďaka jeho režisérovi K. Spišákovi. Nechýbali na ňom také kultúrne osobnosti ako M. Labuda, M. Dočolomanský, K. Kolníková, či protagonistky populárneho muzikálu Mníšky. V noci sa uskutočnil priamo v sále, kde sa konal ustanovujúci snem v roku 1990 – v pavilóne „B“ areálu Agrokomplexu – reprezentačný ples za účasti tisíciky hostí. Záverečným podujatím osláv bola ďakovná bohoslužba v nedeľu 20. februára v kostole na nitrianskej kalvárii. Všetkých podujatí sa už zúčastnil i J. Figeľ. Boli na ne pozvaní i bývalí členovia KDH, ktorí odišli do SDKÚ na čele s premiérom M. Dzurindom, ale zhodne sa ospravedlnili a neprišli. Navzdory úspešnému priebehu osláv desaťročnice hnutia bola ich atmosféra predsa poznačená smutnou skutočnosťou odchodu časti dlhoročných členov a zložitou neradostného postavenia a stavu hnutia.

Prezident SR R. Schuster oznámil 17. februára, že referendová otázka Mečiarovho HZDS nie je protiústavná, čím dal zelenú opozičnej petícii. Na otázku o odlive členov KDH do SDKÚ

povedal 28. februára podpredseda hnutia P. Hrušovský: „Avizovaný masívny odchod členov KDH do SDKÚ sa nedeje. Skôr pozorujeme akúsi zdržanlivosť. Členstvo kresťanskej demokracie zisťuje, že SDKÚ ovládne viac DÚ s liberálnym programom ako konzervatívci z KDH.“ Opoziční lídri V. Mečiar /HZDS/ a A. Malíková /SNS/ podpísali až na tretí pokus 2. marca tzv. opozičnú dohodu. Minister zahraničných vecí Veľkej Británie R. Cook ocenil pri svojej návšteve SR 7. marca pokrok, ktorý Slovensko urobilo od volieb v roku 1998. SDKÚ predstavila svojich krajských splnomocnencov, medzi ktorými boli z bývalých členov KDH J. Kopčák v prešovskom, J. Mikuš v banskobystrickom, S. Janiš v žilinskom a B. Longauer v bratislavskom kraji.

Prvý z okresných snemov KDH v roku 2000 sa uskutočnil 7. marca v Komárne, do konca marca to boli ešte snemy v okresoch Žiar nad Hronom, Banská Štiavnica a Detva. Kresťanskodemokratické hnutie prišlo v tomto období s viacerými návrhmi v oblasti trestného práva majúcimi za cieľ, aby čím menej páchatel'ov tretných činov chodilo po slobode.

BUDÚCNOSŤ: PROGRAMY A ODBORNÍCI

Valné zhromaždenie Slovenských elektrární odvolalo 14. marca ich šéfa Š. Košovana, čo vyvolalo silnú nevôľu vládnucej SDE. Návrh ústavného zákona o zrušení amnestií navrhnutý KDH zamietol parlament 16. marca, čo v praxi znamenalo ďalšie komplikácie pri vyšetrowaní známych trestných činov. Podpredseda KDH V. Palko vtedy konštatoval: „SDE ukázala, že nie je schopná dôsledne sa zasadiť za spravodlivosť.“ Poslanci KDH P. Hrušovský, J. Brocka a F. Mikloško podali v NR SR návrh na zriadenie Katolíckej univerzity v Ružomberku. V prieskumoch verejnej mienky bezpečne viedlo HZDS pred Ficovým Smerom a Dzurindovou SDKÚ, preferencie KDH oscilovali okolo piatich percent.

Podpredseda KDH V. Palko uviedol 20. marca na margo tlaku SDE na premiéra M. Dzurindu: „SDE má pravdu v tom, že SDK zanikla, stalo sa tak ohlásením vzniku SDKÚ. Mýli sa však v tom, že by mala rokovať osobitne s materskými stranami SDK, lebo SDK má svojich politických zástupcov, ktorých politické postoje formulujú spoločne predsedovia šiestich strán, vrátane SDKÚ.“ Pri príležitosti 12. výročia sviečkovej manifestácie odhalili 25. marca pred bratislavským kostolom Nanebovzatia Panny Márie pamätný kameň s veršom Milana Rúfusa. Medzi 200 účastníkmi zhromaždenia nechýbal ani F. Mikloško a bývalý prezident M. Kováč.

Piate zasadnutie Rady Kresťanskodemokratického hnutia po liptovskomikulášskom sneme sa uskutočnilo 25. marca. Bolo to jej prvé pracovné zasadnutie už bez odštiepenecov v SDKÚ. Predseda hnutia J. Čarnogurský pripomenul sviečkovú manifestáciu a zhodnotil zorganizovanie spomienky na Andreja Hlinku, 10. výročia nežnej revolúcie i 10. výročia vzniku hnutia. Tlaku SDE na koalíciu má podľa neho spoločne čeliť všetkých šesť strán tvoriacich momentálne bývalé spoločenstvo SDK. KDH už obhájilo opodstatnenosť svojej existencie a teraz je jednou z jeho úloh ukázať širokej verejnosti, že má kvalitných odborníkov na riešenie najpálčivejších problémov spoločnosti. „Občania by mali nadobudnúť

pocit, že riešime ich problémy, ktoré ich najviac ťažia.“ K novej SDKÚ povedal: „M. Dzurinda má našu podporu ako premiér... S SDKÚ bude KDH mierovo súťažiť o to, kto ponúkne lepší program a kvalitnejších dôveryhodných odborníkov, aby sme lepšie slúžili občanom.“ Zásadné návrhy predniesol podpredseda P. Hrušovský, ktorý navrhol koncepciu prípravy nového programu hnutia /ten dovtedajší – Lepšie Slovensko – bol z roku 1993/, ktorú mu rada schválila. Ďalej navrhol prijať ešte v roku 2000 krátkodobý, tzv. akčný program hnutia, prípravu ktorého dostal za úlohu podpredseda V. Palko spolu s hovorcami. P. Hrušovský tiež navrhol, aby snem v roku 2000 prijal len tzv. malú novelizáciu stanov hnutia s tým, že ten nasledujúci by mal po širokej diskusii prijať nové Stanovy KDH. Rada ho poverila realizáciou týchto návrhov. Na návrh podpredsedu P. Minárika schválila rada vyhlásenie k modernizácii verejnej správy v SR, ktorej vyjadrila plnú podporu. K tomuto problému má P. Minárik organizovať vnútrostranícku diskusiu s odborníkmi. Rada ďalej prijala na návrh podpredsedníčky A. Záborskej Stanovisko KDH k vstupu SR do NATO. Predsedovi hnutia bolo uložené prerokovať s ministrom L. Pittnerom zverejnenie informácií o výsledkoch vyšetovania financovania KDH. Rada odporučila predsedovi zvolať snem hnutia na 21. október 2000, schválila delegačný kľúč naň a vyhlásila konkurz na miesto konania snemu. Nemalú pozornosť venovala rada sociálno-ekonomickým problémom, najmä nezamestnanosti, vyjadrila svoje znepokojenie nad nedostatočnou aktivitou vlády a odporučila svojim poslancom, aby boli v tomto smere aktívnejší. V diskusii J. Figel' oznámil, že je pripravený kandidovať na funkciu predsedu KDH. J. Čarnogurský na to reagoval tak, že KDH sa takto zviditeľní ako hnutie, v ktorom vládne sloboda. Na spoločnom rokovaní 27. marca sa M. Dzurinda /SDKÚ/ a predsedovia materských strán SDK dohodli, že postoje SDK voči koalíčným partnerom určia vždy spoločne pred zasadnutím Koaličnej rady, nakoľko Predsedníctvo SDK už nemá legitimitu. Združenie kresťanských pracovníkov kultúry /ZKPK/ zorganizovalo 30. marca seminár na tému Ľudia a deje vo víroch totality. Podpredseda KDH P. Hrušovský prezentoval 31. marca návrhy do diskusie ako zmeniť pravidlá a systém financovania politických strán. Začiatkom mesiaca apríla boli predseda KDH J. Čarnogurský a podpredseda hnutia P. Hrušovský na súkromnej audiencii u svätého otca Jána Pavla II. Poslanec NR SR za KDH J. Brocka odmietol návrh koalíčných partnerov na zavádzanie nových daní, čo podložil argumentami a inými návrhmi.

OPÄŤ POD PALBOU ÚTOKOV

Po výjazde poslancov a najvyšších predstaviteľov KDH do Trenčianskeho kraja 3. apríla otvoril predseda hnutia J. Čarnogurský otázku prednostov úradov, ktorí zmenili stranícku príslušnosť. Bola to istá reakcia na tlak, ktorý na týchto ľudí vyvíjali signatári SDKÚ. Je zaujímavé, že už dva dni na to označili požiadavku KDH na výmenu prednostov prestúpivších do inej strany za opodstatnenú J. Budaj /DÚ/, J. Langoš /DS/ i L. Ambroš /SZS/. Veľký kresťanskodemokratický politik H. Kohl oslávil 70. narodeniny v tichosti, nakoľko jeho strana CDU sa zmietala v škandáloch, pre ktoré odstúpil i jeho nástupca W. Schäuble a

čoskoro sa predsedníčkou CDU stala A. Merkelová. H. Kohl sa však naďalej tešil právom nemalej podpore obvyčajných ľudí.

Nadácia Konrada Adenauera /KAS/ zorganizovala 4. apríla v bratislavskom hoteli Forum kolokvium na tému Budúcnosť Európskej únie s prednášateľmi G. Stoltenbergom /KAS/ a J. Figelom /KDH/. Prezident SR R. Schuster prijal 4. apríla predstaviteľov KSS nezvyčajne priateľsky, čo podrobili kritike nielen KDH, DS a iní. Bývalý prezident M. Kováč odpovedal na priamu otázku, že on by to neurobil.

Španielsky premiér, ľudovec J. M. Aznar, navštívil Slovenskú republiku 11. apríla. Týždenník Fakty priniesol 12. apríla rozsiahly rozhovor s kandidátom na funkciu predsedu KDH Jánom Figelom. Predseda parlamentu a šéf SĎĽ J. Migaš hlasoval 13. apríla v NR SR spolu s opozíciou za vyslovenie nedôvery premiérovi M. Dzurindovi /a tým celej vláde/. Návrh nebol prijatý a J. Migaš si za svoj absurdný krok vyslúžil silnú kritiku partnerov, verejnosti, ba i reformného krídla vlastnej strany. Kresťanskodemokratické združenie pracovníkov vedy a školstva /KDZPVŠ/ zorganizovalo 15. apríla seminár na tému Konceptia vysokoškolského vzdelávania. Podpredseda KDH a NR SR P. Hrušovský úspešne absolvoval 16. apríla tradičný beh Devín – Bratislava.

Člen Predsedníctva KDH a obeť tvrdej diskreditačnej kampane P. Gabura odpovedal 19. apríla v rozhovore v týždenníku Fakty na otázky týkajúce sa polročného vyšetrovania finančnou políciou, mediálnych útokov voči nemu, financovania KDH, či medializovaných zmlúv. Minister L. Pittner /SDKÚ/ mohutne spropagoval, že posielal políciu na prešetrenie financovania KDH /o ktorom sám všetko vedel/, ale akosi pozabudol zverejniť, že sa vyšetrovaním nezistilo žiadne porušenie zákonov ... Polícia 20. apríla „filmovým“ štýlom predviedla expremiéra V. Mečiara na úrad vyšetrovania, keď sa mu niekoľko mesiacov márne pokúšala doručiť predvolanie. V tomto období viedol poslanec J. Budaj /SDK – DÚ/ hrdinský, ale márný zápas o zachovanie identity a značky DÚ, ktorú vďaka dvojitému členstvu likvidovali jej vlastní lídri. Predseda SĎĽ J. Migaš obhájil vo svojej strane svoje nehorázne hlasovanie v parlamente, a tá začala nekonečné debaty o rekonštrukcii vlády SR.

V priebehu mesiaca apríla sa uskutočnilo ďalších deväť zo 79 okresných snemov KDH. Opozícia sa neúspešne pokúsila 28. apríla odvolať v parlamente ministra L. Pittnera /SDKÚ/, ktorého plne podporili poslanci KDH, on však naznačil akési spojenie KDH s ruskými mafiami. Predseda KDH J. Čarnogurský k tomu povedal: „Moje sklamanie nad týmito slovami je o to väčšie, že je to dlhoročný člen KDH.“ V tom období niektoré médiá spustili nezmyselnú kampaň proti predsedovi KDH o jeho údajnom blízkom spojení s bývalým šéfom SE Š. Košovanom. V Bratislave sa konala 29. apríla pietna spomienka na zavraždeného R. Remiáša, na ktorej sa zúčastnili tiež J. Čarnogurský a M. Kováč.

Hovorca KDH pre oblasť výstavby M. Hanzalík prezentoval na tlačovej besede 30. apríla návrhy hnutia na rozvoj bytovej výstavby. V nečakane úzkostlivo útočných článkoch proti KDH a osobitne proti jeho predsedovi pokračoval redaktor denníka Sme P. Tóth, keď napr. 4. mája okrem iného uviedol, že „Čarnogurský opúšťa spoločenstvo demokratických a

proreformných politikov“ a „za nového politického spojenca si vyberá predsedu SDĽ J. Migaša.“ Určite nepotrebuje komentár nehoráznosť takýchto tvrdení, skôr pripomeňme, že tento mladý muž bol členom a aktivistom KDMS i KDH, za KDH kandidoval na poslanca, bol riaditeľom vnútropolitického oddelenia KDH, redaktorom Slovenského denníka a počas svojej kariéry mu pomohlo KDH a najmä jeho predseda toľko, ako málokomu.

Kresťanskodemokratická mládež Slovenska /KDMS/ oslávila 5. mája desiate výročie svojho vzniku recepciou, slávnostným zasadnutím svojej rady a plesom v Dome kultúry Zrkadlový háj v Bratislave. Počas desiatich rokov boli predsedami KDMS J. Dečo, F. Stano, M. Sallem, M. Vahančík, P. Stach a Jana Tutková. Premiér M. Dzurinda /SDKÚ/ sa nechal počuť, že chce zjednotiť stredo - pravé strany a ako prvé osloví KDH /ktoré jeho ľudia intenzívne tunelovali/ a DS, na čo reagoval J. Čarnogurský: „Podporujem posilňovanie štandardných strán, preto do žiadneho neštandardného politického subjektu nevstúpim.“

OKRESNÉ SNEMY REÁLNYM OBRAZOM

Mimoriadny Snem Demokratickej únie /DÚ/ 6. mája odvolal z funkcií podpredsedov zástancov identity tejto liberálnej strany J. Budaja a J. Šveca, čím podporil predstaviteľov prúdu ťahajúceho DÚ k fúzii s Dzurindovou SDKÚ a k strate samostatnosti strany. Neďaleko Žiliny zahynul 9. mája pri autonehode František Javorský, ktorý bol poslancom NR SR za KDH od roku 1990 do roku 1998. Poslanci parlamentu za HZDS začali bojkotovať prácu v parlamente. Národná rada SR schválila 10. mája na návrh poslancov KDH P. Hrušovského, J. Brocku a F. Mikloška zriadenie Katolíckej univerzity v Ružomberku, čím bol splnený jeden z bodov programu kresťanských demokratov. Šéf SDKÚ M. Dzurinda navrhol 11. mája predsedom KDH /J. Čarnogurský/ a DS /J. Langoš/ integráciu do jeho novej strany, k čomu sa obaja vyjadrili odmietavo. J. Langoš po stretnutí poznamenal: „Porozprávali sme sa o jeho /Dzurindovom/ sne o veľkej ľudovej strane.“

Posledná rozlúčka s Františkom Javorským sa konala 13. mája v Spišskej Novej Vsi za účasti mnohých osobností disentu i KDH. J. Čarnogurský tam okrem iného povedal: „Jeho práca bola úzko spätá aj s dokumentovaním našich dramatických novodobých dejín pre zachovanie pamäte národa. Ešte pred niekoľkými dňami odhalil pamätník internovaným rehoľníkom v bývalom kláštore v Podolínci, a preto jeho odchod považujeme za nespravodlivý, veríme však v nádej spravodlivosti na druhom svete...“ F. Javorský bol ako dvadsaťročný odsúdený na osem rokov väzenia za pomoc rehoľníkom počas ich likvidácie a za protikomunistickú činnosť. Kresťanskodemokratický zväz žien Slovenska /KDZZŠ/ zorganizoval 13. mája konferenciu na tému Zapojenie žien do komunálnej politiky. Slovenskí hokejisti dosiahli historický úspech 14. mája, keď získali strieborné medaily na Majstrovstvách sveta v Petrohrade.

Hlavnou témou spoločného zasadnutia poslaneckých klubov vládnej koalície 15. mája v Častej – Papierničke bola novela Ústavy SR. Podpredseda KDH P. Hrušovský zabehol počas obedňajšej prestávky 10 km. NR SR prijala 17. mája zákon o slobodnom prístupe k

informáciám. Na návrh KDH podporil Riadiaci výbor Európskej demokratickej únie /EDÚ/ na svojom zasadnutí v Londýne vstup SR do OECD. Koaliční partneri odmietli 24. mája návrh SDL na rekonštrukciu vlády. Opozičné HZDS organizovalo protestné mítingy, ktoré sa stretli s malým záujmom občanov. Liberálne médiá si našli novú tému proti KDH, tentoraz o stretnutí J. Čarnogurského a P. Hrušovského so šéfmi SDL a Devín banky.

Predsedsníctvo KDH vyzvalo 26. mája P. Gaburu, aby si obnovil výkon funkcií v hnutí, nakoľko sa na základe vyšetrovania finančnej polície i hĺbkovej daňovej kontroly nepreukázalo – podľa očakávania – žiadne porušenie zákona. Združenie kresťanských pracovníkov kultúry /ZKPK/ zorganizovalo 27. mája v Ružomberku seminár s názvom Multikultúrny rozvoj vzdelávania. Predstavitelia KDH a jeho poslanci NR SR navštívili 29. mája Prešovský kraj. Šéf parlamentnej frakcie KDH F. Mikloško povedal: „SDKÚ a KDH sú a budú konkurenčné strany. Treba to konečne otvorene vysloviť.“ Zaiste ho k tomuto vyjadreniu viedli i konkrétne zistenia o činnosti aktivistov SDKÚ voči členom KDH. P. Hrušovský odpovedal na úvahy o jeho novej kandidatúre na post predsedu hnutia: „KDH je založené nielen na osobnostiach, ale v prvom rade na ideách. V tejto chvíli je to zápas o hodnoty. Takto vnímame aj nedorozumenia, ktoré navonok vyvolávajú dojem, že ide o funkciu predsedu KDH.“ V súvislosti s návrhmi HZDS i SDL na zákaz viacnásobného členstva v stranách označil P. Hrušovský tento problém za nielen ústavný a politický, ale i etický.

V priebehu mesiaca mája už prekročil počet uskutočnených okresných snemov Kresťanskodemokratického hnutia polovicu. Snemy podali pravdivý obraz o stave hnutia, ktoré bolo vo viacerých okresoch vážne znefunkčnené odchodom popredných funkcionárov, najmä v Banskobystrickom kraji. Mnohí ľudia ešte stále váhali, ba doslova „boli na odchode“. Bolo žiaduce vyjasnenie situácie i vzťahov. Väčšina snemov prebehla v situácii, keď sa o post predsedu hnutia uchádzali J. Čarnogurský a J. Figeľ, pričom druhý z nich si počínal aktívnejšie, navštívil osobne i podstatne viac snemov. Únava, dezilúzia a sklamanie, ustavičné vonkajšie i vnútorné tlaky na členov KDH celkom logicky často vyústili do apatie a pasivity. Lídri hnutia tento stav dobre poznali a citlivo vnímali, J. Čarnogurský veľmi dobre vedel o nízkej podpore pre svoje zotrvanie na čele hnutia. Pri tomto všetkom nemožno nezvýrazniť, že skumulovanie všetkých problémov hnutia i zodpovednosti za jeho stav len do osoby predsedu bolo nesprávne a mylné. V príliš veľa ľuďoch sa priveľmi udomácnila predstava, že jediným problémom celého KDH je jeho predseda. Tento klam bol a bude nebezpečný nielen pre J. Čarnogurského, ale pre každého jeho nástupcu, nech ním bude ktokoľvek...

JÁN ČARNOGURSKÝ UŽ NEBUDE PREDSEDOM

V nedeľu 4. júna 2000 zvolal predseda KDH J. Čarnogurský mimoriadnu tlačovú konferenciu, na ktorej predniesol nasledovné vyhlásenie: „Slovensko stojí pred dôležitými rozhodnutiami, ktoré budú vyžadovať zomknutie politických síl. Po zvážení situácie v KDH, ako aj na politickej scéne Slovenska, rozhodol som sa nekandidovať na funkciu predsedu KDH na nadchádzajúcom Sneme KDH. So svojim rozhodnutím som včera oboznámil

Predsedníctvo KDH, ktoré ho vzalo na vedomie. V nasledujúcej diskusii sme sa zhodli, že členov a funkcionárov KDH môže zjednotiť v uskutočňovaní kresťanskodemokratickej politiky na Slovensku podpredseda Národnej rady Slovenskej republiky Pavol Hrušovský. Pavol Hrušovský zároveň oznámil svoju kandidatúru na funkciu predsedu KDH. Vyzývam členov a funkcionárov KDH, aby Pavla Hrušovského podporili. Ja osobne budem pokračovať v práci pre hnutie aj po Sneme KDH ako radový člen a budem sa správať ako slobodný občan slobodného Slovenska. Kresťanskodemokratické hnutie združuje ľudí, ktorí na Slovensku porazili komunizmus. KDH prinieslo podstatný príspevok k víťazstvu súčasnej vládnej koalície v parlamentných voľbách. KDH bude naďalej presadzovať slobodu a prosperitu pre Slovensko.“

Združenie kresťanských lekárov a zdravotníkov /ZKLaZ/ usporiadalo 3. júna v Trenčíne seminár s názvom Zdravotný stav obyvateľstva vo vzťahu k zdravotnej politike. Podpredseda KDH P. Hrušovský uviedol v reakcii na vyhlásenie J. Čarnogurského: „Chcel by som zvýšiť dôveryhodnosť politiky KDH a jeho preferencie. Treba stmeliť členskú základňu, ktorá je otrasená. Budeme musieť analyzovať príčiny prechodného neúspechu. Je mojím záujmom posilňovať politické prúdy napravo od stredu na Slovensku, ale za predpokladu udržania si identity a možnosti samostatného rozvoja programu a ideí. Sme však pripravení na koaličnú spoluprácu.“ Od júna sa začala súťaž o post nového predsedu KDH medzi J. Figel'om a P. Hrušovským, ktorá prebehla podstatne korektnejšie a kultivovanejšie ako podobná v roku 1996. Obaja boli rovnocenní a veľmi vyrovnaní a nikoho z nich nebolo možné označiť za jasného favorita. Vskutku ťažko sa tiež hľadali zásadné programové odlišnosti medzi nimi. Kým J. Figel' mal evidentne väčšiu podporu v médiách a takpovediac zvonku, tak zase za P. Hrušovským stálo viac osobností KDH a reálnych „ťahúňov“ hnutia. Zásadnú korektnosť ich vzájomného súťaženia narúšalo len zopár úzko zahľadených radikálov, ktorí sa vyhrážali, že v prípade, že ak nevyhrá „ten ich“ kandidát, prejdú do pasivity alebo dokonca do inej strany. P. Hrušovský predstavil 8. júna svoj program ako kandidát na predsedu hnutia, ktorý nazval programom aktívnej otvorenosti. Už po šiestykrát sa podieľal Zväz dopravy KDH na organizácii Národnej púte telesne postihnutých do Lúrd v dňoch 8. až 16. júna. Druhá časť seminára Zväzu výstavby KDH s názvom Realizácia programového vyhlásenia vlády SR v oblasti bytovej výstavby sa uskutočnila 15. júna. Kongres Demokratickej strany /DS/ 10. júna v Prešove odmietol splynutie s inou stranou, predsedom zostal J.Langoš, avšak silnejšie postavenie získala skupina Ľ. Kaníka, ktorý sa stal podpredsedom.

V relácii TV Markíza Na telo vyhlásil 10. júna J. Figel', že zásadne odmieta splynutie KDH s SDKÚ. P. Hrušovský zdôraznil: „Pohreb KDH sa nekoná a KDH bude existovať aj v 21. storočí. Politici KDH sa nehodlajú skrývať pred zodpovednosťou v iných stranách. Hnutie bude vzdorovať atakom zo strany SDKÚ, ktorá sa snaží hľadať svoju voličskú základňu medzi členmi a priaznivcami kresťanskej demokracie.“ Na rokovaní poslaneckého klubu SDK 13. júna žiadali materské strany pomenovanie platforiem podľa straníckej príslušnosti /teda i SDKÚ/, sfunkčnenie práce klubu a odstúpenie jeho predsedu R. Kováča. Šéf platformy KDH F. Mikloško to pomenoval: „Každý by mal verejne povedať kam patrí, za čo nesie

zodpovednosť. Dzurinda si myslí, že vo chvíli, keď sa budú profilovať poslanci SDKÚ /známych bolo 16 zo 42/ ako platforma v klube, otrasú sa koalíčné vzťahy. Nebudeme na nikoho siahat'. Dzurinda je premiérom na štyri roky.“ Na tomto mieste si pripomeňme, že zo 42 poslancov SDK bolo 16 nominovaných na zvoliteľné miesta Radou KDH, teda za to, že sú poslancami NR SR môžu vd'ačiť len Kresťanskodemokratickému hnutiu. Na túto skutočnosť akoby pozabudlo a z KDH do SDKÚ odišlo sedem poslancov, a to: I.Šimko, M. Hort, G. Palacka, B. Orava, P. Kresánek, P. Vrzdák a J. Slaný. Členmi kresťanskej demokracie a vernými jej programu zostalo deväť poslancov, a to: P. Hrušovský, F. Mikloško, J. Brocka, A. Záborská, V. Palko, A. Rakús, M. Sabolová, R. Bauer a P. Muránsky.

BUĎME SÚDRŽNÍ A SEBAVEDOMÍ

V týždenníku Fakty bol 14. júna v plnom znení zverejnený list otca biskupa A. Imricha z 15. mája adresovaný Kresťanskodemokratickému hnutiu, ktorý sa stal v ťažkej situácii hnutia zdrojom nádeje i povzbudenía. Mal názov V dnešnom svete je kríza identity a okrem iného v ňom autor píše: „Ak KDH má svoju tvár a prepadne vo voľbách, znamená to, že prehralo v zápase, ale svoju tvár si zachovalo, a to podľa mňa nie je hanba. Ale ak sa dá pohltiť, znamená to, že zo strachu pred prehrou zapredá svoju tvár.“ Ak teda SDKÚ ponúka niektorým stranám pohltenie v mene zjednotenia, ponúka im likvidáciu ich identity. V liste sa ďalej uvádza: „KDH môže byť užitočné a veľmi užitočné, ak si bude pestovať a chrániť svoju identitu, ak sa bude snažiť aby verejnosť poznala jeho pravú tvár a ak sa predstavitelia KDH budú usilovať o ľudský a profesionálny prístup k verejnosti a k svojim voličom. Opravdivá snaha a čestnosť môže priniesť milé prekvapenie aj pri voľbách.“ Prezident SR R. Schuster bol 15. júna hospitalizovaný pre vážne zhoršenie zdravotného stavu.

V sobotu 17. júna sa zišla na svojom šiestom zasadnutí po liptovskomikulášskom sneme Rada KDH. Ešte v jej predvečer sa uskutočnil pre jej členov a hostí seminár o mediálnej politike KDH, ktorý zorganizovalo oddelenie hnutia pre tlač a vonkajšie pôsobenie. Okrem štandardných bodov programu rady pribudol bod o aktivitách a cieľoch hnutia v komunálnej politike prednesený podpredsedom pre samosprávu P. Minárikom. Ten dostal za úlohu doplniť akčný program KDH o komunálnu politiku so špecifikami pre mestá a obce. Okresným centram a radám KPMS rada uložila vyhľadávať kandidátov pre regionálne a komunálne voľby. Rada tiež uložila P. Minárikovi spracovať návrh harmonogramu prípravy na tieto voľby i návrh prípravy kandidátov pre ne. Rada KDH schválila zloženie programovej komisie pre tvorbu programu hnutia na čele s podpredsedom P. Hrušovským.

Na zasadnutí rady zhrnul J. Čarnogurský ostatné kroky i úspechy hnutia na politickej scéne a apeloval na jednotu hnutia. Povedal: „Ak nebudeme súdržní a sebavedomí, KDH bude ťažko presadzovať svoje ciele“ a ďalej „nemal som pocit, že KDH by sa mohlo pod mojim vedením zjednotiť.“ Čestný predseda A. Neuwirth i ďalší žiadali od oboch kandidátov na post predsedu korektnú súťaž na pôde hnutia a po sneme vzájomnú spoluprácu. J. Figel' podčiarkol: „Ani za súčasnej situácie nie je dôvod na pesimizmus. Som za kontinuitu v hodnotách i princípoch a súčasne za zmenu štýlu i spôsobu práce ... Keď celý tím zaberie naplno, prejaví sa to aj na

výsledkoch KDH.“ D. Lipšic oznámil, že bude kandidovať na funkciu podpredsedu KDH. Bolo tiež rozhodnuté, že Snem KDH bude 21. októbra v Trenčíne.

Ústredie slovenskej kresťanskej inteligencie /ÚSKI/ zorganizovalo v dňoch 16. až 18. júna vo Svite sympóziu na tému Pravda, pluralita a spoločnosť pod vedením svojho predsedu Prof. RNDr. Antona Hajduka, DrSc. Odznelo tam viacero veľmi zaujímavých referátov kresťanských intelektuálov, účastníkom sa prihovoril i otec biskup R. Baláž a poslanec NR SR F. Mikloško. NR SR posunula 21. júna do druhého čítania novelu zákona o združovaní v politických stranách zakazujúcu viacnásobné členstvo. Parlament tiež zbavil imunity poslanca SOP I. Sládečka. Týždenník Fakty poskytol priestor na prezentáciu i druhému kandidátovi na funkciu predsedu KDH P. Hrušovskému. Na rokovaní poslaneckého klubu SDK 23. júna sa väčšina jeho poslancov vyslovila za vytvorenie platformy SDKÚ v ňom, čo však M. Dzurinda naďalej odmietal /tak ako predtým návrat SDK k päťkoalícii v zmysle predvolebných dohôd/. Snem Prokopovičovej strany ÚŽPR 24. júna schválil podľa očakávania splynutie /a tým zánik/ strany s Dzurindovou SDKÚ.

Prezident SR R. Schuster bol 28. júna v kritickom stave prevezený do nemocnice v rakúskom Innsbrucku. KDH opäť vyzvalo 30. júna koaličné strany na podporu návrhu ústavného zákona o zrušení amnestií po zastavení trestného stíhania exministra G. Krajčího za zmarené referendum. Približne 600 000 veriacich sa zúčastnilo 2. júla na púti na Mariánskej hore v Levoči, medzi ktorými nechýbal ani premiér M. Dzurinda /SDKÚ/ a podpredseda parlamentu P. Hrušovský /KDH/. P. Hrušovský navštívil i folklórny festival vo Východnej, kde skončil v súťaži so šindliarskymi majstrami na treťom mieste. Na rokovaní poslaneckého klubu SDK bol na návrh J. Langoša /DS/ odvolaný jeho predseda R. Kováč /SDKÚ/, ktorý nebol dlhodobo ochotný riešiť malú funkčnosť tohto klubu. Minister zdravotníctva SR T. Šagát /SDKÚ/ vyvodil politické dôsledky z údajne nezvládnutej liečby hlavy štátu a odstúpil z funkcie.

Vedením poslaneckého klubu v NR SR bol 5. júla dočasne poverený F. Mikloško /KDH/. Bývalý hovorca premiéra Dzurindu M. Lengyel požiadal o udelenie licencie na televízne vysielanie. V Bratislave sa uskutočnil seminár Kresťanskodemokratického združenia ekológov Slovenska /KDZES/ na tému Rozvoj regiónov Slovenska. Novým ministrom zdravotníctva SR sa stal 7. júla R. Kováč /SDKÚ/. Všetkých 79 okresných snemov KDH sa uskutočnilo do konca mesiaca júna.

UHORKOVÁ SEZÓNA PLNÁ AKTIVÍT

Na košickom zjazde SDE 8. júla si jej predseda J. Migaš posilnil svoju pozíciu, keď vo voľbách porazil predstaviteľa moderného krídla M. Ftáčnika. Zdravotný stav prezidenta R. Schustera sa začal výrazne zlepšovať. Svoju predstavu o budúcnosti KDH prezentoval J. Figeľ 13. júla, pričom hlavný dôraz kládol na euroatlantickú integráciu, zvládnutie aktuálnej zodpovednosti zástupcov hnutia, hnutie má byť menej ideologické, ale profesionálnejšie a tímovejšie, väčší priestor majú dostať regióny. Povedal, že v prípade ak sa nestane predsedom

KDH, funkciu podpredsedu prijme „len ak by P. Hrušovský prijal jeho víziu.“ P. Hrušovský vyhlásil 16. júla, že by vedel pracovať v KDH i pod J. Figeľom ako predsedom, vzťahy s protikandidátom označil za veľmi korektné a prejavil ochotu hovoriť s ním o budúcnosti hnutia ešte pred snemom. Rakúsky prezident T. Klestil navštívil 25. júla v innsbruckej nemocnici zotavujúceho sa prezidenta SR R. Schustera. Rada Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj /OECD/ sa rozhodla 28. júla prizvať Slovenskú republiku za svojho 30. člena. Za účasti viacerých lídrov KDH sa uskutočnilo v dňoch 28. až 30. júla v Mýte pod Ďumbierom desiate celoslovenské stretnutie kresťanskej mládeže, ktoré zorganizovala Kresťanskodemokratická mládež Slovenska /KDMS/ a OC KDH Brezno. Napriek nepriaznivému počasiu dokázala i tentokrát nepočitná skupinka na čele s J. Čarnogurským úspešne absolvovať výstup na Ďumbier. Prezident SR R. Schuster mal 31. júla tlačovú konferenciu v innsbruckej nemocnici. Predseda KDH J. Čarnogurský zaujal 3. augusta svojimi návrhmi na potlačenie prostitúcie v centrách slovenských miest. Legendárny slovenský hokejista P. Šťastný prevzal 5. augusta v Bratislave z rúk predsedu MOV J. A. Samarancha Olympijský rad v striebre. Populárny spevák Jožo Ráž vyhlásil 6. augusta v rozhlasovej relácii, že „Ján Čarnogurský je zaujímavý a vynikajúci chlap a má pocit, že majú čosi spoločné.“ Šéfovia HZDS a SNS odovzdali 8. augusta Kancelárii prezidenta SR petičné hárkky požadujúce vypísanie referenda o predčasných parlamentných voľbách. V týždenníku Fakty bola 9. augusta zaujímavá úvaha J. Figeľa Kresťanstvo a politika v dnešnom svete. Podpredseda KDH V. Palko začal publikovosť seriál KDH 1996 – 2000: zmena, kríza a nádej.

Počas letných mesiacov roka usporiadali kresťanskí demokrati už tradične desiatky zaujímavých netradičných podujatí skôr zábavno – športového a menej politického charakteru. Spomeňme aspoň najväčšie z nich, lebo si to zaslúžia. Už 25. júna to bolo futbalové stretnutie v Jaslovských Bohuniciach /okres Trnava/ za účasti P. Hrušovského, F. Mikloška, J. Brocku, P. Abrhana, na ktoré sa prišlo pozrieť vyše 500 občanov. Takmer tisíc ľudí bolo zvedavých na lídrov KDH 2. júla v Jacovciach /okres Topoľčany/, kam prišli J. Čarnogurský, J. Brocka, či F. M. Mikloškovci. Nesporne najväčším projektom bol „futbalový zápas milénia“ 7. júla v Nových Zámkoch, kam naozajstné hviezdy slovenského a českého futbalu /viacero majstrov Európy z roku 1976/ i známi umelci prilákali vyše 4000 divákov. Ďalšími podobnými podujatiami boli: Likavka /okres Ružomberok, 300 občanov, 9. júla/, Lehota pod Vtáčnikom /okres Prievidza, 300, 22. júla/, Poprad – Veľká /Poprad, 300, 6. augusta/, Hájske /Šaľa, 300, 13. augusta/, Bobrovec /Liptovský Mikuláš, 200, 13. augusta/, Ľubica /Kežmarok, 600, 20. augusta/, a Krásno nad Hornádom /Košice – okolie, 500, 10. septembra/. Osobitne významné boli stretnutia 3. septembra v Trnovci /okres Skalica/ za účasti vedenia partnerskej KDÚ – ČSL z Českej republiky a 17. septembra v Križovanoch nad Dudváhom pri Trnave, kde proti sebe nastúpili výbery denníka Sme a KDH. Letné akcie sa stali nielen pevnou súčasťou kalendára KDH, ale i originálnym spôsobom jeho prezentácie. Ich úspešnosť v roku 2000 prispela k rastu potrebného sebavedomia.

V letnom období už vo väčšine prieskumov verejnej mienky renomovaných agentúr prekročili preferencie KDH päťpercentnú hranicu /väčšinou pred SDL/. Prezident SR R. Schuster sa

vrátil 15. augusta do vlasti. Proces reformy verejnej správy vážne skomplikovala SMK, ktorá prišla s požiadavkou komárňanského kraja s prevahou občanov maďarskej národnosti. Vláda SR schválila 16. augusta text základnej zmluvy so Svätou stolicou a návrh na odvolanie predsedu Najvyššieho súdu SR Š. Harabina. Podpredseda KDH P. Hrušovský privítal prijatie tzv. vatikánskej zmluvy i malej novely zákona o cirkvách. K požiadavke SMK uviedol: „Nepovažujeme za šťastné takéto návrhy a budeme podporovať vládou schválený Nižňanského návrh.“ K prípadnému podmieňovaniu novely ústavy touto požiadavkou dodal: „Považujeme za potrebné prejavíť štátnickú múdrosť, nie politikárčenie.“

JASNE ZA SVOJIM PROGRAMOM

Na tlačovej besede 17. augusta KDH vyjadrilo názor, že približovanie partnerského zväzku homosexuálov na úroveň manželstva muža a ženy degraduje rodinu. J. Čarnogurský vyhlásil, že kým on bude ministrom spravodlivosti SR, tak registrované partnerstvá homosexuálov na Slovensku nebudú. Na tlačovej besede 19. augusta zase KDH predložilo slovenskej verejnosti svoje návrhy na riešenie problémov kradnutia zemiakov a prostitúcie. Podpredseda KDH P. Hrušovský navštívil 23. augusta arcibiskupa metropolitu J. Sokola, podľa ktorého cirkev nie je spokojná s návrhom zmluvy s Vatikánom. Zhodli sa na potrebe posilňovania postavenia rodiny, na ktorej sa dá postaviť budovanie zdravej spoločnosti. NR SR vydala 24. augusta súhlas na vzatie obvineného poslanca I. Lexu /HZDS/ do útekovvej väzby. Kancelária prezidenta SR oznámila, že pod petíciou za referendum o predčasných voľbách bolo takmer 640 000 platných podpisov.

Delegáti mimoriadneho Snemu DÚ 26. augusta v Žiline rozhodli o jej zániku a zlúčení s Dzurindovou SDKÚ, čím sa potvrdilo, že v prípade prijatia tzv. plného dvojitého členstva by rovnaký osud čakal i KDH. Konfederácia politických väzňov Slovenska /KPVS/ a Ministerstvo spravodlivosti SR usporiadali v Leopoldove Pietnu spomienku na nespravodlivo a protiprávne väznených komunistickým režimom spojenú s rovnomenným seminárom. KDH a KPVS spoločne zorganizovali 27. augusta celoslovenskú púť kresťanských demokratov a politických väzňov na Mariánsku horu v Levoči.

Na tlačovej konferencii KDH prezentoval 1. septembra štátny tajomník Ministerstva školstva SR a hovorca hnutia pre školstvo M. Fronc postoj KDH k účasti slovenských futbalistov na olympiáde v Sydney, kde záujmy SFZ a klubov boli nadradené nad záujmy štátu. Novým predsedom Konferencie biskupov Slovenska /KBS/ sa stal 2. septembra spišský diecézny biskup F. Tondra. Prezident SR R. Schuster vypísal 5. septembra referendum o predčasných parlamentných voľbách na 11. november. Vláda jednohlasne odmietla návrh HZDS na odvolanie ministra J. Čarnogurského. Kontraverzný exposlanec NR SR P. Ďuračka podal prihlášku za člena SDKÚ. Predseda HZDS V. Mečiar rokoval 8. septembra s majiteľom televízie Markíza P. Ruskom. V parlamente nebol prijatý návrh na odvolanie ministra J. Čarnogurského, pričom poslanci SĎĽ sa hlasovania zdržali a najútočnejší bol R. Fico. Na jeho ataky J. Čarnogurský reagoval: „Chápem to, lebo Ficovi sú milší aj komunistickí ministri ako demokratickí.“

Začiatkom septembra sa konali zakladajúce okresné konferencie SDKÚ, na ktorých /podľa očakávania/ bývalí kresťanskí demokrati často ťahali za kratší koniec. Novým predsedom poslaneckého klubu SDK sa stal J. Rusnák zo zelenej platformy. Predseda strany Smer R. Fico vyzval občanov 9. septembra k účasti na Mečiarovom referende, čím sa jasne zaradil. Prezident SR R. Schuster svoju účasť na referende nevyhlásil, k čomu J. Figeľ /KDH/ povedal: „Všetci politici a ústavní činitelia sa musia zamýšľať nad tým, aký príklad občanom dajú a aký vývoj svojim postojom podporujú. Referendum symbolizuje návrat k tomu, čo Slovensko doviedlo do izolácie.“

OC KDH Púchov zorganizovalo 10. septembra zábavno-športové popoludnie v Streženiach za účasti 250 priaznivcov hnutia. Na príprave seminára s názvom Urbanisticko – architektonické a ekologické danosti pre úpravy Malej Skalky 13. septembra v Trenčíne sa spoločne podieľali Zväz výstavby KDH a Kresťanskodemokratické združenie ekológov Slovenska /KDZES/. Veľkú pozornosť vzbudil prezident R. Schuster 19. septembra tvrdeniami v rozhovore pre jeden nemecký denník, v ktorom naznačil isté podozrenie voči krokom J. Migaša a M. Dzurindu počas jeho hospitalizácie. Nový hovorca KDH pre oblasť dopravy, pôšt a telekomunikácií J. Zachar sa predstavil 20. septembra v týždenníku Fakty.

Parlament vyslovil 21. septembra súhlas s trestným sťažaním poslanca SNS V. Mórica za jeho výroky o Rómoch. Historickou udalosťou bol nepochybne Celoslovenský eucharistický kongres v Bratislave v dňoch 22. až 24. septembra 2000, ktorý vyvrcholil v nedeľu 24. septembra bohoslužbou na Námestí Slobody za účasti všetkých slovenských biskupov a desaťtisícov veriacich. Medzi predstaviteľmi verejného života nechýbala celá špička kresťanskej demokracie. OC KDH Levice predstavilo 25. septembra na verejnom mítingu kandidátov na post predsedu KDH J. Figeľa a P. Hrušovského. Slovenská republika sa stala podpisom dohody 28. septembra v Paríži 30. členom OECD.

DVAJA ROVNOCENNÍ KANDIDÁTI

V sobotu 23. septembra 2000 sa uskutočnilo v Bratislave siedme zasadnutie Rady Kresťanskodemokratického hnutia po liptovskomikulášskom sneme. Bolo to ostatné predsňemové zasadnutie. Najväčšiu pozornosť pútala prezentácia oboch uchádzačov o post predsedu hnutia P. Hrušovského a J. Figeľa. Predstavili sa ako kvalitní politici. J. Čarnogurský však ešte predtým uviedol bod o vnútro politickej situácii naposledy vo funkcii predsedu KDH. Povedal, že sme spravidla sklamaní, keď vidíme dianie zblízka. Umožňuje nám to však pravdivý pohľad na skutočnosť. KDH sa jej nikdy nebálo, preto ako jediné dokázalo povedať pravdu aj vtedy, keď sa jej iní vyhýbali. Podčiarkol, že súčasná vláda je schopná pre zlepšenie situácie na Slovensku urobiť viac, lebo to čo urobila dosiaľ, nestačí. Napriek všetkým problémom a komplikáciám stojí KDH za súčasnou vládou, lebo je to momentálne najlepšie riešenie. Apeloval na členov rady, aby pocity sklamania prekonalo naše očakávanie budúcnosti. Poďakoval im za spoluprácu s tým, že rokovania rady boli i pre neho školou. Za svoje rezorty potom vystúpili J. Figeľ, M. Fronc a P. Mach.

Je povinnosťou i desaťročnou tradíciou v KDH, že užšie orgány prednášajú vo vážnych otázkach svoje návrhy vyšším orgánom, ktoré o veciach rozhodujú. Rada takto vždy prednášala svoje návrhy snemu, a to i v personálnych veciach. Veľmi nepochopiteľne a smiešne vyznelo úsilie niektorých jednotlivcov dosiahnuť, aby rada neodporučila snemu kandidáta na predsedu. Po vystúpeniach oboch uchádzačov /P. Hrušovský bol systematickejší a konkrétnejší, J. Figel' citlivejší a všeobecnejší, kým na sneme to bolo azda naopak/ získal pri hlasovní P. Hrušovský 62 a J. Figel' 29 hlasov. Bolo však jasné, že na sneme to bude iné. Rada navrhla snemu na funkcie podpredsedov V. Palka, D. Lipšica, J. Figel'a, J. Brocku /ďalším kandidátom bol A. Oparty/ a P. Minárika /ďalšími kandidátmi boli R. Bauer a Š. Bošnják/.

V ďalšom rada navrhla snemu kandidátov na členov Kontrolnej komisie a Rozhodcovského súdu. Vzala na vedomie návrh akčného programu s názvom 700 dní, schválila návrh programu snemu, jeho rokovacieho a volebného poriadku, návrh zmien a doplnkov Stanov KDH, návrh na vyhlásenie snemu k referendu o predčasných voľbách i návrh vyhlásenia snemu k pôsobeniu J. Čarnogurského vo funkcii predsedu KDH. Rada KDH sa opäť prihlásila k reforme verejnej správy v SR. Pred snemom malo hnutie dvoch rovnocenných, ale najmä kvalitných politikov usilujúcich sa nahradiť J. Čarnogurského na poste šéfa kresťanskej demokracie. Každý priaznivec KDH musel mať dobrý pocit po zhliadnutí záberov z tlačovej konferencie po rokovaní rady i vystúpeniach jej rečníkov.

V dňoch 29. a 30. septembra sa uskutočnil v Ružomberku seminár Združenia kresťanských pracovníkov kultúry /ZKPK/ v rámci 3. ročníka Dní Ladislava Hanusa pod názvom Kostol ako symbol. Poslanci NR SR za KDH po druhýkrát predložili do parlamentu návrh ústavného zákona o zrušení amnestií. Mjartanova SDS zmenila názov na Stred. OC KDH Ružomberok zorganizovalo 1. októbra opäť celonárodnú spomienku na Andreja Hlinku v jeho rodnej Černovej. Slovenský parlament prijal 5. októbra opäť zákon proti praniu špinavých peňazí. KDH navrhlo ústami poslanca J. Brocku zvýšiť odpočítateľné položky dane z príjmu na nezaopatrené deti z 11 400 na 22 800 korún. Pripravovalo tiež ďalšie návrhy na zlepšenie postavenia rodín s deťmi. J. Brocka povedal: „Napríklad podnikateľ môže na auto odpísať zo svojich daní ročne až 112 500 korún, čo je takmer desaťkrát viac, ako môžu rodičia odpísať na svoje dieťa.“ Kresťanskí demokrati odštartovali svoju jesennú politickú kampaň nazvanú „Áno pre rodinu“ rovnomennou konferenciou v Bratislave 6. októbra. Na nej sa problematikou postavenia rodiny zo všetkých zorných uhlov zaoberali viacerí odborníci. Podpredseda KDH V. Palko zareagoval na správu, že HZDS pripravuje paralelné spočítanie hlasov pri referende nasledovne, „HZDS ide urobiť to, čo urobilo KDH v roku 1998. Je dobre, keď sa HZDS učí od KDH. Beriem to ako formu i keď drobnú, ale predsa formu kultivácie.“ K referendu poznamenal: „Politici musia vytrvalo opakovať, že občania nemajú ísť k referendu.“ Už 10. októbra bol v denníku Sme uverejnený materiál o tom, čo konkrétne chce KDH urobiť pre slovenské rodiny.

Na mimoriadnom valnom zhromaždení VSŽ 12. októbra akcionári rozhodli o vstupe americkej spoločnosti U. S. Steel. V dňoch 13. a 14. októbra sa konal v Spišskej Novej Vsi

seminár Kresťanskodemokratického zväzu žien Slovenska /KDZŽS/ na tému Transformácia verejnej správy v oblasti sociálneho pôsobenia. Podpredseda KDH P. Minárik oznámil 13. októbra, že KDH nominovalo do 4909 referendových komisií 5600 svojich zástupcov, pričom túto úlohu nebola schopná zvládnuť SDKÚ, ktorú nazval virtuálnou stranou: „Takéto strany môžu byť vhodným nástrojom na získanie politickej moci, nie sú však schopné zabezpečiť stabilné fungovanie demokratického politického systému.“ Začiatkom októbra sa na Sneme Kresťanskodemokratickej mládeže Slovenska /KDMS/ na Hranovickom plese stal jej novým predsedom po Jane Tutkovej dovtedajší generálny sekretár Boris Ažaltovič.

TRENČIANSKY SNEM KDH – ZMENA

Až 16. októbra bola zverejnená informácia o tom, že známy kresťanský demokrat J. Mikloško bude novým veľvyslancom SR v Ríme. Poslednú tlačovú besedu vo funkcii predsedu KDH absolvoval J. Čarnogurský 19. októbra, po ktorej pozval novinárov na čašu šampanského. Pripustil, že ako predseda hnutia dbal až príliš na dlhodobé ciele a vízie, menej bral na zreteľ otázky preferencií hnutia. V ten istý deň sa v tejto funkcii rozlúčil s pracovníkmi Ústredia KDH, ktorým sa poďakoval za spoluprácu. Parlament posunul do druhého čítania návrh ústavného zákona o zrušení amnestií. Preferencie KDH dosiahli 6,6 % v najserióznejšom prieskume verejnej mienky /Štatistického úradu SR/, čo bolo opäť viac ako SDE. V predvečer trenčianskeho snemu hnutia vyhlásil F. Mikloško: „Buď bude posolstvo snemu – dosť, ideme sa zomknúť a budovať KDH, alebo KDH zanikne. Myslím si, že KDH je jedným z mála starých dobrých štýlových obchodov, ktorý môže vydržať tlak politických hypermarketov.“

V poradí dvanásty Snem Kresťanskodemokratického hnutia sa konal 21. októbra 2000 v srdci stredného Považia, v Trenčíne. Jeho heslom bol názov jesennej kampane hnutia – Áno pre rodinu. Tvorilo ho 448 delegátov zastupujúcich všetky zložky KDH, približne päťdesiat hostí a rekordný počet novinárov. Hostami snemu boli predseda sesterskej KDÚ – ČSL J. Kasal, predseda J. Langoš a zástupcovia spolupracujúcich organizácií. Slávnostný úvod rokovania spestril vtipným príhovorom na zamyslenie trenčiansky dekan Msgr. P. Paliatka. Po formálnych bodoch nasledovali výročné správy predsedu, podpredsedov hnutia a riaditeľa Rozpočtovej správy KDH P. Gabura /všetky ostatné správy o činnosti – rady, Kontrolnej komisie, Rozhodcovského súdu, parlamentnej frakcie, zväzov, Politického konzília a Klubu predstaviteľov miestnej – boli predložené delegátom v písomnej forme/.

Predseda J. Čarnogurský /na čele KDH bol 3897 dní/ povedal: „So sklamaním konštatujem: ani niektorí naši bývalí špičkoví funkcionári nemali v sebe dostatočne pevné vnútorné presvedčenie o správnosti vízie KDH a nedodrжали predvolebné predsavzatie. Opustili KDH, spolu s liberálmi si založili novú stranu a pustili sa po vlastných cestách. V skutočnosti je ich dôvod veľmi nízky – vraj máme malé preferencie. Oni nás použili, opustili KDH a teraz nad nami ohŕňajú nos. Toto je pre nás posledné znamenie, aby sme sa vrátili sami k sebe, aby sme sa sústredili na vlastný program, aby sme začali náš nový začiatok.“ V ďalšom apeloval: „Vnútri KDH podporujeme otvorenú atmosféru, aby sme v ňom vytvorili priestor slobody. Navonok má však KDH vystupovať jednotne.“ Upozornil na nebezpečné trendy slovenskej

spoločnosti i budúce problémy, ku ktorým bude musieť i KDH zaujať postoj. K budúcnosti hnutia tiež uviedol: „Základom našej politiky a vôbec existencie je príslušnosť k ideovému bohatstvu kresťanskej demokracie. Bohatstvu overenému stáročiami a v mnohých krajinách. Označenie, že sme ideovou stranou je najčestnejším označením, aké si môžeme predstaviť. Snažme sa ho udržať.“ Podľa neho KDH je vykryštalizovanou stranou s jasným programom, naopak: „Neurčitosť volebných zoskupení a nekonkrétnosť programov politických strán predlžuje málo chválitebnú črtu slovenských dejín a slovenskej politiky.“ J. Čarnogurský poďakoval členom a priaznivcom hnutia: „Spolupráca s vami zostáva mojim trvalým bohatstvom, ktoré si budem pripomínať v ďalšej práci pre KDH.“ Svojim nástupcom odporučil, aby vyžili z platu, lebo tak bude hnutie ľudovou stranou. Sám za desať rokov nezobral nijakú finančnú odmenu za výkon funkcie predsedu KDH. Poprial svojomu nástupcovi, aby sa mu podarilo s hnutím vzlietnuť.

J. Čarnogurský odišiel z postu predsedu strany so ct'ou, bez náznaku zatrpknutia, odišiel veľký človek, politik a chlap. Za hnutie mu poďakoval čestný predseda A. Neuwirth: „Pán Boh zaplať, Janko, za všetko.“ Viktor Chudoba so synmi z Oravskej Lesnej spolu s celou sálou zaspievali odchádzajúcemu predsedovi jeho obľúbenú pieseň Goraľu czy či ne žal, počas ktorej vyvrcholila dojímavá atmosféra rozlúčky. Podstatne odlišná, miestami dusná atmosféra nastala pri voľbe nového šéfa strany, čomu prispievali najmä radikálni priaznivci oboch kandidátov. Objektívni pozorovateľ musel oceniť vysoké kvality kandidátov a pri najlepšej vôli nenašiel podstatné programové odlišnosti. Kým P. Hrušovský bol tentokrát viac emotívny, tak J. Figeľ systematickejší. P. Hrušovský prirovnal hnutie zrazenému boxerovi, ktorý vstáva a vracia sa do ringu. Vyzval na podporu novej vízie KDH, ale najmä na sebadôveru. Mottom jeho vystúpenia bolo: „Verím KDH a prosím vás, aby sme si verili všetci.“ J. Figeľ sa sústredil na pomenovanie toho, čo je potrebné urobiť v jednotlivých oblastiach pre pozdvihnutie KDH. Bolo dôležité, že odmietol fúziu hnutia s inými politickými stranami i predčasné uzatváranie koalícií. V následnej diskusii boli tak ako v kuloároch podstatne aktívnejší priaznivci J. Figeľa, ale bolo evidentné, že väčšina delegátov prišla na snem už rozhodnutá. Novým predsedom hnutia sa stal JUDr. Pavol Hrušovský z Nitry, ktorý získal 249 hlasov, kým jeho protikandidát 179 hlasov. Spolu s odstupujúcim predsedom však patril J. Figeľ k prvým úprimným gratulantom novozvolenému predsedovi KDH.

Už vo výrazne uvoľnenej atmosfére boli zvolení noví podpredsedovia hnutia: pre zahraničnú politiku Ing. Ján Figeľ z Čaklova /s najväčším počtom hlasov/, pre ekonomiku Ing. Július Brocka z Križovian /protikandidátom bol A. Oparty/, pre tlač a vonkajšie pôsobenie opäť Doc. RNDr. Vladimír Palko, CSc., pre samosprávu RNDr. Pavol Minárik /konkurent Š. Bošňák sa vzdal kandidatúry/ a pre vnútornú politiku JUDr. Daniela Lipšica. Snem zvolil ďalej päť členov Kontrolnej komisie KDH, deväť členov Rozhodcovského súdu KDH a 79 členov Rady KDH za okresné centrá hnutia tak, ako ich navrhli okresné snemy.

Okrem najatraktívnejšieho bodu rokovania – volieb nového vedenia – prijal snem viacero ďalších vážnych rozhodnutí. Smerom dovnútra hnutia to bola tzv. malá novelizácia stanov, v ktorej sa zrušilo zbytočné ustanovenie o dvojitom členstve a zjednodušil sa proces menovania

výkonných funkcionárov. Snem schválil zloženie komisie na úprave stanov. Požiadal poslancov hnutia v NR SR, aby iniciovali legislatívne zmeny vedúce k väčšej ochrane života v SR, a to v rámci iniciatívy Áno pre rodinu. K nej bolo prijaté vyhlásenie, v ktorom je obsiahnutá výzva k občanom SR na pomoc v úsilí zvrátiť nepriaznivú situáciu a zlepšiť postavenie rodín na Slovensku. Vo vyhlásení k referendu o predčasných voľbách vyzvalo KDH svojich priaznivcov, aby sa ho nezúčastnili, lebo účasť na ňom je podporou politiky, ktorá ohrozila demokraciu, zadĺžila a izolovala Slovensko. Delegáti prijali akčný program hnutia s názvom Sedemsto dní s úpravami. V ostatnom vyhlásení snem poďakoval J. Čarnogorskému za jeho pôsobenia vo funkcii predsedu KDH a zaviazal nové vedenie hnutia k jeho podpore na poste ministra spravodlivosti SR.

NA PRAHU NOVEJ ÉRY

Predseda HZDS V. Mečiar vyhlásil 22. októbra, že si vie predstaviť spoluprácu s KDH v novej zostave jeho vedenia a „KDH sa môže stať stabilizačným prvkom na slovenskej politickej scéne, „na čo podpredseda KDH D. Lipšic reagoval tak, že medzi KDH a HZDS neprebiehajú žiadne rokovania a vylúčil spoluprácu s HZDS, kým je jeho predsedom V. Mečiar. Nemecký kancelár G. Schröder pricestoval 23. októbra na návštevu SR. Podpredseda KDH J. Figeľ uviedol 24. októbra po porovnaní kapitol európskej legislatívy kandidátskych krajín: „Vývoj ukazuje, že sme sa stali favoritmi druhej, tzv. helsinskej skupiny a vďaka tomu sa dnes už opticky začína spájať tzv. helsinská a luxemburská skupina kandidátskych štátov.“ V bratislavskom divadle Stoka bol 25. októbra hosťom diskusného večera predseda KDH P. Hrušovský. Nové vedenie kresťanskej demokracie bolo od prvých dní viditeľné, aktívne a v mnohých hodnoteniach komentátorov vyznievalo sympaticky.

V prvý novembrový deň navštívil SR následník britského trónu princ Charles. Svojimi excesmi známy exposlanec P. Ďuračka /usilujúci sa o vstup do SDKÚ/ podnikol mediálne útoky voči KDH v súvislosti s údajným nezákonným získaním budovy na Žabotovej ulici č. 2 ľuďmi z KDH. Podpredseda KDH J. Brocka a poslankyňa A. Záborská prezentovali v týždenníku Fakty pohľad na to, čo prospieva a čo škodí rodine na Slovensku. Združenie kresťanských lekárov a zdravotníkov /ZKLaZ/ zorganizovalo 3. novembra v Trnave seminár o transformácii zdravotníctva v SR. Parlament prijal novelu Trestného poriadku, podľa ktorej môže trvať vyšetrovacía väzba až päť rokov. V Detve sa uskutočnil 4. novembra ustanovujúci kongres Liberálnodemokratickej únie /LDÚ/ z časti bývalej DÚ, ktorú nepohltila SDKÚ, pričom jej lídrom sa stal J. Budaj.

Kresťanskodemokratický zväz žien Slovenska /KDZŽS/ usporiadal 6. novembra v Topoľčanoch seminár na tému Žena vo verejnom živote. Premiér M. Dzurinda sa 7. novembra ospravedlnil v mene vlády SR biskupovi R. Balážovi za príkorie spôsobené mu orgánmi predchádzajúcej vládnej moci. Podpredseda KDH J. Figeľ uviedol na margo hodnotiacej správy Európskej komisie, že je „pozitívna, pravdivá a preto aj kritická.“ Predseda a podpredsedovia KDH zverejnili 9. novembra čestné vyhlásenie o svojich majetkových pomeroch, pričom predseda P. Hrušovský podčiarkol, že KDH sa bude zasadzovať aj za

prijatie zákona, ktorý by občanom sprístupnil informácie o majetkových pomeroch verejne činných osôb.

Na opozičné referendum o predčasných voľbách 11. novembra 2000 – podporované HZDS, SNS a Smerom – prišlo len 20,03 % voličov, bolo teda neplatné. Predseda KDH P. Hrušovský: „Aj napriek presvedčeniu, že vyše polovice voličov sa na referende nezúčastní, ma tak nízka účasť na hlasovaní prekvapila. Doteraz nás takéto výstrelky lídra HZDS stáli medzinárodnú izoláciu a vnútropolitický chaos. Musíme začať razantnejšie konať a v takej širokej koalícii prejavíť aj viacej porozumenia medzi sebou.“ Kresťanskodemokratické združenie pracovníkov vedy a školstva /KDZPVŠ/ usporiadalo 15. novembra v Bratislave diskusné fórum na tému Miesto novinára v súčasnej spoločnosti. V dňoch 17. a 18. novembra sa uskutočnil ustanovujúci kongres SDKÚ, čím M. Dzurinda a jeho ľudia definitívne spálili mosty spájajúce ich so stranou, ktorá z nich urobila politikov. Predsedom SDKÚ sa stal M. Dzurinda, generálnym sekretárom /a nepísanou dvojkou/ I. Šimko, z bývalých členov KDH bol za podpredsedu zvolený J. Kopčák a do predsedníctva sa dostal i M. Hort.

Kresťanskodemokratické hnutie oznámilo 19. novembra v reakcii na vznik SDKÚ /a tým i formálne pochovanie pôvodnej myšlienky SDK/, že jeho deväť poslancov v parlamente si vytvorí vlastný poslanecký klub. Nová Rada KDH sa zišla na svojom prvom zasadnutí po trenčianskom sneme 25. novembra. Rada schválila rozhodnutie predsedníctva hnutia a parlamentnej poslaneckej frakcie o vytvorení samostatného poslaneckého klubu v NR SR, pričom sa v prijatom vyhlásení prihlásila k plneniu programového vyhlásenia vlády, zaviazala sa nežiadať rekonštrukciu vlády a ocenila postoj SMK, SDE a SOP, ako i HZDS, SNS a prezidenta SR R. Schustera, ktoré pochopili a podporili tento krok kresťanskej demokracie /jediný, ktorý s tým mal problém bol M. Dzurinda/. Pre nastávajúci stranícky rok boli zvolení členovia predsedníctva: za riaditeľa regionálneho oddelenia P. Abrhan, za sekretára rady M. Homolová, za ďalších členov R. Bauer a M. Fronc. Predsedovia SDK /M. Dzurinda/, SDE /J. Migaš/, SMK /V. Bugár/, SOP /P. Hamžík/ a KDH /P. Hrušovský/ podpísali 27. novembra dohodu o prístupí KDH ku koalíčnej zmluve. Trenčianskym snemom, vznikom samostatného parlamentného poslaneckého klubu a voľbou nového Predsedníctva KDH vstúpilo Kresťanskodemokratické hnutie nielen do nového straníckeho roka, ale začalo novú éru svojich dejín. O ďalšom vývoji, úspechoch i neúspechoch i o tom, či sa nástupcom J. Čarnogurského podarilo s hnutím vzlietnuť si azda povieme o niekoľko rokov neskôr ...

Autor: PETER BOBULA